

การศึกษาเปรียบเทียบ สภาพและแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษา ในประเทศไทยและญี่ปุ่น

คณะผู้วิจัย

จิตติมา พงษ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ท 15 ถนนพระรามที่ ๖
010879 กรุงเทพมหานคร
เพิ่มเกียรติ ขมวัฒนา
สรอยสน สกสรักษ์

สถาบันให้ความร่วมมือ

โยคูโอะ มูราตะ
สถาบันทางการศึกษา
มหาวิทยาลัยทสึคุบะ
ประเทศญี่ปุ่น

งานวิจัยทุนงบประมาณแผ่นดิน
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
กันยายน 2541

การศึกษาเปรียบเทียบ
สภาพและแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษา
ในประเทศไทยและญี่ปุ่น

คณะผู้วิจัย

ทิตนา	แชนมฉี
สุวิมล	ว่องวานิช
สุวัฒนา	อุทัยรัตน์
ทิมพันธ์	เคชะคุปต์
เพิ่มเกียรติ	ชมวัฒนา
สร้อยसान	สกลรักษ์

สถาบันให้ความร่วมมือ

โยชิโอะ มูราตะ
สถาบันทางการศึกษา
มหาวิทยาลัยทสึคุบะ
ประเทศญี่ปุ่น

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เลขหมู่ กฟ
๑๕
เลขทะเบียน ๐๑๐ ๘๗๙
วัน.เดือน.ปี ๑๖ กพ. ๕๘

เรื่อง : การเปรียบเทียบสภาพและแนวโน้มการวิจัยการศึกษาในประเทศไทยและญี่ปุ่น

ผู้วิจัย : ทิศนา แชนมณี

สุวิมล ว่องวานิช

พิมพันธ์ เดชะคุปต์

สุวัฒนา อุทัยรัตน์

สร้อยสน สกลรักษ์

เพิ่มเกียรติ ชมวัฒนา

ปีที่เสร็จ : 2541

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์สำคัญของการวิจัยครั้งนี้คือ

1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทยและญี่ปุ่น ในช่วงปี พ.ศ. 2536-2541

2. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทยและญี่ปุ่นที่จะเกิดขึ้นในทศวรรษหน้า (ประมาณปี พ.ศ. 2550)

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย โดยการวิเคราะห์ ศึกษาจากเอกสาร จาก การสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม และจากการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทางการ ศึกษาในประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น การดำเนินการเก็บข้อมูลแบ่งเป็น 2 ช่วงคือ ช่วงแรก เก็บข้อมูลในปี พ.ศ. 2536-2537 และช่วงที่ 2 เก็บข้อมูลในปี พ.ศ. 2540-2541 จากนั้นจึง นำข้อมูลของทั้ง 2 ประเทศมาวิเคราะห์และเปรียบเทียบกัน

กลุ่มตัวอย่างการวิจัยนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์ นักการศึกษา และนักวิจัยใน มหาวิทยาลัยและสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทางการศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนใน ประเทศไทยและญี่ปุ่น เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ฉบับภาษาไทย และฉบับภาษาญี่ปุ่น

สรุปผลการวิจัย

1. ประเทศญี่ปุ่น มีหน่วยงานระดับชาติที่มีเอกภาพในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการ วิจัยทางการศึกษาโดยตรง ซึ่งไทยยังไม่มี ทำให้ประเทศญี่ปุ่นสามารถพัฒนางานวิจัยทั้งทาง ด้านปริมาณและคุณภาพ ได้สะดวกและมีประสิทธิภาพ ปริมาณงานวิจัยของญี่ปุ่นในช่วงปี พ.ศ. 2529-2533 มีมากกว่าของไทย 36-37 เท่า และลดลงเป็น 10-12 เท่า ในช่วงปี 2534- 2539 ปริมาณงานวิจัยของไทยมีอัตราเพิ่มสูงมาก โดยในช่วงปี พ.ศ. 2539 สูงกว่าปี

พ.ศ. 2529 ถึง 4 เท่า ในขณะที่ญี่ปุ่นมีอัตราการเพิ่มอย่างค่อยเป็นค่อยไป จากร้อยละ 2.4-23 แต่ทั้งนี้ งานวิจัยของญี่ปุ่นได้นับรวมงานที่เป็นการรวบรวมข้อมูลทางสถิติเอาไว้ด้วย และมหาวิทยาลัยและโรงเรียนในประเทศญี่ปุ่นมีจำนวนมากกว่าไทยมาก จึงเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ญี่ปุ่นมีปริมาณงานวิจัยที่สูงกว่าไทย งานวิจัยของญี่ปุ่นมาจากภาคเอกชนมาก ในขณะที่งานวิจัยของไทยมาจากภาคเอกชนน้อยมาก ไทยทำวิจัยด้านการวัดและประเมินผลมาก ในขณะที่ญี่ปุ่นทำวิจัยทางนี้น้อยมาก นอกจากนั้นในทางกลับกัน ญี่ปุ่นทำวิจัยประวัติศาสตร์/พื้นฐานการศึกษา การศึกษานอกระบบโรงเรียน การศึกษาปฐมวัยและการศึกษาพิเศษ จำนวนมาก แต่ไทยทำวิจัยทางด้านดังกล่าวนี้ และไทยทำวิจัยในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษามากที่สุด แต่ญี่ปุ่นทำในระดับอุดมศึกษามากที่สุด ทั้งไทยและญี่ปุ่นทำวิจัยเชิงสำรวจมากที่สุด โดยญี่ปุ่นทำวิจัยเชิงวิเคราะห์ และประวัติศาสตร์ รองลงมาและทำวิจัยเชิงทดลองน้อยมาก ในขณะที่ไทยทำวิจัยเชิงทดลอง เป็นอันดับรองจากวิจัยเชิงสำรวจ นักวิจัยไทยและญี่ปุ่น ทำวิจัยโดยพิจารณาจากนโยบายและแผนการศึกษาชาติ ความต้องการของหน่วยงาน ความถนัดและความสนใจของผู้วิจัยและความต้องการของแหล่งทุน นักวิจัยไทยประสบปัญหาการมีเวลาทำวิจัยน้อย และขาดแรงจูงใจจากผู้บริหาร ส่วนนักวิจัยญี่ปุ่น มีปัญหาในเรื่องการเก็บข้อมูล และการขาดผู้ช่วยวิจัย แต่มีระดับปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก ระบบข้อมูลสารสนเทศและแหล่งค้นคว้า น้อยกว่านักวิจัยไทย ทั้งประเทศไทยและญี่ปุ่นยังขาดระบบการประเมินคุณภาพงานวิจัยที่เหมาะสม รวมทั้งการเผยแพร่ผลงานวิจัยและนำผลงานวิจัยไปใช้ ยังทำไม่ได้มากเท่าที่ควร

2. แนวโน้มการวิจัยในอนาคต ประมาณปี พ.ศ. 2550 ของไทยและญี่ปุ่น มีความคล้ายคลึงกันในด้านปริมาณงานวิจัยที่จะมีเพิ่มขึ้น โดยไทยจะมีอัตราการเพิ่มที่สูงกว่าของญี่ปุ่น และสัดส่วนระหว่างปริมาณงานวิจัยของไทยกับญี่ปุ่นจะลดลงจากปัจจุบัน ในอนาคตทั้งไทยและญี่ปุ่นจะเพิ่มงบประมาณการวิจัย ส่งเสริมการวิจัยขนาดใหญ่ การวิจัยสหวิทยาการ และจะระดมทุนจากภาคเอกชนเข้ามาสนับสนุนการวิจัยมากขึ้น การส่งเสริมการวิจัยจะมีหลายรูปแบบขึ้น ปัญหาการทำวิจัยจะลดลง จะมีการสร้างเครือข่ายข้อมูลงานวิจัยทั้งระดับประเทศและระดับนานาชาติ และเผยแพร่งานวิจัยผ่านระบบ Internet และเครือข่ายข้อมูลอื่น ๆ เพิ่มขึ้น ญี่ปุ่นจะมีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยวิจัย ศูนย์ประสานงานนักวิจัยนานาชาติ และศูนย์วิจัยระดับท้องถิ่นขึ้น ในขณะที่ไทยจะมุ่งจัดทำระบบเครือข่ายข้อมูลการวิจัยระดับประเทศ จัดระบบการประกันคุณภาพงานวิจัย และส่งเสริมการวิจัยด้วยรูปแบบและวิธีใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น

TITLE : A Comparative Study of Status and Trends of Educational Research in
Thailand and Japan

RESEARCHERS : Tisana Khemmani Suwimon Wongwanich
 Pimpan Dachakupt Suwattana Utairat
 Soison Sakolrak Permkiat Khamawatana

YEAR : 1998

ABSTRACT

Objectives

The objectives of this research were as follows :

- 1) To study status of educational research in Thailand and Japan during the period of 1993-1998 and compare the findings of the two countries.
- 2) To study trends of educational research in Thailand and Japan in the next decade (around Year 2007) and compare the findings of the two countries.

Procedures

This descriptive research acquired data from 3 sources : documents, survey and interview. Data were collected in 2 periods. The first period was conducted during 1993-1994, and the second one was in 1997-1998. Samples of this study were educational administrators, professors/instructors/teachers or educators and researchers in both governmental and private educational institutions involving in educational research in Thailand and Japan. The research instruments used were questionnaire and interview form in Thai and Japanese versions.

Research Findings

1) Japan unlike Thailand, has a national educational research institution which enabled the country to efficiently promote educational research in both quantity and quality. During the years of 1986-1990, the number of research projects in Japan was 36-37 times higher than in Thailand, but it was reduced to 10-12 times higher during 1991-1996. The number of research in Thailand in 1996 increased 4 times higher from 1986. The increase was dramatic unlike Japan where the increase was rather gradual from 2.4-23 percent. However, it must be noted that the number of universities, colleges and schools in Japan were also higher than in Thailand, and Japan counted the collection of statistical data as research work whereas Thailand did not. Moreover, it

was found that in Japan, private institutions made great contribution while in Thailand the contribution was least. In Thailand, during 1976-1980, most research works were done in the area of measurement and evaluation which it was least done in Japan. At the later period, during 1993-1996, most research works in Thailand were dealing with curriculum while Japan had very few research in this area, but instead, teaching method was found more popular. In general, most research works conducted in Japan were in the areas of history/fundamental education, non-formal, early childhood and special education whereas in Thailand very few of these were found. Interestingly, most research in Thailand were done in the elementary and secondary education, and were least done in higher education, which was vice versa in Japan. Survey research was found most popular in both Thailand and Japan. Second to survey research, Thailand conducted experimental research while Japan conducted more of historical research. It was also found in both countries that policy and national education scheme, needs and interests of the institutions, researchers and funding agencies were necessary for research planning. Problems encountered by most Thai researchers were lack of sufficient time and moral support from the administrators while Japanese researchers need more research assistants and assistance for data collection. In general, problems concerning funding facilities, information services and resources are lower in Japan than in Thailand. In both countries, research evaluation system was found missing. The countries were still not satisfied with the level of research dissemination and application that they have done.

2) Trends of educational research in the next decade, around Year 2007 in Thailand and Japan were similar. The number of research projects will be increased in both countries, but in Thailand, it will be increased at a higher rate than in Japan. Both countries will increase their budgets for research activities. Macro and interdisciplinary projects will get more support. There will be a strong attempt to get funding assistance from private sectors and variety of ways to promote research activities will be made available. Research network will be set up at the national and international levels. Dissemination of research through internet and other network systems will be increased. In Japan, research universities, international center for research and local research centers will be set up whereas in Thailand, the attempt will be put on the set up of national research network, a system for research quality assurance and the promotion of new and creative ways to promote research.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง "การศึกษาเปรียบเทียบสภาพและแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทยและญี่ปุ่น" นี้ สำเร็จได้ด้วยความร่วมมือของหลายฝ่าย ซึ่งคณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ขอขอบคุณ คณะครุศาสตร์ และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้ให้การสนับสนุนเงินทุนวิจัยงบประมาณแผ่นดิน ซึ่งทำให้การวิจัยนี้สามารถดำเนินการได้

ขอขอบคุณ สภาวิจัยแห่งชาติ (NRCT) และ Japan Society For The Promotion of Science (JSPS) ที่ได้ให้การสนับสนุนทุนวิจัย ซึ่งทำให้ผู้วิจัยสามารถเดินทางไปเก็บข้อมูลที่ประเทศญี่ปุ่นได้

ขอขอบคุณ มหาวิทยาลัยทสึคุบะ (Tsukuba) และ ศาสตราจารย์ โยคุโอะ มูราตะ (Professor Yokuo Murata) ผู้ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา (Host Scientist) ให้แก่คณะผู้วิจัย และให้ความช่วยเหลือในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านการพิจารณาเครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยตลอดจนการวิเคราะห์และแปลข้อมูลบางส่วน คณะผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านมาก และขอขอบคุณ คณะนิสิต นักศึกษาที่ได้ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ ศาสตราจารย์ ดร. ชิเงคาซุ ทาเคมูระ (Professor Dr. Shigekazu Takemura) แห่งมหาวิทยาลัยฮิโรชิม่า (Hiroshima University) ที่ได้กรุณาช่วยเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในช่วงการเก็บข้อมูลครั้งที่สอง ความช่วยเหลือของท่าน ช่วยให้งานวิจัยนี้สมบูรณ์ขึ้น เนื่องจากได้ข้อมูลที่ครบเป็นปัจจุบัน ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์มากขึ้น

ขอขอบคุณ ดร. อำไพ ติรณสาร ที่ได้ให้ความช่วยเหลืองานวิจัยนี้ ขณะที่ท่านกอยู่ในประเทศญี่ปุ่น ข้อมูลที่ท่านสืบค้นให้ตามที่คณะผู้วิจัยต้องการ และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มเติมให้แก่คณะผู้วิจัย เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อคณะผู้วิจัยในการสรุปผลการวิจัย

ขอขอบคุณ ท่านผู้ทรงคุณวุฒิทั้งไทยและญี่ปุ่น ที่ได้สละเวลาอันมีค่าของท่านให้คณะผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ความคิดเห็น คณะผู้วิจัยได้เรียนรู้จากประสบการณ์และวิถีทัศน์ของท่านเป็นอย่างมาก

ขอขอบคุณ คณะกรรมการที่ปรึกษาของงานวิจัยนี้ ซึ่งได้แก่ อาจารย์ ดร. จุมพล พูลภัทรชีวิน รองศาสตราจารย์ ดร. ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ สันติ ศรีประเสริฐ ที่ได้กรุณาอ่านรายงานวิจัยและให้ข้อเสนอแนะเพื่อช่วยให้งานวิจัยนี้สมบูรณ์ขึ้น

ขอขอบคุณ ฝ่ายวิชาการและวิจัย คณะครุศาสตร์ และฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้ให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการทำงานวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณ คุณปราณี คำหมื่นกุล คุณอัญชลี ทองคำ คุณศิริรัตน์ อยู่นาค คุณกัลยา อริวิเชียร คุณศรีสุดา ประสงค์ผลชัย และคุณรักชนก ช่างไม้ ที่ได้ช่วยในการจัดพิมพ์งานนี้ ให้เสร็จทันเวลาที่กำหนด

คณะผู้วิจัยทุกคนมีความตั้งใจในการทำงานวิจัยนี้อย่างมาก เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนางานด้านการวิจัยทางการศึกษา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางการศึกษาของชาติ คณะผู้วิจัยหวังว่างานวิจัยนี้ จะเป็นประโยชน์ทั้งต่อประเทศไทยและญี่ปุ่น รวมทั้งประเทศอื่น ๆ ที่สนใจ และหวังว่างานนี้จะเป็นสะพานเชื่อมความสัมพันธ์เชิงวิชาการทางด้านการศึกษาของทั้ง 2 ประเทศ ให้พัฒนาก้าวหน้าต่อไปในอนาคต

คณะผู้วิจัย

กันยายน 2541

าลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

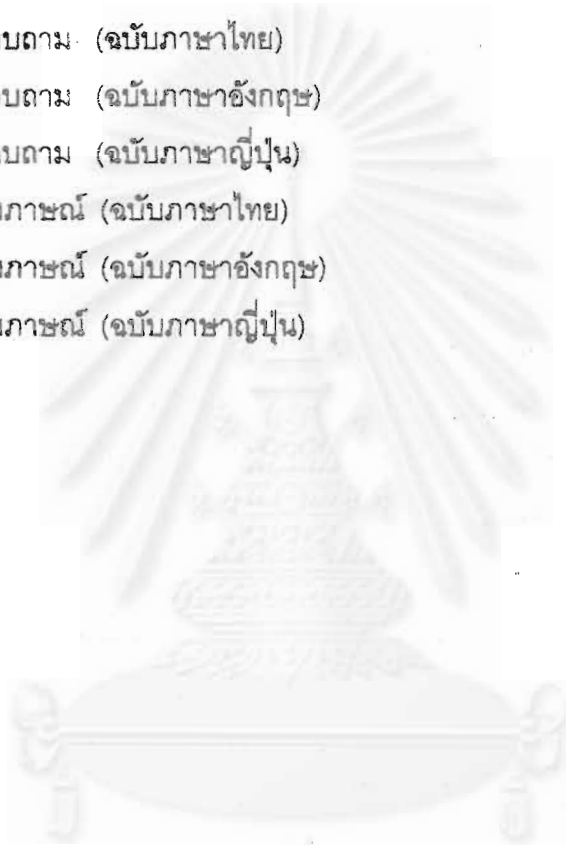
	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	๘
กิตติกรรมประกาศ	๑๑
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
ข้อตกลงเบื้องต้น	5
ข้อจำกัดของการวิจัย	5
คำจำกัดความ	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	7
2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	9
1 การศึกษาในประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น	9
1.1 การศึกษาในประเทศไทย	9
1.2 การศึกษาในประเทศญี่ปุ่น	17
1.3 การเปรียบเทียบการศึกษาในประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น	24
2 การปฏิรูปการศึกษาในประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น	27
2.1 การปฏิรูปการศึกษาในประเทศไทย	27
2.2 การปฏิรูปการศึกษาในประเทศญี่ปุ่น	34
2.3 การเปรียบเทียบการปฏิรูปการศึกษาในประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น	41
3 การวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น	46
3.1 ระบบและหน่วยงานเพื่อการบริหารการวิจัยทางการศึกษาของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น	47
3.2 การสนับสนุนงบประมาณการวิจัยทางการศึกษาของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น	66
3.3 การเผยแพร่ผลงานวิจัยทางการศึกษาของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น	69
3.4 ปัญหาการวิจัยทางการศึกษาของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น	70

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า	
4	แนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น	74
5	การวิจัยเรื่องสภาพการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทย ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ	90
3	วิธีดำเนินการวิจัย	
	ประชากร	94
	กลุ่มตัวอย่าง	94
	เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย	97
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	99
	การวิเคราะห์ข้อมูล	101
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
	1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม	102
	1.1 สภาพการทำวิจัยในประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น	102
	1.2 ลักษณะการดำเนินการวิจัย	107
	2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์	
	2.1 สภาพและแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาของประเทศไทย	140
	2.2 สภาพและแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาของประเทศญี่ปุ่น	145
	2.3 การเปรียบเทียบสภาพและแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษา ของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น	148
	3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร	
	3.1 สภาพและแนวโน้มของการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทย	151
	3.2 สภาพและแนวโน้มของการวิจัยทางการศึกษาในประเทศญี่ปุ่น	156
5	การเปรียบเทียบสภาพและแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาของประเทศไทย และ ประเทศญี่ปุ่น	
	สภาพและแนวโน้มของการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทยจาก 3 แหล่งข้อมูล	161
	สภาพและแนวโน้มของการวิจัยทางการศึกษาในประเทศญี่ปุ่นจาก 3 แหล่งข้อมูล	170
	การเปรียบเทียบสภาพและแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาของประเทศไทย และประเทศญี่ปุ่น	177

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
6 บทสรุป การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	193
ภาคผนวก	225
- แบบสอบถาม (ฉบับภาษาไทย)	
- แบบสอบถาม (ฉบับภาษาอังกฤษ)	
- แบบสอบถาม (ฉบับภาษาญี่ปุ่น)	
- แบบสัมภาษณ์ (ฉบับภาษาไทย)	
- แบบสัมภาษณ์ (ฉบับภาษาอังกฤษ)	
- แบบสัมภาษณ์ (ฉบับภาษาญี่ปุ่น)	
ประวัติคณะผู้วิจัย	272

สารบัญตาราง

	หน้า	
ตารางที่ 2.1	โครงสร้างระบบการศึกษาของญี่ปุ่น	23
ตารางที่ 2.2	การเปรียบเทียบสาเหตุของการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยและญี่ปุ่น	42
ตารางที่ 2.3	การเปรียบเทียบกระบวนการปฏิรูปการศึกษาในประเทศไทยและญี่ปุ่น	43
ตารางที่ 2.4	การเปรียบเทียบเนื้อหาสาระของการปฏิรูปการศึกษาในประเทศไทยและญี่ปุ่น	
ตารางที่ 2.5	จำนวนสมาคมที่ให้การสนับสนุนด้านการเงินต่อนักวิจัย	67
ตารางที่ 2.6	จำนวนแหล่งทุนเอกชนสำหรับนักวิจัยวิทยาศาสตร์	67
ตารางที่ 3.1	จำนวนกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยในช่วงการเก็บข้อมูล 2 ช่วง	96
ตารางที่ 3.2	โครงสร้างเนื้อหาของแบบสอบถามสภาพและแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษา	97
ตารางที่ 3.3	แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์	99
ตารางที่ 4.1	การเปรียบเทียบปริมาณงานวิจัยทางการศึกษาของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ระหว่างปี พ.ศ. 2529-2539	103
ตารางที่ 4.2	การเปรียบเทียบจำนวนงานวิจัยทางการศึกษาของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ที่มีการนำเสนอในปี พ.ศ. 2529-2538 จำแนกตามสาขาวิชา	104
ตารางที่ 4.3	การเปรียบเทียบจำนวนงานวิจัยทางการศึกษาของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น จำแนกตามระดับการศึกษา ปี พ.ศ. 2529-2538	106
ตารางที่ 4.4	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ และประสบการณ์ในการทำงาน	108
ตารางที่ 4.5	ตำแหน่งทางวิชาการและตำแหน่งในองค์กร	109

สารบัญตาราง(ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.6 ลักษณะและรูปแบบขององค์กร	110
ตารางที่ 4.6 บทบาทในการวิจัย	110
ตารางที่ 4.8 การวางแผนงานการวิจัยขององค์กร	111
ตารางที่ 4.9 แนวทางในการกำหนดหัวข้อการวิจัย	113
ตารางที่ 4.10 แนวทางการบริหารจัดการโครงการวิจัย	114
ตารางที่ 4.11 การดำเนินการวิจัย	115
ตารางที่ 4.12 แบบการวิจัย	118
ตารางที่ 4.13 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	119
ตารางที่ 4.14 ปัญหาทั่วไปในการดำเนินการวิจัย	120
ตารางที่ 4.15 ปัญหาในการดำเนินการวิจัย	122
ตารางที่ 4.16 ปัญหาตัวบุคคลากร	125
ตารางที่ 4.17 งบประมาณการวิจัย	126
ตารางที่ 4.18 ปัจจัยสนับสนุนที่จำเป็น	128
ตารางที่ 4.19 การเผยแพร่ผลงานวิจัย	130
ตารางที่ 4.20 คุณภาพของงานวิจัย	132
ตารางที่ 4.21 คุณภาพของผู้วิจัย/งานวิจัย	133
ตารางที่ 4.22 ความพึงพอใจ/ไม่พึงพอใจในผลงานวิจัย	135
ตารางที่ 4.23 การประเมินคุณภาพของงาน	136
ตารางที่ 4.24 การนำงานวิจัยไปใช้	137
ตารางที่ 4.25 สภาพและแนวโน้มของการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทย	151
ตารางที่ 4.26 สภาพและแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทย	156

สารบัญแผนภูมิ

		หน้า
แผนภูมิที่ 2.1	การจัดการศึกษาตามแนวระบบโรงเรียน	14
แผนภูมิที่ 2.2	โครงสร้างการบริหารงานของญี่ปุ่น	19
แผนภูมิที่ 2.3	ระบบการศึกษาของญี่ปุ่น	20
แผนภูมิที่ 2.4	กระบวนการปฏิรูปการศึกษาระหว่าง ปี พ.ศ. 2527-2530	37
แผนภูมิที่ 2.5	หน่วยงานที่ทำการวิจัยทางการศึกษาของประเทศไทย	48
แผนภูมิที่ 2.6	การแบ่งส่วนราชการของสำนักงานคณะกรรมการ ศึกษาแห่งชาติ (สกศ.)	50
แผนภูมิที่ 2.7	การแบ่งส่วนราชการของสำนักงานคณะกรรมการ วิจัยแห่งชาติ (สว.)	52
แผนภูมิที่ 2.8	โครงสร้างการบริหารของสำนักงานกองทุนสนับสนุน การวิจัย (สกว.)	60
แผนภูมิที่ 2.9	ระบบและหน่วยงานเพื่อการบริหารงานวิจัยแห่งชาติ ของประเทศไทย	
แผนภูมิที่ 2.10	โครงสร้างการบริหารองค์กรของ NIER	63

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่า งานวิจัยเชิงวิชาการส่งผลต่อการพัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยีของประเทศในระยะยาว ซึ่งองค์ความรู้เหล่านี้จะเป็นพื้นฐานที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป ด้วยเหตุนี้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะเวลาที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) จึงได้กำหนดให้ประเทศไทยลงทุนด้านการวิจัยคิดเป็นร้อยละ 0.75 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ ซึ่งตามการคำนวณและคาดคะเนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (2539: 10) ในปี พ.ศ. 2544 ประเทศไทยจะมีผลิตภัณฑ์มวลรวมเป็นเงิน 7.1 ล้านล้านบาท จึงควรมีการลงทุนด้านการวิจัยจำนวน 50,000 ล้านบาท ซึ่งการลงทุนขนาดนั้นให้ได้คุณภาพ และก่อให้เกิดผลงานที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศจะต้องมีนักวิจัยที่มีความสามารถสูง 50,000 คน และมีนักบริหารงานวิจัยประมาณ 200-500 คน รวมทั้งมีระบบการจัดการงานวิจัยที่มีคุณภาพทั้งในระดับสถาบันวิจัยและระดับหน่วยงาน แต่สภาพการวิจัยในปัจจุบัน (ข้อมูลปี พ.ศ. 2538) พบว่า นักวิจัยและผลงานวิจัยในประเทศไทยยังมีน้อยมาก กล่าวคือ มีนักวิจัยเพียง 2 คน จากประชากรวัยทำงาน 10,000 คน ในขณะที่สิงคโปร์มี 34 คน ใต้หวันมี 55 คน และแม้แต่มาเลเซีย ก็มีนักวิจัยมากกว่าไทยถึง 3 เท่า

ด้วยเหตุนี้ สถาบันสนับสนุนการวิจัย 4 สถาบัน ซึ่งได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) จึงได้ประชุมร่วมกันหาแนวทางดำเนินการแก้ปัญหานี้ เพื่อเป็นการส่งเสริมและสร้างสรรค์ระบบการวิจัยของประเทศไทยให้มีความเข้มแข็ง และเป็นไปตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะเวลาที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) และการพัฒนางานวิจัยในระยะยาว สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ได้กำหนดเป็นนโยบายที่จะเน้นภารกิจสำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ (1) การสร้างผลงานวิจัยที่มีคุณภาพและคุณประโยชน์ (2) การสร้างนักวิจัยที่มีคุณภาพสูง และ (3) การสร้างระบบบริหารงานวิจัย และเพื่อให้ภารกิจดังกล่าวบรรลุเป้าหมาย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยจึงได้ริเริ่มวิธีการและโครงการส่งเสริมการวิจัยใหม่ๆ ขึ้นจำนวนมาก อาทิเช่น การให้ทุนสนับสนุนการวิจัยเชิงวิชาการ การให้ทุนสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา การให้ทุนสนับสนุนการวิจัยในลักษณะของชุดโครงการ การสร้างนักวิจัย โครงการปริญญาเอกกาญจนาภิเษก (การสนับสนุนการผลิตงานวิจัยและนักวิจัย

ปริญญาเอกให้ทันความต้องการของประเทศใน 25 ปีข้างหน้า) รวมทั้งการริเริ่มรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่าง สกว. กับนักวิจัย และระหว่างนักวิจัยด้วยกันเอง รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างนักวิจัยกับสถาบันต้นสังกัด และการพัฒนาขีดความสามารถด้านการจัดการให้แก่ นักวิจัยและผู้อำนวยการงานภายนอก เป็นต้น

ข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่า งานการพัฒนากาวิจัยเป็นงานที่ได้รับการยอมรับว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศอย่างยิ่ง งานทุกแขนงและทุกสาขาจำเป็นต้องมีการวิจัยเป็นฐานในการสร้างองค์ความรู้และความก้าวหน้าในแขนงและสาขานั้นๆ การศึกษานับเป็นสาขาวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ เนื่องจากเป็นสาขาวิชาที่ช่วยพัฒนาคุณภาพของประชาชนอันเป็นทรัพยากรที่มีค่าที่สุดของประเทศ การวิจัยทางการศึกษาที่มีคุณภาพจึงนับเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยพัฒนาการจัดการศึกษาของประเทศให้มีประสิทธิภาพและเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป

แม้ว่าการวิจัยทางการศึกษาจะได้รับการยอมรับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในทศวรรษที่ผ่านมาแล้วก็ตาม แต่สภาพการทำงานวิจัยทางการศึกษาและการใช้ผลงานวิจัยให้เป็นประโยชน์ยังมีปัญหาและอุปสรรคต่างๆ อยู่มาก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ในฐานะหน่วยงานกลางทางการศึกษา ได้ศึกษาสภาพโดยทั่วไปของการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2529-2533 โดยศึกษาการวิจัยทางการศึกษาของหน่วยงานต่างๆ ของรัฐที่มีหน้าที่ เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในประเด็นต่างๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2536) เช่น หัวข้อวิจัย กระบวนการคิด กระบวนการทำ กระบวนการใช้ และแนวโน้มของการวิจัยในอนาคต แต่เนื่องจากข้อมูลจากงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เป็นข้อมูลที่รวบรวมได้ถึงปี พ.ศ. 2533 เท่านั้น และในช่วงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 เป็นต้นมา เป็นช่วงที่ประเทศไทยได้มีการพัฒนางานวิจัยอย่างกว้างขวางทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ จึงน่าที่จะมีสภาพเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม คณะผู้วิจัยซึ่งขณะนั้น (ปี พ.ศ. 2536) ปฏิบัติงานอยู่ที่ฝ่ายวิจัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทำหน้าที่ดูแลรับผิดชอบงานการส่งเสริมและพัฒนางานวิจัยทางการศึกษาของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่องสภาพและแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาของประเทศไทย เพื่อเก็บข้อมูลให้ครบเป็นปัจจุบัน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบาย การวางแผน การบริหารและจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรบุคคลของประเทศต่อไป

เนื่องจากโลกได้พัฒนาเปลี่ยนแปลงมาเป็นลำดับ จวบจนปัจจุบันโลกได้ก้าวสู่ยุคโลกาภิวัตน์อันเป็นยุคที่โลกไร้พรมแดน ประชาคมโลกสามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างรวดเร็วด้วยระบบการสื่อสารและคมนาคมที่ก้าวหน้ามาก ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีนี้ ได้ช่วยอำนวยความสะดวกให้มนุษย์สามารถที่จะเรียนรู้จากกันและกันมากขึ้น ไม่ว่าจะอะไรจะเกิดขึ้น ณ ที่ใด

ทางไกลเพียงใด มนุษย์สามารถที่จะติดต่อสัมพันธ์กันและเรียนรู้จากกันและกันได้โดยไม่ยากนัก ประเทศไทยในยุคโลกาภิวัตน์นี้เป็นประเทศหนึ่งที่มีการติดต่อสัมพันธ์กับประเทศต่างๆ ทั่วโลก ซึ่งส่งผลให้ประเทศมีการเติบโตทางเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมมาเป็นลำดับ

ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับประเทศไทยมาช้านาน ไทยและญี่ปุ่น มีความสนิทสนมสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดในหลายๆ ด้าน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ศิลปะและวัฒนธรรม ในทางการศึกษาก็เช่นกัน ไทยและญี่ปุ่นได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้และความคิดทางการศึกษา ตลอดจนทำงานวิจัยร่วมกันตลอดมา ประเทศญี่ปุ่นมีโครงการให้ทุนแลกเปลี่ยนนักวิจัยตามโครงการความร่วมมือทางวิชาการระหว่างไทย-ญี่ปุ่น ซึ่งเป็นโครงการร่วมมือของทั้ง 2 ประเทศ โดยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (NRCT) ของประเทศไทย และองค์การส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทย (Japan Society for the Promotion of Science หรือ JSPS) ได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 เรื่อยมาทุกปีจนถึงปัจจุบัน ทุนนี้เป็นทุนซึ่งให้แก่ นักวิจัยไทยไปทำการวิจัยระยะสั้นในประเทศญี่ปุ่นเป็นระยะเวลาไม่เกิน 30 วัน ตามสาขาวิชาการและขอบข่ายการวิจัยที่กำหนด โดยผู้สมัครขอรับทุนจะต้องมีสถาบันและนักวิจัยญี่ปุ่นที่ยอมรับทำหน้าที่เป็นปรีกษา (Host Scientist) ให้แก่นักวิจัยไทย

เนื่องจากประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้าในการพัฒนาประเทศเป็นที่ประจักษ์แก่คนานาประเทศทั่วโลก และปัจจุบันประเทศไทยและญี่ปุ่นมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดในหลายๆ ด้าน รวมทั้งด้านการศึกษาและการวิจัย ซึ่งประเทศญี่ปุ่นได้มีโครงการให้การสนับสนุนนักวิจัยไทยในการไปศึกษาวิจัยในประเทศญี่ปุ่นเป็นประจำทุกปี คณะผู้วิจัยซึ่งมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสภาพและแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทย จึงได้ขยายขอบเขตความสนใจไปสู่การศึกษาวิจัยในประเทศญี่ปุ่นด้วย เพื่อเป็นการเรียนรู้จากกันและกัน และแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ซึ่งกันและกันอันจะก่อให้เกิดการพัฒนาที่เป็นประโยชน์แก่ทั้ง 2 ฝ่าย ข้อความรู้ที่เกี่ยวกับการพัฒนางานวิจัยของทั้ง 2 ประเทศนี้จะสามารถช่วยชี้แนวทางและช่องทางการที่จะส่งเสริมความร่วมมือทางการวิจัยระหว่างประเทศไทยและญี่ปุ่น ให้เกิดประโยชน์อย่างกว้างขวางในอนาคตอีกด้วย

ด้วยความสนใจและจุดประสงค์ดังกล่าว รวมทั้งการได้รับการสนับสนุนเงินทุนส่วนหนึ่งจากองค์การส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทย (JSPS) และการได้รับความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยทสึคุบะ (University of Tsukuba) ประเทศญี่ปุ่น ในการอนุมัติให้ศาสตราจารย์ โยคุโอะ มูราตะ (Yokuo Murata) ทำหน้าที่เป็นที่ปรีกษา (Host Scientist) ให้แก่คณะผู้วิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การได้รับการสนับสนุนเงินทุนวิจัยงบประมาณแผ่นดิน จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงทำให้คณะผู้วิจัยสามารถที่จะดำเนินการวิจัย เรื่อง " การศึกษาเปรียบเทียบสภาพและแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทยและญี่ปุ่น " ตั้งแต่ช่วงปี

พ.ศ. 2536-2541 โดยแบ่งช่วงการเก็บข้อมูลออกเป็น 2 ช่วง ได้แก่ ช่วงปี พ.ศ. 2536-2537 และ ช่วงปี พ.ศ. 2540-2541

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทยและญี่ปุ่นในช่วงปี พ.ศ. 2536-2541
2. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทยและญี่ปุ่นในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2550)

ขอบเขตของการวิจัย

1. งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาตัวแปรเกี่ยวกับการวิจัยทางการศึกษาที่สำคัญๆ 2 ตัวแปร คือ
 - 1.1 สภาพการวิจัยทางการศึกษา ซึ่งมีขอบเขตครอบคลุมข้อมูลเกี่ยวกับ (ก) ปริมาณงานวิจัยทางการศึกษา (ข) สภาพทั่วไปเกี่ยวกับการทำงานวิจัย ได้แก่ ผู้วิจัย การวางแผนงานวิจัย การดำเนินการวิจัย ปัจจัยสนับสนุนการวิจัย การประเมินคุณภาพงานวิจัย การเผยแพร่ผลการวิจัย และการนำผลการวิจัยไปใช้

1.2 แนวโน้มการวิจัยทางการศึกษา ซึ่งหมายรวมถึงการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2550) ในด้านการเลือกหัวข้องานวิจัย ทุนและงบประมาณการวิจัย ผู้วิจัย ระเบียบวิธีวิจัย การส่งเสริมคุณภาพการวิจัย การเสนอ/เผยแพร่ผลการวิจัยและการนำผลการวิจัยไปใช้

2. การศึกษาสภาพและแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษา ในงานวิจัยนี้ศึกษาจากแหล่งข้อมูล 2 แหล่ง คือ

2.1 จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยการศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น

ก. เอกสารของประเทศไทยเป็นเอกสารที่เป็นฐานข้อมูลเกี่ยวกับการวิจัยทางการศึกษาของไทย จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่เอกสารของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) กระทรวงศึกษาธิการ (ศธ) ทบวงมหาวิทยาลัย และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ข. เอกสารของประเทศญี่ปุ่น เป็นเอกสารที่เป็นฐานข้อมูลเกี่ยวกับการวิจัยทางการศึกษาของประเทศญี่ปุ่น ที่จัดทำโดยสถาบันวิจัยทางการศึกษาแห่งชาติของประเทศญี่ปุ่น (NIER) ทั้งที่เป็นภาษาญี่ปุ่นและภาษาอังกฤษ

2.2 จากบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยการสอบถามและสัมภาษณ์ ผู้บริหาร อาจารย์ นักศึกษา และนักวิจัย ในมหาวิทยาลัยและสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทางการศึกษาทั้งของรัฐ และเอกชน ในประเทศไทยและญี่ปุ่น

3. สภาพและแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษา ที่ศึกษาในงานวิจัยนี้ครอบคลุมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการวิจัยทางการศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2536 - 2541 และแนวโน้มของการวิจัยทางการศึกษาที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในประมาณปี พ.ศ. 2550 โดยแบ่งการเก็บข้อมูลดังกล่าวออกเป็น 2 ช่วง คือช่วงปี พ.ศ. 2536 - 2537 และช่วงปี พ.ศ. 2540 - 2541

4. การศึกษาสภาพและแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2536 - 2537 ใช้ข้อมูลจากงานวิจัย เรื่อง "การศึกษาสภาพการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทย" ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2536) ซึ่งได้สำรวจและจัดทำไว้แล้ว งานวิจัยนี้ศึกษาข้อมูลของประเทศไทยเพิ่มเติมในช่วงปี พ.ศ. 2540 - 2541

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ข้อมูลจากงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2536) เรื่อง " การศึกษาสภาพและแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาของประเทศไทย " เป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้ สามารถนำมาใช้เป็นฐานของการวิจัยนี้

2. ฐานข้อมูลของญี่ปุ่น ซึ่งจัดทำโดยสถาบันวิจัยทางการศึกษาแห่งชาติของญี่ปุ่น (National Institute for Educational Research of Japan หรือ NIER) และของไทย ซึ่งได้จากหน่วยงานที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทางการศึกษาได้แก่ เอกสารของกระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ที่ใช้ในการวิจัยนี้ แม้จะยังไม่สมบูรณ์แต่ก็เป็นฐานข้อมูลที่ครอบคลุมงานวิจัยทางการศึกษาของแต่ละประเทศมากที่สุด

ข้อจำกัดของการวิจัย

1. เนื่องจากบริบทของประเทศไทยและญี่ปุ่นมีความแตกต่างกันหลายประการ จึงทำให้ไม่สามารถศึกษาประเด็นหรือตัวแปรบางอย่างได้ครบถ้วน บางประเด็นอาจขาดข้อมูลของไทย บางประเด็นขาดข้อมูลของญี่ปุ่น จึงไม่สามารถนำข้อมูลมาเปรียบเทียบได้ทุกประเด็น

2. เนื่องจากการสอบถามและสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างของทั้ง 2 ประเทศรวมทั้งข้อมูลที่ได้อาจต้องทำในภาษาของตน ซึ่งจำเป็นต้องมีการแปลผ่านภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษากลางที่ใช้ติดต่อสื่อสารกันของทั้ง 2 ประเทศ การแปลกลับไปกลับมาระหว่างภาษาไทย-อังกฤษ-ญี่ปุ่น และญี่ปุ่น-อังกฤษ-ไทย อาจทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนของความหมายได้บ้าง

3. เนื่องจากการเดินทางเก็บข้อมูลและการสัมภาษณ์ในประเทศญี่ปุ่นสูงมาก รวมทั้งวัฒนธรรมญี่ปุ่นถือว่า การสัมภาษณ์เป็นการรบกวนผู้ให้สัมภาษณ์ จึงเป็นผลทำให้ไม่สามารถได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนมากเท่าที่ต้องการ จึงอาจทำให้ผลการวิจัยนี้มีความจำกัด

4. เนื่องจากระบบการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล หรือ ฐานข้อมูลของหน่วยงานต่างๆ ทั้งของประเทศไทยและญี่ปุ่น ยังขาดความสมบูรณ์ ข้อมูลที่ได้จึงอาจไม่ครบถ้วนตามความเป็นจริง ซึ่งส่งผลให้ไม่สามารถนำเสนอ และ/หรือ เปรียบเทียบข้อมูลบางข้อมูลได้ รวมทั้งการแปลผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลและการสรุปข้อมูล จำเป็นต้องสรุปเฉพาะจากข้อมูลที่ได้เท่านั้น ซึ่งในความจริง อาจมีข้อมูลมากกว่าที่ได้มา แต่เนื่องจากไม่ได้อยู่ในฐานข้อมูลอย่างเป็นทางการ จึงไม่สามารถใช้ได้

คำจำกัดความ

สภาพการวิจัยทางการศึกษา หมายถึงภาพรวมของการวิจัยทางการศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2536 - 2541 ซึ่งครอบคลุมข้อมูลเกี่ยวกับ (1) ปริมาณงานวิจัยทางการศึกษา (2) ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการวิจัย ซึ่งได้แก่ ผู้วิจัย การวางแผนการวิจัย การดำเนินงานวิจัย ปัจจัยสนับสนุนการวิจัย การประเมินคุณภาพงานวิจัย การเผยแพร่ผลการวิจัยและการนำผลการวิจัยไปใช้ ซึ่งได้มาจากการศึกษาข้อมูล 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ในช่วงปี พ.ศ. 2536 - 2537 และระยะที่ 2 ในช่วงปี พ.ศ. 2540 - 2541 โดยศึกษาจากเอกสาร จากการสอบถามผู้บริหาร อาจารย์ นักการศึกษา นักวิจัย ในมหาวิทยาลัยและสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทางการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน

แนวโน้มการวิจัยทางการศึกษา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงของการวิจัยทางการศึกษาของประเทศไทยและญี่ปุ่นที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในประมาณปี พ.ศ. 2550 ในด้านการกำหนดหัวข้องานวิจัย ผู้ทำวิจัย ระเบียบวิธีวิจัยการวางแผนการวิจัย งบประมาณการวิจัย การเสนอผลงานวิจัย การส่งเสริมคุณภาพการวิจัย และการนำผลการวิจัยไปใช้ ซึ่งได้มาโดยการศึกษาและสังเคราะห์จากเอกสาร การนิรนัยจากข้อมูลที่ได้จากการสอบถามผู้บริหาร อาจารย์ นักการศึกษา และนักวิจัย ในมหาวิทยาลัยและสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทางการศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน และการสัมภาษณ์ ผู้มีประสบการณ์และวิสัยทัศน์ทางการวิจัย

งานวิจัยทางการศึกษาของประเทศไทย หมายถึง ผลงานที่เกิดขึ้นจากการศึกษาตามระเบียบวิธีวิจัย โดยเน้นการตอบปัญหาวิจัยที่กำหนด เพื่อให้ได้องค์ความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในด้านต่างๆ ซึ่งดำเนินการโดยหน่วยงาน ผู้บริหาร อาจารย์ นักการศึกษา และนักวิจัยในมหาวิทยาลัยและสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทั้งของรัฐและเอกชนในประเทศไทย โดยไม่รวมถึงงานวิจัยที่เป็นวิทยานิพนธ์อันเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อรับปริญญา

งานวิจัยทางการศึกษาของประเทศไทย หมายถึง ผลงานที่เกิดขึ้นจากการศึกษาตามระเบียบวิธีวิจัย โดยเน้นการตอบปัญหาวิจัยที่กำหนด เพื่อให้ได้องค์ความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา หรือ ผลงานที่เกิดขึ้นจากการรวบรวมข้อมูลทางสถิติ ซึ่งไม่ได้มุ่งหวังที่จะตอบปัญหาวิจัยใดๆ ซึ่งดำเนินการโดยหน่วยงาน ผู้บริหาร อาจารย์ นักการศึกษา และนักวิจัยในมหาวิทยาลัย และสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทั้งของรัฐและเอกชนในประเทศไทย โดยไม่รวมถึงงานวิจัยที่เป็นวิทยานิพนธ์ อันเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อรับปริญญา

การศึกษาเปรียบเทียบสภาพและแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทย และวิจัย หมายถึง กระบวนการรวบรวมข้อมูล จากการศึกษาเอกสาร การสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาวิเคราะห์ แปลผล และเปรียบเทียบในเชิงความเหมือนและความต่าง และสรุปผลเป็นภาพรวมเกี่ยวกับสภาพและแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาในด้านต่างๆ ของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการทำวิจัย

1. ได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทยในช่วง 5 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536-2541 ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย การวางแผน การแก้ปัญหา การส่งเสริมและพัฒนางานวิจัยทางการศึกษาให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ
2. ได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาของประเทศไทย ซึ่งสามารถให้แนวทางในการแลกเปลี่ยนและการร่วมมือกันในการทำงานวิจัยทางการศึกษาในอนาคต
3. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาทั้งที่เป็นจุดเด่น จุดอ่อน ของแต่ละประเทศ ซึ่งจะช่วยให้ทั้ง 2 ประเทศ ได้เรียนรู้จากกันและกัน และนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนางานด้านการวิจัยของประเทศของตน
4. ได้ฐานข้อมูลเกี่ยวกับการวิจัยทางการศึกษา ที่สามารถนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ทั้งในระดับประเทศ และระดับนานาชาติ
5. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการวิจัยทางการศึกษาในอนาคต ซึ่งต่อไปจะเป็นข้อมูลที่ช่วยให้สามารถเกิดการศึกษาวิจัยตรวจสอบยืนยันการคาดการณ์ได้ อันอาจจะเป็นการช่วยให้ได้วิธีการวิจัยเพิ่มเติม นับเป็นการขยายองค์ความรู้ของศาสตร์ด้านการวิจัยอีกด้วย
6. ได้นวัตกรรมในการสร้างเครือข่ายการวิจัยข้ามประเทศ อันเป็นการตอบรับกระแสโลกาภิวัตน์ และเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยเรื่องอื่นๆ ต่อไป

7. เป็นกรณีศึกษา ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลที่มีอยู่แล้ว ซึ่งผู้สนใจอื่นๆ อาจนำไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยเรื่องอื่นๆ ต่อไป

8. เป็นกรณีศึกษา ซึ่งช่วยชี้ให้เห็นจุดเด่น จุดด้อย ของวิธีการศึกษาระยะยาว (Longitudinal Study) อันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจที่จะศึกษาวิจัยในด้านนี้ต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

การศึกษานับเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีคุณภาพ สามารถพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าและสร้างสังคมที่สงบสุข แนวทางการจัดการศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะกำหนดทิศทางของการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของประเทศนั้น ๆ ดังนั้นการศึกษาพัฒนาการทางการศึกษาเพื่อที่จะหาภูมิหลัง ความเป็นมา ความเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ควบคู่ไปกับการศึกษาสภาพและแนวทางการจัดการศึกษาปัจจุบันของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น จึงสามารถช่วยให้เห็นสภาพ วัตถุประสงค์ และปัญหาของการจัดการศึกษา รวมทั้งความสนใจในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาปรับปรุงครุศึกษาด้านต่าง ๆ ได้ชัดเจนขึ้น ซึ่งข้อมูลดังกล่าวสามารถชี้ ทิศทางการทำวิจัยทางการศึกษาในอนาคตได้ชัดเจนขึ้นด้วย

ประเด็นที่นำมาศึกษาในบทนี้มี 3 ประเด็น คือ การศึกษาในประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น การวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น และงานวิจัยเรื่องสภาพการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทย ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2536) ซึ่งใช้เป็นฐานข้อมูลส่วนหนึ่งของการวิจัยครั้งนี้

1. การศึกษาในประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น

1.1 การศึกษาในประเทศไทย

การศึกษาในระบบโรงเรียนของไทยเกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ 5 เมื่อมีการปฏิรูปการศึกษาของไทยเพื่อพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าและเพื่อป้องกันความเสื่อมของจักรวรรดินิยมตะวันตกในปี พ.ศ. 2412 ต่อมาในปี พ.ศ. 2414 รัชกาลที่ 5 ทรงให้ตั้งโรงเรียนหลวงสอนภาษาไทยอย่างมีแบบแผนให้แก่มหาดเล็กทั้งฝ่ายทหารและพลเรือนขึ้นเป็นครั้งแรก มีการจัดพิมพ์หนังสือแบบเรียนหลวงเป็นภาษาไทย 6 เล่ม ปี พ.ศ. 2417 เริ่มก่อตั้งโรงเรียนกุลสตรีวังหลังเป็นโรงเรียนประจำสำหรับสตรีแห่งแรก จนกระทั่งอีก 10 ปีต่อมา คือในปี พ.ศ. 2427 ก็มีการจัดตั้งโรงเรียนสำหรับราษฎรทั่วไปขึ้นที่วัดมหรณพารามเป็นแห่งแรก

กรมศึกษาธิการก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2430 เพื่อทำหน้าที่ดูแลดำเนินงานด้านการศึกษาต่าง ๆ โดยมีสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพซึ่งดำรงยศกรมหมื่นดำรงราชานุภาพเป็นผู้บัญชาการ และมีการประกาศตั้งกระทรวงธรรมการขึ้นในวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2435 โดยมีเจ้าพระยาภาสกรวงศ์เป็นเสนาบดี เมื่อมีหน่วยงานทำหน้าที่รับผิดชอบด้านการศึกษาอย่างเป็นทางการ อีก 3 ปีต่อมา คือปี พ.ศ. 2438 จึงมีการจัดการศึกษาอย่างมีแบบแผนขึ้นเป็นครั้งแรก โดยจัดให้มีหลักสูตรและชั้นเรียนที่แบ่งออกเป็น 3 ประโยค ประโยค 1 และ 2 เรียน 3 ปี ประโยค 3 เรียน 4 ปี นับเป็นการวางรากฐานทางการศึกษาขั้นแรก

ต่อมาพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสานต่องานการศึกษาของชาติให้เป็นระเบียบแบบแผนมากยิ่งขึ้น โดยเริ่มประกาศใช้โครงการศึกษาระดับใหม่ในปี พ.ศ. 2441 และประกาศใช้ พ.ร.บ. การประถมศึกษา ในวันที่ 1 กันยายน พ.ศ.2464 นับเป็นการเปิดโอกาสให้คนไทยทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันในการเข้ารับการศึกษ

หลังเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 รัฐบาลประกาศใช้แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2475 ให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามอัธยาศัย มีการจัดระบบการศึกษาโดยแบ่งชั้นเป็นประถมศึกษา 6 ชั้น สามัญศึกษา 4 ชั้นและวิสามัญศึกษา 2 ชั้น มัธยมศึกษาแบ่งเป็น 2 ตอน คือมัธยมศึกษาตอนต้น 4 ปี และมัธยมศึกษาตอนปลาย 4 ปี การศึกษาภาคบังคับคือ 6 ปี ในระดับประถมศึกษา ต่อมาในปี พ.ศ.2479 รัฐบาลประกาศใช้แผนการศึกษาชาติ พุทธศักราช 2479 ซึ่งนับเป็นแผนการศึกษาระดับแรกที่ประกาศใช้หลังการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ในขณะที่ประเทศกำลังมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองโดยเน้นให้พลเมืองทุกคนได้รับการศึกษา เพื่อทำหน้าที่พลเมืองตามระบอบรัฐธรรมนูญได้โดยเต็มที่ เพื่อให้ทุกคนเป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติ หลังจากนั้นรัฐบาลก็ประกาศใช้แผนการศึกษาชาติ พุทธศักราช 2494 ที่มุ่งให้พลเมืองได้รับการศึกษาพอเหมาะแก่อัธยาศัย เพื่อให้เป็นพลเมืองดี มีสุขภาพร่างกายและจิตใจดี และมีจิตใจเป็นนักประชาธิปไตย เน้นองค์ 4 ของการศึกษาคือ จริยธรรม พลศึกษา พุทธิศึกษา และหัตถศึกษา แผนการศึกษาระดับนี้ใช้มานาน 10 ปี รัฐบาลก็ประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 ซึ่งมีแนวทางการจัดการศึกษาล้ำคลึงกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2494 โดยส่วนที่เพิ่มเติมขึ้นมาคือ มีการขยายการศึกษาภาคบังคับเป็น 7 ปี คือระดับประถมศึกษา และการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาแบ่งเป็น 2 สายคือ สายสามัญและสายอาชีพ กับอุดมศึกษา เพื่อการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ

ปี พ.ศ. 2516 ประเทศไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองครั้งสำคัญอันกระทบถึงภาวะทางเศรษฐกิจ สังคมและการปกครอง จนการศึกษารูปแบบเดิมไม่สามารถสนองความต้องการของประเทศได้ รัฐบาลจึงทำการปฏิรูปการศึกษา ในปี พ.ศ. 2517 โดยมีคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาเป็นคณะทำงานและรัฐบาลก็ประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 โดยเน้นเรื่องการศึกษาตลอดชีวิตและการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในสังคม และเน้นให้การจัดการศึกษาเป็นทางเลือกเพื่อยกระดับคนทั้งชาติให้สูงขึ้นพร้อมกัน

ต่อมาสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว รัฐบาลจึงปรับปรุงแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ให้สามารถพัฒนาพลเมืองให้มีคุณภาพและปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงต่างๆ พร้อมทั้งประกาศใช้แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 ซึ่งมีหลักการสำคัญ 4

ประการ คือ มุ่งสร้างความเจริญงอกงามทางปัญญา ความคิด จิตใจและคุณธรรมของบุคคล เป็นสิ่งจำเป็น และเป็นเป้าหมายสำคัญที่ทำให้มนุษย์ตระหนักถึงการใช้และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสม ก้าวทันความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการสมัยใหม่ และสามารถพึ่งตนเองและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

1.1.1 เป้าหมายของการศึกษาไทย เน้นการพัฒนาบุคคล 4 ด้านคือ ด้านปัญญา ด้านจิตใจ ด้านร่างกาย และด้านสังคม

การพัฒนาบุคคลด้านปัญญา คือการพัฒนาให้ผู้เข้ารับการศึกษากลายเป็นผู้รู้จักเหตุผล แยกแยะความผิดชอบชั่วดี สามารถแก้ไขปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ไม่เรียนรู้ รู้คุณค่าของภูมิปัญญา และวัฒนธรรมไทย รู้จักเลือกรับวิทยาการและวัฒนธรรมจากภายนอก

การพัฒนาบุคคลด้านจิตใจ คือการพัฒนาให้ผู้เข้ารับการศึกษารู้จักฝึกฝนจิตใจของตนเองให้เจริญงอกงามทางคุณธรรม เพื่อควบคุมให้ตนเองเป็นผู้ประพฤติดีและปฏิบัติหน้าที่การงานและดำรงชีพได้อย่างดี

การพัฒนาบุคคลด้านร่างกาย คือการพัฒนาผู้เข้ารับการศึกษามีร่างกายเจริญเติบโตเหมาะสมกับวัย และสามารถพัฒนาสมรรถภาพของร่างกายให้เหมาะสมกับการงานและอาชีพ

การพัฒนาบุคคลด้านสังคม คือการพัฒนาให้ผู้เข้ารับการศึกษามีพฤติกรรมทางสังคมที่ดีงามทั้งในการทำงานและการอยู่ร่วมกันในครอบครัว องค์กรและสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2535 : 8)

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการศึกษาดังกล่าว รัฐจึงได้กำหนดนโยบายการศึกษาเพื่อให้การศึกษาของประเทศบรรลุตามหลักการและความมุ่งหมายไว้ 19 ข้อดังนี้ คือ

1) จัดระบบเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวางและต่อเนื่องตลอดชีวิต

2) จัดการศึกษาและส่งเสริมการอบรมเลี้ยงดูที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กตามสภาวะความต้องการพื้นฐานตามวัยตั้งแต่ปฏิสนธิและการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์

3) ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยทุกคนได้รับการบริการเพื่อเตรียมความพร้อมอย่างน้อย 1 ปี ก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษา

4) จัดการศึกษาภาคบังคับให้ทั่วถึง มีคุณภาพ และสะดวกแก่ผู้เรียน สถานศึกษาของรัฐและของท้องถิ่นจะต้องจัดการศึกษาภาคบังคับเป็นบริการแบบให้เปล่า

การจัดการศึกษาระดับใดให้เป็นการศึกษาภาคบังคับ ให้เป็นไปตามกฎหมายการศึกษาที่กำหนดไว้เป็นการเฉพาะ

5) ให้การศึกษาระดับมัธยมศึกษาเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานของปวงชน

รัฐพึงเร่งรัดและขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อปวงชนอย่างทั่วถึง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สูงขึ้น

6) ปฏิรูปการฝึกหัดครูและพัฒนาครูประจำการ โดยมุ่งให้เป็นการพัฒนาวิชาชีพเฉพาะ เพื่อสร้างจิตสำนึกของความเป็นครู พัฒนาความรู้ความสามารถทั้งทางวิชาชีพครูและวิชาการให้ได้มาตรฐาน และยกฐานะของวิชาชีพครูให้สูงขึ้น

7) ส่งเสริมให้การอุดมศึกษามีความเป็นเลิศในการสร้างและพัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยี และให้มีการประสานวิทยากรสากลกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้การอุดมศึกษามีบทบาทนำการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไปในทิศทางที่พึงประสงค์

8) ปรับปรุงเนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนการสอนทุกระดับและทุกประเภทการศึกษาให้สนองต่อหลักการ และสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาที่ตั้งไว้

9) ส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกระดับรวมทั้งประชาชนโดยทั่วไป มีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมเพื่อการสื่อสาร เพื่อสร้างสรรค์และพัฒนาความคิด และองค์ความรู้และเพื่อธำรงรักษาวัฒนธรรมของชาติ

10) ส่งเสริมให้มีการเรียนภาษาต่างประเทศที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ เพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้า การติดต่อสื่อสารในด้านวิทยากร การค้า ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม

11) ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างนวัตกรรม เทคโนโลยีทางการศึกษาและองค์ความรู้ในศาสตร์สาขาต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเนื้อหาสาระกระบวนการเรียนการสอน และต่อการส่งเสริมการเรียนรู้

12) ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ เพื่อขยายบริการทางการศึกษา เพื่อแลกเปลี่ยนและกระจายความรู้ข้อมูลข่าวสารไปสู่ประชาชนและชุมชนได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็ว

13) ส่งเสริมและสนับสนุนบทบาทของครอบครัว ชุมชน สถาบันสังคมอื่น ๆ และสื่อมวลชนให้มีส่วนร่วมในกระบวนการของการศึกษา การอนุรักษ์ และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

14) สนับสนุนการจัดการศึกษาในรูปแบบและวิธีการที่เอื้อให้ผู้มีปัญญาเลิศหรือมีความสามารถพิเศษได้พัฒนาอัจฉริยภาพของตน

15) สนับสนุนการขยายบริการการศึกษาให้แก่ผู้ด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคม และผู้ที่มีความบกพร่องทางกาย สติปัญญา จิตใจ และอารมณ์ให้กว้างขวางและทั่วถึงโดยเร็ว

16) ส่งเสริมการศึกษาของภิกษุ สามเณร นักบวช และบุคลากรทางศาสนา เพื่อให้สามารถเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นผู้นำในการปลูกฝังคุณธรรม ศีลธรรม และค่านิยมที่เหมาะสมให้แก่บุคคลและสังคม

17) ปรับปรุงระบบบริหารการศึกษาให้มีเอกภาพด้านนโยบายและมาตรฐานการศึกษา รวมทั้งให้กระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นและสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษามีความคล่องตัวในการบริการและการจัดการภายในของสถานศึกษา รวมทั้งสนับสนุนให้บุคคลและองค์กรในชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการจัดการศึกษาของชุมชน

18) ส่งเสริมให้เอกชนจัดการศึกษาทุกระดับเพิ่มขึ้น ให้มีอิสระและความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการ สามารถพึ่งตนเองได้โดยรัฐให้การสนับสนุนด้านวิชาการ ทรัพยากร การอำนวยความสะดวกในการดำเนินงาน และการรับรองมาตรฐาน

19) ระดม จัดสรรและใช้ทรัพยากรทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2535 : 12-14)

1.1.2 ระบบการบริหารการศึกษาของไทย ระบบการบริหารการศึกษาของไทยแบ่งออกเป็น ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น

การบริหารการศึกษาในส่วนกลาง มีหน้าที่รับผิดชอบวางนโยบายและควบคุมการบริหารการศึกษา ประกอบด้วยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี มีทบวงมหาวิทยาลัยรับผิดชอบการศึกษาระดับอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ รับผิดชอบการศึกษาระดับประถมศึกษาจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย

การบริหารการศึกษาในส่วนภูมิภาค จะมีส่วนราชการที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา 2 ระดับคือ ระดับจังหวัด และระดับอำเภอ โดยผู้ว่าราชการจังหวัด รับผิดชอบบริหารงานด้านการศึกษาของหน่วยงานการศึกษาที่เป็นราชการบริหารส่วนภูมิภาค

การบริหารในส่วนท้องถิ่น มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่จัดการศึกษาในท้องถิ่นคือเทศบาล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา

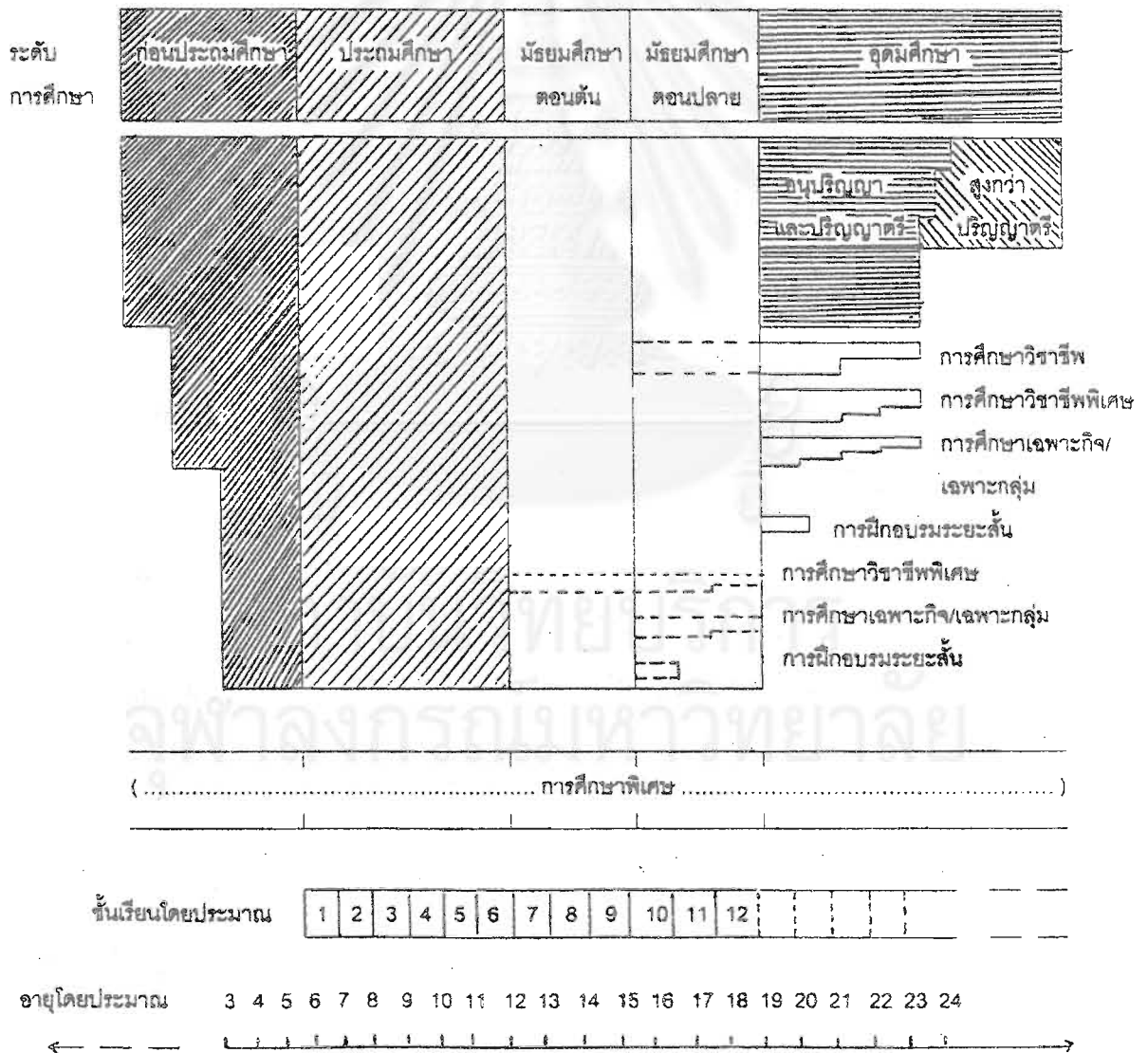
เทศบาล มีหน้าที่จัดการศึกษาระดับประถมศึกษา เฉพาะในเขตเทศบาล

กรุงเทพมหานคร มีหน้าที่รับผิดชอบการศึกษาภายในเขตกรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา มีหน้าที่จัดการศึกษาเฉพาะในเขตเมืองพัทยา

การจัดการศึกษาตามแนวระบบโรงเรียนแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ใช้ระบบ 6:3:3 คือระดับประถมศึกษา 6 ปี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี การศึกษาภาคบังคับ 6 ปี

คือระดับประถมศึกษา ระดับอุดมศึกษาโดยทั่วไปใช้เวลาเรียน 4 ปี ยกเว้นสาขาเภสัชศาสตร์ สถาปัตยกรรมศาสตร์ ใช้เวลาเรียน 5 ปี และสาขาแพทยศาสตร์ใช้เวลาเรียน 6 ปี ดังปรากฏในแผนภูมิที่ 2.1 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2539)

แผนภูมิที่ 2.1 การจัดการศึกษาตามแนวระบบโรงเรียน

การศึกษาของไทยแบ่งระดับชั้นการศึกษาไว้ดังนี้คือ

การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา เป็นการศึกษาลักษณะของการอบรมเลี้ยงดู และพัฒนาความพร้อมของเด็กทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคมเพื่อรับการศึกษาในระดับต่อไป

การจัดการศึกษาระดับนี้อาจจัดในรูปของชั้นเด็กเล็ก อนุบาลศึกษา หรือในรูปของศูนย์พัฒนาเด็กประเภทต่าง ๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพของแต่ละพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย ใช้เวลาเรียน 2-3 ปี

การศึกษาระดับประถมศึกษา เป็นการศึกษามุ่งวางรากฐานเพื่อให้ผู้เรียนรู้ได้พัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งในด้านคุณธรรม จริยธรรม ความรู้ ความสามารถขั้นพื้นฐาน และให้สามารถคงการอ่านออก เขียน และคำนวณได้ ใช้เวลาเรียน 6 ปี

การศึกษาระดับมัธยมศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณธรรม ความรู้ ความสามารถและทักษะต่อจากระดับประถมศึกษา ให้ผู้เรียนได้ค้นพบความต้องการ ความสนใจ และความถนัดของตนเองทั้งในด้านวิชาการและวิชาชีพ ตลอดจนมีความสามารถในการประกอบกิจการและอาชีพตามควรแก่วัย ใช้เวลาเรียน 3 ปี

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาตามความถนัดและความสนใจ เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา หรือเพื่อให้เพียงพอแก่การประกอบกิจการและอาชีพที่ตนเองถนัดทั้งอาชีพอิสระและอาชีพรับจ้าง รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และทักษะทางสังคมที่จำเป็นสำหรับการประกอบกิจการและอาชีพ และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีสันติสุข ใช้เวลาเรียน 3 ปี

การศึกษาระดับอุดมศึกษา เป็นการศึกษาหลังระดับมัธยมศึกษาตอนปลายแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี การศึกษาระดับปริญญาตรี และการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี

การศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี เป็นการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้และทักษะวิชาชีพในระดับกลาง รวมทั้งมีความสามารถในการริเริ่มประกอบการ

การศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นการศึกษาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ ความสามารถในการสาขาวิชาชีพต่าง ๆ ในระดับสูง โดยเฉพาะการประยุกต์ทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติ การริเริ่มการพัฒนาทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ การสร้างสรรค์และเผยแพร่ความรู้ การริเริ่มการพัฒนาประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม รวมทั้งการ

ส่งเสริมบทบาทของประเทศในประชาคมโลก โดยทั่วไปใช้เวลาเรียน 4 ปี

การศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี เป็นการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้และทักษะในสาขาวิชาการเฉพาะทางให้มีความชำนาญมากยิ่งขึ้น มุ่งสร้างสรรค์ความก้าวหน้าและความเป็นเลิศทางวิชาการ โดยเฉพาะการศึกษาค้นคว้า วิจัยและพัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยีในด้านวิทยาศาสตร์ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การประยุกต์การใช้วิทยาการสากลและภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างเหมาะสมกับสภาพของสังคมไทย

นอกจากนั้น ยังอาจจัดเป็นการศึกษาประเภทต่าง ๆ ได้ตามความเหมาะสมและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ชุมชน และประเทศ เช่น การฝึกหัดครู การศึกษาวิชาชีพ การศึกษาวิชาชีพพิเศษ การศึกษาวิชาชีพเฉพาะกิจ หรือเฉพาะบุคคลบางกลุ่ม การศึกษาพิเศษและการศึกษาของกสิกรรม สามเณร นักบวช และบุคลากรทางการศึกษา เป็นต้น

การจัดการศึกษาประเภทต่าง ๆ เหล่านี้ไม่เพียงแต่จัดตามความเหมาะสม หรือเพื่อสนองความต้องการเฉพาะของกลุ่มเป้าหมาย แต่ยังคงคำนึงถึงการให้บุคคลได้พัฒนาทั้งในด้านคุณธรรม ความรู้ความสามารถและทักษะอย่างสมดุลควบคู่กันไปด้วย

การฝึกหัดครู เป็นการศึกษาที่มุ่งฝึกหัดและพัฒนาผู้ที่จะประกอบอาชีพครูและครูประจำการให้มีคุณธรรม ความรู้ ความสามารถและทักษะในการสอนและการกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ มีจิตสำนึกของความเป็นครู มีความรับผิดชอบต่อนักเรียน และเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในด้านความประพฤติ การดำรงชีวิต ตลอดจนการรักษาภาษาและวัฒนธรรมของชาติ มีความใฝ่รู้ มุ่งพัฒนาตนเองและการสอนอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาชุมชน การฟื้นฟู อนุรักษ์และเสริมสร้างสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของท้องถิ่นและประเทศ

การศึกษาวินิจฉัย เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้และทักษะวิชาชีพให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทั้งในการประกอบอาชีพอิสระและรับจ้าง รวมทั้งสามารถดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสม

การจัดการศึกษาวินิจฉัยอาจจัดในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งประเภทในโรงเรียนหรือนอกโรงเรียน การจัดการศึกษาวินิจฉัยในระบบโรงเรียน เป็นการพัฒนาความรู้และทักษะวิชาชีพที่สอดคล้องกับแต่ละระดับของการศึกษา ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงระดับอุดมศึกษา ส่วนการจัดการศึกษาวินิจฉัยนอกโรงเรียน เป็นการอบรมวิชาชีพเฉพาะด้านในระยะสั้นสำหรับผู้ที่ต้องการพัฒนาความรู้และทักษะเพิ่มเติม

การศึกษาวินิจฉัยพิเศษ เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนได้ฝึกหัดหรือพัฒนาทักษะวิชาชีพบางด้านที่ต้องการให้มีความชำนาญเป็นพิเศษตั้งแต่เยาว์วัย และต้องฝึกฝนเป็นระยะ

เวลานานมีนาฏศิลป์ ดนตรี กีฬา เป็นต้น การจัดการศึกษาอาจจัดตั้งเป็นสถานศึกษาเฉพาะหรือจัดในหลักสูตรปกติ

การศึกษาวชิชาชีพเฉพาะกิจ หรือเฉพาะบุคคลบางกลุ่ม เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะวิชาชีพตามความต้องการของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง โดยเฉพาะหรือเป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งจัดให้เหมาะสมสอดคล้องกับลักษณะหรือความต้องการของกลุ่มเป้าหมายซึ่งไม่อาจดำเนินการได้โดยสถาบันการศึกษาปกติ ในการจัดการศึกษาต้องจัดให้สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของรัฐด้วย

การศึกษาพิเศษ เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ ได้เรียนรู้อย่างเหมาะสมกับสภาพร่างกาย จิตใจและความสามารถ และเป็นการศึกษาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษหรือปัญญาเลิศได้พัฒนาความถนัดของตนให้เต็มที่

การศึกษาของนักบวชและบุคลากรทางศาสนา เพื่อให้มีความเป็นผู้นำด้านปัญญา จิตใจ และศีลธรรม เป็นแบบอย่างที่ดี มีบทบาทในการปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยม และพฤติกรรมที่เหมาะสมแก่คนในสังคม

1.2 การศึกษาในประเทศญี่ปุ่น

การศึกษาในระบบโรงเรียนของประเทศญี่ปุ่นเริ่มมีขึ้นในสมัยเอโดะ ซึ่งมีโชกุนโตกุกาวาเป็นผู้บริหารประเทศ โรงเรียนที่เปิดขึ้นในสมัยนี้เป็นโรงเรียนที่สอนวิชาความรู้แก่ลูกของขุนนาง และเจ้านายระดับสูง เรียกว่า "goko" ซึ่งเปิดสอนเฉพาะเด็กชายเท่านั้น ส่วนเด็กทั่วไปทั้งหญิงและชายจะเข้าเรียนที่ "terekoya" ซึ่งเป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษาขนาดเล็ก เน้นการสอนอ่าน เขียน และการคำนวณขั้นพื้นฐาน (Victor N.Kobayashi, 1985 : 697)

ระบบการศึกษาสมัยใหม่เริ่มขึ้นเมื่อมีการตั้งกระทรวงศึกษาธิการในปี ค.ศ. 1871 และประกาศใช้พระราชบัญญัติทางการศึกษาในปี ค.ศ. 1872 ต่อมาในปี ค.ศ. 1885 รัฐบาลก็ประกาศให้เด็กทุกคนต้องเข้ารับการศึกษากาบังคับตั้งแต่ชั้นประถมปีที่ 1-4 และอีก 5 ปีต่อมาคือปี ค.ศ. 1890 รัฐก็ประกาศให้การศึกษาภาคบังคับ 4 ปี เป็นการศึกษาแบบจัดให้เปล่า โดยผู้เรียนไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียน จากนั้นก็ขยายการศึกษาแบบให้เปล่าไปถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ใน ค.ศ. 1908

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ในปี ค.ศ. 1947 การจัดการศึกษาของญี่ปุ่นได้รับอิทธิพลจากสหรัฐอเมริกา รัฐออกกฎหมายทางการศึกษา 2 ฉบับ คือ กฎหมายการศึกษาในโรงเรียน (School Education Law) และกฎหมายพื้นฐานการศึกษา (Fundamental law of education)

เน้นเรื่องสันติภาพ ประชาธิปไตยและสิทธิส่วนบุคคล การศึกษาภาคบังคับขยายเป็น 9 ปี ตั้งแต่ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทั้งสายวิชาการและวิชาชีพ ทุกโรงเรียนต้องเป็นสหศึกษา เนื่องจากรัฐเน้นเรื่องความเสมอภาคทางการศึกษาและรัฐธรรมนูญกำหนดให้ประชาชนทุกคนมีสิทธิเข้ารับการศึกษาคู่เทียมกันเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1946 (ศักดิ์ ประทานพร, 2530 : 36)

นโยบายการศึกษาของญี่ปุ่นตามรัฐธรรมนูญในมาตรา 26 ระบุว่า ประชาชนทุกคนมีสิทธิเข้ารับการศึกษาคู่เทียมกันตามความสามารถของแต่ละบุคคลตามกฎหมายกำหนด ประชาชนต้องนำบุตร หรือเด็กในความดูแลทั้งหญิงและชายเข้ารับการศึกษาคู่เทียมกันตามกฎหมายกำหนด และการศึกษาภาคบังคับเป็นการศึกษาแบบจัดให้เปล่า (Ministry of Education, Science and Culture, 1993 : 8)

การศึกษาของญี่ปุ่นมีพื้นฐานการดำเนินงานภายใต้กฎหมายและรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีแนวทางในการนำการศึกษามาใช้แก้ไขปัญหาต่าง ๆ เพื่อสร้างสันติภาพ และสวัสดิการต่าง ๆ แก่เพื่อนมนุษย์

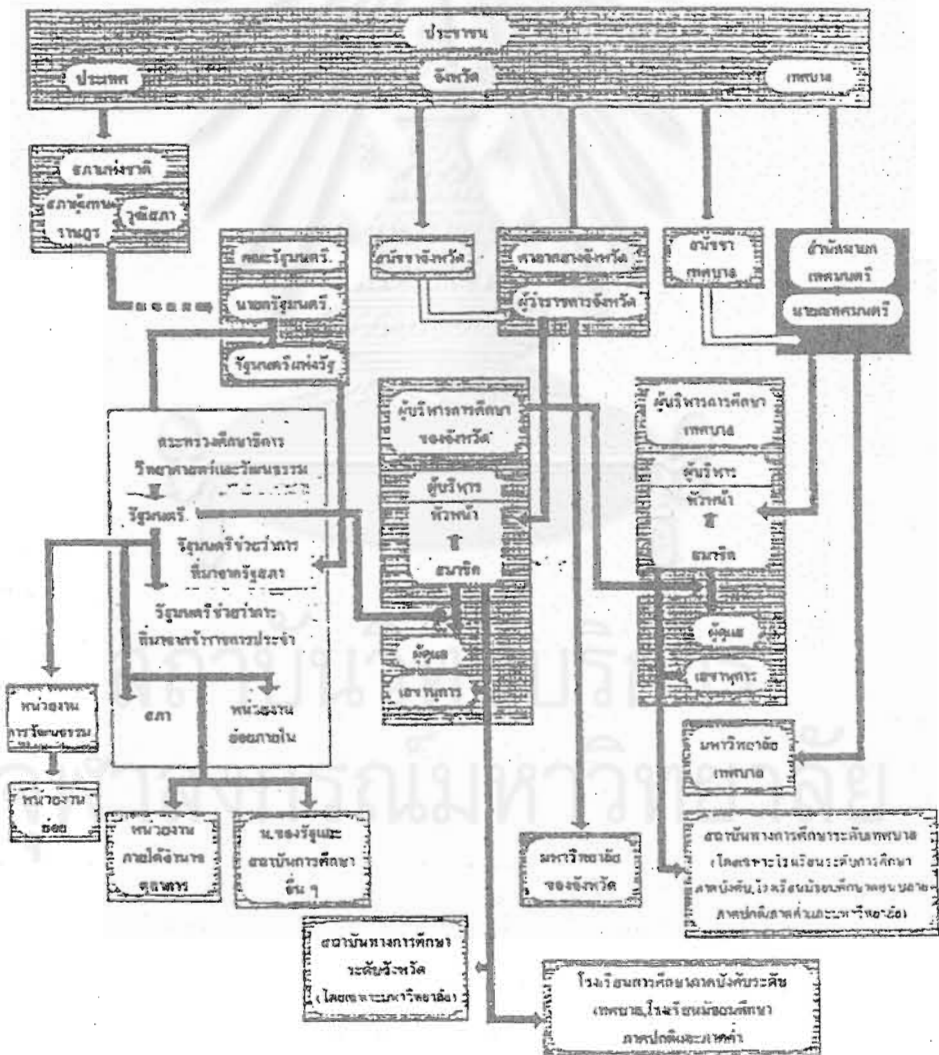
การศึกษาของญี่ปุ่นจึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อ "พัฒนาบุคลิกภาพของบุคคลให้สมบูรณ์ เป็นผู้มีคุณสมบัติ สามารถเลี้ยงดูตนเองได้ มีสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจสมบูรณ์ รักความจริงและยุติธรรม เคารพในคุณค่าแห่งปัจเจกบุคคล และแรงงาน มีสำนึกรับผิดชอบ และมีจิตวิญญาณอิสระในฐานะเป็นผู้สร้างรัฐ และสังคมที่สงบ สันติ" ซึ่งจุดมุ่งหมายดังกล่าวนี้จะสำเร็จเป็นจริงได้อย่างถาวรทั่วถึงทั้งประเทศ ประชาชนต้องเป็นผู้มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ และพัฒนาวัฒนธรรมของชาติด้วยศรัทธาและสามัคคี มีความเคารพในอิสรภาพทางปัญญา มีความเอาใจใส่ในวิถีชีวิตแห่งตน และสามารถพึ่งพิงตนเองได้ (Ministry of Education, Science and Culture, 1993 : 9)

โครงสร้างการบริหารการศึกษาของญี่ปุ่นในปัจจุบันเป็นการบริหารแบบกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นต่าง ๆ อำนาจสูงสุดอยู่ที่ประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย การบริหารแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือระดับชาติ ระดับจังหวัด และระดับเทศบาล

ระดับชาติ บริหารงานโดยสภาแห่งชาติ ซึ่งแบ่งออกเป็นสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภามีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้นำของคณะรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมเป็นผู้รับผิดชอบด้านการบริหารการศึกษาโดยตรง รัฐมนตรีช่วยว่าการ 2 คน คนหนึ่งเป็นมาจากรัฐสภา และ อีกคนหนึ่งมาจากข้าราชการประจำ รับผิดชอบงานด้านวัฒนธรรม สถาบันการศึกษาระดับชาติของรัฐ และสถาบันการศึกษาอื่น ๆ

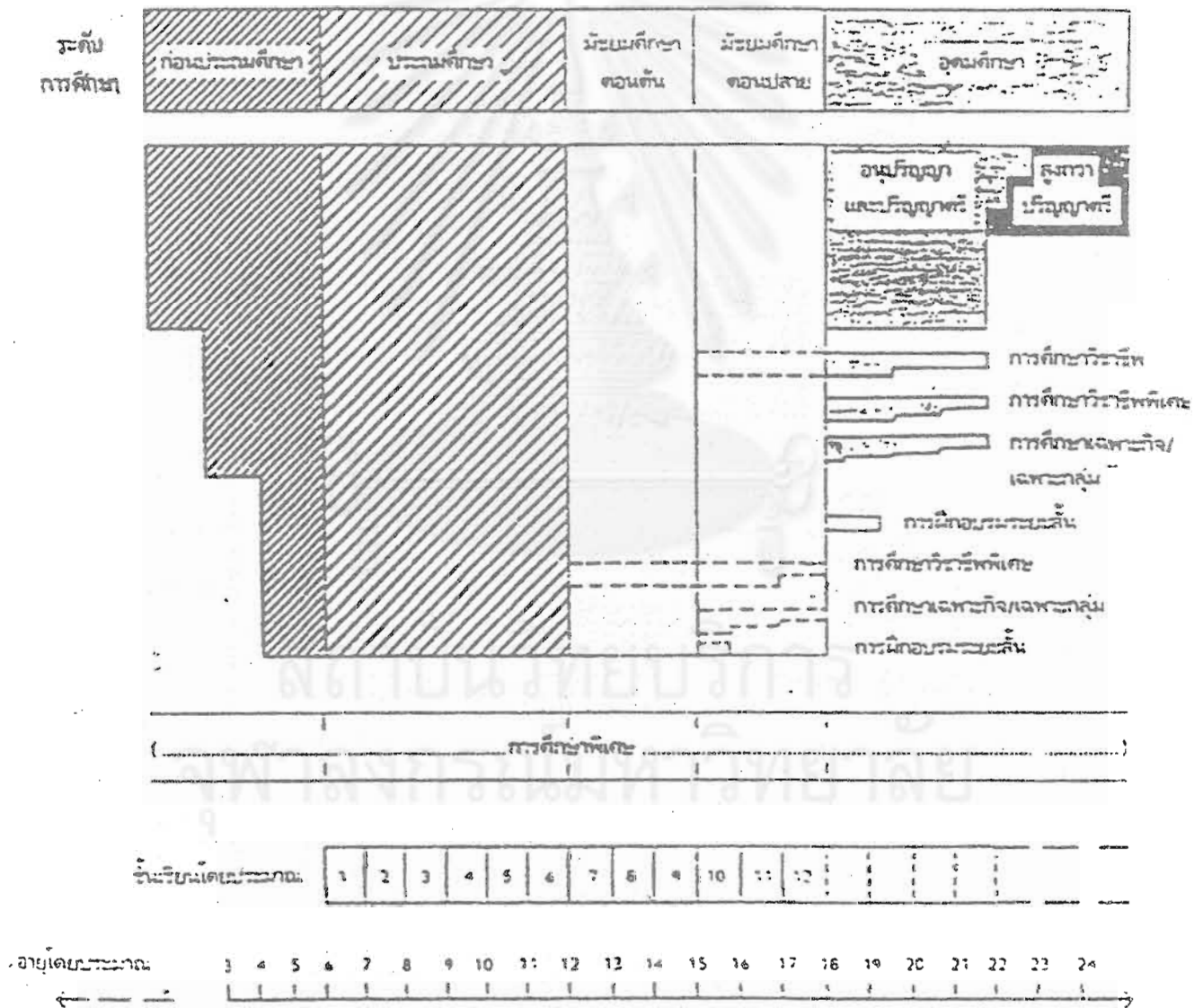
ระดับจังหวัด มีสมัชชาจังหวัด ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้นำในการบริหารการศึกษา โดยมีทีมงานบริหารการศึกษาของจังหวัดเป็นผู้รับผิดชอบ ดำเนินงานดูแลสถาบันการศึกษาในระดับจังหวัด โดยเฉพาะมหาวิทยาลัย สมัชชาจังหวัดจะประสานงานกับนายกเทศมนตรี ซึ่งรับผิดชอบการบริหารการศึกษาระดับเทศบาล ดูแลสถานศึกษาระดับต่าง ๆ โดยเฉพาะโรงเรียนการศึกษาภาคบังคับ และมหาวิทยาลัยระดับเทศบาล ดังปรากฏในแผนภูมิที่ 2.2 (แปลจาก Ministry of Educational, Science and Culture, 1994 : 27)

แผนภูมิที่ 2.2 โครงสร้างการบริหารงานของญี่ปุ่น

การศึกษาในประเทศไทยใช้ระบบ 6-3-3-4 คือระดับประถมศึกษา 6 ปี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี และระดับอุดมศึกษา 4 ปี การศึกษาภาคบังคับ 9 ปี ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนต้น ดังปรากฏในแผนภูมิที่ 2.3 (แปลจาก Ministry of Educational, Science and Culture, 1994 :16)

แผนภูมิที่ 2.3 ระบบการศึกษาของญี่ปุ่น

การศึกษาของญี่ปุ่นแบ่งระดับชั้นการศึกษา สังกัดของสถานศึกษา คุณสมบัติของ
ผู้เรียน ระยะเวลาในการเรียน และคุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษาไว้ดังนี้คือ

ระดับอนุบาล รับเด็กอายุ 3-5 ปี เข้าศึกษาในโรงเรียนที่กำหนดระดับชั้นไว้ตั้งแต่ 1-3
ปี ผู้ที่อายุ 3 ปี จะเข้าระดับชั้นที่ 1 ใช้เวลาเรียน 3 ปี ผู้ที่อายุ 4 ปี เข้าเรียนระดับชั้นที่ 2 ใช้เวลา
เรียน 2 ปี และผู้ที่อายุ 5 ปี เข้าเรียนในระดับชั้นที่ 3 ใช้เวลาเรียน 1 ปี

การศึกษาระดับมัธยมต้น ครอบคลุมการศึกษาระดับประถมศึกษา และมีมัธยมศึกษาตอน
ต้น หรือโรงเรียนวิชาเฉพาะ รวมระยะเวลา 9 ปี สำหรับเด็กอายุ 6-15 ปี โดยทั่วไปเมื่อเด็ก
สำเร็จการศึกษาแล้วจะเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นโดยการสอบ

การศึกษาระดับมัธยมปลาย โดยทั่วไปมี 3 แบบ คือ แบบเต็มวัน แบบเต็มวันและ
ภาคค่ำ และแบบการศึกษาทางไปรษณีย์ การเรียนแบบเต็มวันใช้ระยะเวลาในการศึกษา 3 ปี
ส่วนอีก 2 แบบ ใช้เวลาศึกษา 3 ปี หรือมากกว่า

การเรียนแบบเต็มวันและภาคค่ำมักเรียนในช่วงเย็น ในปี ค.ศ. 1988 มีการนำระบบ
หน่วยกิต และระบบการศึกษาทางไปรษณีย์มาใช้ หลังจากนั้นในปี ค.ศ. 1993 ได้นำมาใช้กับการ
ศึกษาแบบเต็มวัน ผู้จะสำเร็จการศึกษาต้องเรียนครบจำนวนหน่วยกิตที่ทางโรงเรียนกำหนด

นอกจากนั้น การศึกษาในระดับนี้ยังแบ่งเป็นสายสามัญและสายวิชาชีพ การศึกษา
สายสามัญเหมาะสมสำหรับผู้ที่ต้องการจะศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น และผู้ที่ต้องการจะทำงานแต่
ไม่ได้เรียนสายวิชาชีพเฉพาะ ส่วนการศึกษาสายวิชาชีพเป็นการศึกษาที่เตรียมผู้เรียนให้สามารถ
ออกไปประกอบอาชีพตามความถนัดและความสนใจ มีสาขาต่าง ๆ ให้เลือกมากมายเช่น วิชา
เกษตรกรรม อุตสาหกรรม การเงิน การประมง เศรษฐศาสตร์ในครัวเรือน การพยาบาล วิทยา
ศาสตร์-คณิตศาสตร์ ดนตรี ศิลปะ ภาษาอังกฤษ

การศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยรับผู้มีคุณสมบัติผ่านการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอน
ปลายที่เรียนครบหน่วยกิตที่โรงเรียนกำหนด ใช้เวลาเรียน 4 ปี สำหรับวุฒิปริญญาตรี (สาขา
แพทย์ ทันตแพทย์ และเภสัช ใช้เวลา 6 ปี) มหาวิทยาลัยอาจมีบัณฑิตวิทยาลัยสำหรับผู้ต้องการ
ศึกษาต่อในระดับปริญญาโทและเอก โดยทั่วไปการศึกษาระดับปริญญาโทใช้เวลา 2 ปี และ
ปริญญาเอกใช้เวลา 5 ปี

วิทยาลัย "junior college" รับผู้ที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีหน่วย
กิตครบตามกำหนด ใช้เวลาเรียน 3 หรือ 3 ปี ขึ้นไป ขึ้นกับสาขาที่เรียน ผู้เรียนส่วนใหญ่เป็น
ผู้หญิง เมื่อสำเร็จการศึกษาจะได้รับวุฒิมอนปริญญา

วิทยาลัยเทคโนโลยีจะแตกต่างจากมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยที่จะรับผู้สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือผู้ที่มีหน่วยกิตครบตามกำหนด ใช้เวลาเรียน 5 ปี มุ่งฝึกฝนวิชาวิศวกรรมสาขาต่าง ๆ ผู้สำเร็จการศึกษาจะได้รับวุฒิมอนุปริญญา

วิทยาลัยฝึกวิชาชีพพิเศษ (Miscellaneous School) สถานศึกษาแบบนี้จะมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในวิชาชีพที่ตนถนัดหรือสนใจ วิทยาลัยที่สอนเทียบเท่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเรียกว่าวิทยาลัยวิชาชีพเฉพาะระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (Kotosenshu Gakko) ส่วนวิทยาลัยระดับสูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย เรียกว่า วิทยาลัยฝึกวิชาชีพ (Senmon - Gakko)

นอกจากนั้นยังมีวิทยาลัยแบบ "Miscellaneous School" ที่เปิดสอนวิชาชีพต่าง ๆ เช่น พยาบาล การตัดเย็บเสื้อผ้า การทำอาหาร การบัญชีและบรรณารักษ์ การพิมพ์ การสนทนาภาษาต่างประเทศ ฯลฯ มีระยะเวลาในการเรียน 1 ปี หรือมากกว่า อาจมีบางสาขาที่ใช้เวลาเพียง 3 เดือน หรือตามแต่จะกำหนด

โครงสร้างระบบการศึกษาของญี่ปุ่น ปรากฏในตารางที่ 2.1 (แปลจาก Ministry of Educational, Science and Culture, 1994 : 16)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2.1 โครงสร้างระบบการศึกษาของญี่ปุ่น

ประเภทของโรงเรียนหรือระดับชั้น		ประเภทของสถานศึกษา	คุณสมบัติของผู้เรียน	ระยะเวลาในการศึกษา (เป็นปี)	คุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษา
อนุบาล	แบบ 1 ปี	เอกชน	อายุ 5 ปี	1	
	แบบ 2 ปี	เทศบาล	อายุ 4 ปี	2	
	แบบ 3 ปี		อายุ 3 ปี	3	
ประถมศึกษา		เทศบาล	อายุ 6 ปี	6	ศึกษาระดับ 6 ปี
มัธยมศึกษาตอนต้น		เทศบาล	จบการศึกษาจาก ร.ร.ประถมศึกษา อายุ 12 ปี	3	ศึกษาระดับ 3 ปี
มัธยมศึกษา ตอนปลาย	แบบเต็มวัน	อำเภอ	จบการศึกษาจาก	3	เรียนครบ 80 หน่วยกิต หรือมากกว่า
	แบบเต็มวัน/ภาคค่ำ	เอกชน	ร.ร.มัธยมศึกษาตอนต้น	3 หรือมากกว่า	
	การศึกษาทางไปรษณีย์	เทศบาล	อายุ 15 ปีหรือมากกว่า	3 หรือมากกว่า	
โรงเรียนการ ศึกษาพิเศษ	แผนกวิชาอนุบาล, ประถมศึกษา,มัธยม ศึกษาตอนต้น,มัธยม ศึกษาตอนปลาย	อำเภอ เทศบาล	คุณสมบัติเหมือนการศึกษาชั้นอนุบาลศึกษา,ประถมศึกษา, มัธยมศึกษาตอนต้น,มัธยมศึกษาตอนปลาย		
วิทยาลัยเทคโนโลยี		ประเทศ	จบการศึกษาจาก ร.ร.มัธยมศึกษาตอนต้น อายุ 15 ปีหรือมากกว่า	5	เรียนครบ 167 หน่วยกิตหรือมากกว่า (รวม 82 หน่วยกิตหรือมากกว่าใน วิซงของสาขา)
วิทยาลัย	แบบ 2 ปี	เอกชน อำเภอ	จบการศึกษาจาก ร.ร.มัธยมศึกษาตอนปลาย	2	เรียนครบ 62 หน่วยกิต หรือมากกว่า
	แบบ 3 ปี	ประเทศ	อายุ 16 ปีหรือมากกว่า	3	เรียนครบ 93 หน่วยกิต หรือมากกว่า
มหาวิทยาลัย	ปริญญาตรี	เอกชน ระดับชาติ	จบการศึกษาจาก ร.ร.มัธยมศึกษาตอนปลาย อายุ 18 ปีหรือมากกว่า	4 ปีหรือ มากกว่า	เรียนครบ 124 หน่วยกิต หรือมากกว่า
	ปริญญาโท	เอกชน	จบการศึกษา ระดับปริญญาตรี	2 ปีหรือ มากกว่า	เรียนครบ 30 หน่วยกิตหรือมากกว่า ผ่านการสอบวิทยานิพนธ์ ระดับปริญญาโทและการสอบ
	ปริญญาเอก	ประเทศ		5 ปีหรือ มากกว่า	เรียนครบ 30 หน่วยกิตหรือมากกว่า ผ่านการสอบวิทยานิพนธ์ ระดับปริญญาเอกและการสอบ
วิทยาลัย ฝึกวิชาชีพ พิเศษ	ระดับมัธยมปลาย	เอกชน	จบการศึกษาในระดับมัธยมต้น	1 ปีหรือ มากกว่า	
	ระดับสูงกว่ามัธยม		จบการศึกษา ระดับมัธยมปลาย		
	แบบทั่วไป				
โรงเรียนอื่น ๆ		เอกชน	จบการศึกษาในระดับมัธยมต้น หรือมัธยมปลาย	3 ปี-1 ปี หรือ 1 ปี หรือมากกว่า	

1.3 การเปรียบเทียบการศึกษาในประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น

เมื่อเปรียบเทียบประวัติการศึกษาของไทยและญี่ปุ่น จะพบว่าพัฒนาการทางการศึกษาของทั้ง 2 ประเทศ มีลักษณะใกล้เคียงกันตั้งแต่ช่วงเริ่มมีการศึกษาในระบบโรงเรียน กล่าวคือ ไทยเริ่มมีการศึกษาในโรงเรียนในสมัยรัชกาลที่ 5 ในปี พ.ศ. 2412 และเริ่มมีโรงเรียนหลวงสำหรับข้าราชการพลเรือนและโรงเรียนกุลสตรีวังหลังสำหรับสตรี ในขณะที่เดียวกันญี่ปุ่นก็เริ่มมีการศึกษาในระบบโรงเรียนครั้งแรกในสมัยเอโดะ เป็นโรงเรียนสำหรับลูกของขุนนางและเจ้านายชั้นสูง ส่วนเด็กทั่วไปจะเรียนในโรงเรียนอีกประเภทหนึ่ง ซึ่งนับว่าการรับนักเรียนเข้าเรียนในช่วงต้นมีลักษณะใกล้เคียงกันมาก โดยแบ่งชนชั้นของนักเรียนแยกจากกันอย่างเด็ดขาด

ประเทศไทยก่อตั้งกรมศึกษาธิการขึ้นดูแลการศึกษาอย่างเป็นทางการเป็นระบบในปี พ.ศ. 2430 ต่อมามีการจัดตั้งกระทรวงธรรมการขึ้นในปี พ.ศ. 2435 และจัดการศึกษาอย่างมีแบบแผนในอีก 3 ปี ถัดมา พระราชบัญญัติการศึกษาไทยประกาศใช้ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2546 เปิดโอกาสให้คนไทยทุกคนมีสิทธิเข้าเรียนเท่าเทียมกันทุกคน ประกาศให้ประชาชนทุกคนเข้ารับการศึกษิตตามอัตราพออย่างเท่าเทียมกันทุกคน ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2479 ขณะที่ประเทศญี่ปุ่นก่อตั้งกระทรวงศึกษาธิการขึ้นในปี ค.ศ. 1871 มีพระราชบัญญัติทางการศึกษาในปีถัดมา และประกาศให้เด็กทุกคนเข้ารับการศึกษิตในโรงเรียนในปี ค.ศ. 1885 (พ.ศ. 2426) พร้อมทั้งออกรัฐธรรมนูญกำหนดให้ประชาชนทุกคนมีสิทธิเข้ารับการศึกษิตอย่างเท่าเทียมกันในปี ค.ศ. 1946 (พ.ศ. 2488) ซึ่งนับว่าญี่ปุ่นออกพระราชบัญญัติการศึกษิตก่อนหน้าไทยถึง 38 ปี และมีการศึกษิตภาคบังคับสำหรับประชาชนทุกคนก่อนหน้าไทยถึง 9 ปี

1.3.1 ด้านนโยบายและเป้าหมายของการศึกษิตของไทยและญี่ปุ่น พบว่าปัจจุบันประเทศไทยมีนโยบายด้านการศึกษาที่มุ่งพัฒนาบุคคลให้ตระหนักถึงการใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรอย่างเหมาะสม ก้าวทันความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการสมัยใหม่ สามารถพึ่งพิงตนเองและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ในขณะที่นโยบายการศึกษิตของญี่ปุ่นในปัจจุบันระบุว่าประชาชนทุกคนมีสิทธิเข้ารับการศึกษิตอย่างเท่าเทียมกันตามความสามารถของแต่ละบุคคลตามกฎหมายกำหนด และประชาชนต้องนำบุตรหรือเด็กในความดูแลเข้ารับการศึกษิตภาคบังคับซึ่งเป็นการศึกษิตแบบจัดให้เปล่า โดยมีแนวทางในการนำการศึกษิตมาใช้แก้ปัญหาต่าง ๆ เพื่อสร้างสันติภาพและสวัสดิการต่าง ๆ แก่เพื่อนมนุษย์

นโยบายส่วนที่แตกต่างอย่างเห็นได้ชัดระหว่างไทยกับญี่ปุ่น คือ แนวทางการนำการศึกษิตไปใช้ ประเทศไทยเน้นความสำคัญของการใช้และอนุรักษ์ทรัพยากร และการพัฒนาบุคคลให้ก้าวทันความเจริญก้าวหน้า และสามารถพึ่งพิงตนเองได้ ในขณะที่ญี่ปุ่นเน้นการสร้างสันติภาพและสวัสดิการต่าง ๆ แก่เพื่อนมนุษย์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะญี่ปุ่นได้รับความบอบช้ำและ

เสียหายจากสงครามโลกครั้งที่ 2 อย่างหนัก ทำให้นโยบายด้านการศึกษามุ่งเน้นให้บุคคลรักสันติและต้องการสร้างสันติภาพระหว่างเพื่อนมนุษย์เป็นสำคัญ ประกอบกับประเทศญี่ปุ่นจัดเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วและมีความก้าวหน้าทางวิทยาการมาก การจัดการศึกษาจึงไม่ได้เน้นที่การก้าวให้ทันวิทยาการ ในขณะที่ประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา มีประชากรจำนวนมาก ไม่มีความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ นโยบายการศึกษาของไทยจึงเน้นที่การพัฒนาความรู้ความสามารถให้ก้าวทันความเจริญก้าวหน้าเพื่อการพัฒนาประเทศ ประกอบกับประเทศไทยไม่เคยได้รับความบอบช้ำจากสงคราม จึงไม่ได้เน้นที่การสร้างสันติภาพเป็นสำคัญ

เป้าหมายการศึกษาของไทยและญี่ปุ่นในปัจจุบันมีหลักตรงกัน คือ มุ่งสร้างบุคคลให้มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ บุคลิกภาพ มีสำนึกรับผิดชอบ สามารถพึ่งพิงตนเองได้ และรู้คุณค่าของวัฒนธรรมของชาติด้วย

สิ่งที่แตกต่างกันคือ เป้าหมายการศึกษาของไทยจะเน้นที่การให้บุคคลตระหนักถึงการให้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสม และก้าวทันความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ ในขณะที่ญี่ปุ่นจะเน้นให้บุคคลเป็นผู้เคารพในคุณค่าแห่งปัจเจกบุคคล มีจิตวิญญาณอิสระในฐานะผู้สร้างรัฐและสังคมที่สงบสันติ ซึ่งแสดงให้เห็นจุดเน้นที่ต่างกันของการพัฒนาบุคคลของ 2 ประเทศ ตามแนวทางของนโยบายการศึกษาคือ ไทยมุ่งสร้างบุคคลให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถเป็นหลักสำคัญ ในขณะที่ญี่ปุ่นเน้นให้บุคคลมีความนับถือซึ่งกันและกัน และตระหนักถึงความสำคัญของการเป็นผู้สร้างความสงบสันติให้เกิดขึ้นในสังคม

ด้านการบริหารการศึกษา พบว่าการบริหารศึกษาของไทยและญี่ปุ่น มีระบบบริหารการศึกษาที่แบ่งเป็น 3 ส่วน ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกันเป็นอย่างมาก โดยไทยแบ่งเป็น การศึกษาส่วนกลาง การศึกษาส่วนภูมิภาค และการศึกษาส่วนท้องถิ่น ในขณะที่ญี่ปุ่นแบ่งเป็นการศึกษาระดับชาติ การศึกษาระดับจังหวัด และการศึกษาระดับเทศบาล

ระดับแรก การบริหารการศึกษาส่วนกลางของไทย มีหน่วยงาน 3 หน่วยงาน ประกอบด้วย กระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัย และคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติรับผิดชอบวางนโยบายและควบคุมการบริหารการศึกษา ซึ่งคล้ายคลึงกับการบริหารการศึกษาระดับชาติของญี่ปุ่นที่บริหารงานโดยสภาแห่งชาติ รับผิดชอบการบริหารการศึกษาโดยรวม

ระดับที่ 2 การบริหารการศึกษาส่วนภูมิภาคของไทย มีผู้ว่าราชการจังหวัดรับผิดชอบในการบริหารการศึกษา เช่นเดียวกับการบริหารการศึกษาระดับจังหวัดของญี่ปุ่น

ระดับที่ 3 การบริหารการศึกษาส่วนท้องถิ่นของไทยมีเทศบาลกรุงเทพมหานครและเทศบาลเมืองพัทยาเป็นผู้รับผิดชอบการศึกษาเฉพาะระดับประถมศึกษาในเขตเทศบาลของตน

ซึ่งการบริหารส่วนนี้ของญี่ปุ่นจะกว้างขวางกว่าของไทย กล่าวคือ เทศบาลของแต่ละจังหวัดจะรับผิดชอบดูแลการศึกษาภาคบังคับและมหาวิทยาลัยระดับเทศบาล

1.3.2 ด้านระบบการศึกษาของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น พบว่าการจัดระบบการศึกษาตามแนวระบบโรงเรียนของไทยและญี่ปุ่นในปัจจุบันเป็นระบบเดียวกัน คือระบบ 6:3:3 คือ ประถมศึกษา 6 ปี มัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี มัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี ส่วนที่แตกต่างกันคือ การศึกษาภาคบังคับของไทยในปัจจุบัน ใช้เวลา 6 ปี ในระดับประถมศึกษา และรัฐบาลกำลังขยายการศึกษาภาคบังคับเป็น 9 ปี ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น โดยเริ่มในปี พ.ศ. 2540 ในขณะที่การศึกษาภาคบังคับของญี่ปุ่น ใช้เวลา 9 ปี ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนต้น และเป็นการศึกษาแบบให้เปล่า

เนื่องจากระบบการศึกษาของไทยและญี่ปุ่นมีลักษณะตรงกัน การศึกษาในแต่ละระดับจึงมีลักษณะตรงกันด้วยคือ แบ่งการศึกษาเป็น 4 ระดับ คือ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษา

ระดับก่อนประถมศึกษา เป็นการศึกษาสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมในการเรียน ส่วนที่แตกต่างกันคือ เกณฑ์ในการรับเด็กเข้าเรียน ญี่ปุ่นจะมีเกณฑ์อายุสำหรับการเข้าชั้นเรียนคือ อายุ 3 ปี เข้าเรียนชั้นที่ 1 และหากเด็กเริ่มเข้าเรียนเมื่ออายุ 4 ปี ก็ให้เข้าชั้นที่ 2 และหากอายุ 5 ปี ก็ให้เข้าระดับที่ 3 ระยะเวลาในการเรียน 1-3 ปี ตามอายุของผู้เรียน สำหรับไทย ไม่มีเกณฑ์เรื่องอายุในการรับเข้า เด็กที่เข้าปีแรกจะเรียนในชั้นเดียวกันหมด เวลาในการเรียนจะใช้เวลาประมาณ 2-3 ปี โดยขึ้นกับสภาพของพื้นที่การศึกษาและกลุ่มเป้าหมาย

ระดับประถมศึกษา เป็นการศึกษาภาคบังคับที่มุ่งวางรากฐานทางการศึกษาให้เด็กสำหรับศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นต่อไป ใช้เวลา 6 ปีเท่ากัน

ระดับมัธยมศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ มัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายใช้เวลาเรียนตอนละ 3 ปี สำหรับญี่ปุ่น ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นการศึกษาภาคบังคับต่อเนื่องจากระดับประถมศึกษา สำหรับไทยในปัจจุบัน รัฐบาลพยายามขยายการศึกษาภาคบังคับเป็น 9 ปี จากระดับประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แต่ยังไม่สามารถครอบคลุมทุกพื้นที่นัก ส่วนที่แตกต่างกันคือ เด็กญี่ปุ่นจะเลื่อนชั้นไปเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายด้วยการสอบ ในขณะที่เด็กไทยหากสอบปลายปีผ่านก็จะได้เลื่อนระดับขึ้นไปเรียนในชั้นต่อไปโดยไม่ต้องสอบเลื่อนระดับอีกครั้ง

ระดับการศึกษาตอนปลายของทั้ง 2 ประเทศ มีลักษณะตรงกันคือ แบ่งเป็น 2 สาย ให้เด็กมีโอกาสเลือกเรียนตามความสนใจและความถนัด สายสามัญจะเน้นด้านวิชาการเพื่อ

ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นไป และสายวิชาชีพสำหรับผู้ที่ต้องการจบไปประกอบอาชีพ ส่วนที่แตกต่างกันคือ ประเทศญี่ปุ่นจะให้โอกาสเด็กเลือกเรียนแบบเต็มวัน ใช้เวลาเรียน 3 ปี แบบภาคค่ำและแบบเรียนทางไปรษณีย์ ใช้เวลาเรียน 3 ปีหรือมากกว่า ในขณะที่ของไทย การศึกษาระดับนี้โดยทั่วไปจะเป็นการศึกษาแบบเต็มวัน ใช้เวลาเรียน 3 ปี

การศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี เช่น การศึกษาในโรงเรียนวิชาชีพเฉพาะ และวิทยาลัยจะมีลักษณะคล้ายกันคือ มุ่งสอนด้านวิชาชีพเพื่อการประกอบกิจการในสาขาวิชาต่าง ๆ ส่วนที่แตกต่างไปคือ ญี่ปุ่นจะมีวิทยาลัย "Junior College" ใช้เวลาเรียน 2 ปี ในขณะที่ของไทย ไม่มีสถาบันการศึกษาประเภทนี้

การศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นการศึกษาชั้นสูง ใช้เวลา 4-6 ปี ตามหลักสูตรของแต่ละสาขาวิชา ในระดับปริญญาตรี และผู้สนใจศึกษาในระดับสูงขึ้นไปก็จะศึกษาในบัณฑิตวิทยาลัย

นับได้ว่า สภาพการจัดการศึกษาของไทยและญี่ปุ่น มีโครงสร้างการศึกษาทั้งด้านนโยบายการศึกษา จุดมุ่งหมายการศึกษา การบริหารการศึกษาและระบบการศึกษาที่คล้ายคลึงกันค่อนข้างมาก เนื่องจากทั้ง 2 ประเทศได้รับอิทธิพลในการจัดการศึกษาจากสหรัฐอเมริกา ส่วนที่แตกต่างไปคือจุดเน้นของนโยบายและจุดมุ่งหมายการศึกษบางส่วนที่กำหนดขึ้นจากพื้นฐานของสังคมและความต้องการของประเทศที่มีความแตกต่างกัน สิ่งที่ทั้ง 2 ประเทศมีตรงกันคือ การพยายามพัฒนาให้ประเทศมีความเจริญก้าวหน้า โดยใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือพัฒนาบุคคลซึ่งเป็นทรัพยากรสำคัญของประเทศให้มีคุณภาพทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญาและคุณธรรม

2. การปฏิรูปการศึกษาในประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น

2.1 การปฏิรูปการศึกษาในประเทศไทย

ประเทศไทยได้มีการปฏิรูปการศึกษามารวมแล้ว 3 ครั้ง ซึ่งแต่ละครั้งมีสาเหตุต่างกัน แต่มีเป้าหมายหลักเพื่อปรับและพัฒนาการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบททางสังคมร่วมเดี๋ยวกัน

การปฏิรูปครั้งแรกเกิดขึ้นในยุคสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เพราะประเทศไทยได้รับผลกระทบอย่างแรกจากภายนอกประเทศ ด้วยเรื่องการค้าอาณานิคมของประเทศฝรั่งเศส รัชกาลที่ 5 ทรงเป็นผู้ริเริ่มผลักดันและดำเนินการปฏิรูปสังคมในทุกด้านให้ทันสมัย จัดการศึกษาในโรงเรียนตามแนวสมัยใหม่ตามรูปแบบคล้ายตะวันตก เพื่อสร้างความเจริญให้แก่ชาตินับนเมือง และปกป้องประเทศชาติให้รอดพ้นจากการตกเป็นอาณานิคมของต่างชาติ

การปฏิรูปครั้งที่สอง เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2517 สาเหตุเพราะมีเหตุการณ์เรียกร้องประชาธิปไตยในวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 เกิดขึ้นเนื่องจากนักวิชาการหัวก้าวหน้าเห็นว่าการพัฒนาจัดการศึกษาของไทยในขณะนั้นมีสภาพล้าหลัง เดินผิดทางและสร้างปัญหานานาประการ ปี พ.ศ. 2517 คณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อการปฏิรูปการศึกษา โดยมีสิปปนนท์ เกตุทัต เป็นประธาน ได้มีการปรับหลักสูตรประโยคมัธยมศึกษา พ.ศ. 2503 ซึ่งใช้มาเป็นเวลานานถึง 15 ปี ได้มีการวางแนวทางปรับปรุงหลักสูตรขึ้นใหม่ให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียน

การปฏิรูปการศึกษากครั้งสาม ซึ่งเป็นครั้งสุดท้ายเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2539 โดยในช่วงปี พ.ศ. 2537 - 2538 คณะศึกษาศาสตร์ศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งมีสิปปนนท์ เกตุทัต เป็นประธาน มีสมาชิกประมาณ 30 คน โดยส่วนใหญ่มาจากกระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัย และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง ให้จัดสัมมนาในระดับภูมิภาคและระดับชาติหลายครั้ง และได้เสนอรายงานผลการศึกษาในการสัมมนาในเดือนมกราคม พ.ศ. 2539

รายงานชิ้นแรกคือ " ยุทธศาสตร์การศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์ " เริ่มจากการมองภาพรวมแบบกว้าง ๆ ว่าโลกกำลังจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร ไทยควรจะเตรียมเรื่อง การจัดการศึกษาอย่างไร ข้อมูลมีรายละเอียดเป็นรูปธรรม โดยเริ่มจาก "ภาวะวิกฤติการศึกษาไทยและข้อเสนอเพื่อการพัฒนา" ที่ชี้ว่าคุณภาพของเด็กไทยกำลังลดถอยลงตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวัยเรียน

รายงานยังชี้ต่อไปว่า คุณภาพการศึกษาไทยยังด้อยในทุกด้าน หลักสูตรยังล้าหลัง และเน้นการท่องจำ มากกว่าจะเน้นที่ตัวนักเรียน ภาคนโยบาย การคิดวิเคราะห์ คุณภาพของครูทั้งต่ำและขาดแคลน วิธีการวัดผลและการคัดเลือกเน้นการคัดเพื่อไปเรียนต่อมากกว่าที่จะส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้จริง ๆ

คณะศึกษาศาสตร์นี้ได้เสนอทางออกดังนี้

1) ในการพัฒนาคุณภาพคน ต้องระดมกำลังคนให้ความรู้เกี่ยวกับชีวิตครอบครัว แก่เยาวชนและคู่สมรสที่เตรียมตัวเป็นพ่อแม่ รวมทั้งช่วยเหลืออาหารแก่ทารกและเด็กที่ขาดแคลน

2) การปรับปรุงหลักสูตรเนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนการสอนในทุกด้าน นอกจากคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์จะสำคัญแล้ว ภาษาที่สำคัญเพราะเป็นการพัฒนาระบบคิดของผู้เรียนด้วย ภาษาอังกฤษก็สำคัญและจำเป็นสำหรับโลกยุคใหม่

3) ปรับปรุงการวัดผลและการคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาต่อในระดับสูง ให้นักเรียนพัฒนาตนเองตามความสามารถและความถนัดอย่างแท้จริง ไม่ใช่ใช้การท่องจำและการกวดวิชาเพื่อสอบเข้ามหาวิทยาลัยดังที่เป็นอยู่

4) ระบบการศึกษา การพัฒนาการบริหารงานครูและบุคลากรทางการศึกษา

5) ยกกระตบและขยายโอกาสให้ทุกคนมีโอกาสเรียนจบชั้นมัธยมปลาย 12 ปี

เพราะปัจจุบันแรงงานไทย 80 % มีการศึกษาเพียงจบชั้นประถมศึกษา

คณะศึกษาชุดนี้ ได้เสนอแนะให้มีการผลิตบัณฑิตทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีให้มากขึ้น ลงทุนเพื่อการวิจัยและการพัฒนาให้มากขึ้น ยกกระตบผู้มีความรู้และแรงงานมากขึ้น เพื่อพัฒนาความสามารถและทักษะด้านการจัดการศึกษาในทุกกระตบ โดยต้องพยายามเสริมสร้างการเรียนรู้ของชุมชน และการรวมพลังของชุมชน ลดช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน ซึ่งปัจจุบันยิ่งห่างกันมากขึ้น คำนึงถึงการพัฒนาลดบ้านต่าง ๆ ในชุมชน รวมทั้งการพัฒนาและฟื้นฟูสภาพแวดล้อมให้มากขึ้น

ด้านงบประมาณ รายงานฉบับนี้ชี้ให้เห็นว่าไทยยังลงทุนทางการศึกษา คิดเป็นสัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมน้อยกว่ามาเลเซียมาตลอด และการจัดสรรก็ยังคงอุดหนุนนักศึกษาระตบมหาวิทยาลัยสูงกว่าระตบมัธยมศึกษา และประถมศึกษามาก ทั้ง ๆ ที่คนที่มีโอกาสได้เรียนมหาวิทยาลัยของรัฐในปัจจุบัน คือพวกที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี จึงมีข้อเสนอแนะให้มีการเน้นการพัฒนากระตบมัธยมศึกษาให้มากขึ้น ปรับหลักสูตรและการบริหารสถาบันการศึกษาให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น และพัฒนาครูอาจารย์ให้มีคุณภาพและมีแรงจูงใจในการทำงานมากขึ้น

ส่วนรายงานอีกชิ้นหนึ่งของคณะศึกษาชุดเดียวกัน คือ "ข้อเสนอปฏิรูปการศึกษาไทย" ก็มีแนวคิดใหญ่ ๆ ไปในทำนองเดียวกัน โดยมีการเสนอรายละเอียดมากขึ้น เช่น เสนอปรับโครงสร้างหลักสูตรให้เป็นหลักสูตรแกนกลาง 60 % และหลักสูตรท้องถิ่น 40 %

ในปี พ.ศ. 2539 คณะศึกษาศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์ กระทรวงศึกษาธิการ นำโดย นายสุวิทย์ รังสิตพล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้เสนอแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ. 2539-2550) เป็นการปฏิรูปการศึกษา 4 ด้าน คือ

- 1) การปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา
- 2) การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 3) การปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน
- 4) การปฏิรูประบบบริหารการศึกษา

การปฏิรูปการศึกษา 4 ประการดังกล่าวนั้นเพื่อเพิ่มคุณภาพการศึกษา แก้ปัญหาการบริหารจัดการศึกษา อันเป็นประเด็นปัญหาหลักที่พบในการจัดการศึกษาในระยะเวลาที่ผ่านมา ประเด็นปัญหาดังกล่าวนี้ ยังจะต้องเร่งแก้ไขให้เป็นไปตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ที่ได้กำหนดวัตถุประสงค์ นโยบาย และแผนงานหลัก เพื่อเป็นกรอบในการดำเนินงานและการนำไปปฏิบัติการดำเนินงานจำเป็นต้องระดมความร่วมมือจากทุก ๆ ส่วนในสังคมตั้งแต่ครอบครัว ชุมชน เอกชน และสถาบันต่าง ๆ ในสังคมเข้ามาร่วมจัดการศึกษา ภาครัฐจะต้องทำหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาอย่างเต็มที่และลงทุนจัดการศึกษาโดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา รวมทั้งการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อปวงชน การสร้างและพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้แก่ชุมชนและประชาชน และการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในสาขาที่ขาดแคลน และจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ ส่วนการศึกษาที่สูงกว่าการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ การอาชีวศึกษาและการอุดมศึกษา ควรส่งเสริมให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมจัดการศึกษาให้มากขึ้นโดยรัฐให้การสนับสนุนด้วยมาตรการและวิธีการต่างๆ

วัตถุประสงค์ของการปฏิรูปการศึกษา มี 3 ประการ คือ

- 1) เพื่อขยายและยกระดับความรู้พื้นฐานของประชาชนทั้งหมด ให้กว้างขวางและสูงถึงระดับมัธยมศึกษาอย่างเสมอภาค
- 2) เพื่อพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ สอดคล้องกับความต้องการของบุคคล ชุมชน และประเทศ ให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนาเต็มศักยภาพ
- 3) เพื่อให้การศึกษาไทยสร้างศักยภาพของประเทศในการพึ่งพาตนเองและสร้างความก้าวหน้าและมั่นคงของเศรษฐกิจไทยในประชาคมโลกบนฐานแห่งความเป็นไทย

นโยบายของการปฏิรูปการศึกษามี 5 ประการ คือ

- 1) เร่งขยายและยกระดับความรู้พื้นฐานของประชาชนอย่างทั่วถึงเท่าเทียมกัน และมีคุณภาพ
- 2) ปฏิรูประบบการเรียนการสอนให้ผู้เรียนพัฒนาขีดความสามารถได้เต็มศักยภาพ ตามจุดประสงค์ของการศึกษาแต่ละระดับ/ประเภท โดยมีทั้งความรู้ความสามารถ และทักษะพื้นฐานที่ดี รวมทั้งมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์
- 3) ปฏิรูประบบการผลิตและการพัฒนาครู ให้ครูมีศักยภาพ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตในสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสุข รวมทั้งพัฒนาวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง

4) เร่งผลิตและพัฒนากำลังคนระดับกลางและสูง เพื่อสร้างศักยภาพและความก้าวหน้า ความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศในประชาคมโลกบนฐานแห่งความเป็นไทยและการพึ่งพาตนเอง

5) ปฏิรูประบบบริหารและการจัดการการศึกษาให้มีอิสระมากขึ้น กระจายอำนาจการจัดการศึกษาให้ทุกส่วนมีส่วนร่วมและรับผิดชอบการจัดการศึกษาให้มีรูปแบบการจัดการศึกษาที่หลากหลาย มีการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและสร้างความเป็นธรรมในสังคมให้มากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2539 : 10-11)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2540, 27-76) ได้จัดทำแผนงานหลักขึ้น 9 แผน เพื่อรองรับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) และมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนโยบายของการปฏิรูปการศึกษา โดยมีสาระดังต่อไปนี้
แผนงานหลักที่ 1 การยกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของปวงชน
วัตถุประสงค์

เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนได้รับบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมกันเร่งรัดให้กลุ่มเป้าหมายที่ด้อยโอกาสเข้าถึงบริการทางการศึกษา รวมทั้งเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนและประชาชน

แนวทาง/มาตรการ

- 1) ขยายบริการเตรียมความพร้อมแก่เด็กปฐมวัย
- 2) ขยายบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า
- 3) ขยายการศึกษานอกโรงเรียนและการฝึกอบรมเพื่อยกระดับความรู้พื้นฐานและทักษะอาชีพ
- 4) พัฒนาระบบการเรียนรู้และขยายเครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชน
- 5) ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อมวลชน ขยายบริการการศึกษาและแหล่งความรู้

แผนงานหลักที่ 2 การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาขีดความสามารถของตนได้เต็มตามศักยภาพและมีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ปัญญา จิตใจ และสังคม เป็นผู้รู้จักคิดวิเคราะห์ ใช้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ มีความคิดรวบยอด รักการเรียน รู้วิธีการและสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีเจตคติที่ดี มีวินัย มีความรับผิดชอบและมีทักษะที่จำเป็นต่อการพัฒนาตน พัฒนาอาชีพ และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

แนวทาง/มาตรการ

1) พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร

แผนงานหลักที่ 3 การพัฒนาการผลิตครูและการฝึกอบรมและพัฒนาครูประจำการ

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาระบบการผลิตครูให้ได้ครูที่เก่ง ดี มีประสิทธิภาพ และมีครูในปริมาณและคุณภาพที่เพียงพอ พัฒนาครูประจำการให้มีศักยภาพในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และอบรมสั่งสอนผู้เรียน รวมทั้งสร้างขวัญกำลังใจความภาคภูมิใจในอาชีพครู

แนวทาง/มาตรการ

- 1) ปรับระบบการผลิตครู
- 2) อบรมและพัฒนาครูประจำการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง
- 3) ปรับปรุงระบบการบริหารบุคลากรและระบบสวัสดิการ

แผนงานหลักที่ 4 การผลิตและพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและด้านสังคมศาสตร์

วัตถุประสงค์

เพื่อเพิ่มการผลิตกำลังคนด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และบริการและลดการผลิตกำลังคนในสาขาที่ไม่ขาดแคลน รวมทั้งพัฒนาทักษะกำลังแรงงานระดับกลางและสูง ให้มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

แนวทาง/มาตรการ

- 1) ผลิตกำลังคนสาขาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสาขาบริการให้มากขึ้น
- 2) พัฒนาทักษะของกำลังแรงงานระดับกลางและสูงให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

แผนงานหลักที่ 5 การวิจัยและพัฒนา

วัตถุประสงค์

เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการวิจัยและพัฒนาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีสมรรถนะเข้มแข็งในการสร้างนักวิจัยและงานวิจัย ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ

แนวทาง/มาตรการ

- 1) ให้สถาบันการศึกษาให้ความสำคัญกับการวิจัยและพัฒนา
- 2) ให้สถาบันอุดมศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนสร้างความเข้มแข็งทางปัญญาและพัฒนาองค์ความรู้ให้มีมาตรฐาน
- 3) ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบันวิจัยภายใน และต่างประเทศ

- 4) ประสานความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับภาคอุตสาหกรรมและบริการ
- 5) สร้างระบบงานและบรรยากาศในสถาบันการศึกษาและในสังคมให้เอื้อต่อการทำ

วิจัย และนำผลไปใช้เพื่อการพัฒนาประเทศมากขึ้น

แผนงานหลักที่ 6 การพัฒนาระบบบริหารและการจัดการศึกษา

วัตถุประสงค์

เพื่อปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ของผู้บริหารการศึกษา กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาสู่ท้องถิ่นและสถานศึกษา ให้ประชาชน ชุมชนและองค์กรต่าง ๆ ตลอดจนสื่อมวลชนมีส่วนร่วมรับผิดชอบ และผนึกกำลังกันจัดการศึกษา เพื่อสนองตอบความต้องการของบุคคล ชุมชน และสังคมได้อย่างเหมาะสม

แนวทาง/มาตรการ

- 1) ลดบทบาทหน่วยงานส่วนกลาง
- 2) เร่งกระจายอำนาจการวางแผนการจัดการศึกษา การบริหารการศึกษา งานบุคคล และงบประมาณไปยังองค์กรระดับจังหวัด ท้องถิ่น และสถานศึกษา
- 3) ให้สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา เร่งปรับปรุงคุณภาพผู้บริหารการศึกษา
- 4) รัฐร่วมกับสถาบันสื่อมวลชนและองค์กรต่าง ๆ ในการให้ความรู้และสร้างความตระหนักถึงความสำคัญแก่สถาบันทางสังคม ชุมชน และประชาชน

แผนงานหลักที่ 7 การพัฒนาระบบอุดมศึกษา

วัตถุประสงค์

เพื่อให้การอุดมศึกษามีเอกภาพเชิงนโยบาย และจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐาน มีอิสระทางวิชาการ มีความเป็นเลิศทางวิชาการ และมีการบริหารจัดการภายในที่มีประสิทธิภาพ สามารถจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการกำลังคนได้อย่างเหมาะสม

แนวทาง/มาตรการ

- 1) ทบวงมหาวิทยาลัย กระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานกลางร่วมกันปรับระบบอุดมศึกษาให้มีเอกภาพ
- 2) ตั้งคณะกรรมการอุดมศึกษาระดับชาติ
- 3) สนับสนุนให้สถาบันการศึกษาเอกชนเพิ่มการผลิตกำลังคนในสาขาที่ขาดแคลน
- 4) รัฐมีบทบาทในการวางแผนกำลังคนระยะยาว
- 5) รัฐส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาของรัฐให้มีศักยภาพในการพึ่ง

ตนเอง

6) ให้รัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันรับผิดชอบมาตรฐานการศึกษาและประกันคุณภาพการอุดมศึกษา

แผนงานหลักที่ 8 การระดมสรรพกำลังเพื่อจัดการศึกษา

วัตถุประสงค์

เพื่อระดมทรัพยากรทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และประชาชน ในการจัดการศึกษา และฝึกอบรมแก่คนทั้งมวลอย่างมีคุณภาพ

แนวทาง/มาตรการ

- 1) รัฐต้องลงทุนเพื่อการศึกษาให้มากขึ้น
- 2) ปรับปรุงค่าเล่าเรียนทุกระดับการศึกษา
- 3) ให้สถานศึกษามีอิสระในการหารายได้ เพื่อการพึ่งตนเอง
- 4) ให้ภาคเอกชน ชุมชน สถานประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมทางการศึกษาเพิ่มขึ้น และลดบทบาทการศึกษาของรัฐให้น้อยลง

5) รัฐสนับสนุนงบประมาณให้องค์การพัฒนาเอกชน เพื่อสาธารณประโยชน์

แผนงานหลักที่ 9 การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อจัดการศึกษา

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศให้เป็นเครือข่าย สามารถเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนสารสนเทศ เพื่อการวางแผนการบริการและการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทาง/มาตรการ

- 1) ประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาระบบสารสนเทศ
- 2) รัฐส่งเสริมให้หน่วยงานทางการศึกษามีการพัฒนาเครือข่ายเชื่อมโยงและใช้ประโยชน์ร่วมกัน
- 3) ให้หน่วยงานทางการศึกษานับสนุนการฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

2.2 การปฏิรูปการศึกษาในประเทศญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่นได้ปฏิรูปการศึกษามาแล้วรวม 3 ครั้ง เพื่อปรับและพัฒนาการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบททางสังคม

ครั้งที่ 1 มีการปฏิรูปการศึกษาศูนย์เมจิซึ่งตรงกับสมัยรัชกาลที่ 5 ของไทยเป็นช่วงเวลาญี่ปุ่นเริ่มเปิดประเทศอีกครั้งหลังจากไม่ติดต่อกับโลกภายนอกมาเป็นเวลา 200 ปี ระบบการศึกษาเดิมของญี่ปุ่นเป็นแบบจีนโบราณ ในช่วงนี้มีนักการศึกษาชื่อ ฟูกุซาวา ได้เสนอนโยบายคือ

“มุ่งตะวันตก หันหลังให้เอเชีย” ด้วยเหตุนี้ญี่ปุ่นจึงนำระบบการศึกษาแบบตะวันตกเข้ามาส่ง ผลให้ญี่ปุ่นที่มีความรู้ทันสมัย เจริญก้าวหน้าทางการทหารและการอุตสาหกรรม ทัดเทียมชาติ ตะวันตกในเวลาไม่กี่ปีต่อมา

ครั้งที่ 2 เป็นการปฏิรูปการศึกษาในสมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เนื่องจากญี่ปุ่นได้ ตระหนักถึงความผิดพลาดทางการศึกษาที่รวมอำนาจการบริหารอยู่ที่กระทรวงศึกษาธิการมาก เกินไป และการศึกษาตกเป็นเครื่องมือของเผด็จการทหารโดยพยายามปลูกฝังให้เด็กญี่ปุ่นชื่นชม การทำสงครามจนกระทั่งนำประเทศสู่ความหายนะ เป้าหมายของการปฏิรูปคือมุ่งปรับปรุงเนื้อหา ให้คนญี่ปุ่นมุ่งแสวงหาสันติภาพในระบอบประชาธิปไตย จัดระบบการศึกษาที่มีการกระจาย อำนาจ จากกระทรวงศึกษาธิการไปยังคณะกรรมการศึกษาจังหวัดและคณะกรรมการการศึกษา จัดระบบการศึกษาเป็น ระดับประถมศึกษาเรียน 6 ปี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี และระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี หรือระบบการศึกษาเป็น 6-3-3 โดยจัดให้เป็นการศึกษาภาคบังคับ 6 ปี และให้โอกาสทางการศึกษาแก่สตรีมากขึ้น การปฏิรูปการศึกษาในครั้งนี้คือ การกำหนดเรื่องการ ศึกษาในรัฐธรรมนูญดังนี้ “ประชาชนทุกคนมีสิทธิได้รับการศึกษานี้เท่าเทียมกันตามความสามารถ และตามกฎหมาย” และ “ประชาชนทุกคนมีหน้าที่ให้บุตรธิดาในความปกครองเข้ารับการการศึกษา ตามที่กฎหมายกำหนด การศึกษาภาคบังคับจะต้องเป็นการศึกษาแบบให้เปล่า”

ครั้งที่ 3 เป็นการปฏิรูปการศึกษาล่าสุด มีจุดเริ่มต้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527 และเริ่ม ดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 โดยมีเป้าหมายเพื่อเตรียมประเทศเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ความจำเป็น จนเกิดเป็นแรงผลักดันที่ทำให้ญี่ปุ่นต้องมีการปฏิรูปการศึกษามีดังต่อไปนี้

1) การบรรลุนิติภาวะสูงสุดของสังคมญี่ปุ่น

ช่วงเวลาที่มีการปฏิรูปการศึกษานี้ ประเทศญี่ปุ่นมีความเจริญก้าวหน้าทางด้าน อุตสาหกรรมทันชาติทางตะวันตก ประชาชนมีการกินดีอยู่ดี มีหลักประกันทางสังคม มีการศึกษา อย่างทั่วถึง แต่สิ่งที่ญี่ปุ่นต้องการในขณะนี้คือการเปลี่ยนแปลงในเรื่องต่อไปนี้

- 1.1) เปลี่ยนจากความร่ำรวยทางวัตถุเป็นความร่ำรวยทางจิตใจ
- 1.2) เปลี่ยนจากความมั่งคั่งด้านปริมาณเป็นความมั่งคั่งด้านคุณภาพ
- 1.3) เปลี่ยนจากการเน้นที่ hardware เป็นเน้นที่ software
- 1.4) เปลี่ยนจากสังคมเอกนิยม เป็นสังคมพหุนิยม

2) ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตมนุษย์และสิ่ง แวดล้อม ดังนั้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาสังคมให้มีความสมดุลระหว่างชีวิตมนุษย์ วิทยาศาสตร์และ สิ่งแวดล้อม ญี่ปุ่นต้องพยายามใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในเชิงสร้างสรรค์ สร้างนักวิทยา

ศาสตร์ที่มีความสามารถเป็นเลิศ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ทางปัญญา และมีความเป็นตัวของตัวเอง

3) ความเป็นสากลหรือนานาชาตินิยม

ในฐานะที่ญี่ปุ่นมีความก้าวหน้าด้านอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็ว การติดต่อกับนานาประเทศควรมีความใกล้ชิดและต้องมีการแลกเปลี่ยนด้านเศรษฐกิจ การศึกษา วิจัย วัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้มากขึ้น

4) สภาพปัญหาการศึกษาของญี่ปุ่นในปัจจุบัน

ในปัจจุบันคนญี่ปุ่นมีความเครียด เนื่องจากการแข่งขันอย่างรุนแรงในการสอบเข้ามหาวิทยาลัย มีผลทำให้เด็กญี่ปุ่นฆ่าตัวตายจำนวนมาก นอกจากนี้ความไม่ยืดหยุ่นในเนื้อหาและการจัดการเรียนการสอน ทำให้เกิดปัญหาการหนีเรียน การทำร้ายกันและกันในระหว่างผู้เรียน จึงต้องมีการเปลี่ยนแปลงให้คนญี่ปุ่นมีความเป็นตัวของตัวเอง เน้นการพัฒนาให้เป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์

5) การเข้าสู่ยุคข้อมูลข่าวสาร

ในปัจจุบัน ประชาชนมีโอกาสรับข้อมูลข่าวสารมากขึ้น มีทั้งข้อมูลที่เป็นสาระ ข้อมูลที่บิดเบือน และข้อมูลไร้สาระ ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องพัฒนาให้คนญี่ปุ่นสามารถเลือกและใช้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ อีกทั้งจะต้องพัฒนาระบบการให้การศึกษาทั้งที่บ้าน โรงเรียน ชุมชนให้มีความยืดหยุ่น เพื่อนำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้

2.2 กระบวนการปฏิรูปการศึกษาในประเทศญี่ปุ่น

การปฏิรูปการศึกษาของญี่ปุ่นครั้งนี้ มีกระบวนการแบบประชาธิปไตย เริ่มจากการบัญญัติกฎหมายเพื่อจัดตั้งคณะกรรมการแห่งชาติเพื่อการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งมีหน้าที่ศึกษาปัญหาและเสนอแนะแนวทางการปฏิรูปการศึกษาภายในระยะเวลา 3 ปี และต่อมาผู้นำรัฐบาล คือ นายกรัฐมนตรี นากาโซเน่ ได้เสนอกลยุทธศาสตร์หลักในการปฏิรูปการศึกษา ต่อคณะกรรมการแห่งชาติเพื่อการปฏิรูปการศึกษา ต่อจากนั้น คณะรัฐมนตรีได้ประกาศนโยบายเร่งด่วนเพื่อดำเนินการปฏิรูปการศึกษา และมอบหมายให้กระทรวงการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม ดำเนินงานตามแนวทางที่คณะรัฐมนตรีกำหนด กระบวนการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอน แสดงไว้ในแผนภูมิที่ 2.4

(ฉันทนา จันทรบรรจง, 2540 : 13)

แผนภูมิที่ 2.4 กระบวนการปฏิรูปการศึกษาระหว่างปี พ.ศ. 2527-2530

2.2.1 เนื้อหาสาระของการปฏิรูปการศึกษาในประเทศไทย

- 1) การให้ความสำคัญกับปัจเจกบุคคล
- 2) การเปลี่ยนเข้าสู่ระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- 3) การปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงสู่ศตวรรษที่ 21
- 4) การกำหนดมาตรการที่เป็นรูปธรรมในการปฏิรูปการศึกษาได้แก่

4.1) การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต เช่น ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้าน โรงเรียนและชุมชน ส่งเสริมกีฬาตลอดชีวิต พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นต้น

4.2) การปฏิรูปอุดมศึกษา เช่น ให้อิสระแก่สถาบันอุดมศึกษา ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบัน ปฏิรูปกระบวนการคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัย ส่งเสริม การวิจัยทางวิทยาศาสตร์ ส่งเสริมความร่วมมือกับชุมชน เป็นต้น

4.3) การปฏิรูปการศึกษาระดับประถมและมัธยมศึกษา เช่น ส่งเสริมการจรรยาบรรณ ส่งเสริมการแสดงออกและความคิดริเริ่ม ปฏิรูประบบตำราเรียน ปรับปรุงคุณภาพครู ส่งเสริม อนุบาลศึกษาและการศึกษาพิเศษ ปรับปรุงการ บริหารโรงเรียนและสิ่งแวดล้อมภายใน และจัดการเรียนการสอนสัปดาห์ละ 5 วัน เป็นต้น

4.4) การปฏิรูปเพื่อให้อารมณ์ดีกับความเป็นสังคมนานาชาติ เช่น ส่งเสริมการศึกษาของเด็กญี่ปุ่นในต่างประเทศและที่กลับเข้าประเทศ รับนักเรียนต่างชาติเข้าเรียน มากขึ้น ปรับปรุงระบบ การรับนักเรียนต่างชาติ ปรับปรุงการสอนภาษาต่างประเทศ และปรับปรุงการสอนภาษาญี่ปุ่น สำหรับชาวต่างชาติ เป็นต้น

4.5) การปฏิรูปเพื่อรับมือกับความเป็นสังคมยุคข้อมูลข่าวสาร เช่น ส่งเสริมความมี จรรยาบรรณด้านข้อมูลข่าวสาร ปรับปรุงเนื้อหาและการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับยุคข่าวสาร ส่งเสริม การวิจัย พัฒนาและใช้สื่อสารนิเทศในการศึกษาและสร้างสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมการใช้ข้อมูลข่าวสาร เป็นต้น

4.6) การปฏิรูปการบริหารการศึกษาและงบประมาณ เช่น แก้ไขกฎระเบียบเกี่ยวกับการ จัดตั้งสถานศึกษา และหลักสูตร ส่งเสริมการกระจายอำนาจการบริหาร ใช้ประโยชน์จากโรงเรียน เอกชนกวดวิชาจัดสรรงบประมาณเพื่อสนองการปฏิรูปการศึกษาและทบทุนมอบหมายการบริหารของ ส่วนกลางกับท้องถิ่น เป็นต้น

2.2.2 ความสำเร็จในการปฏิรูปการศึกษา

จากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ รายงานผลการศึกษาของประเทศญี่ปุ่น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 จนถึงปัจจุบันพบว่า ประสบความสำเร็จพอสมควรในด้านการปฏิรูปการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพราะได้มีการออกกฎหมายส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และมีการปรับโครงสร้างของกระทรวงการศึกษาศึกษาธิการ ให้สนองตอบความต้องการในการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตมากยิ่งขึ้น ส่วนในเรื่องอื่น ๆ ซึ่งกำลังดำเนินการปฏิรูปอย่างเร่งด่วน คือ การปฏิรูปอุดมศึกษาและการวิจัย การปฏิรูปการประถมศึกษาและมัธยมศึกษา การปฏิรูปการบริหารการศึกษาและงบประมาณ และการปฏิรูปกลไกสำหรับส่งเสริมการนำการปฏิรูปการศึกษาไปสู่การปฏิบัติ

2.2.3 การปฏิรูปอุดมศึกษาและการวิจัยในประเทศญี่ปุ่น

การเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วของสถาบันอุดมศึกษาของญี่ปุ่น ทำให้เกิดปัญหาด้านคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ประกอบกับการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษายังไม่สามารถจัดให้ก้าวทันกับการพัฒนาของสังคมโลกได้ เพราะมีงบประมาณจำกัด โดยเฉพาะงบประมาณที่สนับสนุนมหาวิทยาลัยเอกชน ในขณะเดียวกันมหาวิทยาลัยของรัฐก็ประสบปัญหาเรื่องการจัดการศึกษาที่ล้าสมัย เช่น ปัญหาการจัดเลือกผู้สอน การประเมินผลการสอนของอาจารย์ ปัญหาการวิจัย เป็นต้น ทำให้ประเทศญี่ปุ่นดำเนินการปฏิรูปการอุดมศึกษาและการวิจัย โดยมีสาเหตุสำคัญ 5 ประการ คือ

1) พัฒนาการวิจัยให้ก้าวหน้าทัดเทียมนานาชาติ

ในประเทศที่เจริญแล้วจะการเน้นเรื่องของการวิจัยในทุกสาขา ทั้งวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ซึ่งญี่ปุ่นรวมเรียกว่า "Scientific Research" ดังนั้นในการปฏิรูปการศึกษา จึงควรเน้นผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาให้มีความสามารถในเรื่อง 1) ความคิดสร้างสรรค์ 2) ความรู้และเทคโนโลยีระดับสูง 3) ความสามารถในการตัดสินใจ 4) เรียนวิชาชีพชั้นสูง สาขาใหม่ ๆ ที่ยังไม่เคยมีการเรียนในสถาบันอุดมศึกษาระดับชาติ

2) ความต้องการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

ความต้องการทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพในภาคธุรกิจและอุตสาหกรรม ทำให้สถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องปรับปรุงหลักสูตร รูปแบบและวิธีการจัดการอุดมศึกษาให้ทันกับเปลี่ยนแปลงของสังคมในศตวรรษที่ 21 มากขึ้น โดยมีข้อเสนอแนะให้มีการปฏิรูปอุดมศึกษา เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในด้าน 1) การเสริมกำลังด้านการวิจัย 2) ความสามารถในการ

พัฒนาตนเองได้อย่างอิสระ 3) การสร้างเสริมความสามารถในการเรียนรู้ สร้างแรงจูงใจให้มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน

3) ปริมาณที่เพิ่มขึ้นและความหลากหลายยิ่งขึ้นของนักศึกษา

เนื่องจากมีนักศึกษาต้องการเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาเพิ่มมากขึ้น และเรียนรู้ในวิชาที่หลากหลาย จึงต้องมีการเปลี่ยนแปลงการเรียนในระดับนี้ให้สอดคล้องกับความต้องการ

4) ความต้องการของประชาชนที่จะได้รับการศึกษาตลอดชีวิต

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ผ่านไปประมาณ 50 ปี คนญี่ปุ่นคุ้นกับการอุดมศึกษา มากขึ้น ประชาชนมีความคาดหวังอย่างสูงต่อสถาบันอุดมศึกษา ทำให้การอุดมศึกษาจำเป็นต้องเน้นความสำคัญของการวิจัยพื้นฐานและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตลอดชีวิตมากยิ่งขึ้นในระดับอุดมศึกษา

ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการแห่งชาติเพื่อการปฏิรูปการศึกษาเป็นผลให้กระทรวงศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมของประเทศญี่ปุ่นแต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปมหาวิทยาลัย (The Committee for University Reform) ขึ้นในเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2529 เพื่อทำการศึกษาและเสนอแนะมาตรการที่ควรนำมาใช้ในการปฏิรูปอุดมศึกษา

คณะกรรมการปฏิรูปมหาวิทยาลัยได้ทำการศึกษาเชิงลึก และเสนอแนะให้ปฏิรูปอุดมศึกษาโดยเน้น 3 ด้านคือ

- 1) ความก้าวหน้าทางวิชาการ (Advancement)
- 2) การสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล(Individualization)
- 3) การเสริมความแข็งแกร่งให้แก่การวิจัย (Vitalization of research Activity)

จุดมุ่งหมายของการปฏิรูปอุดมศึกษาและการวิจัยครั้งนี้มี 4 ประการ คือ

- 1) เพื่อให้มหาวิทยาลัยมีจุดเด่นที่ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยจำแนกประเภทมหาวิทยาลัยดังนี้
 - 1.1) มหาวิทยาลัยประเภทเน้นการวิจัย
 - 1.2) มหาวิทยาลัยประเภทเน้นการสอน
 - 1.3) มหาวิทยาลัยเน้นการขยายโอกาสสำหรับผู้ใหญ่ที่ทำงานแล้ว
 - 2) เพื่อยกระดับของการศึกษาและบทบาทด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัย
 - 3) เพื่อสนองความต้องการคือการเรียนรู้ตลอดชีวิต
 - 4) เพื่อให้ นำกระบวนการกำกับตนเองและปรับปรุงตนเองมาใช้ในสถาบัน
- เนื้อหาสำคัญของการปฏิรูปอุดมศึกษาและการวิจัย 5 ประการ คือ

- 1) ให้อิสระแก่สถาบันอุดมศึกษา
- 2) ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบัน

- 3) ปฏิรูปกระบวนการคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัย
- 4) ส่งเสริมการวิจัย
- 5) ส่งเสริมความร่วมมือกับชุมชน

2.2.4 แนวโน้มการศึกษาของประเทศญี่ปุ่นในศตวรรษที่ 21

ในปี ค.ศ.1995 สภากลางเพื่อการศึกษา ซึ่งแต่งตั้งโดยกระทรวงศึกษา วิทยาศาสตร์การกีฬาและวัฒนธรรม (Monbusho) ได้เสนอรายงาน ในปี ค.ศ. 1996 ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการปฏิรูปโครงสร้างทางสังคมและวิถีชีวิตของชาวญี่ปุ่น โดยเน้นให้ชีวิตเจริญก้าวหน้า ปราศจากอุปสรรคขวางกั้น และเน้นให้มีชีวิตสัมพันธ์กับชุมชน ให้คนญี่ปุ่นสามารถมีชีวิตในสังคมยุคปัจจุบัน คือให้มีการเรียนรู้ คิด ตัดสินใจ มีอิสระเสรีและมีความชำนาญในการแก้ปัญหา มีมนุษยสัมพันธ์ ร่างกาย สมบูรณ์ และมีสุขภาพจิตดี ในการปฏิรูปนี้ได้มีการเน้นการปฏิรูปการฝึกหัดครูโดยการปฏิรูปเรื่องความสามารถและคุณภาพของครู ซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญที่จะพัฒนาการศึกษาในภาพรวม (NIER, 1997 : 82)

2.3 การเปรียบเทียบการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น

เมื่อเปรียบเทียบการปฏิรูปการศึกษาในประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นแล้ว พบว่าประเทศไทยได้มีการปฏิรูป 3 ครั้งแรก คือ ในสมัยรัชกาลที่ 5 ครั้งสองประมาณปี พ.ศ. 2517 และครั้งล่าสุดคือปี พ.ศ. 2539 ส่วนประเทศญี่ปุ่นได้มีการปฏิรูป 3 ครั้ง คือ 1) สมัยเมจิ ซึ่งตรงกับสมัยรัชกาลที่ 5 2) สมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 และ 3) เริ่มเมื่อปี พ.ศ. 2527 และดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 เรื่อยมา การปฏิรูปการศึกษาครั้งล่าสุดในประเทศญี่ปุ่นนั้นมีสาเหตุและความจำเป็นดังนี้คือ

- 1) ความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีความก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว จึงทำให้ต้องพยายามปรับความสมดุลระหว่างชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนกับสภาพสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม
- 2) วัฒนธรรมและจิตใจของประชาชนลดต่ำลง ขณะที่สังคมมีความมั่นคงสูงสุด โดยความนิยมวัตถุเป็นหลัก
- 3) สังคมญี่ปุ่นเปิดสู่ความเป็นสากลมากขึ้น ชาวญี่ปุ่นจึงต้องมีความเป็นสากลเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ และวัฒนธรรมกับนานาชาติ
- 4) การศึกษาในระบบโรงเรียนเป็นระบบตายตัว สังคมให้ความสำคัญต่อสถาบันที่เข้าศึกษามากกว่าความรู้ที่ได้รับ

5) สังคมญี่ปุ่นเป็นสังคมของข่าวสารข้อมูล จึงต้องพัฒนาให้ประชาชนรู้จักการบริโภคข่าวสารข้อมูลตลอดจนการรู้จักใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศ ญี่ปุ่นจึงได้ปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้ได้คนที่มีคุณภาพ เป็นการเตรียมประเทศเข้าสู่ศตวรรษที่ 21

สำหรับการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทย โดยครั้งล่าสุดเริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2539 มีสาเหตุเช่นเดียวกับประเทศญี่ปุ่นคือ ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทำให้ขาดความสมดุลระหว่างวิทยาศาสตร์และจิตใจของมนุษย์ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเมือง วัฒนธรรม ทำให้ต้องเตรียมคนให้มีคุณภาพและสามารถอยู่ในโลกยุคใหม่ได้ นอกจากนี้ จากการศึกษาพบว่าคุณภาพการศึกษาไทยยังด้อยในทุกด้าน หลักสูตรล้าหลัง เน้นการท่องจำมากกว่าจะเน้นตัวผู้เรียนให้คิด-ค้นเอง คุณภาพของครูต่ำและขาดแคลน รวมทั้งการวัดและประเมินผลยังมีความจำกัดไม่สามารถวัดได้ครอบคลุมทุกด้าน การปฏิรูปการศึกษาคั้งนี้เป็นไปเพื่อการเตรียมประเทศสู่ศตวรรษที่ 21 ด้วย โดยสรุป สาเหตุและเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาคั้งล่าสุดทั้งไทยและญี่ปุ่นมีความคล้ายกัน เพียงแต่ของไทยเริ่มช้ากว่าญี่ปุ่น 10 ปีโดยประมาณ ทั้งนี้เพราะประเทศไทยมีความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีช้ากว่าประเทศญี่ปุ่น ผลการเปรียบเทียบสาเหตุของการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยและญี่ปุ่น แสดงไว้ในตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 การเปรียบเทียบสาเหตุของการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยและญี่ปุ่นครั้งล่าสุด

สาเหตุของการปฏิรูปการศึกษา (ไทย)	สาเหตุของการปฏิรูปการศึกษา (ญี่ปุ่น)
<ol style="list-style-type: none"> 1. ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ทำให้คนเน้นวัตถุมากกว่าจิตใจ จึงต้องปฏิรูปเพื่อพัฒนาให้มีความสมดุล 2. คุณภาพการศึกษายังด้อยด้านการพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักคิดและค้นคว้าด้วยตนเองจึงต้องปฏิรูปเพื่อพัฒนาคอนไทยให้มีคุณภาพชีวิตเป็นคนเก่ง ดี มีความสุข มองกว้าง คิดไกล ใฝ่ดี 3. เพื่อเป็นการเตรียมคนไทยให้เป็นผู้มีความสามารถในการพัฒนาอย่างยั่งยืน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อพยายามพัฒนาสังคมให้มีความสมดุลระหว่างชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน สภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมกับเทคโนโลยี 2. เตรียมชาวญี่ปุ่นสู่ความเป็นสากล เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และวัฒนธรรมกับนานาชาติ 3. การศึกษาในระบบโรงเรียนมีลักษณะตายตัว ต้องการพัฒนาให้เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การปฏิรูปการศึกษาในประเทศญี่ปุ่นมีกระบวนการอย่างเป็นระบบ ได้รับการสนับสนุนจากผู้นำรัฐบาล โดยอาศัยกลไกการเมืองให้รัฐสภาออกกฎหมายแต่งตั้งคณะกรรมการแห่งชาติเพื่อการปฏิรูปการศึกษา ส่วนการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ นั้น เป็นหน้าที่ของกระทรวงศึกษา การดำเนินการสามารถทำได้อย่างรวดเร็ว โดยอาศัยกฎหมาย ทุกกระทรวงร่วมมือกันอย่างดีเพื่อจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่วนประเทศไทยนั้นการปฏิรูปการศึกษาเป็นกระบวนการภายในกระทรวงศึกษาธิการ ไม่รวมอุดมศึกษาซึ่งสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย จึงเป็นการปฏิรูปบางส่วน และกลไกที่ใช้สำหรับนำนโยบายการปฏิรูปการศึกษาไปสู่การปฏิบัติคือคำสั่งของรัฐมนตรีที่อาจเปลี่ยนแปลงได้ตามความต้องการส่วนบุคคล ซึ่งมีความแตกต่างกับกฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติ ดังเช่นที่ญี่ปุ่นปฏิบัติ ผลการเปรียบเทียบกระบวนการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยและญี่ปุ่น ปรากฏใน ตารางที่ 2.3 ต่อไปนี้

ตารางที่ 2.3 การเปรียบเทียบกระบวนการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น

กระบวนการปฏิรูปการศึกษา (ไทย)	กระบวนการปฏิรูปการศึกษา (ญี่ปุ่น)
1. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้ริเริ่ม โดยมีการวางนโยบาย และจัดทำแผนงานหลักแนวทางในการปฏิบัติ ให้เป็นไปตาม แผนพัฒนา - การศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) โดยสำนักงานคณะกรรมการแห่งชาติเป็นผู้ดำเนินการ	1. รัฐบาลเป็นผู้ริเริ่ม
2. นโยบายปฏิรูปการศึกษาที่ประกาศใช้ยังไม่มีกฎหมายรองรับ(ณ เดือนกันยายน 2541)	2. นโยบายปฏิรูปการศึกษามีกฎหมายรองรับ
3. การปฏิรูปการศึกษานั้นทุกระดับการศึกษา แต่ที่เป็นทุกระดับ จนถึงการศึกษาตามประกาศ (พ.ศ. 2539-2550) จะเน้นเฉพาะการศึกษาในระบบโรงเรียนที่ต่ำกว่าระดับอุดมศึกษา	3. การปฏิรูปการศึกษาทำในระดับอุดมศึกษา รวมทั้งการปฏิรูปการวิจัย

ตารางที่ 2.3 การเปรียบเทียบกระบวนการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยและ
ประเทศญี่ปุ่น (ต่อ)

กระบวนการปฏิรูปการศึกษา (ไทย)	กระบวนการปฏิรูปการศึกษา (ญี่ปุ่น)
<p>แต่แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) มีแผนงานหลัก 9 แผนรองรับซึ่งในแผนงานหลักที่ 7 การพัฒนาระบบอุดมศึกษานั้นไม่ได้ระบุถึงการพัฒนางานด้านการวิจัยโดยตรง แต่ไปปรากฏอยู่ในแผนงานหลักที่ 5 การวิจัยและพัฒนาซึ่งอาจจะดำเนินการโดยคณะกรรมการต่างชุดกันกับแผนงานหลักที่ 7 ซึ่งจะดำเนินการโดยคณะกรรมการอุดมศึกษาระดับชาติ</p>	

เมื่อกล่าวถึงเนื้อหาสาระของการปฏิรูปการศึกษา พบว่าประเทศญี่ปุ่นได้ดำเนินการทุกระบบการศึกษา ตั้งแต่อนุบาลถึงระดับอุดมศึกษา โดยเปลี่ยนจากการศึกษาในระบบโรงเรียน สู่การเรียนรู้อย่างตลอดชีวิต ส่วนของประเทศไทยเป็นการปฏิรูปการศึกษา 4 ด้าน คือ 1) ปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา 2) ปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา 3) ปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน 4) ปฏิรูประบบบริหารการศึกษา ส่วนเรื่องการศึกษาให้ประชาชนเรียนรู้อย่างตลอดชีวิต การพัฒนาการศึกษาพื้นฐานของปวงชน การพัฒนาการผลิตครู การพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสังคมศาสตร์ การวิจัยพัฒนา การพัฒนาระบบอุดมศึกษานั้นเป็นแนวทางการจัดการศึกษาในช่วงปี 2540-2544 ซึ่งเป็นนโยบายการพัฒนาคนและชาติตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) โดยสรุปแล้ว การปฏิรูปการศึกษาคั้งล่าสุดของไทยจะเน้นทุกระดับการศึกษา แต่ที่เป็นการปฏิรูปการศึกษา (พ.ศ. 2539 – 2550) ตามประกาศจะเน้นเฉพาะการศึกษาในระบบโรงเรียนที่ต่ำกว่าระบบอุดมศึกษา แต่ของประเทศญี่ปุ่นดำเนินการทุกระบบ ตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงระดับอุดมศึกษา ผลการเปรียบเทียบเนื้อหาสาระของการปฏิรูปการศึกษาทั้ง 2 ประเทศปรากฏในตารางที่ 2.4

ตารางที่ 2.4 การเปรียบเทียบเนื้อหาสาระของการปฏิรูปการศึกษาในประเทศไทยและญี่ปุ่น

เนื้อหาสาระของการปฏิรูปการศึกษา (ไทย)	เนื้อหาสาระของการปฏิรูปการศึกษา (ญี่ปุ่น)
<p>1. ปฏิรูปการศึกษา เน้น 4 ด้าน คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ด้านบริหารการศึกษา 2. ด้านบุคลากรการศึกษา 3. ด้านกระบวนการเรียนการสอน 4. ด้านอาคาร สถานที่และอุปกรณ์ <p>การปฏิรูปดังกล่าวเน้นการขยายและยกระดับความรู้พื้นฐานของประชาชนให้สูงขึ้นถึงระดับมัธยมศึกษา</p> <p>2. ไม่เน้นการปฏิรูปอุดมศึกษาและการวิจัย แต่จะส่งเสริมให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมจัดการศึกษาในระดับนี้ให้มากขึ้น</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. เปลี่ยนระบบการศึกษาเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเน้นทุกระดับการศึกษา 2. มีการปฏิรูปการอุดมศึกษาและการวิจัยอย่างชัดเจน

การปฏิรูปอุดมศึกษาของประเทศไทยมีสาเหตุสำคัญคือ ความก้าวหน้าในการวิจัยของนานาประเทศที่ญี่ปุ่นจำเป็นต้องรีบเร่งพัฒนาให้ทัน โดยให้มีการวิจัยในทุกสาขา จึงต้องมีการเสริมกำลังคนด้านการวิจัยให้รู้จักคิดสร้างสรรค์เรียนวิชาชั้นสูงสาขาใหม่ๆ ที่ยังไม่เคยมีการเรียนมาก่อนเลย รวมทั้งให้เรียนเรื่องการวิจัยและทำวิจัย และเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตลอดชีวิตในระดับอุดมศึกษา การดำเนินการปฏิรูปได้ทำเป็นระบบคือมีการแต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปมหาวิทยาลัย เพื่อทำการศึกษาและเสนอแนะมาตรการที่ควรนำมาใช้ในการปฏิรูปอุดมศึกษา ซึ่งเป็นการปฏิรูปการศึกษาที่เน้นทั้งวิชาการและการวิจัย และยังมีการจำแนกมหาวิทยาลัยเป็นประเภท เช่น มหาวิทยาลัยประเภทเน้นการวิจัย เน้นการสอน เป็นต้น โดยสรุปเนื้อหาสาระของการปฏิรูปอุดมศึกษานั้น เป็นการปฏิรูปการวิจัยควบคู่กันไปด้วย สำหรับการอุดมศึกษาในประเทศไทยนั้น เน้นความเป็นเลิศทางวิชาการเป็นหลักเป็นไปตามแผนงานหลักที่ 2 ส่วนแผนงานหลักที่ 5 เน้นให้สถาบันอุดมศึกษาให้ความสำคัญกับการวิจัยพัฒนา ฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะและจิตวิญญาณเป็นนักวิจัยที่ดี สนับสนุนนักวิจัย และสนับสนุนการนำผลการวิจัยมาใช้ให้

มากขึ้น ซึ่งการพัฒนาาระบบอุดมศึกษา (แผนงานหลักที่ 7) และการวิจัยและพัฒนา (แผนงานหลักที่ 5) นั้น ปรากฏในแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) ไม่ใช่เนื้อหาสาระที่ประกาศในปฏิรูปการศึกษาคั้งล่าสุดของไทย

ในเรื่องความสำเร็จหรือผลของการปฏิรูปการศึกษานั้น ฉันทนา จันทน์บรรจง (2540 : 141) ได้สรุปว่า ในประเทศญี่ปุ่นมีความสำเร็จในระดับค่อนข้างสูงเกือบทุกด้าน ส่วนประเทศไทย การปฏิรูปการศึกษาโดยกระทรวงศึกษาธิการยังอยู่ระหว่างการดำเนินงาน การปฏิรูปด้านเครื่องมืออุปกรณ์การศึกษา อาคาร สถานที่ จะต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก และพบปัญหามาก ในด้านการปฏิรูปบุคลากรการสอน การปฏิรูปในบางด้านกำลังศึกษาหาแนวทางและทำวิจัยเพื่อให้ได้แนวทางที่เหมาะสม

3. การวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น

งานวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทย เริ่มมีขึ้นประมาณปี พ.ศ.2505 ดังที่ พนม พงษ์ไพบูลย์ (อ้างใน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2536 : 8) เขียนไว้ในปี 2527 ว่า มีผู้นำคำว่า "การวิจัยทางการศึกษา" มาใช้ในประเทศไทย เมื่อประมาณ 30 ปีเศษมานี้เอง (พ.ศ.2505) เป็นการยากที่จะกล่าวว่าการวิจัยทางการศึกษาเริ่มต้นขึ้นเมื่อใดอย่างชัดเจน แต่จากการศึกษาเชิงประวัติศาสตร์พบว่า ข้อมูลหลายอย่างชี้ให้เห็นว่า การวิจัยปัญหาการศึกษาและการปฏิบัติการต่างๆ ด้านการศึกษาเริ่มจากองค์กรที่สำคัญ คือ กระทรวงศึกษาธิการ หน่วยงานวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ และหน่วยงานเฉพาะที่ทำงานศึกษาวิจัย เช่น สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ สถาบันวิจัยประชากร สถาบันวิจัยสังคมศาสตร์ เป็นต้น

การวิจัยและการวิจัยทางการศึกษาของไทยพัฒนามาเป็นลำดับ ใน ปี พ.ศ. 2502 รัฐบาลในสมัย จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้จัดตั้งสภาวิจัยแห่งชาติขึ้น โดยมุ่งหมายจะให้ป็นหน่วยงานที่กำหนดนโยบาย วางแผนงานส่งเสริมและประสานงานด้านการวิจัยที่ กระทรวง ทบวง กรม ต่างฝ่ายต่างทำอยู่อย่างกระจัดกระจายให้มารวมอยู่ที่แห่งเดียวกัน เพื่อความสะดวกในการนำผลงานวิจัยไปใช้ และไม่เกิดความซ้ำซ้อนในการทำวิจัย ตลอดจนมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้นักวิชาการทำวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารและการพัฒนาประเทศ และในปีเดียวกันนั้นได้มีการจัดตั้งสภาการศึกษาขึ้น (ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนเป็นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ) เพื่อทำหน้าที่วางนโยบาย ปรับปรุง และวางแผนการศึกษาระดับต่างๆ สภาการศึกษาได้ตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2502 ขึ้น และได้มีการแก้ไข พ.ร.บ. เป็นครั้งแรกในปี พ.ศ.2512 โดยเน้นหน้าที่ให้เด่นชัดในเรื่องการวางแผนพัฒนาการศึกษาและการวิจัยทางการศึกษา ซึ่งทำให้การวิจัยทางการศึกษาแพร่หลายมากขึ้น เพราะในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประกอบการวางแผน มีการประเมินผลแผน

และมีการวิจัยเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการศึกษาในด้านต่าง ๆ ทำให้นักวิจัยการศึกษาและผู้สนใจหันมาศึกษาปัญหาต่าง ๆ ในประเทศ และทำการวิจัยอย่างมีระบบแบบแผนมากขึ้น มีนโยบายขยายการอุดมศึกษาไปสู่ส่วนภูมิภาค ทำให้การศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยเริ่มมีการตื่นตัวและขยายตัวอย่างรวดเร็ว ต่อมาในปี พ.ศ. 2505 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้จัดตั้งมีบัณฑิตวิทยาลัยขึ้น โดยกำหนดให้มีการวิจัยในรูปแบบของวิทยานิพนธ์ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการศึกษ ทำให้สามารถผลักดันให้มีการทำวิจัยเพิ่มมากขึ้นทั้งในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสถาบันอุดมศึกษา ตลอดจนอื่น ๆ ที่เปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษาในเวลาต่อ ๆ มา นอกจากนี้ในช่วงเวลาประมาณ 20 ปี ที่ผ่านมามีการกำหนดเกณฑ์ว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยที่จะขอเลื่อนตำแหน่งทางวิชาการจำเป็นต้องมีผลงานวิจัย จึงทำให้มีการทำวิจัยอย่างจริงจัง เป็นผลให้ม้งานวิจัยทางการศึกษาเผยแพร่เป็นจำนวนมากยิ่งขึ้น (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2528 : 8-9)

ด้านความเป็นมาของการวิจัยทางการศึกษาของประเทศญี่ปุ่นนั้น พบว่าข้อมูลเกี่ยวกับการวิจัยทางการศึกษาที่ NIER เก็บรวบรวมไว้เริ่มมีตั้งแต่ปี ค.ศ. 1985 โดยข้อมูลก่อนหน้านั้นไม่มีปรากฏในฐานข้อมูล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะญี่ปุ่นเริ่มมีการปฏิรูปการอุดมศึกษาและการวิจัยในปี ค.ศ. 1993 ดังนั้นข้อมูลเกี่ยวกับการวิจัยทางการศึกษาจึงเริ่มเก็บอย่างเป็นระบบหลังจากนั้นประมาณ 2 ปี

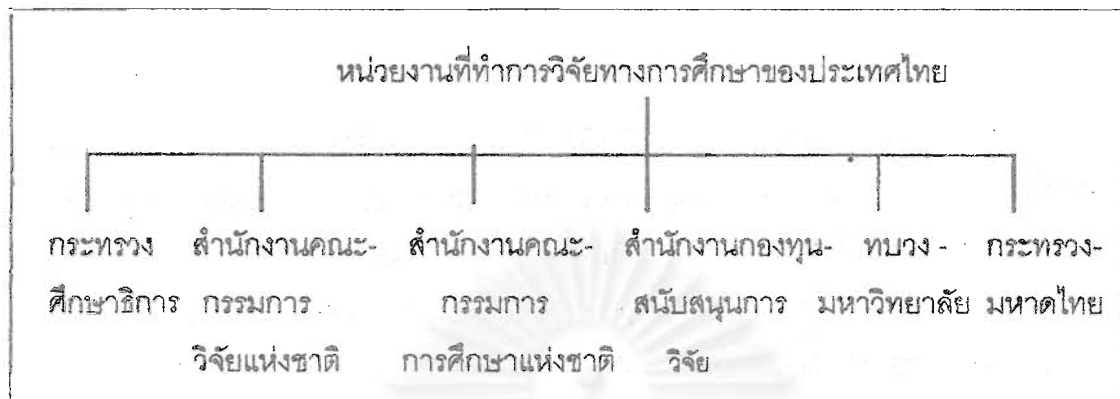
3.1 ระบบและหน่วยงานเพื่อการบริหารการวิจัยทางการศึกษาของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น

3.1.1 ระบบและหน่วยงานเพื่อการบริหารการวิจัยทางการศึกษาของประเทศไทย

ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2505 การวิจัยทางการศึกษาได้กลายเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญขึ้นเรื่อย ๆ และเริ่มเป็นที่สนใจแพร่หลายยิ่งขึ้น มีผู้ทำการวิจัยและผู้ใช้ผลงานวิจัยมากขึ้น เดิมทีเดียว ผู้สนใจทางด้านการวิจัยทางการศึกษาส่วนใหญ่จะอยู่ในมหาวิทยาลัย หรือสถาบันการศึกษาต่าง ๆ แต่ปัจจุบันหน่วยงานของรัฐหลายหน่วยงานในระดับภูมิภาค เช่น หน่วยงานศึกษานิเทศก์จังหวัด และเขตการศึกษา ก็ทำวิจัยเช่นเดียวกัน

โครงสร้างหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการวิจัยทางการศึกษาของไทย ปรากฏดังแผนภูมิที่ 2.5

แผนภูมิที่ 2.5 หน่วยงานที่ทำการวิจัยทางการศึกษาของประเทศไทย

1) **กระทรวงศึกษาธิการ** มีหน่วยงานรับผิดชอบในแต่ละกรมที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้

- 1.1) กองวิจัยทางการศึกษา สังกัดกรมวิชาการ
- 1.2) กองแผนงานและวิจัย สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน
- 1.3) กองวิจัยและวางแผนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการวัฒนธรรมแห่งชาติ
- 1.4) สถาบันวิจัย ผีกรอบมทางเกษตร สังกัดวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา
- 1.5) ฝ่ายวิจัยของสถาบันราชภัฏต่าง ๆ สังกัดกองการฝึกหัดครู กรมการฝึกหัดครู
- 1.6) หน่วยงานแผนการศึกษาของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

1.7) หน่วยวิชาการของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และกรมสามัญศึกษา

- 1.8) หน่วยศึกษานิเทศก์ในจังหวัด เขต และอำเภอ สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

2. **สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.)** มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดเตรียม "The National Scheme of Education" และร่างแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งต้องอาศัยข้อมูลที่ทันสมัยและเชื่อถือได้ สกศ. จึงให้ความสำคัญกับกิจกรรมการวิจัยเป็นอย่างมาก ตั้งแต่ปี พ.ศ.2502 สกศ.เป็นองค์กรที่เชี่ยวชาญด้านการศึกษาของชาติ ได้รับการยอมรับในความเป็นผู้นำเรื่องการวิจัย การพัฒนานโยบาย การวางแผน การบริหารแผนสู่การปฏิบัติ การประเมินผล และการบริการข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพทัดเทียมประเทศที่พัฒนาแล้ว สามารถส่งเสริม สนับสนุนให้หน่วยงานทางการศึกษาของไทยเป็นเครือข่ายที่มีความเข้มแข็งในการจัดการศึกษาเพื่อให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และคนไทยทุกคนได้รับการศึกษาที่ได้มาตรฐานในเอเชีย

ภารกิจของ สกศ. ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 10 และมาตรา 13 มีบทบาทหน้าที่โดยสรุป 3 ประการคือ

- 1) จัดทำนโยบายและแผนการศึกษาแห่งชาติ
- 2) ประสานนโยบายและแผนการศึกษาเพื่อให้กระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ นำไป

สู่การปฏิบัติ

- 3) ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานตามนโยบาย และแผนการศึกษาของกระทรวง ทบวง กรม ต่าง ๆ

ส่วนราชการของ สกศ. แบ่งเป็น 3 สำนัก/ศูนย์ และ 1 กอง ประกอบด้วย สำนักพัฒนาระบบการศึกษาและวางแผนมหภาค (สรรม.) สำนักพัฒนานโยบายและวางแผนการจัดการศึกษา (สรรม.) ศูนย์สารสนเทศทางการศึกษา (ศสท.) และสำนักงานเลขานุการกรม (สล.) นอกจากนี้มีฝ่ายตรวจสอบภายใน (ตสน.) และกลุ่มช่วยอำนวยความสะดวก (กชอ.) หน่วยงาน 8 หน่วยงานคือ ศูนย์ปฏิบัติการแห่งชาติเพื่อพัฒนาตน (ศปพต.) สำนักงานโครงการพิเศษเพื่อการพัฒนาการฝึกหัดครูพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา (สปค.) ศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน (พ.คร.) ศูนย์ส่งเสริมเครือข่ายการวิจัยการศึกษาแห่งชาติ (ศสวช.) สถาบันส่งเสริมการปฏิบัติงานดีเด่นด้านการศึกษาแห่งชาติ (สปศ.) วิทยาลัยพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ (วพศ.) ศูนย์ประชาสัมพันธ์การศึกษาแห่งชาติ (ศปศช.) และคณะทำงานโครงการปฏิรูประบบราชการ (คปร.) นอกจากนี้มีโครงการที่ดำเนินการขึ้นตรงกับเลขาธิการฯ ได้แก่ โครงการวิจัยเพื่อการจัดทำนโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทย (คปท.)

การแบ่งหน่วยงานของสำนักงานฯ ตามที่กล่าวข้างต้น แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

- 1) หน่วยงานที่เป็นสายงานหลัก ทำหน้าที่เกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย การจัดทำแผนการศึกษา และแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ และการวิจัยประเมินผล เพื่อนำไปสู่การจัดทำนโยบายและแผน

- 2) หน่วยงานที่ส่งเสริม สนับสนุน การทำงานของหน่วยงานประเภทแรก ให้มีประสิทธิภาพ สะดวก รวดเร็ว และทำให้ผลการดำเนินงานของสำนักงานฯ เป็นที่รับรู้อย่างแพร่หลาย

การแบ่งส่วนราชการของ สกศ. นั้น ปรากฏในแผนภูมิที่ 2.6 ต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 2.6 การแบ่งส่วนราชการของ สกศ.

สกศ. ได้ข้อมูลที่จะนำไปใช้วางแผนการศึกษาจากหลายแหล่ง โดยทั่วไปเป็นข้อมูลจากศูนย์ข้อมูลทางการศึกษาซึ่งมีข้อมูลครอบคลุมกว้างขวาง แสดงความต้องการและการตอบสนองที่มีต่อการศึกษา และประสิทธิภาพของระบบการศึกษา อีกแหล่งมาจากโครงการประเมินผลที่วัด และประเมินผลงานของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ และยังใช้งานวิจัยในการเจาะปัญหาเฉพาะด้านของการศึกษา

3. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (สว.) สำนักงานอยู่ในสังกัดของสภาวิจัย กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการวิจัย

สภาวิจัยแห่งชาติตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาวิจัยแห่งชาติ พ.ศ. 2502 โดยมีความมุ่งหมายให้เป็นที่ปรึกษาทางวิชาการแก่รัฐบาล หรือเป็นสภาสูงสุดทางวิชาการในการพิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีในเรื่องแนวนโยบายการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ และพิจารณาเสนอความเห็นต่อนายกรัฐมนตรีเกี่ยวกับการวิจัย หรือที่นายกรัฐมนตรีพิจารณาให้ดำเนินการ

สภาวิจัยแห่งชาติ มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน รองนายกรัฐมนตรีเป็นรองประธาน และกรรมการที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง เลขาธิการคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติเป็นกรรมการและเลขานุการ และรองเลขาธิการเป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงและรัฐมนตรีช่วยว่าการทุกกระทรวงเป็นที่ปรึกษาสภาวิจัยแห่งชาติ

ในการปฏิบัติงานของสภาวิจัยแห่งชาติ คณะกรรมการบริหารสภาวิจัยแห่งชาติ เป็นผู้ที่มีอำนาจและหน้าที่ตามที่สภาวิจัยแห่งชาติมอบหมาย รวมทั้งเป็นผู้กำกับกับการปฏิบัติงานของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ คณะกรรมการบริหารสภาวิจัยแห่งชาติ ประกอบด้วยประธานกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติสาขาวิชาการต่าง ๆ ทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ 12 สาขาวิชาการ และผู้ทรงคุณวุฒิอื่น ๆ ที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งไม่เกิน 5 คน เลขาธิการคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติเป็นกรรมการและเลขานุการ และรองเลขาธิการคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติเป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ 12 สาขาวิชาการ ได้แก่

- 1) สาขาวิทยาศาสตร์กายภาพและคณิตศาสตร์
- 2) สาขาวิทยาศาสตร์การแพทย์
- 3) สาขาวิทยาศาสตร์เคมีและเภสัช
- 4) สาขาเกษตรศาสตร์และชีววิทยา
- 5) สาขาวิศวกรรมศาสตร์และอุตสาหกรรมวิจัย
- 6) สาขาปรัชญา

- 7) สาขานิติศาสตร์
- 8) สาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
- 9) สาขาเศรษฐศาสตร์
- 10) สาขาสังคมวิทยา
- 11) สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศและนิเทศศาสตร์
- 12) สาขาการศึกษา

การแบ่งส่วนราชการของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ แสดงในแผนภูมิที่

2.7 ดังนี้

แผนภูมิที่ 2.7 การแบ่งส่วนราชการของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

สภาวิจัยแห่งชาติมีคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติเป็นผู้ดำเนินงานให้มีหน้าที่หลักตามพระราชบัญญัติสภาวิจัยแห่งชาติ พ.ศ. 2502 พระราชบัญญัติสภาวิจัยแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2507 และประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 315 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 ดังนี้

1) เสนอแนะแนวนโยบายและโครงการส่งเสริมการวิจัย ซึ่งเห็นสมควรเสนอคณะรัฐมนตรีต่อสภาวิจัยแห่งชาติ

2) พิจารณาจัดตั้งสาขาวิชาการต่าง ๆ เพิ่มขึ้นจากที่ระบุไว้ในมาตรา 17 แล้ว
เสนอคณะรัฐมนตรีต่อสภาวิจัยแห่งชาติ

3) พิจารณาวិธีการหาทุนบำรุงการวิจัยและเสนอแนะสภาวิจัยแห่งชาติ เพื่อให้ได้
มาซึ่งทุนเพื่อการวิจัย

4) เสนอรายงานประจำปีเกี่ยวกับผลงานการวิจัยต่อสภาวิจัยแห่งชาติ

5) ส่งเสริมและจัดให้มีการวิจัยและสถาบันการวิจัย

6) ประสานงานวิจัยของสาขาวิชาการต่าง ๆ

7) ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยส่วนราชการและส่วนบุคคล

8) จัดให้มีทะเบียนนักวิจัยและผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาการต่าง ๆ

9) มอบหมายให้ผู้รับมอบปฏิบัติการเฉพาะอย่างเกี่ยวกับการวิจัย

10) พิจารณาจัดตั้งงบประมาณเกี่ยวกับการวิจัย

11) จัดสรรเงินทุนอุดหนุนและเงินรางวัลเกี่ยวกับการวิจัย

12) ติดต่อและส่งเสริมการร่วมมือกับสถาบันการวิจัยและนักวิจัยในต่างประเทศ

13) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของสภาวิจัยแห่งชาติ

หรือสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

4. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย เป็นองค์กรที่มีขนาดเล็ก มีความคล่องตัวใน
การบริหารงานสูง เนื่องจากมีพระราชบัญญัติกองทุนสนับสนุนการวิจัยที่กำหนดให้ สกว. มีระบบ
การบริหารงานที่แตกต่างจากระบบของรัฐบาล และคณะกรรมการนโยบายกองทุนสนับสนุนการ
วิจัยกำหนดให้ สกว. มีจำนวนพนักงานจำกัด มีขั้นตอนการบริหารงานน้อย เพื่อให้เกิดความคล่อง
ตัว และเหมาะสมต่อการปฏิบัติหน้าที่สนับสนุนการวิจัย

สกว. มีหน้าที่ตามมาตรา 18 แห่งพระราชบัญญัติกองทุนสนับสนุนการวิจัย พ.ศ.
2535 ดังต่อไปนี้

1) บริหารกองทุนตามระเบียบ ข้อบังคับ และมติของคณะกรรมการนโยบาย

2) ศึกษา วิเคราะห์ และประเมินความต้องการการวิจัยในด้านต่าง ๆ ของ
ประเทศ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต และความเหมาะสมในการดำเนินการวิจัยในด้านต่าง ๆ เพื่อ
สนองความต้องการนั้นเพื่อเสนอให้คณะกรรมการนโยบายพิจารณา

3) ประสานงานและสนับสนุนการวิจัย เผยแพร่ผลงานวิจัย และนำผลงานวิจัยไป
ใช้ประโยชน์ ตลอดจนประเมินผลการดำเนินการดังกล่าว

4) จัดทำรายงานและการบัญชีของกองทุน

5) ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการนโยบาย และคณะกรรมการประเมินผล

6) มาตรการอื่นใดเกี่ยวกับการสนับสนุนการวิจัย ตามที่คณะกรรมการนโยบาย

และคณะกรรมการประเมินผลมอบหมาย ทั้งนี้สำนักงานจะไม่ดำเนินการวิจัยเอง

คณะกรรมการนโยบายได้กำหนดภารกิจของ สกว. ไว้ดังต่อไปนี้

- 1) จัดให้มีการศึกษาความต้องการงานวิจัยด้านต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาประเทศ
- 2) สนับสนุนการวิจัย โดย
 - 2.1) ให้ทุนสนับสนุนการวิจัย
 - 2.2) เชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานหรือองค์กรที่ต้องการให้ผลงาน กับ สถาบัน

วิจัย และนักวิจัย และระหว่างสถาบันวิจัย และนักวิจัยด้วยกัน

- 3) เสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันวิจัยและนักวิจัย
- 4) สนับสนุนการเผยแพร่และการใช้ผลงานวิจัย
- 5) ระดมทุนเข้าสู่กองทุน หรือเข้าสู่การลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนา

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1) สร้างความเข้มแข็งของระบบการวิจัยของประเทศ
- 2) สร้างนักวิจัยอาชีพ และสร้างความเข้มแข็งของชุมชนการวิจัย
- 3) สนับสนุนการวิจัยที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ทั้งการวิจัย สร้าง

รากฐานวิชาการ และการวิจัยเพื่อนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

- 4) ส่งเสริมการเผยแพร่ผลงานวิจัยและการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์
- 5) ระดมทุนเข้าสู่ระบบการวิจัยและพัฒนาของประเทศ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยมีแผนการดำเนินงานทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะยาว ดังต่อไปนี้

- 1) การกำหนดทิศทางและขอบเขตของการวิจัยที่มีลำดับความสำคัญสูง
- 2) การสร้างนักวิจัยอาชีพ และสร้างความเข้มแข็งของชุมชนวิจัย
- 3) การสร้างผลงานวิจัยที่มีความสำคัญต่ออนาคตของประเทศชาติ ทั้งการวิจัย

พื้นฐาน การวิจัยประยุกต์ และการวิจัยพัฒนาระดับต้น ซึ่งจะมีผลเกี่ยวเนื่องต่อการศึกษาวิจัยทุกระดับ

- 4) การสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างนักวิจัย ชุมชนวิจัยและสถาบันวิจัย
- 5) การสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างนักวิจัยกับผู้ใช้ผลงานวิจัย และสังคมโดย

ส่วนรวม ซึ่งจะได้รับประโยชน์จากงานวิจัยทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

- 6) การสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างชุมชนวิจัยไทยกับชุมชนวิจัยนานาชาติ

เพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ และเพิ่มคุณภาพของการวิจัย

7) การสร้างระบบประกันคุณภาพ ให้นักวิจัยไทยสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณภาพสูง เป็นที่เชื่อถือได้ตามมาตรฐานสากล

8) การเสริมสร้างศักดิ์ศรีของนักวิจัย เพื่อให้อาชีพนักวิจัยเป็นที่ยอมรับ อันจะเป็นแรงจูงใจให้เยาวชนมองดีหันมาทำงานวิจัยเพื่อสร้างรากฐานสำคัญสำหรับอนาคตของประเทศ

9) การสร้างความเข้าใจในหมู่ประชาชน เพื่อเพิ่มโอกาสที่จะได้รับบริจาคทุนสนับสนุนจากทั่วประเทศ โดยการเผยแพร่ทัศนคติใหม่ว่า การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีสำคัญ ในการสร้างความเจริญก้าวหน้าและเสถียรภาพอันมั่นคงยั่งยืนของประเทศชาติ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ชี้ให้สาธารณชนเห็นว่า การบริจาคทรัพย์สินเพื่อการวิจัยนี้เป็น "สาธารณกุศล" ที่พึงกระทำ ทั้งนี้เพื่อสร้างวัฒนธรรมการบริจาคเงินเพื่อการวิจัย อันจะเป็นช่องทางระดมทุนเข้าสู่การวิจัยและพัฒนาของประเทศอีกทางหนึ่ง

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย มีแนวทางสนับสนุนการวิจัยที่ยืดหยุ่น โดยสามารถแบ่งประเภททุนเป็น 4 ประเภท คือ

1) ทุนวิจัยเพื่อนำผลไปใช้ประโยชน์โดยตรง ซึ่งอาจเป็นการวิจัยทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือกระบวนการ อาจเป็นการวิจัยทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนเชิงสถาบัน หรือเป็นการวิจัยเชิงนโยบายของประเทศ ทุนประเภทนี้เรียกชื่อว่า "ทุนวิจัยและพัฒนา" และเพื่อให้สามารถพัฒนาโครงการวิจัยและพัฒนาที่มีความครอบคลุมนำไปสู่การวิจัยที่มีคุณภาพสูงและใช้ประโยชน์ได้จริง จึงมี "ทุนเสริม" ภายใต้อำนาจทุนวิจัยและพัฒนา คือ ทุนพัฒนาโครงการวิจัย ทุนโครงการนำร่อง และทุนประมวลองค์ความรู้

2) ทุนพัฒนาความเข้มแข็งของสถาบันวิจัยและนักวิจัยประกอบด้วยทุน 3 ประเภท คือ ทุนพัฒนานักวิจัย ทุนส่งเสริมกลุ่มวิจัย และทุนส่งเสริมกิจกรรมเครือข่ายการวิจัย

3) ทุนวิจัยองค์ความรู้ใหม่ที่เป็นพื้นฐานต่อการพัฒนา

4) ทุนเผยแพร่ผลงานวิจัย เพื่อการใช้ประโยชน์ในประเทศไทย

ผลที่คาดหวังมี 7 ด้านคือ

1) ผลงานวิจัยที่มีคุณภาพสูง สำหรับตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการระดับนานาชาติ หรือเผยแพร่แก่สาธารณชน

2) ผลงานวิจัยที่นำไปใช้ประโยชน์ได้โดยตรง

3) ผลงานวิจัยที่นำไปจดทะเบียนสิทธิบัตร

4) เครือข่ายข้อมูลระหว่างนักวิจัยกับผู้ใช้ผลงานวิจัยและระหว่างหน่วยงาน

สนับสนุนการวิจัย

- 5) การสร้างนักวิจัยที่ทุ่มเททำงานวิจัย
- 6) การสร้างนักวิจัยชั้นยอด
- 7) การระดมทุน ทั้งจากต่างประเทศ จากภาคเอกชนไทย และจากมหาวิทยาลัย

เข้าสู่การวิจัยในประเทศไทย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย แบ่งการบริหารภายในออกเป็นฝ่ายบริหารสำนักงานและฝ่ายสนับสนุนการวิจัยอีก 4 ฝ่ายคือ

1. ฝ่ายสนับสนุนการวิจัยด้านความสัมพันธ์ข้ามชาติ และทางเลือกในการพัฒนา (Program on Transnational Relations and Development Option) ทำหน้าที่สนับสนุนการวิจัยทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เพื่อวางรากฐานให้สถาบันทางสังคมต่าง ๆ เข้าใจสถานการณ์ของประเทศ ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรมในระดับโลก และสามารถค้นพบทางเลือกใหม่ ๆ อันจะนำไปสู่เอกภาพและเสถียรภาพของประเทศมากขึ้น

2. ฝ่ายสนับสนุนการวิจัยด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการผลิต การตลาด และการบริการ (Program on Science and Technology for Production, Marketing and Services) ทำหน้าที่สนับสนุนการวิจัยด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของผู้ผลิตและผู้ให้บริการภายในประเทศให้สามารถมีจุดได้เปรียบในการแข่งขันในตลาด โดยมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อย

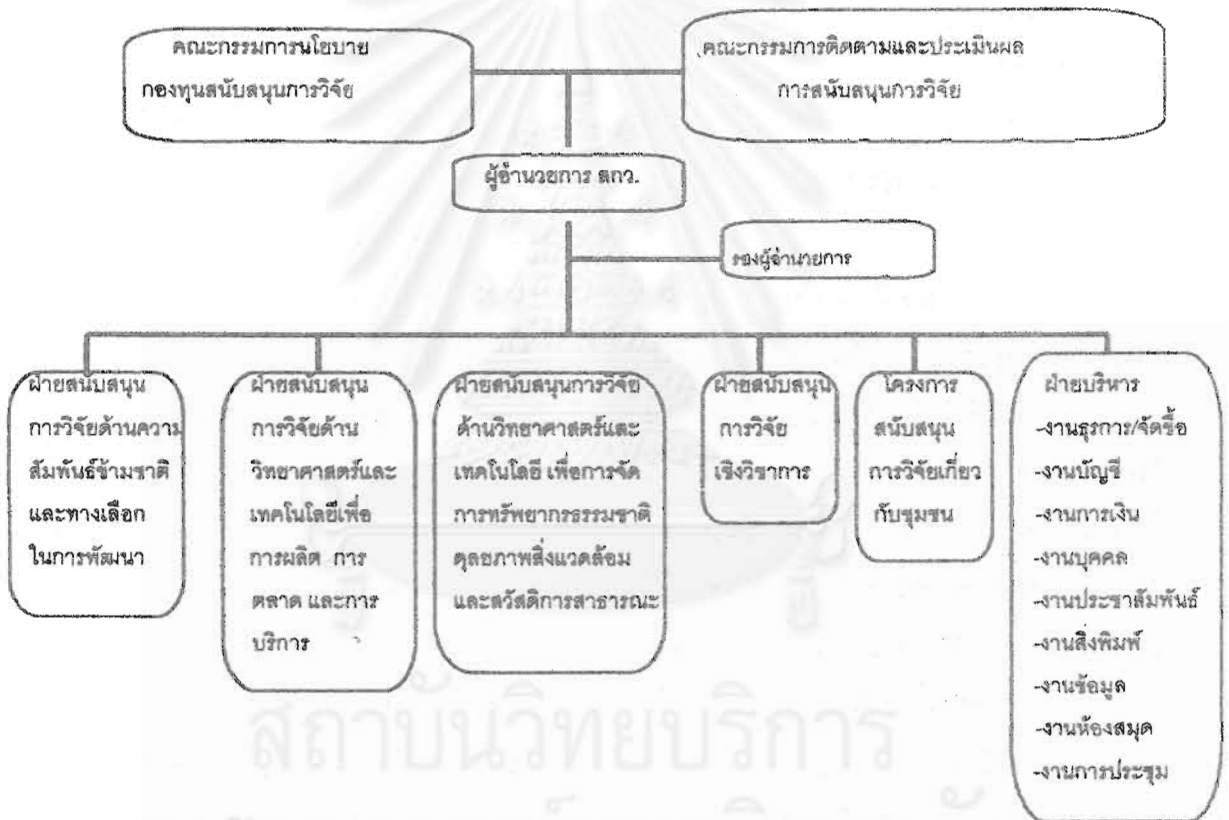
3. ฝ่ายสนับสนุนการวิจัยด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ดุลยภาพสิ่งแวดล้อมและสวัสดิการสาธารณะ (Program on Science and Technology for Natural Resources Management, Environmental Balances and Public Welfare) ทำหน้าที่สนับสนุนการวิจัยด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีว่าด้วยทรัพยากรธรรมชาติ และการวิจัยสหวิทยาการเกี่ยวกับภาวะและการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม พลังงาน สวัสดิการสาธารณะรวมทั้งด้านสุขภาพ

4. ฝ่ายสนับสนุนการวิจัยเชิงวิชาการ (Program on Basic Research) ทำหน้าที่สนับสนุนการวิจัยพื้นฐานโดยไม่จำกัดสาขาวิชาและสร้างนักวิจัยพื้นฐานทั้งในด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ที่มีความรู้ความสามารถ ให้มีจำนวนมากพอ และสามารถทุ่มเทเวลาและสติปัญญาในการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีหรือองค์ความรู้ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ

นอกจากนี้ ยังมีโครงการจัดตั้งฝ่ายสนับสนุนการวิจัยเพิ่มขึ้นอีก 1 ฝ่าย คือ ฝ่ายสนับสนุนการวิจัยเกี่ยวกับชุมชน (Program on Community Research) ทำหน้าที่ประสานและ

สนับสนุนการวิจัยและพัฒนา เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งคณะกรรมการนโยบาย กองทุนสนับสนุนการวิจัยได้อนุมัติให้ดำเนินการในรูป “โครงการสนับสนุนการวิจัยเกี่ยวกับชุมชน” ในระยะ 2 ปีแรกก่อน และจะเริ่มดำเนินงานในเดือน มีนาคม 2539 โครงสร้างการบริหาร งานของ สกว. ปรากฏในแผนภูมิที่ 2.8 ต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 2.8 โครงสร้างการบริหารของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

5. กระทรวงมหาดไทย หน่วยงานที่ทำการวิจัยทางการศึกษา คือ สำนักเขตการศึกษา ต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานคร ที่ทำหน้าที่ดูแลการศึกษาโรงเรียนระดับประถมศึกษาในเขต กรุงเทพมหานคร

6. ทบวงมหาวิทยาลัย ได้แก่ มหาวิทยาลัยต่างๆ และฝ่ายวิจัยทางการศึกษาของคณะ ครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยทั้งของรัฐและเอกชน

ระบบการดำเนินงานวิจัยของไทย

งานวิจัยในไทยแบ่งได้เป็น 4 ระดับ คือ 1) ระดับชาติ 2) ระดับกระทรวง ทบวง หรือ กรม 3) ระดับสถาบัน และ 4) งานส่วนตัว หัวข้อการวิจัยขึ้นกับองค์ประกอบของแต่ละองค์กร ในระดับชาติ งานวิจัยมีจุดมุ่งหมายที่จะปรับปรุงประสิทธิภาพของระบบการศึกษา ขณะที่ระดับกระทรวง ทบวงกรม สถาบัน ส่วนตัว มักทำงานเฉพาะด้าน สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ใช้งานวิจัยทุกระดับในการวางแผนและร่างนโยบาย ในการรายงานผลการวิจัย จะมีการจัดประชุมแบบซิมโปเซียม (Symposium) เรื่องการวิจัยทางการศึกษาทุก 2 ปี เป็นอาศรมความคิด (Forum) ที่นักวิจัยจากทุกแห่งของประเทศมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์และเรียนรู้ ทิศทางในอนาคต ในการทำงานวิจัยต่อไป งานวิจัยที่ได้รับการคัดเลือกจะเก็บเป็นฐานข้อมูลเพื่อเผยแพร่สู่สาธารณชนด้วย

การจัดประชุมแบบซิมโปเซียม (Symposium) ในปี พ.ศ. 2536 มีงานวิจัยได้รับการคัดเลือก 446 ฉบับ เรื่องที่ทำมากที่สุด คือ หลักสูตรและการสอน (38%) ตามด้วยการบริหารการศึกษา และการนิเทศการศึกษา (29%) สาขาที่มีคนทำน้อย คือ ปรัชญาการศึกษา น้อยกว่า 1% งานวิจัยในระดับประถมศึกษามีมากที่สุด (28%) ตามด้วยระดับมัธยมศึกษา (27%) และการศึกษาระดับอนุบาล มีงานวิจัยน้อยที่สุด (2.5%)

งานวิจัยที่มีผู้ทำน้อย ได้แก่ งานวิจัยที่ศึกษาเด็กที่มีความสามารถพิเศษ และเด็กที่มีปัญหาการเรียนรู่กลุ่มต่าง ๆ นอกจากนี้ จากการศึกษาถึงการศึกษาตลอดชีพ และเครือข่ายการศึกษา นั้น งานวิจัยเกี่ยวกับการสนับสนุนส่งเสริมบทบาทของครอบครัว ชุมชน สถาบัน ท้องถิ่น และสื่อสารมวลชน พื้นที่ที่ถูกทอดทิ้งอื่น ๆ รวมทั้งการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมและการอนุรักษ์วัฒนธรรมยังมีน้อย

ในเรื่องเกี่ยวกับการบริหารการศึกษานั้น ยังขาดงานวิจัยด้านการปรับปรุงครูและการใช้ประโยชน์ครูในระดับต่าง ๆ การจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ อิสรภาพของสถาบันอุดมศึกษา อุปสรรคและข้อผิดพลาดที่เกิดจากกฎระเบียบที่ล้าสมัย นอกจากนั้นยังขาดข้อมูลเฉพาะที่เกี่ยวกับความต้องการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาจากส่วนกลางไปยังท้องถิ่นด้วย ส่วนในด้านการเรียนการสอนนั้นก็ยังขาดงานวิจัยเกี่ยวกับวิธีพัฒนาความคิดเชิงวิทยาศาสตร์ ให้แก่เด็กในระดับต่าง ๆ

สิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึงในการดำเนินงานวิจัยคือ ประเทศไทยเราต้องการความสมดุลระหว่างการวิจัยพื้นฐานกับการวิจัยเชิงประยุกต์ เพราะการวิจัยพื้นฐานสร้างข้อมูลพื้นฐานขณะที่การวิจัยประยุกต์จะเน้นที่ปัญหาปัจจุบัน และการนำไปใช้งานต่อ และเพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ของประเด็นการวิจัยเหล่านี้ สกศ. จึงควบคุมกิจกรรมสนับสนุนการวิจัยเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างการวิจัยและผลงานวิจัยเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้ใช้โดยรวม

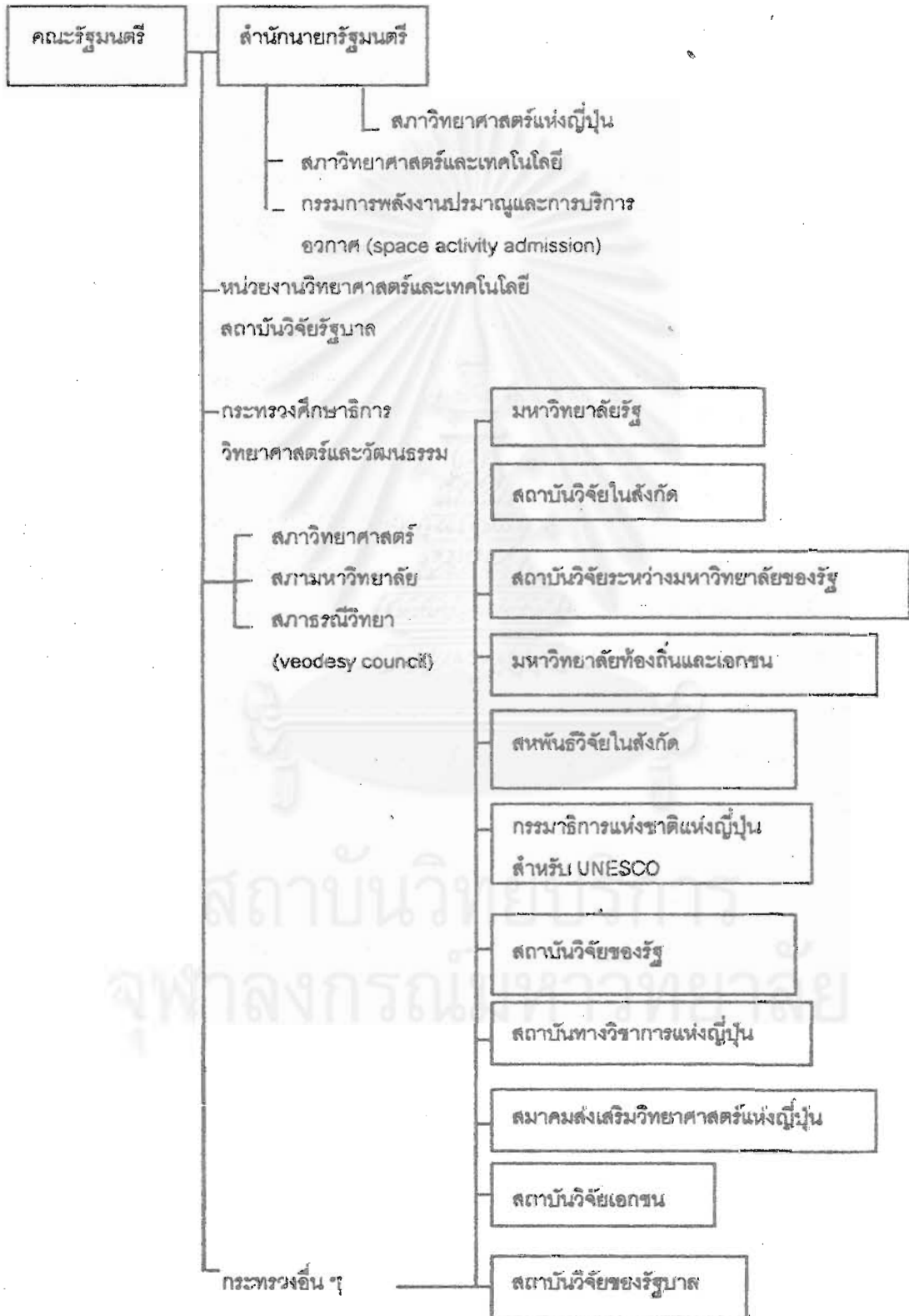
3.1.2 ระบบและหน่วยงานเพื่อการบริหารการวิจัยทางการศึกษาของประเทศญี่ปุ่น
องค์การยูเนสโก (UNESCO) และสถาบันวิจัยการศึกษาแห่งชาติของประเทศ
ญี่ปุ่น (NIER) รายงานผลการประชุมเรื่อง "Regional Programme for Educational Research in
Asia; Educational Research and Development in Asia" (NIER, 1993 : 97-98) กล่าวว่า
ประเทศญี่ปุ่นมีสถาบันที่ดำเนินงานด้านการวิจัยทางการศึกษาเป็นจำนวนมาก และมีจำนวน
ศาสตราจารย์จำนวนมากที่ทำงานในหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษาด้านการวิจัยทางการศึกษาหรือทำ
งานในภาควิชา หรือคณะที่เกี่ยวข้อง และมหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัยบางแห่งจะมีสถาบันหรือ
ศูนย์วิจัยทางการศึกษาเป็นของตัวเอง นอกจากนี้ยังมีสถาบันวิจัยอิสระอีกจำนวนหนึ่งก่อตั้ง
โดยกระทรวงศึกษาธิการ คณะกรรมการการศึกษาของเมืองโตเกียว ระดับจังหวัด เทศบาล หรือ
เป็นมูลนิธิเอกชน หรือองค์กรเอกชน จากสถาบันวิจัยอิสระทั้งหมด มี 175 แห่ง ที่ทำงานโดยขึ้นกับ
สถาบันวิจัยทางการศึกษาของรัฐบาลกลางแห่งชาติ และกระทรวงศึกษาเองก็มีหน่วยวิจัยของตัวเอง
เองในรูปของหน่วยวิจัยและสถิติ (Research and Statistics Division)

เนื่องจากญี่ปุ่นมีสถาบันวิจัยจำนวนมากที่ดำเนินการด้านการวิจัยทางการศึกษา ราย
ละเอียดด้านการปฏิบัติงานจึงมีหลากหลาย โดยสรุป สถาบันวิจัยที่ขึ้นตรงต่อมหาวิทยาลัยหรือ
วิทยาลัยจะมีนักวิจัยที่มีคุณภาพดี และได้รับการฝึกฝนมาอย่างดี เพราะนักวิจัยทั้งหมดจะเป็น
สมาชิกของคณะที่ทำงานร่วมกับสมาชิกที่ทำงานประจำเต็มเวลา และหลายคนก็ทำงานหมุนเวียน
หน้าที่กับเจ้าหน้าที่ของคณะในมหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัยต่าง ๆ

ระบบและหน่วยงานการบริหารงานวิจัยแห่งชาติของประเทศญี่ปุ่นปรากฏดังแผนภูมิ
ที่ 2.9 (แปลจาก Monbusho, 1993 : 2) ดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 2.9 ระบบและหน่วยงานเพื่อการบริหารงานวิจัยแห่งชาติของประเทศไทย

1. กระทรวงการศึกษา วิทยาศาสตร์ กีฬาและวัฒนธรรม (Ministry of Education, Science, Sports and Culture หรือ Monbusho) กระทรวงนี้ เดิมใช้ชื่อว่า Ministry of Education, Science and Culture จนกระทั่ง ปี ค.ศ. 1997 จึงเปลี่ยนชื่อเป็น Ministry of Education, Science, Sports and Culture มีบทบาทส่งเสริมงานวิจัย ซึ่งเรียกว่า "Scientific Research" ดังนี้

1.1) เตรียมสภาพพื้นฐานต่าง ๆ เพื่องานวิจัย (Scientific Research)

1.2) ส่งเสริมการทำงานวิจัยเพื่อการพัฒนาสร้างสรรค์ในระดับสูงขึ้น เพื่อ

ประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม

การส่งเสริมงานวิจัยด้านนี้มีแนวการดำเนินงาน ดังนี้

1) ก่อตั้งและปรับปรุงมหาวิทยาลัย สถาบันระดับชาติระหว่างมหาวิทยาลัย เพื่อร่วมกันพัฒนางานวิจัย

2) จัดหาอุปกรณ์อำนวยความสะดวก เพื่อสนับสนุนงานวิจัยทั้งใน มหาวิทยาลัยของรัฐ มหาวิทยาลัยเอกชน และสถาบันที่เกี่ยวข้อง

3) ให้รางวัลหรือประกาศเกียรติคุณแก่งานวิจัยดีเด่น

4) ส่งเสริมงานวิจัยเฉพาะด้านที่มีความสำคัญ โดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์ อวกาศ และวิทยาศาสตร์อวกาศ และวิทยาศาสตร์ชีวภาพ

5) ประสานงานกับหน่วยงานด้านอุตสาหกรรมเพื่อส่งเสริมวิชาทาง วิทยาศาสตร์

6) จัดการฝึกอบรมเพื่อสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่

7) บำรุง และอุดหนุนการบริหารงานวิชาการของญี่ปุ่น

8) บำรุงและอุดหนุน "The Japan Society for the Promotion of Science" หรือ "JSPS" ในการดำเนินงานตามโปรแกรมต่าง ๆ ตามความต้องการของนักวิจัย

9) ส่งเสริม และแลกเปลี่ยนความร่วมมือด้านงานวิจัยระหว่างประเทศ

10) ก่อตั้งและดูแลรักษาหน่วยงานตลอดจนระบบสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง

2) ศูนย์วิจัยและสมาคมวิจัยในมหาวิทยาลัย มีทั้งหมด 391 แห่ง ที่ขึ้นกับ มหาวิทยาลัยแห่งชาติ บางส่วนจะเปิดสำหรับสาขาหน่วยงานหรือเปิดสำหรับนักวิจัยทั้งหลาย

3) สถาบันวิจัยที่ขึ้นกับมหาวิทยาลัยของรัฐ หรือมหาวิทยาลัยเอกชน มหาวิทยาลัยเอกชน และมหาวิทยาลัยของรัฐจำนวนมากที่มีสถาบันวิจัยของตัวเอง และมีห้องปฏิบัติการที่รองรับงานวิจัยในสาขาวิทยาศาสตร์เฉพาะสาขา จำนวนและประเภทนักวิจัยที่มีมาก นี้จะรองรับกิจกรรมการวิจัยในสาขาที่มหาวิทยาลัยนั้น ๆ ชำนาญ

4) สถาบันวิจัยของรัฐภายใต้การดูแลของกระทรวงศึกษา วิทยาศาสตร์ กีฬาและวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาฯ ร่วมกับศูนย์ศิลปะวัฒนธรรมสนับสนุนสถาบันวิจัยของรัฐ 6 สถาบันที่เป็นสถาบันวิจัยของมหาวิทยาลัย เช่น "The National Institute for Educational Research (NIER)" และ "The National Research Institute of Cultural Properties" ซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลของกระทรวงศึกษาธิการ

4.1) สถาบันวิจัยทางการศึกษาแห่งชาติญี่ปุ่น (The National Institute for Educational Research of Japan หรือ NIER) ก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1949 เป็นสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย สังกัดกระทรวงศึกษา วิทยาศาสตร์ กีฬาและวัฒนธรรม มีบทบาทหน้าที่หลักในการดำเนินการวิจัยทางการศึกษาทั้งงานวิจัยบริสุทธิ์ และงานวิจัยประยุกต์ นอกจากนี้ยังมีบทบาทด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทางการศึกษา ดังต่อไปนี้

- 1) เก็บรวบรวม และเผยแพร่ความรู้ที่เกี่ยวกับการศึกษาและงานวิจัยทางการศึกษา
- 2) ให้ความช่วยเหลือและแนะนำสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา นักการศึกษา
- 3) ให้ความร่วมมือกับองค์กรต่างชาติ เกี่ยวกับงานวิจัยทางการศึกษา
- 4) จัดการประชุมปฏิบัติการและสัมมนาให้กับนักการศึกษาจากประเทศในเอเชีย

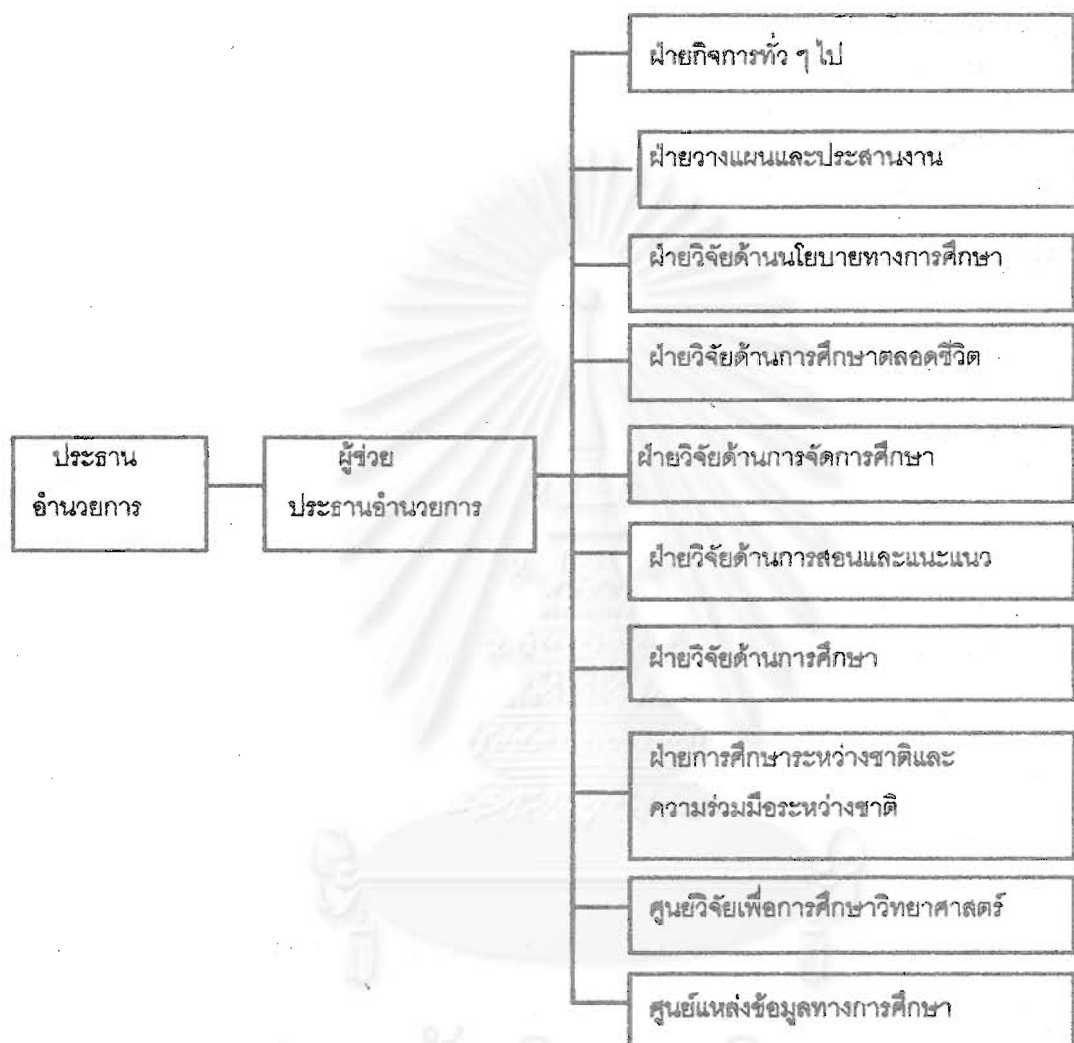
และแถบแปซิฟิก

5) แลกเปลี่ยนความรู้ ข้อมูลทางการศึกษากับสถาบันทางการศึกษาและองค์การต่างชาติ

โครงสร้างการบริหารองค์กรของ NIER ปรากฏดังแผนภูมิที่ 2.10 (แปลจาก NIER Leaflet, July 1995)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 2.10 โครงสร้างการบริหารองค์กรของ NIER

องค์กร NIER มีประธานอำนวยการ (director-general) เป็นผู้บริหารสูงสุด คอยอยู่ในความควบคุมดูแลของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ฯ มีจำนวนสมาชิกทั้งสิ้น 90 คน บทบาทและหน้าที่หลักของ NIER คือ การดำเนินงานวิจัยทางการศึกษาในทุกสาขา เช่น

- 1) ศึกษาหลักสูตรวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ระหว่างประเทศ
- 2) การศึกษาเรื่องแนวทางการปรับหลักสูตรโรงเรียน
- 3) ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างประเทศเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน
- 4) การศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนานโยบายของการศึกษาตลอดชีวิตและโปรแกรมที่

เหมาะสมกับสังคมตามปัจจุบันสมัย

5) ศึกษาวิธีการผลิตและประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ของหลักสูตรชาติตามแนวคิดใหม่ด้วยการใช้ข้อมูลสารสนเทศ

งานวิจัยที่ NIER สนับสนุนมีดังนี้ คือ

- 1) งานวิจัยทางการศึกษาในสาขาต่าง ๆ
- 2) การส่งเสริม สนับสนุน นักวิจัยรุ่นใหม่
- 3) การวิจัยระหว่างชาติ
- 4) การพิมพ์รายงานวิจัย

NIER ยังมีหน้าที่เป็นผู้ประสานงานด้านการวิจัยระหว่างสถาบันวิจัยทางการศึกษาต่างๆ ทั้งในระดับนานาชาติ และระดับประเทศ

ระดับนานาชาติ NIER ทำหน้าที่ประสานงานเพื่อดำเนินการวิจัยร่วมกับองค์กรระหว่างประเทศ เกี่ยวกับการวิจัยทางการศึกษา ดังเช่น

1) องค์กร UNESCO ในประเทศญี่ปุ่นเมืองคังการ APEID (Asia - Pacific Center of Educational Innovation for Development) ขึ้นกับองค์กร UNESCO ทำหน้าที่ประสานงานด้านการวิจัยในภาคพื้นแปซิฟิก โดย NIER ได้จัดประชุมปฏิบัติการและสัมมนาในระดับภูมิภาคให้กับนักการศึกษาจากภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก

2) องค์กร IEA (International Association for the Evaluation of Educational Achievement) มีการให้ความร่วมมือในโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษาวิชาวิทยาศาสตร์ วิชาคณิตศาสตร์ วิชาคอมพิวเตอร์ระดับนานาชาติ

3) องค์กร OECD โดย NIER ได้ส่งนักวิจัยไปวิจัยร่วมกันในโครงการวิจัยทางการศึกษาหลายสาขาวิชา ภายใต้การดำเนินการของคณะกรรมการทางการศึกษาของ OECD และศูนย์วิจัยทางการศึกษาและนวัตกรรมทางการศึกษา (CERR)

ระดับประเทศ NIER ประสานงานกับสถาบันวิจัยทางการศึกษาทั่วประเทศเพื่อดำเนินการวิจัยทางการศึกษา โดย NIER มีบทบาทก่อตั้งสหพันธ์การวิจัยทางการศึกษาแห่งชาติญี่ปุ่นขึ้น ในปี พ.ศ. 2538 สหพันธ์นี้ประกอบด้วย ศูนย์วิจัยทั้งระดับตำบล ระดับจังหวัด รวมทั้งศูนย์วิจัยทางการศึกษาระดับเอกชน จำนวน 283 แห่ง ซึ่งสำนักเลขาธิการของสหพันธ์แห่งนี้ตั้งอยู่ที่สถาบัน NIER

4.2) The Japan Society for the Promotion of Science (JSPS) หรือ "Gakushin" (JSPS's leaflet, 1997) เป็นองค์กรกึ่งรัฐบาลที่ก่อตั้งขึ้นภายใต้กฎหมายแห่งชาติ เพื่อวัตถุประสงค์ในการสนับสนุนให้เกิดความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ องค์กรนี้ดำเนินการภายใต้ความดูแลของกระทรวงศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม โดยมีบทบาทสำคัญในการบริหารโครงการด้านวิทยาศาสตร์ทุกสาขาและโครงการ

ทางวิชาการ แม้ว่าจะดำเนินการภายใต้นโยบายของ "Board Framework of Government" ที่เน้นให้พัฒนาความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ แต่ JSPS ก็ดำเนินการโครงการต่างๆยืดหยุ่นตามความต้องการของนักวิทยาศาสตร์ที่เป็นสมาชิกขององค์กร

องค์กร JSPS ก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1932 ในฐานะที่เป็นองค์กรแบบ " Non-Profit Foundation" ซึ่งได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากพระเจ้าจักรพรรดิโชวะ องค์กร JSPS พยายามจะพัฒนาโครงการสนับสนุนงานด้านวิทยาศาสตร์ทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติอย่างต่อเนื่อง หลังจากดำเนินการมาจนถึงปี ค.ศ. 1967 องค์กรก็ถูกปรับเปลี่ยนเป็นองค์กรกึ่งรัฐบาลเพื่อขยายการดำเนินงานให้กว้างขวางออกไป ภายใต้พระราชบัญญัติ "Japan Society for the Promotion of Science Act"

หน้าที่หลักขององค์กร JSPS มี 4 ประการ คือ

- 1) เพื่อสนับสนุนนักวิจัยรุ่นใหม่
- 2) เพื่อสนับสนุนการร่วมโครงการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ระดับนานาชาติ
- 3) เพื่อสนับสนุนการดำเนินการวิจัยที่ร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานทางวิชาการกับภาคอุตสาหกรรม

อุตสาหกรรม

- 4) เพื่อเก็บรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการวิจัย

การทำวิจัยมีทั้งเป็นรูปร่างเดี่ยวและงานกลุ่ม แต่มีการนำผลหรือความคิดของงานวิจัยไปใช้ต่อยอด ในปัจจุบันเป็นที่รู้กันว่า สถาบันวิจัยทางการศึกษาของสมาคมหรือรัฐบาลกลาง เช่น สมาคมของมหาวิทยาลัย หรือวิทยาลัย ทั้งรัฐและเอกชน สถาบันวิจัยทางการศึกษาของรัฐบาลกลางแห่งชาติล้วนเป็นองค์กรที่นำงานวิจัยทางการศึกษาพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ (NIER, 1993: 98)

3.1.3 การเปรียบเทียบระบบและหน่วยงานเพื่อการบริหารการวิจัยทางการศึกษาของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น

เมื่อพิจารณาถึงระบบและหน่วยงานเพื่อการบริหารการวิจัยทางการศึกษาของประเทศไทยทั้งสองจะเห็นว่า ในประเทศไทย ระบบและหน่วยงานเพื่อการบริหารอันเกี่ยวกับการวิจัยทางการศึกษากระจายอยู่ใน 6 หน่วยงานหลัก คือ กระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัย คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ และกระทรวงมหาดไทย ทำให้ขาดเอกภาพในการบริหารงาน นอกจากนั้น ยังไม่มีหน่วยงานกลางของรัฐทำหน้าที่รับผิดชอบงานเกี่ยวกับการวิจัยทางการศึกษาโดยตรง ต่างจากประเทศญี่ปุ่นที่ระบบและหน่วยงานเพื่อการบริหารหลักอันเกี่ยวข้องกับการวิจัยทางการศึกษาอยู่ภายใต้การบริหารของกระทรวงศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม ทำให้มีเอกภาพในการบริหารงานตลอดจนมีสถาบันของรัฐทำหน้าที่รับผิดชอบด้านการวิจัยทางการศึกษาโดยตรง

3.2 การสนับสนุนงบประมาณการวิจัยทางการศึกษาของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น

3.2.1 การสนับสนุนงบประมาณการวิจัยทางการศึกษาของประเทศไทย

แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการดำเนินงานวิจัยแหล่งใหญ่ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคตลอดจนสถาบันอุดมศึกษา ได้มาจากเงินงบประมาณแผ่นดิน นอกจากนี้ยังมีบ้างที่ได้รับทุนวิจัยจากต่างประเทศหรือใช้เงินกู้จากต่างประเทศ

ในสถาบันอุดมศึกษา นอกจากจะใช้เงินจากงบประมาณแผ่นดินแล้วยังใช้เงินรายได้และเงินผลประโยชน์ของมหาวิทยาลัย เงินบริจาค ทุนจากหน่วยงานอื่น ทุนต่างประเทศ และบางแห่งใช้งบบริหารทั่วไปของหน่วยงานในการทำวิจัย

หน่วยงานบางแห่งไม่มีงบประมาณวิจัยโดยเฉพาะแต่ใช้เงินงบประมาณการบริหารทั่วไปของหน่วยงานมาดำเนินงานวิจัย บางแห่งใช้เงินเหลือจ่ายของสำนักงานมาดำเนินงานทำการวิจัยและอาศัยใช้วัสดุของสำนักงานที่มีอยู่แล้ว

ปัญหาที่ประสบในการทำวิจัย ก็คือ การขาดงบประมาณสนับสนุนหรือได้รับการสนับสนุนแต่ได้รับจำนวนน้อยไม่เพียงพอ การขออนุมัติงบประมาณก็มีความยุ่งยากซับซ้อนเกี่ยวกับขั้นตอน ทำให้เกิดการล่าช้า และทำให้การดำเนินงานไม่เป็นไปตามแผน

3.2.2 การสนับสนุนงบประมาณการวิจัยทางการศึกษาของประเทศญี่ปุ่น

กระทรวงศึกษาธิการ ฯ ของญี่ปุ่นรายงานงบประมาณการวิจัยทางการศึกษา

ประจำปี ค.ศ. 1993 ไว้ในหนังสือ "The University of Research System In Japan" (Monbusho, 1993 :11) ว่างบประมาณของรัฐบาลโดยทั่วไปในปี พ.ศ. 2536 ทั้งหมดคือ 72,354.8 พันล้านเยน ซึ่ง 5,426.5 พันล้านเยน หรือ 7.50 % เป็นงบของกระทรวงศึกษาฯ และกระทรวงศึกษาฯ ยังได้รับเงินทุนจากงบประมาณพิเศษสำหรับสถาบันการศึกษาแห่งชาติในอัตรา 2352 พันล้านเยน (1462 พันล้านเยน โอนมาจากงบทั่วไป) งบพิเศษนี้บริหารงานแยกจากงบทั่วไปของกระทรวงศึกษาฯ มีความสำคัญในการส่งเสริมการศึกษาและงานวิจัยในมหาวิทยาลัยของรัฐ และสถาบันวิจัยระหว่างมหาวิทยาลัยแห่งชาติ

ในปี ค.ศ. 1993 งบประมาณของรัฐสำหรับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์คือ 266.8 พันล้านเยน กระทรวงศึกษาฯ ได้รับ 1046.3 พันล้านเยน หรือ 46.2 %

รัฐบาลญี่ปุ่นได้จัดสรรเงินทุนการศึกษาแบบให้เปล่า (grants-in-aid) ให้แก่นักวิจัย เพื่อสนับสนุนให้ทำการวิจัยในสถาบันอุดมศึกษาอย่างต่อเนื่อง และ สถิติในปีการศึกษา 2538 ปรากฏว่า ได้

มีการจัดสรรทุนวิจัยให้กับมหาวิทยาลัยทุกสังกัด รวมทั้งสิ้น : 92,400 ล้านบาท โดยผ่านกองทุนชื่อ "The Japan Scholarship Foundation"

กระทรวงศึกษาฯ สนับสนุนงานวิจัยด้านวิทยาศาสตร์เป็นส่วนมาก แต่ให้การสนับสนุนทางสังคมศาสตร์ โดยเฉพาะงานวิจัยทางการศึกษาไม่มาก แต่ได้รับความช่วยเหลือจากเอกชนเพิ่มมากขึ้น โดยมีจำนวนสมาคมเอกชนให้การช่วยเหลืองานวิจัยในแต่ละสาขา รวมทั้งจัดจำนวนทุนสนับสนุนการวิจัยแต่ละสาขาดังแสดงในตารางที่ 2.5 และ 2.6 (แปลจาก Monbusho, 1993 : 13)

ตารางที่ 2.5 จำนวนสมาคมที่ให้การสนับสนุนด้านการเงินต่อนักวิจัย

สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา	วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ	ทั้ง 2 สาขา	ทั้งหมด
22	82	23	127

ตารางที่ 2.6 จำนวนแหล่งเงินทุนเอกชนสำหรับนักวิจัยวิทยาศาสตร์

สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา	วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ	ทั้ง 2 สาขา	ทั้งหมด
6	20	0	26

แนวโน้มนโยบายการส่งเสริมงานวิจัย (Scientific Research) ในศตวรรษที่ 21 ของญี่ปุ่นมีดังต่อไปนี้

ก. ด้านการส่งเสริมงานวิจัย

1) แนวคิดพื้นฐานในการส่งเสริมงานวิจัย

- 1.1) ตระหนักว่างานวิจัยเป็นการสร้างสรรค์ เปรียบเหมือนการแบ่งปันสมบัติทางสติปัญญา
- 1.2) จัดทำ ก่อตั้ง มูลนิธิ เพื่อการวิจัยตามสภาพและแนวโน้มขณะนั้น
- 1.3) เคารพในสิทธิส่วนบุคคลของนักวิจัยและสร้างความหวังให้นักวิจัยสรรค์สร้างงาน

เพื่อสังคม

- 1.4) ส่งเสริมงานวิจัยพร้อม ๆ กับการศึกษา
- 2) ส่งเสริมงานวิจัยที่จะช่วยให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำไปใช้ในสภาพสังคมและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป

ข. จัดระบบระเบียบการรวบรวมมูลนิธิต่อหรือแหล่งเงินทุนเพื่อการวิจัย

- 1) จัดระบบระเบียบหรือรวบรวมแหล่งเงินทุนเพื่อการวิจัยในระดับมหาวิทยาลัยสู่ระดับ

นานาชาติ

- 2) เพิ่มจำนวนงบประมาณเพื่อการวิจัยให้ได้ 100,000 ล้านบาท
- 3) ปรับปรุงอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการวิจัยให้ได้ระดับมาตรฐาน
- 4) ขยายและเพิ่มจำนวนทุนแก่นักวิจัยรุ่นใหม่ และปรับปรุงระบบการแลกเปลี่ยนข้อมูล

สารสนเทศ

ค. การปรับปรุงระบบของการทำวิจัยที่เปิดสู่โลกภายนอก

- 1) ให้ความสำคัญในการรวบรวมหน่วยงานเกี่ยวกับการวิจัยด้วยการส่งเสริมในด้านความยืดหยุ่นและความเป็นอิสระของหน่วยงาน
- 2) ก่อตั้งเครือข่ายระหว่างหน่วยงานเกี่ยวข้องกับงานวิจัยและศูนย์สารสนเทศที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ
- 3) ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนนักวิจัยระหว่างประเทศ ด้วยการตั้งศูนย์ประสานงานนักวิจัยนานาชาติ ด้วยการปรับปรุงสภาพ และจัดหาที่พักให้แก่ักวิจัยต่างชาติ เป็นต้น
- 4) ส่งเสริมงานวิจัยในสาขามนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ โดยการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย และหน่วยงานอุตสาหกรรม ส่งเสริมโครงการวิจัยขนาดใหญ่ และปรับปรุงศูนย์เพื่อการศึกษาความเข้าใจในสาขาวิชาต่าง ๆ

3.2.3 การเปรียบเทียบการสนับสนุนงบประมาณการวิจัยทางการศึกษาของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบการสนับสนุนงบประมาณการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น พบว่ามีทั้งความคล้ายคลึงและความแตกต่าง สิ่งที่คล้ายกันคือทั้งสองประเทศ มีการสนับสนุนงบประมาณการวิจัยทางการศึกษา ซึ่งอยู่ในสาขาสังคมศาสตร์ในสัดส่วนที่น้อย เมื่อเทียบกับงบประมาณการสนับสนุนงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ส่วนสิ่งที่แตกต่างกัน คือ จำนวนเงินที่ให้เพื่อการสนับสนุนการทำวิจัยทางการศึกษา โดยประเทศญี่ปุ่นมีสถาบัน องค์การของรัฐ ตลอดจนมูลนิธิหรือหน่วยงานเอกชนที่ให้การสนับสนุนทุน สูงกว่าประเทศไทยหลายเท่า

3.3 การเผยแพร่งานวิจัยทางการศึกษาของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น

การเผยแพร่งานวิจัยนับเป็นขั้นตอนที่สำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการวิจัย เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยจะได้นำผลงานออกเผยแพร่สู่สาธารณชนผู้สนใจ เพื่อได้มีการตรวจสอบ และนำผลการวิจัยไปใช้ได้ โดยเกิดประโยชน์สูงสุด ดังนั้นกระบวนการเผยแพร่งานวิจัยจึงมีผลอย่างมากต่อการสร้างงานวิจัยขั้นต่อไป

3.3.1 การเผยแพร่งานวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทย

การเผยแพร่งานวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทย มีวิธีการเผยแพร่ ดังนี้

- 1) พิมพ์เป็นรูปเล่มเผยแพร่ไปยังหน่วยงานต่าง ๆ
- 2) พิมพ์ในวารสารหรือจุลสาร
- 3) จัดประชุมหรือสัมมนาเพื่อเผยแพร่งานวิจัยโดยเฉพาะ
- 4) เสนอในที่ประชุมวิชาการหรือที่ประชุมประจำปีของหน่วยงาน
- 5) สรุปลงเป็นบทความย่อเสนอผู้บริหาร เสนอในที่ประชุมย่อยของหน่วยงาน รวบรวมบทความย่อของงานวิจัยของหน่วยงานพิมพ์เป็นเล่มและเผยแพร่ในรูปแบบจดหมายข่าว แผ่นปลิวหรือแผ่นพับ

คดีย่องงานวิจัยของหน่วยงานพิมพ์เป็นเล่มและเผยแพร่ในรูปแบบจดหมายข่าว แผ่นปลิวหรือแผ่นพับ

ในด้านการเผยแพร่งานวิจัยทางการศึกษา นี้ มักประสบปัญหาในด้านการจัดทำและพิมพ์รายงาน เพราะขาดงบประมาณและเจ้าหน้าที่ การเผยแพร่อยู่ในวงจำกัด ขาดการประเมินว่า หน่วยงานนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์มากน้อยเพียงใด บุคลากรทางการศึกษาขาดความรู้เกี่ยวกับเทคนิควิธีการใช้ผลงานวิจัย นอกจากนั้นผลงานวิจัยบางเรื่องขัดกับนโยบายของหน่วยงานหรือมีผลในเชิงลบทำให้ไม่สามารถพิมพ์เผยแพร่ได้

3.3.2 การเผยแพร่งานวิจัยทางการศึกษาของประเทศญี่ปุ่น

เมื่อผู้วิจัยและหรือคณะทำงานวิจัยทำเสร็จเรียบร้อยแล้วก็จะเขียนรายงานการวิจัยเสนอแก่หน่วยงานต้นสังกัดหรือเสนอผลต่อหน่วยงานหรือองค์กรที่สนับสนุนงบประมาณ เพื่อหน่วยงานนั้น ๆ จะได้นำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์และเผยแพร่ต่อไป ในส่วนของผู้วิจัยเองก็มักจะหาโอกาสที่จะนำเสนอผลงานวิจัยของตน ในที่ประชุมหรือสัมมนาหรือในงานเสนอผลการวิจัย ไม่ว่าจะเป็นในระดับหน่วยงาน ระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ ตลอดจนเผยแพร่โดยเขียนเป็นบทความลงในวารสาร และจุลสารต่าง ๆ

นอกจากนั้นในประเทศญี่ปุ่น ยังมีหน่วยงานคือ สถาบันวิจัยทางการศึกษาแห่งชาติญี่ปุ่น ซึ่งก่อตั้งขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมและเผยแพร่งานวิจัยทางการศึกษา โดยจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศงานวิจัยและความรู้ที่ได้จากงานวิจัยเก็บเป็นฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ และจัดพิมพ์สิ่งพิมพ์อันเป็นการเผยแพร่งานวิจัยทางการศึกษา เช่น รายชื่องานวิจัยทางการศึกษารวมเป็นเล่มประจำปี นอกจากนั้นยังจัดประชุมสัมมนาแลกเปลี่ยนความรู้ตลอดจนข้อมูลทางการศึกษา ทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ

3.3.3 การเปรียบเทียบการเผยแพร่งานวิจัยทางการศึกษาของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น

เมื่อเปรียบเทียบถึงการเผยแพร่งานวิจัยทางการศึกษาของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นแล้วจะเห็นว่าในส่วนของผู้วิจัยจะมีการเผยแพร่ในลักษณะที่คล้าย ๆ กัน คือ เขียนรายงานการวิจัยเสนอ

ต่อหน่วยงานต้นสังกัด และหรือเสนอต่อผู้สนับสนุนทุนวิจัย เขียนสรุปเป็นบทความลงพิมพ์ในหนังสือวารสาร และจุลสารต่าง ๆ ตลอดจนหาโอกาสที่จะนำเสนอผลงานวิจัยในที่ประชุมสัมมนา ซึ่งจัดขึ้นในวาระต่าง ๆ ด้วยตนเอง สำหรับในประเทศญี่ปุ่นนั้นมีหน่วยงานของรัฐในสังกัดกระทรวงศึกษาฯ ซึ่งมีการกิจโดยตรงในการสนับสนุนงานวิจัยทางการศึกษาโดยเฉพาะ ทำหน้าที่รวบรวมและเผยแพร่งานวิจัยทางการศึกษาเพื่อเป็นแหล่งกลางในการศึกษาค้นคว้าข้อมูลอันได้จากการวิจัยอีกด้วย ซึ่งต่างจากประเทศไทยที่ยังไม่มีหน่วยงานกลางที่จะดำเนินการเรื่องนี้โดยเฉพาะ

3.4 ปัญหาการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น

การดำเนินการวิจัยส่วนใหญ่มักพบปัญหาต่าง ๆ ในการดำเนินการ อันเกิดจากจุดอ่อนและข้อจำกัดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นขณะดำเนินการวิจัย ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพของงานวิจัย การศึกษาสภาพปัญหาทางการวิจัยจะช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องพบสาเหตุและหาทางป้องกันหรือแก้ไขเมื่อจะวางแผนการวิจัยครั้งต่อไป

3.4.1 ปัญหาการวิจัยทางการศึกษาของไทย

ปัญหาหลักที่พบในการทำการวิจัยทางการศึกษาของไทยนั้น พนม พงษ์ไพบูลย์ (อ้างในคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2536 : 11-13) กล่าวไว้สรุปได้ดังนี้

1) ปัญหาเรื่องตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยทางการศึกษาส่วนใหญ่ยังมีลักษณะเป็นการศึกษาตัวแปรเพียงตัวเดียว โดยไม่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ หรือของตัวแปรทั้งระบบ และยังมีสภาพที่ไม่สามารถควบคุมได้เพราะมีอิทธิพลหรือความสัมพันธ์ตัวแปรอื่นเกี่ยวข้องด้วย ดังนั้นการศึกษาตัวแปรเพียงตัวเดียวในขณะที่ตัวแปรดังกล่าวได้รับอิทธิพลหรือมีความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่น ๆ ด้วย จึงทำให้ได้ข้อมูลที่ไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง และไม่สามารถตอบคำถามได้อย่างชัดเจนว่าผลที่เกิดขึ้นนั้น เนื่องมาจากสิ่งใดหรือมีอิทธิพลของตัวแปรอื่นร่วมด้วยหรือไม่

นอกจากนั้นตัวแปรที่นำมาศึกษาเหล่านี้ บางครั้งเป็นตัวแปรที่ไม่สำคัญ ไม่จำเป็นต้องนำมาศึกษาประกอบในงานวิจัย แต่ผู้วิจัยใช้เพราะเห็นว่างานวิจัยชิ้นอื่น ๆ มี โดยไม่ได้คำนึงถึงจุดประสงค์ของงานวิจัยของตนเอง

2) ระบบการจัดเก็บข้อมูล

การจัดเก็บข้อมูลยังคงใช้แบบสอบถามเป็นหลัก และข้อคำถามมักไม่ลึกซึ้ง ซึ่งทำให้ได้ข้อมูลไม่ตรงตามข้อเท็จจริงทั้งหมด เพราะการตอบแบบสอบถามมักตอบตามที่ผู้ตอบเห็นสมควรตอบ บางครั้งอาจไม่ได้มาจากความเป็นจริง

3) ระบบเวลาในการรวบรวมข้อมูลและดำเนินการวิจัย

งานวิจัยส่วนใหญ่เป็นการศึกษาในช่วงระยะเวลาเดียว ไม่มีการติดตามผลศึกษาอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผลของงานวิจัยจำกัด เพราะขึ้นอยู่กับเวลา สถานการณ์และผู้ศึกษาวิจัยเอง ผลที่ได้จึง ไม่ครอบคลุมพอที่จะสะท้อนให้เห็นสภาพความเป็นจริงได้

4) การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลยังไม่ลึกซึ้ง และบางครั้งผู้วิจัยไม่ตระหนักถึงรูปแบบของการวิจัยจึงใช้สถิติวิเคราะห์ในทางที่ผิด ทำให้คำตอบที่ได้รับไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ในการจัดทำ และไม่สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

5) การเขียนแผนงานการวิจัย

ภาษาที่ใช้ในรายงานการวิจัยมักเป็นภาษาสถิติ ทำให้เข้าใจได้ยาก โดยเฉพาะในกรณีที่ผู้อ่านไม่มีความรู้ด้านสถิติหรือการวิจัย นอกจากนั้นการจัดทำข้อเสนอแนะก็มักไม่สัมพันธ์กับผลที่ได้รับ และไม่มีแนวการดำเนินการตามข้อเสนอแนะเป็นเพียงแค่เสนอว่าต้องทำอะไรบ้างเท่านั้น

นอกจากประเด็นดังกล่าวแล้ว รายงานการวิจัยของ คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2536 : 13-14) ได้ชี้ให้เห็นว่าการทำงานวิจัยทางการศึกษาที่มาจากสถานศึกษาโดยตรง แม้จะทำในระดับลึก แต่ไม่เป็นสหวิทยาการ จึงทำให้การวิจัยมีมุมมองที่จำกัด

3.4.2 ปัญหาเกี่ยวกับการวิจัยทางการศึกษาของประเทศไทย

ปัญหาหลักของการวิจัยทางการศึกษาของญี่ปุ่น มีดังต่อไปนี้

1) ด้านการฝึกอบรมนักวิจัย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่สามารถคาดคะเนจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยแล้วออกไปประกอบอาชีพเป็นนักวิจัย จึงเป็นการยากที่จะผลิตนักวิจัยให้เพียงพอับความต้องการในอนาคต ครั้นจะจัดสรรทุนให้ศึกษาโดยตรงก็ขาดแคลนงบประมาณตลอดจนมีตำแหน่งนักวิจัยทางการศึกษารองรับน้อยมาก

อีกประการหนึ่ง การที่มีตำแหน่งสำหรับนักวิจัยทางการศึกษาในหน่วยงานน้อย ทำให้เป็นอุปสรรคสำหรับนักวิจัยหน้าใหม่ที่จะเจริญก้าวหน้าในตำแหน่งหรือสายงานทางด้านนี้

สำหรับอาจารย์ในมหาวิทยาลัยหรือนักวิจัยอาวุโส ระบบราชการก็ไม่ยืดหยุ่นพอที่จะเปิดโอกาสให้ได้เพิ่มพูนทักษะหรือฝึกอบรมตนเองให้เป็นนักวิจัยผู้เชี่ยวชาญในสถาบันหรือโครงการอื่น ๆ

2) ด้านอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก

อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อการวิจัยทางการศึกษาในระดับชาติ ระดับจังหวัด หรือระดับท้องถิ่น ต้องการการปรับปรุง หรือแม้แต่อุปกรณ์ธรรมดา ๆ มิใช่เพียงพอ เนื่องจากขาดการส่งเสริมด้านงบประมาณ อย่างไรก็ตามในระดับจังหวัดปัจจุบันก็ได้เพิ่มจำนวนสถาบันด้านการวิจัยทางการศึกษา ซึ่งมีอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทันสมัยและได้มาตรฐานมากขึ้น ตลอดจนกระทรวงศึกษาฯ ก็วางแผนการปรับปรุง และขยายงาน สนับสนุนให้สถาบันมหาวิทยาลัย วิทยาลัย ขยายงานด้านนี้มากขึ้น

3) ด้านงบประมาณและแหล่งเงินทุน

จากอดีตจนถึงปัจจุบัน สภาพการขาดแคลนเงินทุนเพื่อการวิจัยทางการศึกษา เป็นไปอย่างสม่ำเสมอมาโดยตลอด แต่ความจำเป็นในการทำวิจัยและพัฒนาทางการศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างไม่หยุดยั้ง การส่งเสริมหรือเชิญชวนให้หน่วยงานและองค์กรเอกชนเข้ามาช่วยส่งเสริมหรือมีบทบาทสนับสนุนด้านการเงิน ซึ่งก็ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี แต่ก็ต้องมีการเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบด้านการเงินเกี่ยวกับองค์กรเอกชน อาทิ การเปลี่ยนระเบียบการเสียภาษีหรือระบบการเงิน เนื่องจากงานวิจัยทางการศึกษา ต้องใช้เวลาเป็นปีหรือหลาย ๆ ปี เพื่อทำงานวิจัยแต่ละเรื่อง

4) การนิเทศหรือการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการวิจัย

เนื่องจากการวิจัยทางการศึกษามีการพัฒนาขยายตัวเพิ่มจำนวนอย่างรวดเร็วและมีความซับซ้อนหลากหลายมากยิ่งขึ้น นักวิจัยจึงต้องการการนิเทศหรือคำแนะนำเกี่ยวกับการวิจัยเป็นการเร่งด่วน การพัฒนาระบบการประสานงานการให้การนิเทศและคำแนะนำเกี่ยวกับการวิจัยจึงมีความจำเป็น

5) ด้านการแปลงานวิจัย

การแปลเอกสารหรืองานวิจัยจากภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาอื่น ๆ หรือจากภาษาอื่นเป็นภาษาญี่ปุ่น เป็นสิ่งจำเป็นและเป็นปัญหามาก โดยเฉพาะภาษาอื่นที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ อย่างไรก็ตามปัญหานี้อาจแก้ไขได้ถ้าปัญหาด้านงบประมาณและแหล่งเงินทุนได้รับการแก้ไข

6) ด้านการพิมพ์งานวิจัย

การพิมพ์ผลงานวิจัยที่มีประโยชน์ และมีคุณค่าเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อการ

เผยแพร่และนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ แต่การพิมพ์งานวิจัยมักประสบปัญหาทางการเงินโดยเฉพาะการพิมพ์เผยแพร่งานวิจัยฉบับสมบูรณ์

7) ด้านแหล่งค้นคว้าหรือห้องสมุด

จำนวนห้องสมุดที่มีข้อมูลและแหล่งค้นคว้า เพื่อการทำงานวิจัยทางการศึกษามีจำนวนค่อนข้างน้อย หรือไม่สามารถใช้ประโยชน์จากแหล่งข้อมูลนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

8) ด้านระบบเอกสารงานวิจัย

ถึงแม้งานวิจัยทางการศึกษาได้เพิ่มจำนวนมากขึ้นและสถาบัน หรือศูนย์ที่เกี่ยวข้องจะพยายามพัฒนาการให้บริการงานเอกสารเกี่ยวกับการวิจัยทางการศึกษาให้เป็นไปอย่างกว้างขวาง แต่ขอบข่ายงานของหน่วยงานนั้น ๆ มักจะเป็นข้อจำกัด กระทรวงศึกษาธิการจึงได้วางแผนจัดตั้งศูนย์ข้อมูลระดับชาติ และเครือข่ายในระดับท้องถิ่น เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลสำหรับการวิจัยทางการศึกษา โดยเฉพาะในอนาคต

9) ด้านการนำผลวิจัยทางการศึกษาไปใช้

ผลการวิจัยที่ได้ไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วขาดความสอดคล้องกันระหว่างนักวิจัย กับผู้วางนโยบายทางการศึกษา

3.4.3 การเปรียบเทียบปัญหาในการทำวิจัยของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบปัญหาในการทำงานวิจัยทางการศึกษาในทั้งสองประเทศ จะพบว่า ปัญหาที่ประสบในประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ไม่แตกต่างกันมากนัก กล่าวคือ ยังประสบปัญหาอันเกี่ยวกับตัวบุคคลกร นักวิจัย งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงานวิจัย การเขียนรายงานการวิจัย ตลอดจนการแปลและนำผลงานการวิจัยไปใช้ประโยชน์ แต่เมื่อพิจารณาถึงระดับของปัญหาที่ประสบแล้ว ในประเทศญี่ปุ่น ปัญหาอันเกี่ยวกับงบประมาณและแหล่งเงินทุน อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก ระบบข้อมูลสารสนเทศและแหล่งค้นคว้าหรือห้องสมุด จะมีระดับของปัญหาที่ต่ำกว่าในประเทศไทย

4. แนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น

4.1 แนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทย

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา วงการวิจัยทางการศึกษาของไทยได้พัฒนาขึ้นมาเป็นลำดับ และได้มีการกล่าวถึงแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทยด้วย สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (อ้างใน ธรรมนูญ สรรพศรี, 2524 : 2-3) ได้พูดถึงแนวโน้มของการวิจัยการศึกษาไว้ 4 ประการ สรุปได้ดังนี้

1) การวิจัยจะใช้ความร่วมมือจากหลายฝ่ายที่มีความสามารถในสาขาวิชาต่าง ๆ กัน คณะผู้วิจัยอาจประกอบด้วยนักการศึกษา นักสถิติ นักเศรษฐศาสตร์ และอื่น ๆ ตามเรื่องที่จะทำวิจัย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการวิจัยทางการศึกษาในอนาคตมีแนวโน้มจะเป็นสหวิทยาการ

(Interdisciplinary) มากขึ้น เน้นการวิจัยในวงกว้างขึ้น

2) การวิจัยการศึกษาจะเน้นในเรื่องการเก็บข้อมูลด้วยเทคนิคหลากหลายประกอบกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลของการศึกษาในวงกว้างที่ถูกต้องและครบถ้วน และมีผลทำให้วงการวิจัยการศึกษาได้เทคนิควิธีการเก็บข้อมูลและวิธีวิจัยต่างๆ เพิ่มขึ้น และคาดว่าผลการวิจัยจะถูกต้องมากขึ้น

3) การวิจัยการศึกษาในอนาคตจะเป็นแบบผสมผสานระหว่างวิธีเชิงปริมาณ (Quantitative Approach) กับวิธีเชิงคุณลักษณะ (Qualitative Approach) เด่นชัดขึ้น โดยยังคงอาศัยวิธีเชิงปริมาณเป็นหลัก แล้วใช้วิธีเชิงคุณลักษณะเสริมเพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ถูกต้องสมบูรณ์ขึ้น

4) การวิจัยการศึกษาในอนาคตจะเน้นเรื่องการวิจัยอนาคต (Future Research) ทำนายเกี่ยวกับอนาคต โดยใช้ข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อให้การทำนายอนาคตถูกต้อง และเทคนิคที่คาดว่าจะใช้มากในการวิจัยอนาคตและได้รับการยอมรับในหมู่นักวิจัยการศึกษาคือเทคนิคเดลฟาย

จากความคิดเห็นดังกล่าว แสดงว่าการวิจัยการศึกษาของไทยมุ่งไปสู่การพัฒนาการศึกษาที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติระยะที่ 5 พ.ศ. 2525-2529 โดยมุ่งเร่งรัดพัฒนาการศึกษาทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

ส่วนธรรมนูญ สรรพศรี (2524: 4 - 10) ได้ศึกษาแนวโน้มของการวิจัยการศึกษาของไทยในอนาคต ปี พ.ศ. 2535 ผลการวิจัยพบดังนี้

1) บทบาทของการวิจัยการศึกษา

1.1) การวิจัยการศึกษาจะมีบทบาทเพื่อการพัฒนาหลักสูตร

1.2) การวิจัยการศึกษาจะเพิ่มบทบาทเพื่อการวางแผนจัดดำเนินการและประยุกต์

ผลที่ได้จากการวิจัยมาใช้แก้ปัญหาทางการศึกษา

1.3) การวิจัยการศึกษาจะมีบทบาทสำหรับหน่วยงานอื่น ๆ ในการวางแผนเพื่อพัฒนาประเทศ

1.4) บทบาทของการวิจัยการศึกษาจะขึ้นอยู่กับแนวนโยบาย สภาพปัญหาและความเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นสำคัญ

ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นสำคัญ

- 1.5) การวิจัยการศึกษาจะมีบทบาทเพื่อการพัฒนาสังคม เน้นการวิจัยที่ก่อให้เกิดการพัฒนาภายในตนเอง
- 2) ลักษณะของงานการวิจัยการศึกษา
 - 2.1) การวิจัยการศึกษาจะแทรกอยู่ในแต่ละหน่วยงาน โดยมุ่งใช้ผลวิจัยเพื่อการพัฒนาของหน่วย
 - 3) การดำเนินงานวิจัย
 - 3.1) จะมีศูนย์รวบรวมข่าวสารการวิจัยการศึกษา จัดเผยแพร่ผลงานวิจัยการศึกษา เพื่อประโยชน์และเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ผลงานการวิจัยทางศึกษา
 - 3.2) การทำวิจัยจะทำเป็นกลุ่ม ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญจากสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง
 - 3.3) จะมีการจัดอบรม - สัมมนาเกี่ยวกับงานวิจัยการศึกษาทั้งในกลุ่มผู้ใช้ผลวิจัย และกลุ่มผู้วิจัย ตลอดจนบุคคลทั่วไป อันจะมีผลให้เกิดความเข้าใจตรงกับการวิจัยการศึกษา ทำให้การใช้ผลงานวิจัยมีมากขึ้น
 - 3.4) จะมีหน่วยงานที่สะสมเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยการศึกษาจัดทำระเบียบนักวิจัยและระเบียบเครื่องมือวิจัย เพื่ออำนวยความสะดวกในการทำวิจัย
 - 3.5) จะมีการประชุมประสานงานเกี่ยวกับการวิจัยการศึกษาระหว่างผู้ใช้ผลกับนักวิจัย ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องที่จะวิจัย ตั้งแต่เริ่มโครงการเพื่อลดอุปสรรคในการทำวิจัย
 - 3.6) จะมีการฝึกอบรมการวิจัยการศึกษาเพิ่มเติมแก่นักวิจัยการศึกษา เพื่อความก้าวหน้าและวิทยาการใหม่ ๆ อยู่เสมอ ทำให้วิชาการวิจัยการศึกษาก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว
 - 3.7) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยการศึกษาจะมีการประสานงานกันในแง่ของ การวางนโยบาย การแลกเปลี่ยนเทคนิค เครื่องมือ และผลงานวิจัย
 - 3.8) จะมีหน่วยงานทำหน้าที่รวบรวม และสังเคราะห์งานวิจัยการศึกษาให้เป็นภาษา ง่าย ๆ ที่เหมาะกับบุคคลทั่วไป และจัดประชุมติดตามผลงานการวิจัยการศึกษา
 - 4) ทุนวิจัยทางการศึกษา
 - 4.1) หน่วยงานราชการที่มีส่วนในการให้ทุนวิจัยการศึกษาจะมองประเด็นการวิจัย และทำการวิจัยในสาขาวิชา เช่น การกำหนดข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับการทำวิจัยอย่างกว้าง ๆ ส่วนรายละเอียดหรือข้อบ่งชี้ของการวิจัยจะเชื่อมั่นในดุลยพินิจของนักวิจัย
 - 4.2) แหล่งทุนวิจัยการศึกษาจะมีเกณฑ์ที่เหมาะสมในการพิจารณาให้ทุนสนับสนุน การวิจัยโดยพิจารณาประโยชน์ที่แหล่งทุนจะได้รับจากการวิจัยโดยตรงและผลประโยชน์ต่อสังคม

4.3) แหล่งทุนจะกำหนดขอบข่ายงานวิจัยที่ต้องการสนับสนุนไว้อย่างกว้าง ๆ ส่วนนักวิจัยการศึกษาจะกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินงานอย่างมีอิสระ การทำงานวิจัยจึงไปได้ อย่างคล่องตัวเท่าที่ควร

5) สถาบันที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยการศึกษา

5.1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยการศึกษาจะประสานงานกันในแง่การวางนโยบาย การแลกเปลี่ยนเทคนิค เครื่องมือ และผลการวิจัย

5.2) สถาบันที่ผลิตนักวิจัยการศึกษาจะทำการวิจัยทางการศึกษาควบคู่ไปด้วย

5.3) สถาบันอุดมศึกษาจะเป็นผู้นำทางการวิจัยการศึกษา

5.4) สถาบันอุดมศึกษาจะมีบทบาทในการประสานงานการวิจัย ที่เป็นโครงการใหญ่

6) สถานภาพของนักวิจัยการศึกษา

6.1) นักวิจัยการศึกษาจะภาคภูมิใจในวิชาชีพของตนมากขึ้น

6.2) บรรยากาศทางการศึกษาจะเอื้อให้นักวิจัยการศึกษามีกำลังใจและมีความต้องการที่จะทำวิจัยและเสนอผลวิจัยการศึกษา

7) สมรรถภาพและการดำเนินงานของนักวิจัยการศึกษา

7.1) นักวิจัยการศึกษาจะได้รับความสะดวกในการทำวิจัยจากหน่วยงานที่ทำการ และทำการวิจัยในสาขาวิชา เช่นการกำหนดข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับการสะสมเครื่องมือการ วิจัย ทำระเบียบนักวิจัย และเครื่องมือในการวิจัยการศึกษา

7.2) นักวิจัยการศึกษาจะเสนอผลสรุปของการวิจัยพร้อมด้วยข้อเสนอแนะที่มีความ เป็นไปได้สูง

7.3) นักวิจัยการศึกษาจะเขียนรายงานการวิจัยอย่างละเอียดตามหลักการเสนอแก่นักวิชาการ และเขียนรายงานการวิจัยเป็นภาษาง่าย ๆ อีกฉบับสำหรับผู้ใช้ผลวิจัยทั่วไป ๆ ไป

7.4) หน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยการศึกษาจะสนับสนุนให้บุคลากรมา ทำงานวิจัยการศึกษา จำนวนนักวิจัยการศึกษาจะสอดคล้องกับสภาพของการทำงานมากขึ้น

7.5) นักวิจัยการศึกษาที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันในประเทศจะทำการวิจัยและเสนอผลวิจัยอย่างแพร่หลาย

7.6) นักวิจัยการศึกษาจะค้นคว้าและศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำวิจัยอย่าง ถี่พิถีพิถัน เพื่อมิให้เกิดการวิจัยซ้ำโดยไม่ได้ตั้งใจ

7.7) นักวิจัยการศึกษาจะมีอิสระและความคล่องตัวในการทำวิจัยสูง

8) การเรียนการสอนการวิจัยเพื่อเป็นนักวิจัยการศึกษา จะมีการเน้นการผลิตนักวิจัยการ ศึกษาเฉพาะในระดับที่สูงกว่าระดับปริญญาตรีเท่านั้น ส่วนในระดับปริญญาตรีจะจัดการเรียนการ

สอนการวิจัยการศึกษาเพื่อเป็นพื้นฐานทางการวิจัย ช่วยงานวิจัยและใช้ผลงานวิจัยการศึกษาได้ และสถาบันที่ผลิตนักวิจัยการศึกษาจะทำการวิจัยทางการศึกษาคืบไปด้วย

9) การเรียนการสอนการวิจัยการศึกษาเพื่อเป็นพื้นฐานวิชาในสาขาวิชาอื่นๆ ทางการศึกษา

9.1) จะมีการจัดการเรียนการสอนการวิจัยการศึกษาในทุกสาขาวิชาทางการศึกษา และทำการวิจัยในสาขาวิชา เพื่อสามารถร่วมงานวิจัยแบบสหวิทยาการได้

10) การทำวิจัยของอาจารย์ที่สอนในระดับอุดมศึกษา

10.1) การพิจารณาความดีความชอบ และการเลื่อนตำแหน่งทางวิชาการของ อาจารย์ที่สอนในระดับอุดมศึกษา จะพิจารณาจากผลงานวิชาการ โดยเฉพาะงานวิจัยกับ ประสิทธิภาพของการสอนเป็นสำคัญ

10.2) อาจารย์ที่สอนในระดับอุดมศึกษาจะทำงานวิจัยและนำผลวิจัยอันเป็นวิทยา การใหม่ๆ มาเป็นส่วนในการเรียนการสอน

10.3) อาจารย์ที่สอนในระดับอุดมศึกษาจะวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการสอนของ ตน เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพของการสอน ในขณะเดียวกันก็จะทำวิจัยในเรื่องที่สนใจควบคู่กัน ไปเป็นครั้งคราว เพื่อเป็นการเอื้อบรรยากาศทางการวิจัย

11) เทคนิคที่ใช้ในการวิจัย

11.1) นักวิจัยการศึกษาจะใช้เทคนิคในการวิจัยหลายวิธีประกอบกันในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ได้ผลการวิจัยเที่ยงตรงมากที่สุด

11.2) นักวิจัยการศึกษาจะแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์การวิจัยต่อกันทำให้มีการ พัฒนาเทคนิคการวิจัยใหม่ๆ เกิดขึ้น

11.3) นักวิจัยการศึกษาจะพัฒนาเครื่องมือการวิจัยให้มีความเที่ยงตรงสูง

11.4) จะมีการนำเทคโนโลยีหรือเทคนิคเฉพาะของสาขาวิชาอื่นๆ มาประยุกต์กับงาน วิจัยการศึกษา

11.5) จะมีการแลกเปลี่ยนความรู้ทางด้านเทคนิคและทฤษฎีการวิจัยกับหน่วยงาน วิจัยการศึกษาของต่างประเทศมากขึ้น

11.6) จะใช้วิธีการเชิงคุณลักษณะเสริมวิธีการเชิงปริมาณ เพื่อความสมบูรณ์ของ ข้อมูลในการวิจัยการศึกษา

12) เนื้อเรื่องของการวิจัยจะเน้นไปทางด้านการประยุกต์ใช้ผลในการเรียนการสอน และ มุ่งเน้นทางด้านเศรษฐกิจการศึกษาและการจัดการทางการศึกษา

13) การส่งเสริมงานวิจัยการศึกษา

13.1) นักวิจัยจะได้รับความสะดวกจากหน่วยงานที่สะสมและจัดทะเบียนเครื่องมือใน การวิจัย

13.2) หน่วยงานต่าง ๆ ทางการศึกษาจะจัดทำข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับงานที่จัดการอยู่ เช่น สถิติต่าง ๆ เป็นการสนับสนุนงานวิจัยการศึกษาทางด้านข้อมูล

13.3) ผู้บริหารในหน่วยงานต่างๆ จะสนับสนุนให้ทำวิจัยในหน่วยงานมากขึ้น

13.4) จะมีการฝึกอบรมการวิจัยเพิ่มขึ้น เพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการใหม่ ๆ อยู่เสมอ ทำให้วิชาการวิจัยการศึกษาก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว

13.5) จะมีการประเมินผลงานวิจัย แล้วนำมาปรับปรุงคุณภาพของการวิจัยให้ดีขึ้น

14) การยอมรับงานวิจัยการศึกษา

14.1) ผู้ใช้ผลวิจัยจะยอมรับเฉพาะงานวิจัยการศึกษาที่มีคุณภาพสูงเท่านั้น

14.2) จะมีผู้ยอมรับและเชื่อถืองานวิจัยการศึกษาที่ใช้ผู้เชี่ยวชาญจากหลายด้านมาประสานกันเป็นแบบสหวิทยาการ

14.3) นักการศึกษาจะศึกษาเกี่ยวกับงานวิจัยการศึกษา ทำให้เข้าใจและยอมรับความสำคัญของงานวิจัยการศึกษา

15) การใช้ผลการวิจัยการศึกษา

15.1) ผู้ใช้ผลการวิจัยจะได้รับความสะดวกจากศูนย์รวบรวมและเผยแพร่ข่าวสารการวิจัยการศึกษา

15.2) จะมีการประยุกต์ใช้ผลการวิจัยการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาการศึกษาและการเรียนการสอนมากขึ้น

15.3) จะมีการจัดอบรม - สัมมนาเกี่ยวกับงานวิจัยในทุกฝ่าย เพื่อให้เกิดการเข้าใจตรงกันในเรื่องงานของการวิจัยการศึกษา ทำให้มีการนำผลวิจัยการศึกษาไปใช้มากขึ้น

15.4) จะมีผู้นำผลงานวิจัยการศึกษาไปใช้อ้างอิง เพื่อประกอบการอ้างเหตุผลหรือสร้างความเชื่อถือต่อการปฏิบัติงานมากขึ้น

15.5) ผู้บริหารการศึกษาจะนำผลการวิจัยไปช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับงานการศึกษา

15.6) จะมีการใช้ผลการวิจัยการศึกษาระประกอบการเขียนตำรามากขึ้น

15.7) ผู้ใช้ผลวิจัยการศึกษาจะสนใจวารสารที่มีการวิเคราะห์งานวิจัยที่ใช้ภาษาง่ายๆ

15.8) นักวิจัยการศึกษาจะทำวิจัยในเรื่องที่ผู้ใช้ผลต้องการ

16) ผลกระทบของการวิจัยการศึกษาที่มีต่อการศึกษา การวิจัยการศึกษาจะเป็นผลดีต่อการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา เพราะอาจารย์ที่สอนในระดับนี้ จะทำวิจัยเพื่อนำผลงานวิจัยอันเป็นวิทยาการใหม่ ๆ มาเป็นส่วนในการเรียนการสอน

17) การเผยแพร่ผลงานวิจัยการศึกษา

17.1) จะมีศูนย์รวบรวมข่าวสารและเผยแพร่ผลงานวิจัยทางการศึกษา

17.4) จะมีการเผยแพร่ผลงานวิจัยทางการศึกษาทางสื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ และเอกสารต่าง ๆ มากขึ้น

ในช่วงปีพ.ศ. 2532 ศิริชัย กาญจนวาสี (2532 : 2-8) ได้วิเคราะห์แนวโน้มของความ เป็นมาและความน่าจะเป็นของแนวความคิดของการวิจัย โดยได้เน้นแนวคิดที่เด่นๆ 3 แนวทาง อันเป็น ผลมาจากการพิจารณาถึงธรรมชาติที่แท้จริงของข้อมูลทางการศึกษา การศึกษารูปแบบที่เหมาะสม สำหรับการพัฒนาศาสตร์ทางการศึกษา ตลอดจนการวิเคราะห์คุณภาพของการวัดค่าและจัดเก็บรวบรวม ข้อมูลทางการศึกษา ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1) การศึกษาข้อมูลในระดับเดียวสู่การศึกษาข้อมูลในหลายระดับ (Single - level Approach VS. Muiti - level Approach) แนวทางของการวิเคราะห์แบบหลายระดับ น่าจะให้ ภาพรวมของระบบโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างระดับสภาพแวดล้อมเชิงสังคม ซึ่งทำให้ผู้ วิจัยสามารถแยกแยะ ความสัมพันธ์ / อิทธิพลของตัวแปรต่างระดับ เช่น ผู้วิจัยสามารถจำแนกและ เปรียบเทียบ อิทธิพลของภูมิหลังของนักเรียน อิทธิพลของการสอน อิทธิพลของการบริหารโรงเรียน ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ตลอดจนปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรดังกล่าว

2) การศึกษาในเชิงสำรวจเพื่อบรรยายสู่การศึกษาในเชิงตรวจสอบเพื่อยืนยัน (Exploratory Approach VS. Confirmatory Approach) การวิจัยทางการศึกษา / สังคมศาสตร์และ พฤติกรรมศาสตร์ ได้พัฒนาสู่รูปลักษณะใหม่ที่เน้นการศึกษาค้นคว้าเชิงทฤษฎีเพื่อถ่ายแบบมาเป็น โมเดลที่แสดงโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหรือแบบจำลองสภาพความเป็นจริงทางสังคม จากนั้นจึงเก็บรวบรวมข้อมูลมาเพื่อตรวจสอบระบบโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรนั้น โดย อาศัยการสร้างโมเดลทางคณิตศาสตร์และการวิเคราะห์เชิงสาเหตุ ซึ่งทำให้ผู้วิจัยสามารถสรุปความ สัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างตัวแปรสำหรับการวิจัยที่ไม่ใช่เชิงทดลองได้ การวิเคราะห์สำหรับงานวิจัยใน แนวนี้ไม่มีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน เช่น การวิเคราะห์เชิงสาเหตุ การวิเคราะห์โครงสร้างความแปรปรวนร่วม การวิเคราะห์โครงสร้างความสัมพันธ์ การวิเคราะห์เหล่านี้ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่มีประสิทธิภาพ ระดับสูงในการวิเคราะห์โครงสร้างความแปรปรวนร่วมของตัวแปร โดยการแยกความคลาดเคลื่อนออก จากค่าที่สังเกตไว้เพื่อศึกษาโครงสร้างความสัมพันธ์ที่แท้จริงของตัวแปร โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่รู้จัก กันดีในขณะนี้คือ LISREL และ EQS

3) การศึกษาในเชิงยอมรับข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัยสู่การศึกษาในเชิงสืบสอบเพื่อ แก้ไขข้อตกลงเบื้องต้น (Assumptive Approach VS. Investigative Approach)

การวิจัยในแนวทางการสร้างและยอมรับข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัย เช่น การ กำหนดข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับการวัดค่าตัวแปร การสุ่มตัวอย่าง คุณค่าเครื่องมือและข้อมูลการ วิเคราะห์ เป็นต้น โดยถือว่าข้อตกลงเหล่านั้นเกิดขึ้นและเป็นจริงในสภาพสังคมที่ศึกษา โดยไม่ต้อง ตรวจสอบ อย่างไรก็ตาม การตกลงและยอมรับเงื่อนไขของการวิจัยในขั้นตอนต่างๆ ของการวิจัยนั้น ผู้

การวิจัยในแนวทางการสร้างและยอมรับข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัย เช่น การกำหนดข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับการวัดค่าตัวแปร การสุ่มตัวอย่าง คุณค่าเครื่องมือและข้อมูลการวิเคราะห์ เป็นต้น โดยถือว่าข้อตกลงเหล่านั้นเกิดขึ้นและเป็นจริงในสภาพสังคมที่ศึกษา โดยไม่ต้องตรวจสอบ อย่างไรก็ตาม การตกลงและยอมรับเงื่อนไขของการวิจัยในชั้นตอนต่างๆ ของการวิจัยนั้น ผู้วิจัยจะต้องให้ความพยายามอย่างเต็มที่ในการตรวจสอบเงื่อนไขของการวิจัยนั้น มิเช่นนั้นแล้วการที่กักเอาว่าข้อตกลงนั้นเป็นจริง ย่อมจะมีผลกระทบต่อความถูกต้องของผลการวิจัยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น การวิจัยทางการศึกษาในแนวใหม่จึงเน้นการส่งเสริมคุณภาพของการวิจัย โดยใช้เทคนิคการตรวจสอบคุณภาพของปฏิบัติการในทุกชั้นตอนของการวิจัย

การศึกษาแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาในช่วงก่อนปี พ.ศ. 2538 พบว่า งานวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทยมีความสอดคล้องตามที่ได้ทำนายไว้ ดังที่ นางลักขณ์ วิรัชชัย และ สุวิมล ร่วงวานิช ได้รายงานไว้ในงานวิจัยเรื่อง บทสรุปรวมผลงานวิจัยทางการศึกษาและที่เกี่ยวข้องเล่มที่ 8 : การสังเคราะห์ด้วยวิธีบรรยาย (2540 : บทคัดย่อ) สรุปได้ว่า

งานวิจัยส่วนใหญ่มีความสอดคล้องกับแนวนโยบายและมาตรการที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539) โดยสอดคล้องกับนโยบายด้านการศึกษา เพื่อพัฒนาบุคคลมากที่สุด รองลงมาเป็นงานวิจัยที่สอดคล้องกับนโยบายด้านครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา การบริหารและระดมสรรพกำลังเพื่อจัดการศึกษา การศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การศึกษาเพื่ออาชีพ การศึกษาเพื่อปวงชนและเครือข่ายการเรียนรู้ ระบบสารสนเทศ เพื่อการพัฒนาการศึกษา และการกระจายโอกาสทางการศึกษา ส่วนนโยบายที่ไม่มีผลงานวิจัยรองรับ คือ นโยบายด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาเอกชน

ในช่วงปี พ.ศ. 2538 ดร. วิชัย ตันศิริ (ACEID/ACER, 1995 : 113) ได้ให้แนวทางด้านการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทยโดยสรุปว่า สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) ได้ทำวิจัยและสนับสนุนการวิจัยทางการศึกษามาเป็นเวลานาน และได้ให้ข้อเสนอแนะในการจัดการด้านวิจัยการศึกษาไว้ดังนี้

1) ควรมีการประชุมวิชาการแบบริมโปเจียม (Symposium) เรื่องการศึกษาทั้งในระดับประเทศและระดับภูมิภาค เพื่อรวบรวมงานวิจัยในหัวข้อที่เกี่ยวข้องมาเผยแพร่ให้กว้างขวางที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดย สกศ.จะเป็นหน่วยงานที่จัดการประชุมทั้ง 2 ระดับ

2) ควรพัฒนาเครือข่ายการวิจัยทางการศึกษาโดยใช้สถาบันอุดมศึกษาหรือหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด ในการให้บริการในฐานะศูนย์เครือข่ายในท้องถิ่น ศูนย์แต่ละศูนย์ควรมีการติดต่อกับศูนย์ระดับชาติที่ สกศ. เครือข่ายนี้จะเพิ่มประสิทธิภาพในการเก็บรวบรวมการวิจัยทั้งประเทศ และช่วยส่งเสริมคุณภาพการวิจัยให้เป็นไปตามความต้องการของประเทศด้วย

3) ควรส่งเสริมการสังเคราะห์งานวิจัยทางการศึกษาทั้งระดับภูมิภาคและระดับประเทศเพื่อพัฒนาศาสตร์ด้านการศึกษา ผลกรวิจัยระดับภูมิภาคควรจะไปใช้เป็นประโยชน์หรือมีส่วนร่วมในการพัฒนางานระดับประเทศด้วย

4) สกศ. ควรมีบทบาทเป็นองค์การประสานงานเพื่อส่งเสริมการวิจัยทางการศึกษา และควรพัฒนาโปรแกรมการวิจัยระดับประเทศ และระดมเงินทุนจากภาครัฐและเอกชนสนับสนุนโครงการ

5) ควรจัดตั้งอาศรมความคิด (Forum) เพื่อเปิดโอกาสให้นักวิจัย ผู้ใช้ผลงานวิจัย และหน่วยงานที่สนับสนุนการวิจัยได้พบปะแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด กันและกันอันจะเป็นการช่วยให้การวิจัยเริ่มมีความสนใจและตระหนักแหล่งเงินทุน รวมทั้งการเพิ่มความสามารถ และศักยภาพเพื่อการวิจัยสู่ความท้าทายด้านการศึกษาในอนาคต

งานวิจัยและพัฒนาที่เกี่ยวกับครู และครุศึกษาในอนาคตของประเทศไทย

ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาในประเทศไทยที่ปรากฏในเอกสาร "Final Report of the Regional Meeting 7-15 July 1997" เรื่อง Teacher, Teacher Education and Development" ที่จัดโดย NIER (1997 : 34-64) กล่าวถึงแนวโน้มของการดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับครูและครุศึกษาว่า เนื่องจากแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8 (2540-2544) เน้นเรื่องการปฏิรูปการฝึกหัดครู สถาบันครุศึกษาจึงได้วางแผนการวิจัยและพัฒนาในช่วง 5 ปี โดยกำหนดไว้ 8 ด้าน ดังนี้

1) การวิจัยด้านการผลิตครูและการใช้ครู โดยมีเป้าหมายเพื่อศึกษาปริมาณ ความต้องการครูในอนาคต และหาวิธีการแก้ปัญหาการขาดแคลนครูในบางสาขาวิชา และสาขาที่มีครูเกินปริมาณที่ต้องการ

2) การวิจัยด้านการพัฒนาการเรียนการสอน เป็นการศึกษาด้านกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง งานวิจัยในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมการคิดริเริ่มของครูในการสร้างรูปแบบการสอน วิธีสอน เทคนิคการเรียนการสอนรวมทั้งการประดิษฐ์และสร้างสื่อการเรียนการสอน

3) การวิจัยและพัฒนากระบวนการของโปรแกรมครุศึกษาสำหรับครูประจำการ งานวิจัยนี้รวมการสำรวจความต้องการของทั้งครูและโรงเรียนในการพัฒนาด้านวิชาการ การวิจัย และพัฒนากลยุทธ์เพื่อพัฒนาความรู้ของครูด้วยการใช้กระบวนการการวางแผน การประชาสัมพันธ์ สิ่งอำนวยความสะดวกรวมทั้งการให้รางวัลครูประจำการที่สามารถนำความรู้ไปใช้ในโรงเรียน ในชั้นเรียน ทั้งนี้มีเป้าหมายเพื่อการสร้างรูปแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพ

4) การวิจัยและพัฒนากระบวนการสอนและประเมินพฤติกรรมการสอนของครู เป็นการศึกษาที่ศึกษางานของครู การจัดการชั้นเรียนที่เหมาะสมเพื่อกำหนดเป็นมาตรฐาน และกำหนดเกณฑ์สำหรับการสอนที่ถูกต้องเหมาะสม ทั้งสามารถพัฒนาคุณภาพของการศึกษาให้สูงขึ้น

5) การวิจัยและพัฒนาเรื่องการค้าเลือกนักศึกษาเพื่อได้ครูที่มีศักยภาพ เป็นการวิจัยเพื่อค้นหาหรือพัฒนาแบบวัดเจตคติต่ออาชีพครู แบบประเมินคุณลักษณะและบุคลิกภาพ แบบวัดความสนใจในอาชีพครู

6) การวิจัยเพื่อส่งเสริมวิชาชีพให้มีมาตรฐานระดับสูง เช่น การพัฒนา เรื่องใบประกอบวิชาชีพครู การพัฒนาให้ครูมีคุณภาพ จริยธรรม ตามที่สังคมยอมรับ การพัฒนาแบบประเมินเพื่อควบคุมพฤติกรรมครู

7) การวิจัยเรื่องการประเมินกระบวนการผลิตนักศึกษาครูในสถาบันฝึกหัดครู โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนากลไกและระบบการผลิตครู การประเมินคุณภาพของนักศึกษาครูให้มีสมรรถภาพทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ทักษะ บุคลิกภาพในการเป็นครู

8) การวิจัยและพัฒนาเรื่อง ครูยุคใหม่ โดยมีเป้าหมายเพื่อติดตามและควบคุมพฤติกรรมของครู บทบาท หน้าที่ตามศรัทธาอาชีพครูรวมทั้งการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์หลักสูตร การวางแผนการสอน การผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอน จิตวิทยาการเรียนรู้ การประเมินผลรวมทั้งศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการสอนที่มีประสิทธิภาพ

นอกจากนั้น เอกสารฉบับนี้ยังรายงานด้วยว่า สกศ. (NIER, 1997 :164 - 165) ได้วางแผนวิจัยและพัฒนาในปี พ.ศ. 2541 จำนวน 2 เรื่อง คือ การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมการศึกษา การประสานงาน การมีส่วนร่วม การกระจายอำนาจและความรับผิดชอบทางการศึกษา และการวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับมาตรฐานอาชีพครู โดยกำหนดตัวบ่งชี้ 5 ประการของการเป็นครูที่เชี่ยวชาญไว้ดังนี้คือ 1) ครูเป็นผู้ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ 2) ครูมีความรู้ในเนื้อหาที่จะสอน และรู้วิธีสอน 3) ครูมีความรับผิดชอบต่อการจัดการ กำกับควบคุม การเรียนรู้ของผู้เรียน 4) ครูสามารถคิดอย่างเป็นระบบ 5) ครูเป็นสมาชิกของชุมชนแห่งการเรียนรู้ ซึ่งจำเป็นต้องทำวิจัยและพัฒนา เพื่อค้นหาและกำหนดเป็นตัวบ่งชี้ที่ชัดเจน เพื่อประเมินครูที่เชี่ยวชาญ

นอกจากหน่วยงานของสถาบันครูศึกษา สกศ.ยังมีหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีการวางแผนวิจัยการศึกษาในอนาคตดังเช่น สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้มีการวางแผนทำวิจัยในช่วงปี พ.ศ. 2535-2549 เป็นแผน 15 ปี โดยมีเป้าหมายเพื่อการส่งเสริมการศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในประเทศไทย ซึ่งได้กำหนดไว้ 9 นโยบาย โดยเฉพาะนโยบายที่ 5 มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมวิจัยด้านการศึกษาวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีทั้งระดับโรงเรียนและระดับอุดมศึกษา ในนโยบายนี้จะเป็นการวิจัยทางการศึกษาด้วยกลยุทธ์หรือวิธี ดังต่อไปนี้

1) การเตรียมเรื่องการอบรมครู เพื่อให้มีความรู้และประสบการณ์ในการวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

2) ส่งเสริมการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนผลการวิจัยด้านการศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างทั่วถึง

ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การวิจัยการศึกษาในประเทศไทยในอนาคตจะเน้นเรื่อง การปฏิรูปการศึกษา เพื่อจัดการศึกษาให้สามารถผลิตคนไทยให้มีคุณภาพ เป็นคนเก่ง ดี มีความสุข หรือมองกว้าง คิดไกล ใฝ่ดี ตามเป้าหมายที่ปรากฏในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8

(พ.ศ. 2540-2544) งานวิจัยส่วนมากจะเน้นที่การคัดเลือกบุคคลเข้ามาศึกษาวิชาชีพครู การพัฒนาครู ก่อนประจำการ วิธีการประเมินคุณภาพครู การพัฒนาการเรียนการสอนที่ควรจัดกระทำในยุคใหม่ การพัฒนาโปรแกรมครูศึกษา การพัฒนาครูเพื่อให้เป็นครูยุคใหม่ การวิจัยพัฒนาด้านครูศึกษาจะเน้นทุก สาขาวิชาโดยเฉพาะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งจำเป็นต่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศไทย

นอกจากนั้น ในอนาคตยังจะเน้นเรื่องการเผยแพร่ผลการวิจัย เพื่อนำไปใช้ประโยชน์อย่าง จริงจังและทั่วถึง โดยเน้นการสร้างเครือข่ายทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ

4.2 แนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทยญี่ปุ่น

แนวโน้มของการทำงานวิจัยทางการศึกษาของญี่ปุ่นมีที่มาจาก 2 กรณี คือ มาจากงานวิจัย ที่นักวิจัยทางการศึกษากำลังให้ความสนใจในปัจจุบัน และจากสภาพและปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ดัง นั้น จึงจำเป็นต้องศึกษาหัวข้องานวิจัยทางการศึกษาที่นักวิจัยญี่ปุ่นดำเนินการในปัจจุบัน

หัวข้องานวิจัยที่ทำในของญี่ปุ่นในช่วงปี ค.ศ.1995 (NIER,1995: 56-59) ดังที่สถาบัน วิจัยทางการศึกษาแห่งชาติของประเทศญี่ปุ่น สรุปไว้สามารถแบ่งได้ 2 ประเภท คือ งานวิจัยซึ่งสถาบัน เป็นผู้กำหนดหัวข้องานวิจัย และงานวิจัยที่นักวิจัยเป็นผู้กำหนดหัวข้อด้วยตนเอง

1) งานวิจัยซึ่งสถาบันเป็นผู้กำหนดหัวข้อวิจัย

งานวิจัยประเภทนี้เป็นงานวิจัยแบบมหัพภาค งานวิจัยที่ได้รับการคัดเลือกในช่วง 3 ถึง 5 ปีที่ผ่านมา ผู้ร่วมโครงการหรือผู้วิจัยมาจากหลายหน่วยงานของหลายสถาบัน หัวข้องานวิจัยซึ่ง ได้รับการคัดเลือก คือ งานวิจัยเกี่ยวกับนโยบายทางการศึกษาหรืองานวิจัยทางการศึกษา ซึ่งมีความ สำคัญและจำเป็นต่ออนาคต แต่ละหน่วยงานได้เตรียมโครงร่างการวิจัย เพื่อให้คณะกรรมการพิจารณา ตัดสิน โดยพิจารณาจากความสำคัญและความเหมาะสม สำหรับงานวิจัยเฉพาะทางที่ได้รับการคัดเลือก จะมีการจัดแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน โดยพิจารณาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และคณะ กรรมการจะเป็นผู้กำหนดรายละเอียดของโครงการเพื่อดำเนินงานต่อไป ถ้ามีความจำเป็นต้องใช้ผู้วิจัย จากภายนอกสถาบันโดยเฉพาะอย่างยิ่งนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยหรือจากสถาบันวิจัย ก็จะมีการเชิญ บุคคลดังกล่าวมาเป็นผู้วิจัยร่วม งบประมาณที่ต้องใช้จะได้รับจัดสรรเป็นทุนวิจัยพิเศษให้กับสถาบันโดย ตรงหรือเป็นค่าตอบแทนจากระทรวงศึกษา หัวข้องานวิจัยมีดังนี้

1.1) การศึกษาเพื่อพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน (1993 - 1999)

1.2) การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างความสัมพันธ์ของโรงเรียน และกลุ่มงาน (1994 - 1998)

1.3) การศึกษาเพื่อพัฒนานโยบายการศึกษาตลอดชีพ และโครงการให้การศึกษาแก่ชุมชนผู้สูง อายุ (1993 - 1995)

1.4) การศึกษาเกี่ยวกับวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบตระหนัก และประเมินค่า โดยใช้เทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารทางการเรียนรู้กับมติใหม่ (1994 - 1996) เป็นต้น

นอกจากนั้น NIER ยังได้สนับสนุนงานวิจัยด้านความร่วมมือกับหน่วยงานหลาย หน่วยงานในต่างประเทศ และสถาบันวิจัยในต่างประเทศ เช่น UNESCO และ OECD งานวิจัยที่ NIER ทำร่วมกับ UNESCO คือ การศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับการศึกษาตลอดชีพ (1992-1993) ซึ่งเป็นความร่วมมือกับฝ่ายวางแผนของสถาบันระหว่างประเทศ (IEP) กรุงปารีส และการศึกษาเปรียบเทียบสภาพและนโยบายการศึกษาตลอดชีพ ร่วมกับสถาบันการศึกษาของ UNESCO UIE กรุงฮัมเบอร์ก

ด้านการทำวิจัยในประเทศญี่ปุ่น NIER สนับสนุนให้มีการทำวิจัยที่ร่วมมือกับ กระทรวงศึกษาฯ งานวิจัยในส่วนนี้ประกอบด้วยงานวิจัยเกี่ยวกับปัญหาทางการศึกษาในปัจจุบัน ซึ่งกระทรวงศึกษาฯ ใช้งบประมาณแก่ NIER การทำวิจัยประเภทนี้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น โดยใช้บุคลากรของ NIER อย่างไรก็ตาม มีวิจัยบางชิ้นที่นักวิจัยได้รับความร่วมมือจากสถาบันภายนอก และโรงเรียนทั่วประเทศ ซึ่งเป็นโรงเรียนในเครือข่ายงานวิจัยเพื่อความสะดวกในการทำการศึกษา ทดลอง หัวข้องานวิจัย คือ 1) การศึกษาสาเหตุของการไม่เข้าศึกษาในระบบโรงเรียน (1993 - 1995) 2) การศึกษาในเรื่องการพัฒนาวิทยาศาสตร์ศึกษา (1994-1995) และ 3) การสำรวจสภาพการฝึกหัดครู และกิจกรรมเพื่อพัฒนาตนเองสำหรับครู (1994-1995)

2) งานวิจัยที่เป็นความสนใจของผู้วิจัยเอง

งานวิจัยประเภทนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้กำหนดหัวข้อ หรือชื่อเรื่องด้วยตนเองจากความสนใจ และสาขาวิชาเฉพาะที่ผู้วิจัยถนัด เมื่อไม่นานมานี้มีแนวโน้มที่นักวิจัยจะสามารถหาหัวข้อและการดำเนินการวิจัยเอง โดยรับทุน "Scientific Research Grant" หรือ "SRG" ของกระทรวงศึกษาฯ งานวิจัยเหล่านี้จะอยู่ภายใต้เงื่อนไขของ "SRG" โดยผู้ทำวิจัยจะร่วมมือกับนักวิจัยอื่น หรือนักวิจัยจากสถาบันอื่น งานวิจัยประเภทนี้จะมีทุกปี โดยมีนักวิจัยได้รับเงินสนับสนุนประมาณ 40-50 คน

นอกจากนั้นสถาบันการวิจัยต่างๆรวมทั้ง NIER ได้ร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับยูเนสโก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับยูเนสโกฝ่ายเอเชียและแปซิฟิก UNESCO-NIER มีโครงการทำวิจัยทางการศึกษา สำหรับเอเชียและแปซิฟิก ในปี ค.ศ.1997 NIER ได้จัดประชุมปฏิบัติการและสัมมนา โดยได้รับความร่วมมือจากยูเนสโกเพื่อให้ประเทศในแถบเอเชียแปซิฟิกมีประสิทธิภาพในการทำวิจัยทางการศึกษา

นอกจากนั้นเลขาธิการของสถาบันวิจัยทางการศึกษาของชาติ NIER ยังได้สนับสนุนการติดต่อสื่อสารระหว่างสถาบันการวิจัย ทางการศึกษาของเอกชน การศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาของชุมชน และการศึกษาเอกชนของทั่วประเทศ ตลอดจนบุคลากรของ NIER ได้ช่วยทำหน้าที่ให้คำปรึกษาด้านการให้บริการเกี่ยวกับกาวางแผนและการนำผลการวิจัยไปใช้

ชุมชน และการศึกษาเอกชนของทั่วประเทศ ตลอดจนบุคลากรของ NIER ได้ช่วยทำหน้าที่ให้คำปรึกษาด้านการให้บริการเกี่ยวกับการวางแผนและการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้วิจัยของ NIER ได้มีส่วนในการเป็นกรรมการหรือคณะกรรมการในกระทรวงศึกษาฯ และเป็นผู้ให้คำปรึกษาอีกหลายโครงการ ยิ่งไปกว่านั้น ในทุกๆ ปี NIER จะรับบุคลากรประมาณ 30 คน ประกอบด้วยครูจากโรงเรียนประถมศึกษา มัธยมศึกษา บุคลากรจากสถาบันการวิจัยทางการศึกษาของท้องถิ่น และนักวิจัยรุ่นใหม่จากมหาวิทยาลัย มาเป็นผู้วิจัยร่วม และทำวิจัยภายใต้การให้คำแนะนำของบุคลากรของ NIER

แนวโน้มของเรื่องที่จะศึกษาวิจัยกันมากในญี่ปุ่นในช่วงปีค.ศ. 1995 - 2000 ตามความคาดการณ์ขององค์กร NIER มีดังนี้ คือ

- 1) การวิจัยเชิงสำรวจ ระดับความสำเร็จของนักเรียน
- 2) การศึกษาลักสูตรสำหรับยุคใหม่
- 3) การศึกษาการใช้สื่อ multi-media และเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการศึกษา
- 4) การศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างการศึกษาด้วยตนเองกับการศึกษาระบบโรงเรียน
- 5) การศึกษาพัฒนาการของโรงเรียนผ่านการใช้ทรัพยากรทางการศึกษา และการเรียนรู้ประสบการณ์จากทั้งในและนอกโรงเรียน

แนวโน้มการวิจัยทั้ง 5 ประเด็นนี้ มีพื้นฐานมาจากหัวข้อการทำวิจัยที่ได้รับความสนใจในช่วงปี ค.ศ. 1995 ดังได้กล่าวไว้แล้ว ซึ่งในการทำวิจัยหัวข้อต่างๆ ที่นักวิจัยทางการศึกษาของญี่ปุ่นจะทำต่อไป ญี่ปุ่นคาดหวังถึงการร่วมมือระหว่างสถาบันวิจัยของญี่ปุ่นกับสถาบันวิจัยต่างชาติที่แข็งแกร่งขึ้นในอนาคต เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ในการทำวิจัย

นอกจากหัวข้อดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีเอกสารของ NIER ที่ตีพิมพ์เป็นรายงานการประชุม "Final Report of the Regional Meeting 7-15 July 1997" ในหัวข้อเรื่อง "Teacher, Teacher Education and Development" (NIER, 1997 : 88-91) เสนอแนวโน้มของหัวข้อการทำวิจัยทางการศึกษาในอนาคต เกี่ยวกับครูศึกษาไว้ 3 ประเด็นหลัก ดังนี้

- 1) การวิจัยเพื่อส่งเสริมการศึกษาต่อเนื่องอย่างมีประสิทธิภาพด้านครูศึกษา

แนวคิดนี้แบ่งได้เป็น 2 แนวทางหลักคือ เพื่อบูรณาการสถานภาพของครูศึกษาให้ได้มาตรฐาน และเพื่อพัฒนาครูที่จบใหม่จากมหาวิทยาลัยให้เป็นครูระดับมืออาชีพ ซึ่งหากทั้ง 2 แนวทางนี้ประสานกันได้ ก็จะทำให้เกิดความต่อเนื่องทางการศึกษาด้านครูศึกษา และเกิดประสิทธิผลสูงสุดทางครูศึกษาได้ ข้อค้นพบเกี่ยวกับปริมาณภารกิจของอาจารย์ ความพึงพอใจที่ได้รับจากการเข้ารับการศึกษาอบรม จะสามารถนำไปใช้ปรับปรุงและหาแนวทางในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการฝึกอบรมและให้การศึกษาต่อเนื่องแก่ครูประจำการได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งทำให้ผู้บริหารเห็นความแตกต่างในความสามารถของบุคลากรและข้อจำกัดของครูในบังคับบัญชาแต่ละคน

ซึ่งจะมีผลต่อการมอบหมายงานหรือสนับสนุนการศึกษาต่อเนื่องได้ถูกต้อง ซึ่งจะช่วยลดการสูญเสียเวลาและเงินทุนในการจัดการ รวมทั้งลดความกดดันของครูปฏิบัติการด้วย

(2) การวิจัยเพื่อพัฒนาครูให้มีลักษณะที่พึงประสงค์

ครูควรมีความสามารถในการสอนที่จะสร้างความพึงพอใจให้แก่นักเรียนได้ สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และปรับตัวเข้ากับสภาพการณ์ที่ไม่ได้คาดการณ์ได้ ครูศึกษาจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับ "วิธีการจัดการเรียนการสอนและวิธีการให้การศึกษา" ด้วย เพราะครูจำเป็นต้องพัฒนาทักษะการสอนของตนเองเพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ปัจจุบันการขยายตัวขององค์ความรู้ในทุกๆด้าน ทำให้การศึกษาในระบบโรงเรียนไม่สามารถจัดการศึกษาให้ครอบคลุมความรู้ทั้งหมดได้ ดังนั้นหลักของการจัดการศึกษาจึงไม่ควรเน้นที่การจัดให้ครอบคลุมทุกเรื่อง/ทุกด้าน แต่ควรเน้นที่การเปิดประเด็นต่าง ๆ ให้ครูมีโอกาสเลือกศึกษาได้ตามความสนใจและความสามารถ

3) การวิจัยเพื่อศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาในอนาคต

ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา สังคมญี่ปุ่นเกิดสถานการณ์ เช่น กระแสการฆ่าตัวตายของนักเรียน การฆ่าตัวตายหมู่ตามลัทธิศาสนาในโรงเรียนและมหาวิทยาลัย เพื่อ "ทำลายภาพที่น่ารังเกียจของสังคมญี่ปุ่น" หรือ "เพื่อประณามการศึกษาภาคบังคับ" ขึ้น แม้หลายเหตุการณ์จะสาบสูญกันไปแล้ว แต่สิ่งสำคัญก็คือการพยายามป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์เหล่านั้นขึ้นอีก เช่น การพยายามหาวิธีการแก้ไขวิธีการสอบเข้ามหาวิทยาลัยใหม่

ประเด็นสำคัญอีกประเด็นหนึ่งก็คือ การพัฒนาวิชาชีพครูที่สร้างบุคลากรที่สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้พร้อม ๆ กับมีวิสัยทัศน์ไกลในการมองปัญหาในอนาคต เพื่อวางแผนปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ของสังคมในอนาคต

NIER ได้เสนอแนวทางการวิจัยภายใต้แผนการศึกษาวิชาชีพไว้ 3 ประเด็น ดังนี้

1) โครงการวิจัยภายใต้ความร่วมมือของบุคคลต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยนี้มี 3 ประเด็น คือ เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำผลของการวิจัยไปใช้ต่อได้ทั้งในและต่างประเทศ เพื่อให้ได้ผู้บริหารการศึกษาและการปฏิรูป ทำงานร่วมกับนักวิจัยทางการศึกษาในการจะหาข้อค้นพบที่สามารถนำไปใช้ต่อได้จริง และเพื่อให้ได้แนวทางการจัดการศึกษาและฝึกอบรมครูประจำการ (In - Service Education and Training / INSET) สำหรับนำมาใช้พัฒนาโรงเรียนและสถาบันการศึกษา และใช้ตรวจสอบประสิทธิภาพของการดำเนินการ

ผลที่ได้รับจากการวิจัยไม่เพียงแต่จะสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาด้านการจัดการศึกษาขึ้นในโรงเรียนเท่านั้น แต่ยังสนับสนุนให้เกิดการวิจัยและความร่วมมือเพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่สามารถนำไปใช้ต่อได้จริง

2) โครงการวิจัยภายใต้การสนับสนุนงบประมาณของกระทรวงศึกษา

โครงการวิจัยที่กระทรวงศึกษาให้การสนับสนุนด้านงบประมาณสามารถแบ่งได้เป็น 4 โครงการย่อย ๆ คือ

2.1) งานวิจัยเพื่อการประเมินผลโรงเรียน วัตถุประสงค์เพื่อประเมินสภาพโรงเรียนและศึกษาปัจจัยที่เป็นอุปสรรค และปัจจัยที่สนับสนุนให้การประเมินโรงเรียนมีประสิทธิภาพ โดยเน้นที่การพัฒนาวิธีการประเมินผลแบบร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานภาคเอกชน

2.2) งานวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยสนับสนุนการพัฒนาครู มีวัตถุประสงค์เพื่อหาข้อค้นพบเกี่ยวกับคุณสมบัติขั้นต่ำสุดที่ครูพึงมี เพื่อพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพและความสามารถ และเพื่อหาแนวทางในการจัดปัจจัยสนับสนุนให้แก่ครู

2.3) งานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาอิทธิพลของครูที่มีต่อแนวทางการดำเนินชีวิต ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอน นักเรียนที่เป็นวัยรุ่นก็มักมองครูเป็นต้นแบบและเดินรอยตามในฐานะที่ครูเป็นต้นแบบในอุดมคติ งานวิจัยแนวนี้จะช่วยให้แนวทางแก่ครูในการดำเนินชีวิต และพัฒนาตนเองให้เป็นต้นแบบในอุดมคติได้

2.4) งานวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนและสภาพแวดล้อมของการศึกษา เป็นงานวิจัยที่บ่งชี้สภาพที่เป็นจริงของสถานการศึกษาและกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทางในการกำหนดบทบาทและหน้าที่ของโรงเรียนและครู ในสถานการณ์ที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

2.5) งานวิจัยแบบร่วมมือเพื่อศึกษาประวัติการดำเนินงานของสถาบันครูศึกษา ดำเนินการโดยนักวิจัยที่มีคุณลักษณะหลากหลายจากสถาบันต่าง ๆ ซึ่งมีความเห็นตรงกันว่านักวิจัยทางการศึกษา ครูประจำการในโรงเรียน และกิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดอยู่นั้น ไม่ประสานกันเท่าที่ควร ดังนั้นจึงต้องมีการวิจัยเพื่อศึกษาประวัติการดำเนินการของสถาบันครูศึกษา เพื่อป้องกันข้อดีและข้อเสียของลักษณะโครงสร้างการดำเนินงานของสถาบันครูศึกษาและเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนและการพัฒนาคุณภาพของครู

นอกจากนั้น การปฏิรูปการบริหารการศึกษาและการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาสู่ระดับท้องถิ่นเพื่อลดจำนวนหน่วยงานภาครัฐให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบันของญี่ปุ่นที่มีจำนวนประชากรเด็กลดลงแต่มีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น ผนวกกับประเทศต้องเผชิญกับปัญหาทางเศรษฐกิจ และมีปัญหาความสับสนทางการเมือง มีผลทำให้กระทรวงศึกษาธิการฯ ถูกเรียกร้องให้ปรับการดำเนินการให้ประสานกับกระทรวงอื่นๆ เพื่อให้สามารถบูรณาการหน่วยงานต่างๆ เข้าด้วยกัน อันจะทำให้การกระจายอำนาจสู่ระดับท้องถิ่นเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บริบททางสังคมดังกล่าวนี้ ทำให้มหาวิทยาลัยและสถาบันครูศึกษาต่างๆ ต้องเริ่มหาแนวทางการปรับโครงสร้างการบริหารงานและปรับจำนวนเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆ รวมทั้งครูผู้สอนให้มี

ข้อมูลเกี่ยวกับแนวโน้มการทำวิจัยทางการศึกษาของญี่ปุ่นดังได้กล่าวมาแล้วนั้น แสดงให้เห็นว่า วงการศึกษาของญี่ปุ่นกำลังให้ความสนใจศึกษาแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงตัวครูผู้สอนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ คือมีความรู้ทางวิชาการดี มีทักษะการสอนดี มีลักษณะใฝ่รู้และเรียนรู้ตลอดชีวิต พร้อมทั้งมีพฤติกรรมที่เป็นต้นแบบในอุดมคติของเด็กที่ตนรับผิดชอบดูแลได้

นอกจากนั้น นักวิจัยทางการศึกษาของญี่ปุ่นยังให้ความสนใจกับการศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพการณ์และบริบททางสังคมของญี่ปุ่นในอนาคต เพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาสังคมที่เกิดจากการศึกษาในระบบโรงเรียน พร้อมทั้งสนใจศึกษาแนวทางการประเมินผลโรงเรียน เพื่อป้องกันปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการประเมินผลโรงเรียน

นอกจากนี้ยังมีประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา การศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างการศึกษาด้วยตนเองกับการศึกษาในระบบโรงเรียน และการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาในการพัฒนาการดำเนินการของโรงเรียน

4.3 การเปรียบเทียบแนวโน้มการทำวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น

เมื่อเปรียบเทียบแนวโน้มการทำงานวิจัยทางการศึกษาของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นแล้ว พบว่ามีประเด็นที่สอดคล้องตรงกันอย่างมากทั้งด้านหัวข้องานวิจัยที่มีแนวโน้มว่าจะจัดทำในอนาคต และด้านการจัดดำเนินการทั่วไปเกี่ยวกับการวิจัยทางการศึกษา ซึ่งสรุปได้ดังนี้

4.3.1 หัวข้อการวิจัย ที่มีแนวโน้มว่าจะเป็นที่สนใจในอนาคตสามารถแบ่งได้

เป็น 2 ประเด็น ตรงกันคือ การวิจัยเพื่อหาแนวทางพัฒนาครูศึกษาด้านต่างๆ และการวิจัยเพื่อหาแนวทางในการปรับโครงสร้างการบริหารงานเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน

1) การวิจัยเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาครูศึกษาด้านต่างๆ สามารถแบ่งได้เป็น 2 ด้าน คือ ด้านครูผู้สอน และด้านการจัดการเรียนการสอน

1.1) ด้านครูผู้สอน นักวิจัยทางการศึกษาของไทยมีแนวโน้มที่จะศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการผลิตครูของสถาบันครูศึกษาต่างๆ การคัดเลือกบุคคลเข้ามาศึกษาวิชาชีพครู การพัฒนาครูก่อนประจำการ ตลอดจนการประเมินคุณภาพครู เพื่อหาแนวทางในการผลิตครูยุคใหม่ที่มีคุณภาพสูง และมีความสามารถในการผลิตทรัพยากรบุคคลเพื่อพัฒนาประเทศชาติต่อไป ในขณะเดียวกัน นักวิจัยทางการศึกษาของญี่ปุ่นก็มีแนวโน้มที่จะสนใจศึกษาแนวทางการพัฒนาตัวครูให้มีลักษณะที่พึงประสงค์ สามารถสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นต้นแบบอันดีแก่เยาวชนได้ พร้อมทั้งสนใจศึกษาการประเมินกระบวนการคัดเลือกและกระบวนการผลิตนักศึกษาวิชาชีพครู

แนวโน้มการวิจัยในหัวข้อนี้แสดงให้เห็นว่า ทั้ง 2 ประเทศตระหนักถึงความสำคัญของการผลิตครูให้มีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ เนื่องจากครูเป็นทั้งผู้ให้ความรู้ ประสบการณ์และแนวทางการดำเนินชีวิตแก่เด็ก หากสามารถนำผลของการวิจัยมาใช้ผลิตครูให้มีลักษณะที่พึงประสงค์ได้จริง การศึกษาก็จะมีประสิทธิผลเต็มที่

แนวโน้มการวิจัยในหัวข้อนี้แสดงให้เห็นว่า ทั้ง 2 ประเทศตระหนักถึงความสำคัญของการผลิตครูให้มีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ เนื่องจากครูเป็นทั้งผู้ให้ความรู้ ประสบการณ์และแนวทางการดำเนินชีวิตแก่เด็ก หากสามารถนำผลของการวิจัยมาใช้ผลิตครูให้มีลักษณะพึงประสงค์ได้จริง การศึกษาก็จะมีประสิทธิผลเต็มที่

1.2) ด้านการจัดการเรียนการสอน นักวิจัยทางการศึกษาทั้ง 2 ประเทศต่างก็มีแนวโน้มที่จะทำการวิจัยเพื่อหาแนวทางการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคปัจจุบันและอนาคต เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตาม สิ่งหนึ่งที่แตกต่างกันในการทำวิจัยในหัวข้อนี้ของ 2 ประเทศ ก็คือ มีวัตถุประสงค์หลักในการทำวิจัยที่สอดคล้องกับปัญหาและบริบททางสังคมของตนซึ่งแตกต่างกันในแต่ละประเทศ วัตถุประสงค์หลักของการทำวิจัยแนวโน้มของไทย คือ เพื่อหาแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่สามารถพัฒนาผู้เรียน โดยเน้นที่การปรับปรุงวิธีการสอน และการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน เนื่องจากปัญหาหลักทางการศึกษาของไทยตามรายงานของคณะกรรมการการศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์ คือปัญหาด้านคุณภาพการศึกษาทุกด้าน เช่น หลักสูตรล้าหลัง การบริหารงานไม่มีประสิทธิภาพ อันทำให้คุณภาพของเด็กไทยถดถอยจากเดิม ในขณะที่ญี่ปุ่นมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาอาชญากรรมรุนแรงอันเป็นผลเนื่องมาจากความกดดันของเด็กที่ได้รับจากการศึกษาในระบบโรงเรียน

2) การวิจัยเพื่อปรับโครงสร้างการบริหารงานให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบันและอนาคตอันใกล้

แนวโน้มการวิจัยด้านนี้ของนักวิจัยทางการศึกษาของทั้ง 2 ประเทศมีลักษณะตรงกัน คือ ต่างก็ให้ความสนใจกับการสำรวจความต้องการของครูประจำการ เพื่อปรับอัตราจำนวนบุคลากรทางการศึกษาให้มีสัดส่วนที่เพียงพอและเหมาะสมกับจำนวนผู้เรียน

สิ่งที่แตกต่างกันในการทำงานวิจัยหัวข้อนี้ของทั้ง 2 ประเทศ คือ เหตุผลของการศึกษาวิจัย กล่าวคือ ประเทศไทยมีปัญหาเรื่องการขาดแคลนครูในบางสาขาและจำนวนครูเกินในบางสาขา ประกอบกับจำนวนเด็กมีเพิ่มขึ้นมาก นักวิจัยทางการศึกษาจึงต้องการสำรวจความต้องการครูเพื่อปรับจำนวนอัตราของครูในสาขาต่างๆและในพื้นที่ต่างๆให้มีความเหมาะสม ในขณะที่ประเทศญี่ปุ่นมีแนวโน้มว่าจำนวนของเด็กจะลดลง แนวการปรับโครงสร้างการบริหารงานจึงมีวัตถุประสงค์เพื่อลดจำนวนบุคลากรให้มีสัดส่วนที่เหมาะสมกับจำนวนนักเรียน

3) การดำเนินงานทั่วไปเกี่ยวกับการวิจัยทางการศึกษา

แนวโน้มด้านการดำเนินงานทั่วไปเกี่ยวกับการวิจัยทางการศึกษาของประเทศ

สถาบันต่างๆในประเทศ และจะมีลักษณะเป็นนานาชาติ คือ มีความร่วมมือระหว่างนักวิจัยต่างชาติดกับนักวิจัยในประเทศมากขึ้น อันจะทำให้ผลงานวิจัยมีประสิทธิภาพ และสามารถนำไปใช้ได้อย่างกว้างขวางและเป็นสากล

ข้อมูลที่ได้จากการเปรียบเทียบแนวโน้มการทำวิจัยทางการศึกษาในอนาคตของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ทำให้เห็นว่าทั้ง 2 ประเทศตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาตัวครูผู้สอน การจัดการเรียนการสอน และการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบททางสังคม โดยอาศัยข้อค้นพบจากงานวิจัยทางการศึกษาเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาด้านต่างๆเหล่านี้ ซึ่งนับได้ว่าทั้ง 2 ประเทศกำหนดวัตถุประสงค์ของการทำวิจัยทางการศึกษาไว้อย่างชัดเจน และมีแนวโน้มว่าจะนำผลการวิจัยมาใช้ในการพัฒนาการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่า ในอนาคตตัววิจัยทางการศึกษาของทั้ง 2 ประเทศจะมีบทบาทในการพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทของสังคมของแต่ละประเทศมากขึ้น

5. การวิจัยเรื่อง "สภาพการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทย" ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ในปี พ.ศ. 2530 สกศ.ในฐานะหน่วยงานกลางทางการศึกษา ได้จัดทำแผนการวิจัยทางการศึกษา ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติระยะที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ขึ้น เพื่อกำหนดทิศทางทางการทำวิจัยและเป็นแนวทางการประสานการวิจัยทางการศึกษาของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง หลังจากที่ได้มีการนำเสนอแผนการวิจัยทางการศึกษาต่อคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และหน่วยงานการศึกษาที่เกี่ยวข้องแล้ว ก็ยังไม่ได้มีการศึกษาสภาพโดยทั่วไปของการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทยว่า มีสภาพการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมหรือไม่ มีปัญหาและอุปสรรคที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขอย่างไรบ้าง เพื่อให้การวิจัยทางการศึกษาเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาให้มากยิ่งขึ้นต่อไป สกศ.

(2536) จึงได้ดำเนินการศึกษาวิจัย "สภาพการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทย"

5.1 วัตถุประสงค์

1) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการวิจัยทางการศึกษาในปัจจุบัน ทั้งในด้านกระบวนการคิด กระบวนการทำ และกระบวนการใช้

2) เพื่อศึกษาแนวโน้มของการวิจัยทางการศึกษาในอนาคต

3) เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการวิจัยทางการศึกษาต่อไป

5.2 กลุ่มตัวอย่าง

1) กลุ่มผู้ตอบแบบสำรวจ ได้แก่หน่วยงาน จำนวน 85 แห่ง แบ่งเป็น 3 กลุ่มคือ

ก. หน่วยงานส่วนกลาง ได้แก่ หน่วยงานวิจัยในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นหน่วยงานระดับกองหรือหน่วย/ฝ่าย/งานของแต่ละกรม

ข. หน่วยงานในส่วนภูมิภาค เลือกศึกษาเฉพาะสำนักงานศึกษาธิการเขต สำนักงาน

ศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดและศูนย์การศึกษา
ศึกษานอกโรงเรียนภาค ใน 4 จังหวัด คือ เชียงใหม่ อุบลราชธานี ชลบุรี และสงขลา รวม 19 แห่ง

ค. สถาบันอุดมศึกษา

1. สถาบันอุดมศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ เลือกศึกษาวิทยาลัยครู 6 แห่งจาก
ที่มีอยู่ทั้งหมด 36 แห่ง

2. สถาบันอุดมศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย เลือกศึกษาเฉพาะมหาวิทยาลัย ซึ่งมี
คณะ/ภาควิชาครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ทั้งหมดและสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

2) กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์

จากจำนวนหน่วยงานที่ศึกษาทั้งหมด 85 แห่ง ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูล 2 กลุ่ม ตาม
ลักษณะของข้อมูลที่ต้องการคือ

ก. กลุ่มผู้บริหารเป็นผู้บริหารของแต่ละหน่วยงานที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 82 คน

ข. กลุ่มนักวิจัยเป็นนักวิจัยที่เป็นหัวหน้าโครงการวิจัยของแต่ละหน่วยงาน จำนวน 68 คน

5.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูลมี 3 ชุด ได้แก่ แบบสำรวจ
หน่วยงาน แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร แบบสัมภาษณ์นักวิจัย

2) การเก็บข้อมูล

2.1 ทำการสำรวจเอกสารและรายงานการวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับหน่วยงานที่ผลิต
งานวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทย

2.2 จำแนกและเลือกหน่วยงานที่ทำการศึกษา 95 หน่วยงาน (เก็บข้อมูลได้จริง 85
หน่วยงาน)

2.3 ส่งแบบสำรวจหน่วยงานไปยังหน่วยงานที่จะศึกษาทางไปรษณีย์เพื่อให้เจ้าหน้าที่กรอก
และส่งกลับคืนทางไปรษณีย์

2.4 นัดหมายเวลาที่จะขอสัมภาษณ์ผู้บริหาร และหัวหน้าโครงการวิจัยที่รับผิดชอบ
งานวิจัยของหน่วยงาน และทำการสัมภาษณ์

2.5 วิเคราะห์ข้อมูลและสรุป

5.4 สรุปผลการวิจัย

1) บทบาทหน้าที่ในการทำวิจัยของหน่วยงานที่ศึกษา

ลักษณะงานของหน่วยงานส่วนกลางส่วนใหญ่จะเป็นการรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น ไม่ได้ลง
ลึกถึงขั้นเป็นงานวิจัย รองลงไปดำเนินงานวิจัยและไม่ได้ทำวิจัย แต่ให้ความร่วมมือกับหน่วยงาน หรือ
ช่วยประสานงานเกี่ยวกับการวิจัย

2) ปริมาณงานวิจัย

ในช่วงปี พ.ศ. 2529-2533 ประเทศไทยมีผลงานวิจัย รวมทั้งสิ้น 1,663 เรื่อง หน่วยงาน

ส่วนกลางมีผลงานวิจัยมากที่สุด 836 เรื่อง จำนวนงานวิจัยมีมากที่สุดในปี พ.ศ. 2530 และลดลงในช่วงปี พ.ศ. 2531-2533 งานวิจัยส่วนใหญ่เป็นงานเกี่ยวกับระดับประถมศึกษา รองลงไปเป็นงานวิจัยเกี่ยวกับครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ และการฝึกหัดครู งานส่วนกลางที่มีน้อย ได้แก่ งานวิจัยเกี่ยวกับระดับก่อนประถมศึกษา การศึกษาพิเศษ การศึกษาสงเคราะห์ และระดับอุดมศึกษา งานส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการศึกษา รองลงไปเป็นเรื่องวิธีการสอนและหลักสูตร

3) กระบวนการคิดโครงการวิจัย

หน่วยงานส่วนกลางส่วนใหญ่มีการวางแผนการวิจัย แต่หน่วยงานส่วนภูมิภาคกับสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีการวางแผน ปัจจัยที่ใช้ในการพิจารณาวางแผนคือ นโยบาย/แผนหลักของหน่วยงานต้นสังกัด และความต้องการของผู้บริหาร หน่วยงานในส่วนภูมิภาคส่วนใหญ่ได้หัวข้อการวิจัยจากการประชุมสัมมนา รองลงมาเจ้าหน้าที่ระดับล่างคิดหัวข้อเสนอผู้บังคับบัญชา โดยพิจารณาจากสภาพปัญหาในการทำงาน ส่วนอาจารย์และข้าราชการเสนอขอทุนทำวิจัยตามความสนใจ

4. กระบวนการทำวิจัย

4.1) รูปแบบการบริหารโครงการ ส่วนใหญ่การบริหารโครงการวิจัยมีรูปแบบเป็นคณะกรรมการ โดยมีทั้งแบบดำเนินงานร่วมกับบุคคลภายนอกและแบบภายในหน่วยงานเดียวกัน หน่วยงานในสถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานในส่วนภูมิภาคมีที่ปรึกษาทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ปัญหาด้านการบริหารโครงการที่พบมากคือที่ปรึกษามีภาระงานมาก ไม่มีเวลาให้คำปรึกษา ปัญหาการเบิกจ่ายค่าสมนาคุณและการบริหารโครงการไม่ตรงตามแผน เพราะนักวิจัยมีภาระงานมาก

4.2) วิธีวิจัย พบว่าวิธีที่ใช้มากที่สุดคือ วิธีวิจัยเชิงสำรวจ เชิงคุณภาพ และเชิงทดลอง ปัญหาที่พบเป็นเรื่องการไม่ได้รับความร่วมมือในการเก็บข้อมูล ขาดแหล่งค้นคว้าอ้างอิง ขาดแคลนอุปกรณ์ และมีปัญหาเรื่องการวงกรอบความคิดการวิจัย การลงรหัสข้อมูล การแปลผลและวิเคราะห์ข้อมูล และหน่วยงานในส่วนภูมิภาคพบปัญหาเพิ่มเติมในเรื่องความเชื่อถือได้ของข้อมูล

4.3) บุคลากร การทำงานของบุคลากรในโครงการวิจัย ส่วนใหญ่จะทำงานเป็นคณะ ร่วมกับบุคลากรภายในหน่วยงานเดียวกัน มีเป็นส่วนน้อยที่ดำเนินงานร่วมกับบุคลากรภายนอกหน่วยงาน มีปัญหาที่พบคือ บุคลากรมีภาระงานมาก มีความรู้และประสบการณ์ทำวิจัยน้อย ขาดขวัญและกำลังใจ และขาดใจรักที่จะทุ่มเทให้กับงานวิจัย

4.4) งบประมาณ แหล่งทุนส่วนใหญ่ ได้จากเงินงบประมาณแผ่นดิน ทุนวิจัยจากต่างประเทศและเงินกู้จากต่างประเทศ หน่วยงานในสถาบันอุดมศึกษามีแหล่งทุนเพิ่มเติมคือ เงินรายได้และเงินผลประโยชน์ ปัญหาที่พบคืองบประมาณไม่เพียงพอ ระเบียบการใช้จ่ายเงินไม่คล่องตัว การเสนอโครงการวิจัยใช้เวลานานมาก

4.5) ปัจจัยที่ส่งเสริมให้ทำวิจัย พบว่าปัจจัยที่ส่งเสริมให้ทำวิจัยขึ้นอยู่กับความสนใจและการสนับสนุนของผู้บริหาร ทุนทำวิจัยเพียงพอ และความมีอิสระในการทำงาน ส่วนนักวิจัยในส่วน

ภูมิภาคเห็นว่าปัจจัยที่ส่งเสริมให้ทำวิจัย ได้แก่ ต้องการชื่อเสียงเพื่อสถานภาพทางสังคม และความอยากรู้อยากเห็น

4.6) การเผยแพร่ผลงานวิจัย พบว่าวิธีการเผยแพร่ 4 วิธีเรียงลำดับจากวิธีที่ใช้มากที่สุด คือ 1) พิมพ์รูปเล่มเผยแพร่ไปยังหน่วยงานต่างๆ 2) พิมพ์ลงวารสาร/จุลสาร 3) จัดประชุม/สัมมนา เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยโดยเฉพาะ และ 4) เสนอในที่ประชุมทางวิชาการ/ที่ประชุมประจำปีของหน่วยงาน ปัญหาที่พบคือ งบประมาณในการพิมพ์มีน้อย ขาดเจ้าหน้าที่ช่วยงานธุรการ การเผยแพร่อยู่ในวงจำกัด ไม่มีระบบ ขาดการประชาสัมพันธ์ และขาดการติดตามและประเมินผล

4.7) คุณภาพของงานวิจัย พบว่าหน่วยงานส่วนใหญ่ไม่มีเกณฑ์ในการพิจารณาคุณภาพของงานวิจัย ในด้านความพอใจในคุณภาพ ผู้บริหารของหน่วยงานส่วนกลางส่วนใหญ่พอใจ ส่วนภูมิภาคส่วนใหญ่ไม่พอใจ และนักวิจัยในสถาบันอุดมศึกษามีทั้งพอใจและไม่พอใจจำนวนเท่า ๆ กัน

4.8) กระบวนการใช้ผลงานวิจัยของหน่วยงาน พบว่าส่วนใหญ่ใช้ในการวางแผนและจัดทำนโยบาย และใช้ในการปรับปรุงการปฏิบัติงาน รองลงไปใช้เป็นข้อมูลอ้างอิง

4.9) แนวโน้มของการวิจัยทางการศึกษาในด้านนโยบายและแนวทางการศึกษาในอนาคต มีจุดมุ่งเน้นให้รัฐจัดสรรงบประมาณเพื่อการวิจัยทางการศึกษาให้มากขึ้น เร่งรัดให้มีการพัฒนาสมรรถภาพและประสิทธิภาพขององค์กร บุคลากร ให้มีความสามารถในการทำวิจัย พัฒนาระบบประสานงานวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเร่งพัฒนาระบบข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศทางการศึกษา และพัฒนาเครือข่ายสารสนเทศด้านผลการวิจัย

4.10) แนวทางพัฒนาการวิจัยทางการศึกษา มีข้อสรุปข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่สำคัญคือ แต่ละหน่วยงานควรมีนโยบายและแผนการวิจัยการศึกษาที่ต่อเนื่องและชัดเจน และควรมีหน่วยงานกลางรับผิดชอบด้านการวิจัยการศึกษาโดยเฉพาะ ควรมีแหล่งหรือศูนย์บริการที่อำนวยความสะดวกในการทำวิจัยอย่างเป็นระบบและมีมาตรฐาน มีการทำงานวิจัยร่วมกันเป็นทีม มีการประสานงานทั้งภายในหน่วยงานและระหว่างหน่วยงาน และมีการจัดตั้งองค์กรวิจัยการศึกษาระดับท้องถิ่นขึ้น รวมทั้งควรมีคณะทำงานเพื่อทำหน้าที่วิเคราะห์ ประยุกต์ และถ่ายทอดเทคโนโลยีจากผลงานวิจัยการศึกษา และมีหน่วยงานกลางรับผิดชอบด้านการเผยแพร่ผลงานวิจัยโดยร่วมมือกับสื่อมวลชน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย โดยศึกษาจากเอกสาร การสอบถามและสัมภาษณ์กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น การดำเนินการเก็บข้อมูลแบ่งเป็น 2 ช่วง ช่วงแรกเก็บข้อมูลในปี พ.ศ. 2536-2537 และช่วงที่สอง เก็บข้อมูลในปี พ.ศ. 2540-2541 จากนั้นจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์และอภิปรายเปรียบเทียบ

ประชากร

ประชากรในการวิจัยนี้ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1. ผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นผู้บริหาร อาจารย์ นักการศึกษาและนักวิจัยในมหาวิทยาลัย และสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทางการศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนในประเทศไทยและญี่ปุ่น
2. ผู้ให้การสัมภาษณ์เป็นผู้บริหาร อาจารย์ นักการศึกษา และนักวิจัยในมหาวิทยาลัยและสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทางการศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนในประเทศไทยและญี่ปุ่น

กลุ่มตัวอย่าง

1. การเก็บข้อมูลในช่วงปี พ.ศ. 2536-2537

1.1 กลุ่มตัวอย่างในประเทศไทย

ก. ผู้ตอบแบบสอบถาม

ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2536) เรื่อง "การศึกษาสภาพการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทย" เป็นฐาน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบ/เกี่ยวข้องกับการวิจัยทางการศึกษา จำนวน 85 หน่วยงาน ที่ให้ข้อมูลโดยการตอบแบบสำรวจ

ข. ผู้ให้การสัมภาษณ์

ผู้ให้การสัมภาษณ์ในงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เป็นผู้บริหารจำนวน 82 คน และนักวิจัย 68 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างในประเทศญี่ปุ่น

ก. ผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นผู้บริหาร อาจารย์ นักการศึกษา นักวิจัยในมหาวิทยาลัย และสถาบันวิจัยของรัฐและเอกชน จำนวน 157 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย โดยสุ่มรายชื่อผู้บริหาร อาจารย์ นักการศึกษา นักวิจัยในมหาวิทยาลัยและสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทางการศึกษาของรัฐ ซึ่งเป็นสมาชิกของสมาคมวิชาชีพทางการศึกษา ได้จำนวน 300 ชื่อ ผู้วิจัยโดยความร่วมมือของศาสตราจารย์ โยคุโอะ มูราตะ จากมหาวิทยาลัยทสึคุบะ ประเทศญี่ปุ่น และคณะนิสิตผู้ช่วย ส่งแบบสอบถามซึ่งแปลเป็นภาษาญี่ปุ่นเรียบร้อยแล้วไปยังรายชื่อดังกล่าว ปรากฏว่าได้รับคืนจำนวน 157 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 52.3

ข. ผู้ให้การสัมภาษณ์

ผู้ให้การสัมภาษณ์ เป็นผู้บริหาร อาจารย์ นักการศึกษา นักวิจัยในมหาวิทยาลัย และสถาบัน ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทางการศึกษาของรัฐ จำนวน 26 คน ซึ่งเลือกมาให้ครอบคลุมผู้ที่มีอายุและประสบการณ์แตกต่างกันและมีคุณสมบัติร่วม ดังนี้

- (1) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในด้านการบริหารงานการวิจัย การทำงานวิจัยในสาขาต่างๆ มาเป็นเวลาอย่างน้อย 5 ปี
- (2) เป็นผู้ที่ได้รับการรับรองจากที่ปรึกษาญี่ปุ่น (Host Scientist) ว่าเป็นผู้มีวิสัยทัศน์

2. การเก็บข้อมูลในช่วงปี พ.ศ. 2540-2541

2.1 กลุ่มตัวอย่างในประเทศไทย

ก. ผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นผู้บริหาร ครู อาจารย์ นักการศึกษา นักวิจัย ในมหาวิทยาลัยและสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทางการศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน โดยกระจายไปทุกภาคภูมิศาสตร์ จำนวนทั้งสิ้น 138 คน

ข. ผู้ให้การสัมภาษณ์

ผู้ให้การสัมภาษณ์ เป็นผู้บริหาร อาจารย์ นักการศึกษา นักวิจัย ในมหาวิทยาลัย และสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทางการศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน จำนวน 30 คน ซึ่งเลือกมาให้ครอบคลุมผู้ที่มีอายุ ประสบการณ์ และตำแหน่งในระดับที่แตกต่างกันรวมทั้งมีคุณสมบัติ ดังนี้

- (1) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในด้านการบริหารงานการวิจัย/การทำงานวิจัยมาเป็นเวลาอย่างน้อย 5 ปี
- (2) เป็นผู้ที่คณะผู้วิจัยได้ตัดสินว่าเป็นผู้มีวิสัยทัศน์จากผลงานที่ปรากฏในวงการศึกษาของไทย

2.2 กลุ่มตัวอย่างในประเทศญี่ปุ่น

ก. ผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นผู้บริหาร อาจารย์ นักการศึกษา นักวิจัยในมหาวิทยาลัย และสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทางการศึกษาของเอกชน ซึ่งได้มาโดยการส่งแบบสอบถามไปยัง มหาวิทยาลัยและสถาบันเอกชนต่าง ๆ ทั้งนี้โดยความร่วมมือจาก ศาสตราจารย์ ดร.ชิเกคาสุ ทาเคมูระ แห่งมหาวิทยาลัยอิโรชิมา ประเทศญี่ปุ่น ได้รับแบบสอบถามคืนจำนวน 116 ฉบับ

ข. ผู้ให้การสัมภาษณ์

ผู้ให้การสัมภาษณ์ เป็นผู้บริหาร อาจารย์ นักการศึกษา นักวิจัย ในมหาวิทยาลัย และสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทางการศึกษาของรัฐและเอกชน จำนวน 12 คน ซึ่งเลือกมาตามเกณฑ์ดังนี้

- (1) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในด้านการบริหารงานการวิจัย/การทำงานวิจัย มาเป็นเวลาอย่างน้อย 5 ปี
- (2) เป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากที่ปรึกษาญี่ปุ่น คือ ศาสตราจารย์ ดร. ชิเกคาสุ ทาเคมูระ ว่าเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ทางการศึกษา

ตารางที่ 3.1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยในช่วงการเก็บข้อมูล 2 ช่วง

วิธีการเก็บ ข้อมูล	ช่วงการ เก็บข้อมูล	กลุ่มตัวอย่างไทย		กลุ่มตัวอย่างญี่ปุ่น	
		ปี พ.ศ. 2536- 2537	ปี พ.ศ. 2540- 2541	ปี พ.ศ. 2536- 2537	ปี พ.ศ. 2540- 2541
1. การสอบถาม		85	138	157	116
		ให้ข้อมูลจาก งานวิจัยของ สำนักงาน คณะกรรมการ การศึกษา แห่งชาติ (2536)			
2. การสัมภาษณ์		150	30	26	20

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้เครื่องมือวิจัยในการเก็บข้อมูล 2 ประเภท คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ โดยมีรายละเอียดในการสร้างเครื่องมือดังนี้

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัย

แบบสอบถาม

แบบสอบถามสภาพและแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษา ประกอบด้วยคำถามแบบปลายเปิดและปลายปิด โดยคณะผู้วิจัยดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย โดยเฉพาะรายงานการวิจัยเรื่องสภาพการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทย (2536) โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี เนื่องจากคณะผู้วิจัยจะดำเนินการศึกษาวิจัยต่อเนื่องในเรื่องเดียวกัน

2. กำหนดโครงสร้างของเนื้อหาที่ต้องการเก็บข้อมูลในแบบสอบถาม โดยพยายามให้สอดคล้องกับโครงสร้างของงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาให้มากที่สุด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้ รายละเอียดของโครงสร้างเนื้อหาที่กำหนดแสดงในตารางที่ 3.2 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3.2 โครงสร้างเนื้อหาของแบบสอบถามสภาพและแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษา

โครงสร้างเนื้อหา	ตัวแปร
1. ข้อมูลชีวสังคมของผู้ตอบ	เพศ อายุ ประสบการณ์ทำงาน ตำแหน่งทางวิชาการ
2. ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะองค์กร	ชื่อหน่วยงาน/องค์กร ตำแหน่งในหน่วยงาน/องค์กร
3. ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์กร	สังกัดการบริหารขององค์กร ประเภทองค์กร
4. ข้อมูลเกี่ยวกับการทำวิจัยของผู้ตอบ	บทบาทการวิจัย การวางแผนงานวิจัย การกำหนดหัวข้อการวิจัย การบริหารจัดการโครงการวิจัย
5. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปในการ	มูลเหตุจูงใจในการทำงาน ระยะเวลาในการทำวิจัย
	โครงสร้างของทีมวิจัย ปัญหาในการวิจัย ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในการทำวิจัย วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ลักษณะปัญหาในการทำวิจัย
	สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำวิจัย งบประมาณการทำวิจัย ปัจจัยส่งเสริมการทำวิจัย

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

โครงสร้างเนื้อหา	ตัวแปร
6. ข้อมูลเกี่ยวกับผลการวิจัย การแพร่ การประเมินผลงานวิจัย	รูปแบบและปัญหาการเผยแพร่ผลงานวิจัย คุณภาพงานวิจัย ความพึงพอใจต่องานวิจัย ปัญหาการใช้ผลงานวิจัย

3. หลังจากวงกรอบโครงสร้างเนื้อหาแล้ว ผู้วิจัยได้สร้างข้อคำถามย่อย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแบบปลายเปิดเพื่อสะดวกต่อการตอบ

4. ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยคณะผู้วิจัยได้ประชุมร่วมกัน พิจารณาอภิปรายและตรวจสอบเครื่องมือ โดยเน้นความครอบคลุมของข้อคำถามและภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร

5. แปลแบบสอบถาม จากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ

6. นักวิจัยไทยเดินทางไปประเทศญี่ปุ่นพร้อมกับแบบสอบถาม และนำเสนอแบบสอบถาม (ฉบับภาษาอังกฤษ) ให้ ศาสตราจารย์ โยคุโอะ มูราตะ แห่งมหาวิทยาลัยทสึคุบะ ผู้ทำหน้าที่ให้คำปรึกษา (Host Scientist) พิจารณา

7. นักวิจัยไทย และศาสตราจารย์มูราตะ พิจารณาและอภิปรายปรับแบบสอบถามร่วมกัน

8. ศาสตราจารย์ มูราตะ จัดประชุมคณะอาจารย์ผู้มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยของมหาวิทยาลัยทสึคุบะ เพื่อพิจารณาแบบสอบถามอีกครั้งหนึ่ง โดยเชิญนักวิจัยไทยเข้าร่วมประชุมเพื่อชี้แจงด้วย

9. นักวิจัยไทยและศาสตราจารย์ มูราตะ นำผลการประชุมมาปรับปรุงแบบสอบถาม เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของญี่ปุ่น

10. หลังจากปรับปรุงแบบสอบถามแล้ว ศาสตราจารย์ มูราตะ จึงดำเนินการแปลแบบสอบถามเป็นภาษาญี่ปุ่น และจัดพิมพ์เพื่อส่งกลุ่มตัวอย่างต่อไป โดยได้มีการปรับแบบสอบถามอีกครั้งหนึ่ง ก่อนส่งแบบสอบถามในช่วงที่ 2 คือในปี พ.ศ. 2540 - 2541

แบบสัมภาษณ์

คณะผู้วิจัยจัดทำแบบสัมภาษณ์แนวโน้มการวิจัยทางการศึกษา ดังนี้

1. จัดทำแบบสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) โดยสร้างแนวการสัมภาษณ์ ที่มีคำถามครอบคลุมประเด็นดังปรากฏในตารางที่ 3
2. แปลแบบสัมภาษณ์เป็นภาษาอังกฤษ และแปลเป็นภาษาไทยขึ้น โดยวิธีการเดียวกันกับการสร้างแบบสอบถาม

ตารางที่ 3.3 แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์

โครงสร้างเนื้อหา	ตัวแปร
1. แนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาในทศวรรษหน้า	การเลือกหัวข้อวิจัย กระบวนการทำโครงการวิจัย ลักษณะของกลุ่มผู้ทำวิจัย ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ งบประมาณการวิจัย การส่งเสริมคุณภาพงานวิจัย องค์ประกอบที่ส่งเสริมการทำวิจัย การนำผลการวิจัยไปใช้
2. แนวโน้มงานวิจัย	ลักษณะของหัวข้อวิจัย ฯลฯ
3. ข้อเสนอแนะ	

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลของงานวิจัยนี้ ดำเนินการเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูลช่วงปี พ.ศ. 2536-2537

1.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลในประเทศไทย

คณะผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากงานวิจัยเรื่อง "การศึกษาสภาพการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทย" ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2536) ซึ่งได้ทำไว้แล้ว โดยสามารถรวบรวมปริมาณงานวิจัยของประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529-2533 ไว้ได้แล้ว คณะผู้วิจัยจึงได้สืบค้นข้อมูลงานวิจัยทางการศึกษาดังแต่ปี พ.ศ. 2534-2536 เพิ่มเติม จากเอกสารที่เป็นฐานข้อมูลของหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เอกสารของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่ง

ชาติ ทบวงมหาวิทยาลัย กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยดังปรากฏ
ในบรรณานุกรมท้ายเล่ม

สำหรับข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการวิจัยทางการศึกษาและแนวโน้มการวิจัยทางการ
ศึกษานั้น คณะผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ที่เก็บ
ข้อมูลจากการสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามบุคลากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 150 หน่ว
ยงาน หน่วยงานละ 1 คน รวม 150 คน และจากการสัมภาษณ์กลุ่มบุคคลดังกล่าวจำนวน 85 คน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลในประเทศญี่ปุ่น

2.1 นักวิจัยไทยสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณงานวิจัยทางการศึกษาของ
ประเทศญี่ปุ่นตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ.2529-2536 โดยใช้ฐานข้อมูลของสถาบันวิจัยทางการศึกษาแห่งชาติ
ของประเทศญี่ปุ่น (NIER)

2.2 ในด้านการสอบถาม หลังจากได้ปรับปรุงแบบสอบถามและแบบ
สัมภาษณ์ และจัดแปลและพิมพ์เป็นภาษาญี่ปุ่นเสร็จเรียบร้อยแล้ว ศาสตราจารย์ มูราตะ ที่
ปรึกษาจึงได้จัดส่งแบบสอบถามดังกล่าวไปให้กลุ่มตัวอย่าง 300 ฉบับ ปรากฏว่า ได้แบบสอบถาม
กลับคืนมา 157 ฉบับ คือ ร้อยละ 52.3 ศาสตราจารย์ มูราตะ ได้จัดส่งแบบสอบถามดังกล่าวมาให้
นักวิจัยไทย เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป สำหรับข้อเสนอแนะที่เป็นส่วนอัตนัย ศาสตราจารย์มูราตะ
ได้ช่วยแปลเป็นภาษาอังกฤษให้แก่ นักวิจัยไทยด้วย

2.3 ในด้านการสัมภาษณ์นักวิจัยไทยที่เดินทางไปเก็บข้อมูลที่ประเทศ
ญี่ปุ่น ได้เดินทางไปสัมภาษณ์นักวิจัยญี่ปุ่นตามคำแนะนำของ ศาสตราจารย์ มูราตะ โดยมีนัก
ศึกษาไทยที่กำลังศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยทสึกุบะ ร่วมเป็นผู้ช่วยในการสัมภาษณ์ นักวิจัยไทยทำ
การสัมภาษณ์อาจารย์และผู้บริหารในมหาวิทยาลัย รวมทั้งผู้บริหารสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย
ทางการศึกษา รวมทั้งสิ้น 26 คน ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ประมาณ 2 สัปดาห์

การนำเสนอผลการวิจัยช่วงแรกในการประชุมระหว่างประเทศ

หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 1 ในประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นได้แล้ว
คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล เปรียบเทียบข้อมูลระหว่าง 2 ประเทศและสรุปผลการวิจัยในช่วงแรก
เพื่อนำผลไปเสนอในการประชุมนานาชาติเรื่อง "Asian Perspectives in Education for the 21st
Century" ซึ่งจัดขึ้นโดย Comparative Education Society of Asia ณ Waseda University กรุง
โตเกียว เมื่อวันที่ 10-11 ธันวาคม พ.ศ. 2539 ในการนำเสนอผลการประชุมครั้งนี้ ศาสตราจารย์
มูราตะ ได้เข้าร่วมนำเสนอ พร้อมกับนักวิจัยไทย 2 คน การนำเสนอได้รับความสนใจจากผู้เข้าร่วม
ประชุมเป็นอย่างมาก รวมทั้งได้รับคำแนะนำต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ยิ่งจากผู้ฟัง ซึ่งเป็นนักการศึกษา
และนักวิจัยจากประเทศต่างๆ

ระยะที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูลช่วงปี พ.ศ. 2540-2541

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลในประเทศไทย

1.1 คณะผู้วิจัยสืบค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณงานวิจัยทางการศึกษาของไทย ตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2537-2539 เพิ่มเติมจากเอกสาร ซึ่งเป็นข้อมูลของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เอกสารของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เอกสารของทบวงมหาวิทยาลัย กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

1.2 คณะผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังผู้บริหาร ครู อาจารย์ นักการศึกษา นักวิจัย ในมหาวิทยาลัยและสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทางการศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน กระจายไปทุกภูมิภาค รวมทั้งสิ้นจำนวน 200 ฉบับ ได้แบบสอบถามคืนมา 138 ฉบับ คือประมาณร้อยละ 68

1.3 คณะผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ผู้บริหาร อาจารย์ นักการศึกษา นักวิจัย ในมหาวิทยาลัยและสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทางการศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน รวมจำนวน 30 คน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลในประเทศญี่ปุ่น

2.1 นักวิจัยไทยสืบค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณงานวิจัยทางการศึกษาของญี่ปุ่นตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2537-2539 เพิ่มเติมจากช่วงแรก โดยให้ฐานข้อมูลเดิม คือฐานข้อมูลของสถาบันวิจัยทางการศึกษาแห่งชาติ (NIER) ของประเทศญี่ปุ่น

2.2 คณะผู้วิจัยได้ปรับแบบสอบถามฉบับเดิม และศาสตราจารย์ ดร. ชิเกดาสุ ทาเคมูระ แห่งมหาวิทยาลัยฮิโรชิมา ได้ช่วยจัดส่งแบบสอบถาม (ฉบับภาษาญี่ปุ่น) ไปยังผู้บริหาร อาจารย์ นักการศึกษา นักวิจัย ในมหาวิทยาลัยและสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทางการศึกษาของเอกชน ปรากฏว่า ได้รับแบบสอบถามคืนมาจำนวน 116 ฉบับ

2.3 นักวิจัยไทย ได้ทำการสัมภาษณ์ผู้บริหาร อาจารย์ นักการศึกษา นักวิจัย ของญี่ปุ่น เพิ่มเติมอีกจำนวน 20 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณงานวิจัยทางการศึกษา ใช้การแจกแจงจำนวนและวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลระหว่าง 2 ประเทศ โดยใช้อัตราส่วน และการบรรยาย

2. ข้อมูลจากแบบสอบถามใช้สถิติภาคบรรยายในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSSPC

3. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และประมวลผลโดยใช้ความถี่และร้อยละ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ในบทนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย ตอนที่ 1.1 เป็นการเปรียบเทียบสภาพการทำวิจัยในประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับปริมาณงานวิจัยในช่วง 10 ปี คือระหว่าง พ.ศ. 2529 - 2539 ลักษณะของงานวิจัยจำแนกตามสาขาวิชาที่ทำวิจัย และระดับการศึกษาที่ทำวิจัย ตอนที่ 1.2 เป็นการเปรียบเทียบลักษณะการดำเนินงานวิจัยของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับการวางแผนการวิจัย การบริหารโครงการวิจัย การดำเนินงานวิจัย ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการวิจัย การใช้ประโยชน์จากงานวิจัย ปัจจัยที่มีส่วนช่วยในการทำวิจัย คุณภาพงานวิจัย และอื่น ๆ เป็นต้น ตอนที่ 2 เป็นผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และตอนที่ 3 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

1.1 สภาพการทำวิจัยในประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น

1.1.1 ปริมาณงานวิจัย

ตารางที่ 4.1 แสดงให้เห็นว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2529-2530 งานวิจัยในประเทศไทยเท่าที่ปรากฏในฐานข้อมูลมีประมาณ 334 เรื่อง ซึ่งอาจจะน้อยกว่าที่เป็นจริง เนื่องจากจำนวนงานวิจัยของอาจารย์ในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยเท่าที่ปรากฏว่าในช่วงปีนี้มีน้อยมาก อันอาจเกิดจากระบบการจัดเก็บฐานข้อมูลที่ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์เท่าที่ควร ในขณะที่ในช่วงปีเดียวกันนี้ งานวิจัยประเทศญี่ปุ่นมีจำนวน 11,972 เรื่อง สำหรับในช่วงปี 2531 - 2533 งานวิจัยในประเทศไทยมีประมาณ 502 เรื่อง ในขณะที่ของประเทศญี่ปุ่นมีจำนวน 18,389 เรื่อง จะเห็นว่าปริมาณงานวิจัยของประเทศญี่ปุ่นมีเป็นจำนวนประมาณ 36-37 เท่าของงานวิจัยในประเทศไทย แต่ในปี พ.ศ. 2534 - 2536 ข้อมูลงานวิจัยของประเทศไทยแสดงให้เห็นว่ามีงานวิจัยประมาณ 1,894 เรื่อง (รวมงานวิจัยของทบวงมหาวิทยาลัย) ในขณะที่ประเทศญี่ปุ่นมีจำนวน 19,811 เรื่อง เมื่อวิเคราะห์แล้วพบว่าในช่วงปีนี้นักงานวิจัยของประเทศญี่ปุ่นมีเป็นจำนวนประมาณ 10 เท่าของงานวิจัยในประเทศไทย สำหรับในช่วงปี พ.ศ. 2537-2539 งานวิจัยของประเทศไทยมีจำนวน 2,036 เรื่อง ซึ่งเพิ่มขึ้นกว่าเดิม ในขณะที่งานวิจัยของประเทศญี่ปุ่นในช่วงปี 2537-2539 มีจำนวน 24,296 เรื่อง คิดเป็น 12 เท่าของงานวิจัยในประเทศไทย

ตารางที่ 4.1 การเปรียบเทียบปริมาณงานวิจัยทางการศึกษาของประเทศไทยและ
ประเทศญี่ปุ่นระหว่างปี พ.ศ. 2529-2539

ประเทศ	2529-2530	2531-2533	2534-2536	2537-2539
ไทย*	334	502	1,894	2,036
ญี่ปุ่น	11,972	18,389	19,811	24,296
อัตราส่วน	1 : 36	1 : 37	1 : 10	1 : 12

* ข้อมูลของประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยของหน่วยงานของรัฐ ไม่มีของภาคเอกชน

1.1.2 งานวิจัยจำแนกตามสาขาวิชา

ตารางที่ 4.2 แสดงให้เห็นว่าในช่วงปี พ.ศ. 2529-2533 งานวิจัยของประเทศไทยมี
เนื้อหาสาระเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลมากที่สุดคือประมาณร้อยละ 19.98 รองลงมาคืองาน
วิจัยเกี่ยวกับ วิธีสอน/การสอน มีร้อยละ 18.30 และงานวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร/การเรียนการสอน
ประมาณร้อยละ 17.82 สัดส่วนของสาขาวิชาของงานวิจัยในประเทศไทยเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง
โดยเริ่มมีงานวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร/การเรียนการสอนมากขึ้น ในปี พ.ศ. 2538 พบว่ามีร้อยละ 28.5
ซึ่งเท่ากับปริมาณงานวิจัยในเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา สำหรับงานวิจัยด้านสื่อ วิธี
สอน การวัดและประเมินผลมีสัดส่วนลดลง

งานวิจัยของประเทศไทยซึ่งมีระบบการจำแนกตามสาขาวิชาแตกต่างจากประเทศไทยจะ
มีการทำวิจัยในเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์/พื้นฐานการศึกษามากที่สุดคือร้อยละ 39.14
รองลงมาเป็นงานวิจัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับด้านวิธีสอน/การประมาณร้อยละ 26.14 สำหรับด้าน
หลักสูตร/การเรียนการสอนพบว่ามีเพียงร้อยละ 3.44 ซึ่งมีความเป็นไปได้ว่างานวิจัยของประเทศ
ญี่ปุ่นที่เกี่ยวกับเนื้อหานี้อาจกระจายอยู่ตามเนื้อหาสาระที่จำแนกตามระดับการศึกษาต่างๆ
สำหรับงานวิจัยที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับสังคมวิทยาและจิตวิทยาของประเทศญี่ปุ่นนั้นพบว่ามี
ดำเนินการกันประมาณร้อยละ 10.72 ซึ่งมากกว่าของประเทศไทยที่มีเพียงร้อยละ 1.32 ส่วนงาน
วิจัยด้านการวัดและประเมินผลของประเทศไทย (ร้อยละ 19.98) มีการดำเนินการมากกว่าของ
ประเทศญี่ปุ่น (ร้อยละ 1.53)

โดยภาพรวมในช่วงปี พ.ศ. 2534-2536 งานวิจัยของประเทศไทยยังมีการกระจายตาม
สาขาวิชาต่าง ๆ คล้ายกับช่วงปี พ.ศ. 2529-2533 คือยังดำเนินการในเรื่องที่เกี่ยวกับประวัติการ
ศึกษาและพื้นฐานการศึกษามากกว่าเนื้อหาสาระอื่น แต่ของประเทศไทยเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม
บ้างโดยประมาณมากกว่าครึ่งหนึ่งเป็นงานวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร/การเรียนการสอน สื่อ วิธีสอน ใน
ขณะที่งานวิจัยด้านประวัติการศึกษาหรือพื้นฐานการศึกษาของไทยแทบจะไม่พบเลย

ตารางที่ 4.2 การเปรียบเทียบจำนวนงานวิจัยทางการศึกษาของไทยและญี่ปุ่นที่มีการนำเสนอในปี พ.ศ. 2529-2538 จำแนกตามสาขาวิชา

สาขาวิชา	ไทย (2529-2533)			ไทย (2536)			ไทย (2538)			ญี่ปุ่น (2529-2533)			ญี่ปุ่น (2534-2536)		
	N	%		N	%		N	%		N	%		N	%	
1. หลักสูตรการเรียนการสอน	149	17.82		168	37.67		92	28.5		793	3.44		509	3.46	
2. บริหารการศึกษา/การจัดการศึกษา	121	14.47		138	30.94		92	28.5		3,102	13.46		2,034	13.83	
3. นวัตกรรมศึกษา	17	2.03		-	-		17	5.3		-	-		-	-	
4. วัดและประเมินผล	167	19.98		42	9.42		30	9.3		353	1.53		234	1.59	
5. วิธีการสอน/การสอน	153	18.30		-	-		26	8.1		6,026	26.14		3,581	24.36	
6. เทคโนโลยีศึกษา	94	11.24		18	4.04		21	6.5		-	-		-	-	
7. ประวัติศาสตร์/พื้นฐานการศึกษา	-	-		-	-		-	-		9,022	39.14		5,939	40.40	
8. สังคมวิทยา/จิตวิทยาการศึกษา และแนะแนว	11	1.32		26	5.83		26	7.7		2,470	10.72		1,714	11.66	
9. อื่นๆ	124	14.83		54	12.11		20	6.2		1,284	5.57		691	4.70	
รวม	836	100.00		446	100.00		323	100.00		23,050	100.00		14,702	100.00	
10. ปริญญาศึกษาระดับศึกษามัธยมศึกษา/ อุดมศึกษา/สาขาวิชา/ศึกษาศาสตร์/ศึกษาศาสตร์/ การศึกษาระดับ	*	*		*	*		*	*		(7,311**)	**		(5,109**)	**	
รวม	836	100.00		446	100.00		323	100.00		30,361	100.00		19,811	100.00	

หมายเหตุ การรายงานผลบทสรุปงานวิจัยของไทยในปี 2534 จำนวนประเภทงานวิจัยต่างจากปีก่อน จึงไม่นำมาเสนอผล.

*ระบบการจำแนกหัวข้อตามสาขาวิชาของไทยและญี่ปุ่นไม่เหมือนกันงานวิจัยของญี่ปุ่นมีการแบ่งสาขาวิชาตามระดับการศึกษาด้วย

**จำนวนงานวิจัยญี่ปุ่นที่นำไปใช้ในการวิเคราะห์ จำแนกตามระดับการศึกษา ในตารางที่ 4.3

1.1.3 งานวิจัยจำแนกตามระดับการศึกษา

ตารางที่ 4.3 หากวิเคราะห์งานวิจัยตามระดับการศึกษาพบว่างานวิจัยในช่วงปี พ.ศ. 2529 -2533 ของประเทศไทยจะศึกษาในเนื้อหาที่เกี่ยวกับระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษามากที่สุด (ร้อยละ 47.97) รองลงมาเป็นงานวิจัยของการฝึกหัดครู (ร้อยละ 20.22) ระดับอาชีวศึกษา (ร้อยละ 9.69) และการศึกษาจากระบบ (ร้อยละ 9.45) ในระดับปฐมวัยพบว่ามีน้อยมากเพียงร้อยละ 0.84 แต่มีแนวโน้มว่างานวิจัยจะศึกษาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอุดมศึกษามากขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2538 มีร้อยละ 13.62 ซึ่งแต่เดิมในช่วงปี 2529-2533 มีเพียงร้อยละ 2.51 นอกจากนี้ยังพบว่างานวิจัยด้านการฝึกหัดครูมีแนวโน้มลดลงจากเดิมซึ่งมีประมาณร้อยละ 20.22 เหลือเพียงร้อยละ 5.57

สำหรับงานวิจัยของประเทศญี่ปุ่นนั้น ปรากฏว่าเป็นงานวิจัยในระดับอุดมศึกษามากที่สุดคือร้อยละ 37.83 รองลงมาคือการศึกษาจากระบบ (ร้อยละ 19.81) การศึกษาพิเศษมีประมาณร้อยละ 19.81 ซึ่งมากกว่าของประเทศไทยซึ่งมีประมาณร้อยละ 1.32 นอกจากนี้ยังพบว่างานวิจัยระดับปฐมวัยของญี่ปุ่น (ร้อยละ 13.58) มีสัดส่วนมากกว่าของประเทศไทย (ร้อยละ 0.84) อย่างมาก ที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่งคืองานวิจัยของประเทศญี่ปุ่นไม่ได้มีการจำแนกงานวิจัยตามเนื้อหาเกี่ยวกับการฝึกหัดครูและอาชีวศึกษาเหมือนประเทศไทย จึงมีความเป็นไปได้ที่งานวิจัยประเภทนี้ไปแฝงอยู่ในงานวิจัยตามเนื้อหาสาระอื่น ๆ หรืออาจเป็นเพราะงานวิจัยนี้มีเป็นจำนวนน้อยจึงจึงมิได้จำแนกประเภทออกมาโดยเฉพาะ เป็นที่น่าสังเกตว่าในช่วงปี พ.ศ. 2534-2536 งานวิจัยของประเทศไทยมีสัดส่วนงานวิจัยด้านการศึกษานอกระบบ (ร้อยละ 23.35) มากขึ้นกว่าเดิม (ร้อยละ 19.81) โดยงานวิจัยระดับปฐมวัยมีสัดส่วนลดลงประมาณร้อยละ 2

โดยภาพรวม งานวิจัยของประเทศไทยจะศึกษาวิจัยในเนื้อหาที่เกี่ยวกับระดับอุดมศึกษา การศึกษานอกระบบ และการศึกษาพิเศษ และมีการกระจายในเนื้อหาเกี่ยวกับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาบ้าง แต่ไม่พบว่ามีการศึกษาวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอาชีวศึกษาและการฝึกหัดครู ซึ่งข้อค้นพบนี้แตกต่างจากงานวิจัยของประเทศไทย งานวิจัยของไทยส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเนื้อหาที่เกี่ยวกับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา แต่มีแนวโน้มว่าจะศึกษาในเนื้อหาที่เกี่ยวกับอุดมศึกษามากขึ้น และด้านการฝึกหัดครูจะมีสัดส่วนลดลง การวิจัยเกี่ยวกับการศึกษานอกระบบยังไม่มากเท่าประเทศญี่ปุ่นและยังมีแนวโน้มลดลงด้วย และที่เห็นได้ชัดคืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพิเศษของไทยแทบจะไม่มีปรากฏเลย โดยเฉพาะในช่วงปีหลัง ๆ

ตารางที่ 4.3 การเปรียบเทียบจำนวนงานวิจัยทางการศึกษาของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น จำนวนตามระดับการศึกษาปี พ.ศ. 2529-2538

ระดับการศึกษา	ไทย (2529-2533)		ไทย (2536)		ไทย (2538)		ญี่ปุ่น (2529-2533)		ญี่ปุ่น (2534-2536)	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1. ปฐมวัย	7	0.84	11	2.47	6	1.86	993	13.58	603	11.80
2. ประถมศึกษา, มัธยมศึกษา	401	47.97	246	55.16	158	48.92	890	12.17	660	12.92
3. อุดมศึกษา	21	2.51	44	9.87	44	13.62	2,766	37.83	1,967	38.50
4. ผิกหัตถ์	169	20.22	19	4.26	18	5.57	-	-	-	-
5. อารังศึกษา	81	9.69	59	13.23	35	10.84	-	-	-	-
6. การศึกษาพิเศษ	11	1.32	-	-	-	-	1,214	16.61	686	13.43
7. การศึกษานอกระบบ	79	9.45	30	6.73	19	5.88	1,448	19.81	1,193	23.35
8. การศึกษาทั่วไปอื่น ๆ	67	8.01	37	8.29	43	13.31	-	-	-	-
รวม	836	100.01	446	100.0	323	100.0	7,311*	100.00	5,109*	100.00

* งานวิจัยของประเทศไทยที่วิเคราะห์ในตารางนี้ไม่รวมงานวิจัยที่แยกตามสาขาวิชา ซึ่งจำนวนตามระดับการศึกษาไม่ได้ (ตารางที่ 4.2)

1.2 ลักษณะการดำเนินการวิจัย

ข้อมูลในการวิจัยที่ใช้การตอบคำถามเกี่ยวกับลักษณะการดำเนินการวิจัยของประเทศไทย และประเทศญี่ปุ่นได้มาจากการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักวิจัยในทั้งสองประเทศ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ซึ่งมีการดำเนินการเก็บข้อมูลเป็น 2 ช่วง ในประเทศญี่ปุ่นมีการเก็บข้อมูลในช่วงปี พ.ศ. 2536-2537 และในช่วงปี พ.ศ. 2540-2541 ส่วนในประเทศไทยนั้นได้มีการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามในช่วงปี พ.ศ. 2540-2541 เพียงครั้งเดียว ทั้งนี้ความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะการดำเนินวิจัยของนักวิจัยในช่วงปี 2536-2537 จะอิงข้อมูลจากรายงานการวิจัยที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2536) ได้รายงานเกี่ยวกับสภาพการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทย เป็นฐานในการเปรียบเทียบสภาพการทำวิจัยของประเทศไทยกับญี่ปุ่น ผลปรากฏว่าข้อมูลจากนักวิจัยญี่ปุ่นในปี พ.ศ. 2536-2537 ที่เก็บได้มีจำนวน 157 คน ส่วนในช่วงปี พ.ศ. 2540-2541 มีจำนวน 116 คน สำหรับข้อมูลที่เก็บจากนักวิจัยไทยในช่วงปี พ.ศ. 2540-2541 นั้นมีจำนวน 138 คน รายละเอียดของผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏในตอนี่ 2.1 ซึ่งแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้ภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่างในช่วงปี พ.ศ. 2536 จะไม่ปรากฏข้อมูลส่วนนี้เนื่องจากหน่วยในการวิเคราะห์ของงานวิจัยในช่วงปี พ.ศ. 2533-2536 ซึ่งดำเนินการโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2536) กำหนดเป็นองค์กร/หน่วยงาน ไม่ใช่ นักวิจัยรายบุคคล ส่วนตอนที่ 2.2 - 2.16 เป็นผลการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะการดำเนินงานวิจัยในสองประเทศ

1.2.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 4.4 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักวิจัยในประเทศไทยที่ตอบแบบสอบถามในปี พ.ศ. 2540-2541 ซึ่งมีจำนวน 138 คนนั้นส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคือร้อยละ 70.3 โดยมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 54.5) มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี และประมาณร้อยละ 82.8 มีประสบการณ์ในการทำงานประมาณ 16 ปีขึ้นไป สำหรับนักวิจัยญี่ปุ่นนั้นในช่วงปี พ.ศ. 2536-2537 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 89.8) และร้อยละ 36.3 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี รองลงมาคือผู้มีอายุระหว่าง 31-40 ปี (ร้อยละ 25.5) และ ประมาณร้อยละ 24.2 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี โดยกลุ่มตัวอย่างประมาณร้อยละ 79.5 มีประสบการณ์ในการทำงาน 16 ปีขึ้นไป ในขณะที่ในช่วงปี พ.ศ. 2540-2541 พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศชายเช่นกัน (ร้อยละ 84.5) มีอายุ 60 ปีขึ้นไปถึงร้อยละ 49.1 และมีประสบการณ์ในการทำงานประมาณ 16 ปี ขึ้นไปร้อยละ 44.2 จะเห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามของญี่ปุ่นส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุและประสบการณ์ของกลุ่มตัวอย่างในประเทศไทยที่เก็บข้อมูลในปี พ.ศ. 2540-2541 ใกล้เคียงกับอายุและประสบการณ์ของกลุ่มตัวอย่างของญี่ปุ่นที่เก็บข้อมูลในช่วงปี พ.ศ. 2536-2537 แต่ค่อนข้างแตกต่างจากอายุและประสบการณ์ของกลุ่มตัวอย่างในประเทศญี่ปุ่นซึ่ง

เก็บข้อมูลในช่วงปี พ.ศ. 2540-2541 โดยกลุ่มตัวอย่างในประเทศญี่ปุ่นในช่วงปี พ.ศ. 2540-2541 มีประสบการณ์ในการทำงานกระจายในช่วงจำนวนปีต่าง ๆ ใกล้เคียงกัน ทั้งนี้ผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานระหว่าง 6 -10 ปี มีจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 25)

ตารางที่ 4.4 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ อายุและประสบการณ์ในการทำงาน

ตัวแปร	ไทย (36-37)		ไทย (40-41)		ญี่ปุ่น (36-37)		ญี่ปุ่น (40-41)	
	*	*	N	%	N	%	N	%
เพศ			(138)	(100)	(157)	(100)	(116)	(100)
ชาย			41	29.7	141	89.8	98	84.5
หญิง			97	70.3	16	10.2	18	15.5
อายุ			(132)	(100)	(157)	(100)	(116)	(100)
30 ลงมา			4	3.0	3	1.9	-	-
31-40			24	18.2	40	25.5	6	5.2
41-50			72	54.5	57	36.3	22	19.0
51-60			32	24.2	38	24.2	31	26.7
60 ขึ้นไป			-	-	19	12.1	57	49.1
ประสบการณ์การทำงาน			(134)	(100)	(78)	(100)	113	(100)
5 ปีลงมา			3	2.2	3	3.8	20	17.7
6-10			8	6.0	5	6.4	29	25.7
11-15			12	9.0	8	10.3	14	12.4
16-20			40	29.9	23	29.5	10	8.8
21-25			31	23.1	18	23.1	13	11.5
26-30			33	24.6	14	17.9	17	15.1
31 ปีขึ้นไป			7	5.2	7	9.0	10	8.8

* ข้อมูลปี 2536-2537 ของไทยไม่มี เนื่องจากหน่วยการวิเคราะห์เป็นหน่วยงาน ไม่ใช่รายบุคคล

สำหรับตำแหน่งทางวิชาการของผู้ตอบแบบสอบถามในตารางที่ 4.5 นั้นพบว่ากลุ่มตัวอย่างในประเทศไทยประมาณร้อยละ 38.5 มีตำแหน่งทางวิชาการเป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์ และตำแหน่งรองศาสตราจารย์มีเป็นจำนวนร้อยละ 20.0 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักวิจัยญี่ปุ่นในช่วงปี พ.ศ. 2536-2537 ประมาณร้อยละ 36.6 มีตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ และร้อยละ 19.7 มี

ตำแหน่งอาจารย์ โดยมีสัดส่วนเท่ากับผู้ที่มิตำแหน่งนักวิจัยคือร้อยละ 19.7 ในช่วงปี พ.ศ. 2540-2541 พบว่ากลุ่มตัวอย่างในประเทศญี่ปุ่นส่วนใหญ่คือร้อยละ 78.5 มีตำแหน่งเป็นศาสตราจารย์

ตารางที่ 4.5 ตำแหน่งทางวิชาการและตำแหน่งในองค์กร

ตำแหน่ง	ไทย (36-37)		ไทย (40-41)		ญี่ปุ่น (36-37)		ญี่ปุ่น (40-41)	
	*	*	N	%	N	%	N	%
1. ตำแหน่งทางวิชาการ			(130)	(100)	(71)	(100)	(116)	(100)
1.1 ศาสตราจารย์			-	-	-	-	91	78.5
1.2 รองศาสตราจารย์			26	20.0	1	1.4	1	0.9
1.3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์			50	38.5	26	36.6	11	9.5
1.4 อาจารย์			27	20.8	14	19.7	-	-
1.5 นักวิจัย			3	2.3	14	19.7	-	-
1.6 อื่นๆ			24	18.5	16	22.5	13	11.2
2. ตำแหน่งในองค์กร			(115)	(100)	(65)	(100)	(72)	(100)
2.1 คนบด			3	2.6	-	-	2	2.8
2.2 หัวหน้าสถาบัน			3	2.6	2	3.4	3	4.2
2.3 หัวหน้าศูนย์			28	24.3	20	30.8	4	5.6
2.4 สมาชิกของคณะวิจัย			20	17.4	15	23.1	5	6.9
2.5 อื่นๆ			61	53.0	28	43.1	58	80.6

* ข้อมูลปี 2536-2537 ของไทยไม่มี เนื่องจากหน่วยการวิเคราะห์เป็นหน่วยงาน ไม่มีรายบุคคล

ตารางที่ 4.5 แสดงตำแหน่งในองค์กรของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าข้อมูลในปี 2540-2541 กลุ่มตัวอย่างในประเทศไทยมากกว่าร้อยละ 53.0 ไม่ได้มีตำแหน่งบริหารหรือเป็นสมาชิกในคณะวิจัย ซึ่งเป็นไปในทำนองเดียวกับกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่อยู่ในประเทศญี่ปุ่น ในช่วงปี 2536-2537 แต่จะแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างของนักวิจัยญี่ปุ่นในปี 2540-2541 ซึ่งส่วนใหญ่ผู้มีตำแหน่งอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ผู้บริหารในสถาบัน

ในด้านลักษณะขององค์กรนั้น (ตารางที่ 4.6) พบว่ากลุ่มตัวอย่างในประเทศไทยเกือบร้อยละ 100 ทำงานในองค์กรรัฐบาล ซึ่งคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างของประเทศญี่ปุ่นที่ร้อยละ 73.7 ทำงานในองค์กรรัฐบาล แต่ในปี 2540-2541 ข้อมูลส่วนใหญ่มาจากองค์กรเอกชน อย่างไรก็ตามสำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักวิจัยไทยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมาจากหน่วยงานที่ไม่ใช่สถาบันการศึกษาประมาณครึ่งหนึ่ง แต่ในประเทศญี่ปุ่นผู้ตอบแบบสอบถามทำงานในมหาวิทยาลัยเป็นส่วนใหญ่คือประมาณร้อยละ 86 ในปี 2536-2537 และร้อยละ 98.3 ในปี พ.ศ. 2540-2541 นอกจากนี้ยังพบ

ว่ากลุ่มนักวิจัยทั้งในประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นจะมีบทบาทเป็นผู้ดำเนินการวิจัยเป็นส่วนใหญ่ คือมากกว่าร้อยละ 75 (ตารางที่ 4.7)

ตารางที่ 4.6 ลักษณะและรูปแบบขององค์กร

ลักษณะขององค์กร	ไทย (36-37)		ไทย (40-41)		ญี่ปุ่น (36-37)		ญี่ปุ่น (40-41)	
	*	*	N	%	N	%	N	%
1. ลักษณะองค์กร			(138)	(100)	(156)	(100)	(116)	(100)
1.1 องค์กรรัฐบาล			137	99.3	115	73.7	1	0.9
1.2 องค์กรเอกชน			1	0.7	40	25.6	115	99.1
1.3 มูลนิธิของรัฐบาล			-	-	1	0.6	-	-
2. รูปแบบขององค์กร			(137)	(100)	(157)	(100)	(116)	(100)
2.1 มหาวิทยาลัย			68	49.7	135	86.0	114	98.3
2.2 สถาบันวิจัย			5	3.6	13	8.3	1	0.9
2.3 อื่นๆ			64	46.7	9	5.7	1	0.9

* ข้อมูลปี 2536-2537 ของไทยไม่มี เนื่องจากหน่วยการวิเคราะห์เป็นหน่วยงาน ไม่มีรายบุคคล

ตารางที่ 4.7 บทบาทในการวิจัย

บทบาทในการวิจัย	ไทย (36-37)		ไทย (40-41)		ญี่ปุ่น (36-37)		ญี่ปุ่น (40-41)	
	-	-	N(135)	%	N(153)	%	N(116)	%
1. เป็นผู้ดำเนินการวิจัย			101	74.8	131	85.6	91	78.4
2. เป็นผู้ช่วยของคณะวิจัย			21	15.6	45	29.4	55	47.4
3. เป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูล			34	25.2	51	33.3	25	21.6
4. เป็นผู้ติดต่อประสานงาน			48	35.6	35	22.9	26	22.4
5. อื่นๆ			16	11.9	12	7.8	9	7.8

* ข้อมูลปี 2536-2537 ของไทยไม่มี เนื่องจากหน่วยการวิเคราะห์เป็นหน่วยงาน ไม่มีรายบุคคล

โดยสรุปรวม ภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถามของประเทศไทยในปี 2540-2541 และประเทศญี่ปุ่นในปี 2536-2537 มีความคล้ายกันในตัวแปรลักษณะองค์กรที่สังกัดซึ่งส่วนใหญ่เป็น องค์กรรัฐบาล (ในปี 2540-2541 ผู้ตอบของประเทศญี่ปุ่นส่วนใหญ่ทำงานในองค์กรเอกชน) นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสองประเทศมีตำแหน่งบริหารหรือไม่มีในสัดส่วนที่ ใกล้เคียงกัน และตำแหน่งทางวิชาการก็คล้ายกันคือส่วนใหญ่มีตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประมาณร้อยละ 36.6-38.5 ยกเว้นข้อมูลของนักวิจัยญี่ปุ่นในปี 2540-2541 ซึ่งกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีตำแหน่งศาสตราจารย์มากกว่า สำหรับอายุและประสบการณ์ทำงานของกลุ่มตัวอย่างก็อยู่

ในช่วงที่ใกล้เคียงกัน ตัวแปรภูมิหลังที่ต่างกัน ได้แก่ เพศของผู้ตอบ กลุ่มตัวอย่างของประเทศไทย ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ในขณะที่ของประเทศญี่ปุ่นส่วนใหญ่เป็นเพศชาย

1.2.2 การวางแผนการวิจัย

1) ช่วงเวลาในการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตารางที่ 4.8 แสดงให้เห็นว่าในช่วงปี 2536-2537 นักวิจัยไทยประมาณร้อยละ 45.3 ไม่มีการกำหนดช่วงเวลาในการวิจัย แต่ในช่วงปี 2540-2541 ส่วนใหญ่จะมีการกำหนดแผนการดำเนินการวิจัยซึ่งมีทั้งระยะสั้นและระยะยาว (ร้อยละ 66.2) ซึ่งนับว่าในประเทศไทยเองมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในเรื่องการกำหนดช่วงเวลาในการวิจัย แต่สำหรับในประเทศญี่ปุ่นพบว่าในช่วงปี 2536-2537 และช่วงปี 2540-2541 การกำหนดช่วงเวลาในการวิจัยยังไม่ค่อยแตกต่างกัน คือ ประมาณร้อยละ 45.4-50.7 ไม่ได้มีแผนการดำเนินงานวิจัย

2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนงานวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตารางที่ 4.8 แสดงให้เห็นว่าในช่วงปี 2536-2537 นักวิจัยไทยเห็นว่านโยบายและวัตถุประสงค์ขององค์กรหรือผู้บริหารมีบทบาทต่อการวางแผนการวิจัย (ประมาณร้อยละ 41.2) และยังมีสัดส่วนเพิ่มมากขึ้นในปี 2540-2541 โดยพบว่านโยบายของหน่วยงานมีอิทธิพลต่อการวางแผนงานวิจัยถึงร้อยละ 62 และการใช้ประโยชน์หรือผลคาดหวังจากงานวิจัยมีอิทธิพลต่อการวางแผนงานวิจัยในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันคือประมาณร้อยละ 58.2 สำหรับความต้องการของผู้บริหารมีอิทธิพลต่อการกำหนดแผนในการวิจัยร้อยละ 32.8 นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างยังเห็นว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนการวิจัยได้แก่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติหรือแผนการศึกษา (ร้อยละ 31.8 - 35.1) เงื่อนไขทางเศรษฐกิจและสังคม (ร้อยละ 20-24.6) สำหรับความพร้อมของเนื้อหาที่ทำวิจัย หรือศักยภาพของนักวิจัยนั้นมีอิทธิพลเช่นกันต่อการวางแผนการวิจัย โดยเฉพาะกับกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลในช่วงปี 2540-2541 ปัจจัยดังกล่าวนี้พบว่ามีบทบาทไม่มากนักสำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลในช่วงปี 2536-2537 สำหรับการวางแผนงานวิจัยในประเทศญี่ปุ่นนั้นก็พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนการวิจัยส่วนใหญ่มาจากศักยภาพและลักษณะของคณะวิจัย (ร้อยละ 30.2-41.8) การใช้ประโยชน์หรือผลที่คาดหวังจากงานวิจัย (ร้อยละ 21.6-30.5) นโยบายและวัตถุประสงค์ขององค์กร (ร้อยละ 21.6-39.7) ปัจจัยอื่นเนื่องมาจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติหรือแผนการศึกษา เงื่อนไขทางเศรษฐกิจและสังคม มีอิทธิพลน้อยกว่าในประเทศไทย สำหรับความพร้อมในเนื้อหาที่ทำวิจัยมีบทบาทด้วยเช่นกันคืออยู่ในช่วงประมาณร้อยละ 13.8 - 21.3

ตารางที่ 4.8 การวางแผนงานการวิจัยขององค์กร

การวางแผนงานวิจัย	ไทย (36-37)		ไทย (40-41)		ญี่ปุ่น (36-37)		ญี่ปุ่น (40-41)	
	N	%	N	%	N	%	N	%
1. การกำหนดช่วงเวลาในการดำเนินการวิจัย	(64)	(100)	(139)	(100)	(150)	(100)	(108)	(100)
1.1 ระยะสั้น (น้อยกว่า 1 ปี)	9	14.1	22	15.8	11	7.3	11	10.2
1.2 ระยะยาว (มากกว่า 1 ปี)	6	9.4	14	10.1	17	11.3	12	11.1
1.3 ทั้งระยะสั้นและระยะยาว	20	31.3	92	66.2	43	28.7	34	31.5
1.4 อื่นๆ	-	-	4	2.9	3	2.0	2	1.9
1.5 ไม่มีการวางแผนการดำเนินการวิจัยชัดเจน	29	45.3	7	5.0	76	50.7	49	45.4
2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนการวิจัย	(85)		(134)		(141)		(116)	
2.1 นโยบายและวัตถุประสงค์ขององค์กร	35	41.2	683	62.0	56	39.7	25	21.6
2.2 ความต้องการของผู้บริหาร	>		44	32.8	17	12.1	8	6.9
2.3 ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างดำเนินการวิจัย	11	12.9	2533	24.6	19	13.5	13	11.2
2.4 การใช้ประโยชน์หรือผลที่คาดหวังจากงานวิจัย	-	-	78	58.2	43	30.5	32	27.6
2.5 แผนเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนการศึกษาชาติ หรือแผนการวิจัยแห่งชาติ	27	31.8	47	35.1	23	16.3	11	9.5
2.6 เส้นใยทางเศรษฐกิจและสังคม	17	20.0	33	24.6	16	11.3	6	5.2
2.7 ความพร้อมของเนื้อหาของเรื่องที่ทำวิจัย	4	4.7	32	23.9	30	21.3	16	13.8
2.8 ศักยภาพและลักษณะของคณะวิจัย	4	4.7	50	37.3	59	41.8	35	30.2
2.9 ความคิดเห็นและคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ	1	1.2	24	17.9	10	7.1	9	7.8
2.10 องค์กรไม่มีแผนการวิจัย	-	-	16	11.9	45	31.9	42	36.2
2.11 ไม่ทราบ	-	-	-	-	8	5.7	3	2.6
2.12 อื่นๆ	-	-	3	2.2	-	-	1	0.9

3) แนวทางในการกำหนดหัวข้อวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตารางที่ 4.9 แสดงให้เห็นว่าในปี 2536-2537 นักวิจัยไทย ประมาณร้อยละ 34.1 เสนอหัวข้อวิจัยที่ตนเองสนใจต่อผู้บริหาร และร้อยละ 29.4 ผู้วิจัยเสนอหัวข้อวิจัยต่อองค์กร และยังพบว่าประมาณร้อยละ 25.9 ผู้บริหารกำหนดหัวข้อวิจัยเอง ในประเด็น แนวทางการกำหนดหัวข้อวิจัยนี้พบว่าในประเทศไทยเองมีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมคือ ในช่วงปี หลังกลุ่มนักวิจัยไทยประมาณร้อยละ 62.5 มีการเสนอหัวข้อต่อผู้บริหาร และร้อยละ 68.4 เสนอหัวข้อวิจัยต่อองค์กร ซึ่งจะเห็นว่าเพิ่มขึ้นจากเดิมประมาณเกือบร้อยละ 30 สำหรับในประเทศญี่ปุ่น พบว่าส่วนใหญ่คณะผู้วิจัย (ประมาณร้อยละ 60.4 - 72.4) เสนอหัวข้อวิจัยที่สนใจต่อองค์กร ลักษณะการเสนอหัวข้อวิจัยในประเทศญี่ปุ่นในช่วงปี 2536-2537 และช่วงปี 2540-2541 ไม่ค่อยแตกต่างกันในทำนองเดียวกับของประเทศไทย

ตารางที่ 4.9 แนวทางในการกำหนดหัวข้อการวิจัย

แนวทางในการพัฒนาหัวข้อวิจัย	ไทย (36-37)		ไทย (40-41)		ญี่ปุ่น (36-37)		ญี่ปุ่น (40-41)	
	N(85)	%	N(136)	%	N(134)	%	N(116)	%
1. ผู้วิจัยเสนอหัวข้อที่สนใจต่อผู้บริหาร	29	34.1	85	62.5	30	22.4	19	16.4
2. หัวข้อวิจัยที่ได้จากการประชุมสัมมนา	28	32.9	40	29.4	4	3.0	8	6.9
3. ผู้บริหารระดับสูงกำหนดหัวข้อวิจัย	22	25.9	35	25.7	16	11.9	6	5.2
4. องค์กรที่สูงกว่าเป็นผู้กำหนดหัวข้อวิจัย	6	7.1	13	9.6	12	9.0	1	0.9
5. ผู้สนับสนุนการวิจัยเป็นผู้กำหนดหัวข้อวิจัย	3	3.5	31	22.8	7	5.2	4	3.4
6. องค์กรตั้งคณะกรรมการขึ้นกำหนดหัวข้อวิจัย	4	4.7	32	23.5	17	12.7	9	7.8
7. ผู้วิจัยเสนอหัวข้อที่ตนสนใจต่อองค์กร	25	29.4	93	68.4	40	29.9	40	34.5
8. คณะผู้วิจัยเสนอหัวข้อวิจัยที่สนใจต่อองค์กร	1	1.2	65	47.8	81	60.4	84	72.4
9. ไม่ทราบ	26	30.6	-	-	12	9.0	3	2.6
10. อื่นๆ	-	-	2	1.5	20	14.9	8	6.9

4) การบริหารจัดการโครงการวิจัย

ตารางที่ 4.10 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มนักวิจัยไทยในช่วงปี 2536-2537 ประมาณร้อยละ 45.9 มีการบริหารงานวิจัยโดยมีที่ปรึกษาให้คำแนะนำ แต่ในช่วงปี 2540-2541 พบว่าประมาณร้อยละ 44.2 ตอบว่าองค์กรมีการบริหารกันเอง และส่วนใหญ่คือร้อยละ 60.1 มีคณะทำงานขององค์กรช่วยบริหาร การบริหารภายใต้ที่ปรึกษานั้นมีเพียงร้อยละ 22.6 ซึ่งลดลงจากเดิม สำหรับในประเทศญี่ปุ่นพบว่า ร้อยละ 21.6-23.6 องค์กรบริหารโครงการเอง ส่วนการมีคณะทำงานขององค์กรช่วยบริหารมีประมาณร้อยละ 32.5-38.8 โดยภาพรวมประเทศไทยมีแนวโน้มให้องค์กรบริหารจัดการเอง แต่ประเทศญี่ปุ่นไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลง มีการให้องค์กรบริหารจัดการเองในช่วงร้อยละ 21.6-23.6 ซึ่งน้อยกว่าประเทศไทย

ตารางที่ 4.10 แนวทางการบริหารจัดการโครงการวิจัย

การบริหารจัดการโครงการ	ไทย (36-37)		ไทย (40-41)		ญี่ปุ่น (36-37)		ญี่ปุ่น (40-41)	
	N	%	N	%	N	%	N	%
1. องค์กรบริหารจัดการเอง	7	8.2	61	44.2	37	23.6	25	21.6
2. องค์กรบริหารจัดการโดยคณะกรรมการการวิจัยประกอบด้วย	(85)		(138)		(157)		(116)	
2.1 คณะทำงานขององค์กรเอง	7	8.2	83	60.1	51	32.5	45	38.8
2.2 ผู้เชี่ยวชาญจากองค์กรอื่น	17	20.0	32	23.2	22	14.0	12	10.3
2.3 ผู้บริหาร	2	2.4	23	16.7	11	7.0	1	0.9
2.4 ไม่ทราบ	-	-	1	0.7	13	8.3	9	7.8
2.5 อื่นๆ	-	-	2	1.4	8	5.1	4	3.5
3. โครงการวิจัยที่บริหารจัดการภายใต้คำแนะนำของบุคคลต่างๆ	(85)		(137)		(157)		(116)	
3.1 ที่ปรึกษา	39	45.9	31	22.6	3	1.9	-	-
3.2 ผู้เชี่ยวชาญต่างองค์กรในประเทศ	-	-	14	10.2	6	3.8	6	5.2
3.3 ผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศ	-	-	8	5.8	2	1.3	1	0.9
3.4 ไม่มีที่ปรึกษา	4	4.7	10	7.3	9	5.7	16	13.8
3.5 ไม่ทราบ	-	-	2	1.5	8	5.1	5	4.3
3.6 อื่นๆ	-	-	2	1.5	3	1.9	-	-

1.2.3 การดำเนินการวิจัย

1) เหตุผลของการดำเนินการวิจัย

ตารางที่ 4.11 แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยในช่วงปี 2540-2541 ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 77.5) ทำวิจัยเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการเรียนการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ รองลงมา เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการสร้างองค์ความรู้เชิงวิชาการ (ร้อยละ 76.1) และในสัดส่วนใกล้เคียงกันของกลุ่มตัวอย่างทำวิจัยเพื่อประโยชน์ต่อการทำผลงานเพื่อเลื่อนวิทยฐานะทางอาชีพ (ร้อยละ 48.6) เพื่อความรับผิดชอบโดยตรงขององค์กร (ร้อยละ 43.5) และเพื่อประโยชน์ต่อการวางนโยบาย (ร้อยละ 42.8) สำหรับในประเทศญี่ปุ่นทั้งในช่วง ปี 2536-2537 และ 2540 ส่วนใหญ่ทำวิจัยเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์ความรู้เชิงวิชาการ (ร้อยละ 82.2 และ 68.1 ตามลำดับ) รองลงมาทำวิจัยเพื่อประโยชน์ต่อการปรับปรุงการเรียนการสอน และกิจกรรมการเรียนรู้ (ร้อยละ 45.0 และ 37.1 ตามลำดับ) เมื่อเปรียบเทียบประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นพบว่า ทั้งสองประเทศทำวิจัยเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์ความรู้เชิงวิชาการและต่อการปรับปรุงการเรียนการสอน และกิจกรรมการเรียนรู้ มีความแตกต่างตรงที่กลุ่มตัวอย่างนักวิจัยไทยทำเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนและเพื่อกิจกรรมการเรียนรู้ (73.1) มากที่สุด ส่วนญี่ปุ่นทำเพื่อสร้างองค์ความรู้เชิงวิชาการมากที่สุด (68.1)

2) การใช้เวลาในการดำเนินการวิจัย

ในประเทศไทยช่วงปี 2540-2541 พบว่าส่วนใหญ่ใช้เวลาแตกต่างกันหรือไม่สม่ำเสมอในการดำเนินการวิจัย (ร้อยละ 65.4) ส่วนในประเทศญี่ปุ่นทั้งในช่วง ปี 2536-2537 และ 2540 ส่วนใหญ่ใช้เวลานานต่อเนื่องในการทำวิจัย 1 หัวข้อ (ร้อยละ 61.5 และ 52.8 ตามลำดับ) เมื่อเปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยและญี่ปุ่นพบว่าใช้เวลาในการทำวิจัยต่างกันคือ ในประเทศไทยส่วนใหญ่ใช้เวลาแตกต่างกันหรือไม่สม่ำเสมอในการทำวิจัย (ร้อยละ 65.4) ส่วนญี่ปุ่นนั้นใช้เวลานานต่อเนื่องในการทำวิจัย 1 หัวข้อเป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 57.8)

3) ช่วงเวลาในการดำเนินงานสำหรับหัวข้องานวิจัย 1 หัวข้อ

ในประเทศไทยช่วงปี 2540-2541 พบว่าส่วนใหญ่ใช้ช่วงเวลาดำเนินงานวิจัยมากกว่า 1 ปี แต่ไม่ถึง 2 ปี (ร้อยละ 61.5) สำหรับในประเทศญี่ปุ่นช่วง ปี 2536-2537 พบว่าส่วนใหญ่ใช้เวลาดำเนินงานวิจัยมากกว่า 2 ปีแต่ไม่ถึง 3 ปี (ร้อยละ 36.0) รองลงมาคือช่วงเวลามากกว่า 4 ปี (ร้อยละ 26.4) และช่วงเวลาระหว่าง 1 - 2 ปี (ร้อยละ 21.6) ส่วนในปี 2540-2541 ที่พบมากที่สุดคือช่วงเวลาระหว่าง 1-2 ปี (ร้อยละ 39.8) รองลงมา คือน้อยกว่า 1 ปี (ร้อยละ 23.0) และระหว่าง 3-4 ปี (ร้อยละ 22.1) โดยภาพรวมงานวิจัยของประเทศไทยมีช่วงเวลาในการดำเนินงานส่วนใหญ่สั้นกว่า 2 ปี ในขณะที่งานวิจัยของประเทศญี่ปุ่นมีลักษณะกระจาย หลายประเภททั้งช่วงสั้นและชวงยาว

ตารางที่ 4.11 การดำเนินการวิจัย

ลักษณะการดำเนินการวิจัย	ไทย (36-37)		ไทย (40-41)		ญี่ปุ่น (36-37)		ญี่ปุ่น (40-41)	
	N	%	N	%	N	%	N	%
1. เหตุผลของการดำเนินการวิจัย	*	*	(138)		(129)		(116)	
1.1 เป็นความรับผิดชอบโดยตรงขององค์กร			60	43.5	40	31.0	21	18.1
1.2 เป็นประโยชน์ต่อการวางนโยบาย			59	42.8	30	23.3	-	-
1.3 เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการเรียนการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้			107	77.5	58	45.0	43	37.1
1.4 เป็นประโยชน์ต่อการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียน			58	42.0	24	18.6	7	6.0
1.5 เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์ความรู้เชิงวิชาการ			105	76.1	106	82.2	79	68.1
1.6 เป็นประโยชน์ต่อการทำผลงานเพื่อเลื่อนวิทยฐานะทางอาชีพ			67	48.6	60	46.5	29	25.0
1.7 เป็นประโยชน์ต่อการเผยแพร่ผลงาน			55	39.9	12	9.3	6	5.2
1.8 อื่นๆ			2	1.4	8	6.2	4	3.4
2. การใช้เวลาในการดำเนินการวิจัย	*	*	(136)		(130)		(116)	
2.1 ใช้เวลานานอย่างต่อเนื่องในการทำวิจัย 1 หัวข้อ			55	40.4	80	61.5	67	57.8
2.2 ดำเนินการวิจัยในหัวข้อที่คล้ายคลึงกันเป็นระยะๆ			17	12.5	35	26.9	22	19.0
2.3 ใช้เวลาแตกต่างกันหรือไม่สม่ำเสมอในการทำวิจัย			89	65.4	65	50.0	27	23.3
2.4 อื่นๆ			1	0.7	9	6.9	4	3.4
3. ช่วงเวลาในการดำเนินงานสำหรับหัวข้องานวิจัย 1 หัวข้อ	*	*	(135)	(100)	(125)	(100)	(113)	(100)
3.1 น้อยกว่า 1 ปี			26	19.3	10	8.0	26	23.0
3.2 มากกว่า 1 ปี แต่ไม่ถึง 2 ปี			83	61.5	27	21.6	45	39.8
3.3 มากกว่า 2 ปี แต่ไม่ถึง 3 ปี			22	16.3	45	36.0	-	-
3.4 มากกว่า 3 ปี แต่ไม่ถึง 4 ปี			3	2.2	10	8.0	25	22.1
3.5 มากกว่า 4 ปี			1	0.7	33	26.4	17	15.0

* ไม่มีข้อมูล

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

ลักษณะการดำเนินการวิจัย	ไทย (36-37)		ไทย (40-41)		ญี่ปุ่น (36-37)		ญี่ปุ่น (40-41)	
	N	%	N	%	N	%	N	%
4. ลักษณะของคณะผู้วิจัย	(69)	(100)	(136)	(100)	(128)	(100)	(105)	(100)
4.1 ดำเนินการวิจัยเพียงคนเดียว	11	15.9	20	14.7	41	32.0	33	31.4
4.2 ดำเนินการวิจัยเป็นคณะ	43	62.3	50	36.8	5	3.9	15	14.3
4.3 ดำเนินการวิจัยเพียงคนเดียวและเป็นคณะตามความเหมาะสม	15	21.7	66	48.5	82	64.1	57	54.3

* ไม่มีข้อมูล

4) ลักษณะของคณะผู้วิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตารางที่ 4.11 พบว่าในประเทศไทยช่วงปี 2536-2537 ส่วนใหญ่ดำเนินการวิจัยเป็นคณะ (ร้อยละ 62.3) ต่อมาปี 2540-2541 พบว่าเริ่มมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไป มีทั้งทำวิจัยเพียงคนเดียวหรือเป็นคณะตามความเหมาะสม (ร้อยละ 48.5) หรือทำวิจัยเป็นคณะ (ร้อยละ 36.8) สำหรับในประเทศญี่ปุ่น ทั้งในช่วงปี 2536-2537 และ 2540-2541 ส่วนใหญ่กว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 54.3 - 64.1) ดำเนินการวิจัยเพียงคนเดียวหรือเป็นคณะตามความเหมาะสม เมื่อเปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ในช่วงปี 2540-2541 พบว่ามีความคล้ายกันคือส่วนใหญ่ดำเนินการวิจัยเพียงคนเดียวหรือเป็นคณะตามความเหมาะสม คือ ประมาณร้อยละ 48.5 และ 54.3 แต่ในประเทศญี่ปุ่นนักวิจัยที่ทำวิจัยเพียงคนเดียว (ร้อยละ 31.4) มีสัดส่วนมากกว่าในประเทศไทย (ร้อยละ 14.7)

1.2.4 แบบการวิจัย

ตารางที่ 4.12 แสดงให้เห็นว่านักวิจัยไทยทำวิจัยเชิงสำรวจมากที่สุด โดยในปี 2536-2537 ทำการวิจัยเชิงสำรวจร้อยละ 60 และเพิ่มเป็นร้อยละ 75.2 ในปี 2540-2541 เป็นที่น่าสังเกตว่านักวิจัยไทยเริ่มทำงานวิจัยเชิงทดลองและเชิงคุณภาพเพิ่มขึ้นมากกว่าเดิมอย่างเห็นได้ชัดคือ ทำงานวิจัยเชิงทดลองเพิ่มจากเดิมซึ่งมีร้อยละ 8.24 เป็นร้อยละ 49.6 และทำงานวิจัยเชิงคุณภาพเพิ่มจากเดิมซึ่งมีร้อยละ 8.24 เป็นร้อยละ 44.5 นักวิจัยญี่ปุ่นทำวิจัยเชิงสำรวจมากที่สุด แต่มีสัดส่วนลดลงโดยในปี 2540-2541 ลดลงจากเดิมซึ่งมีร้อยละ 83.4 ในปี 2536-2537 เป็นร้อยละ 68.1 ในปี 2540-2541 แบบการวิจัยที่พบมากรองลงมาคือ งานวิจัยเชิงวิเคราะห์ซึ่งไม่เปลี่ยนแปลงคือ เดิมร้อยละ 38.9 แต่ปัจจุบันร้อยละ 37.9 สิ่งที่น่าสนใจ คือนักวิจัยญี่ปุ่นหันมาทำการวิจัยเชิงทดลองเพิ่มขึ้นจากเดิม ซึ่งมีประมาณร้อยละ 12.1 เป็นร้อยละ 21.6 นักวิจัยทั้งไทยและญี่ปุ่นทำวิจัยเชิงสำรวจมากที่สุด โดยนักวิจัยไทยทำวิจัยเชิงสำรวจเพิ่มขึ้นกว่าเดิม ในขณะที่

นักวิจัยญี่ปุ่นมีแนวโน้มจะทำวิจัยประเภทนี้ลดลง และนักวิจัยไทยหันมาทำวิจัยเชิงคุณภาพเพิ่มขึ้นกว่าเดิมอย่างเห็นได้ชัด ในขณะที่นักวิจัยญี่ปุ่นทำงานวิจัยเชิงคุณภาพลดลง

ตารางที่ 4.12 แบบการวิจัย

แบบการวิจัย	ไทย (36-37)		ไทย (40-41)		ญี่ปุ่น (36-37)		ญี่ปุ่น (40-41)	
	N(85)	%	N(137)	%	N(157)	%	N(116)	%
1. การวิจัยเชิงสำรวจ	51	60.0	103	75.2	131	83.4	79	68.1
2. การวิจัยเชิงทดลอง	7	8.24	68	49.6	19	12.1	25	21.6
3. การวิจัยเชิงคุณภาพ	7	8.24	61	44.5	43	27.4	18	15.5
4. การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์	-	-	9	6.6	59	37.6	33	28.4
5. การวิจัยเชิงวิเคราะห์	-	-	49	35.8	61	38.9	44	37.9
6. การวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์	-	-	54	39.4	12	7.6	15	12.9
7. ไม่ระบุแบบการวิจัยที่ชัดเจน	22	25.9	12	8.8	7	4.5	6	5.2
8. อื่น ๆ	-	-	4	2.9	-	-	-	-

1.2.5 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ตารางที่ 4.13 แสดงให้เห็นว่า นักวิจัยไทยใช้คอมพิวเตอร์วิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเองมากที่สุด โดยในปี 2540-2541 เพิ่มขึ้นกว่าเดิมอย่างเห็นได้ชัด คือ เพิ่มจากเดิมในปี 2536-2537 ซึ่งมีร้อยละ 18.8 เป็นร้อยละ 60.7 ในปี 2540-2541 รองลงมาคือ จ้างผู้อื่นวิเคราะห์ข้อมูลประมาณร้อยละ 49.6 ซึ่งเดิมในปี 2536-2537 ทำน้อยที่สุดคือร้อยละ 1.2 การวิจัยแบบไม่ระบุระเบียบวิธีวิจัยชัดเจนลดลงอย่างเห็นได้ชัด โดยเดิมในปี 2536-2537 ใช้วิธีนี้ร้อยละ 75.7 ซึ่งเป็นวิธีที่ใช้มากที่สุด ปัจจุบันลดลงเหลือเพียงร้อยละ 11.1 สำหรับนักวิจัยญี่ปุ่นนั้นใช้คอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเองลดลงจากเดิมซึ่งมีร้อยละ 55.8 ในปี 2536-2537 เป็นร้อยละ 36.2 ในปี 2540-2541 และใช้วิธีจ้างผู้อื่นวิเคราะห์ลดลงจากเดิมเท่าหนึ่ง คือเดิมใช้วิธีนี้ร้อยละ 30.5 ในปี 2536-2537 ลดลงเหลือเพียงร้อยละ 15.5 ในปี 2540-2541 ส่วนวิธีอื่น ๆ ไม่แตกต่างจากเดิมมากนัก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตารางที่ 4.14 แสดงให้เห็นความแตกต่างของนักวิจัยไทยและญี่ปุ่นในช่วงปี 2540-2541 ว่านักวิจัยไทยใช้คอมพิวเตอร์ด้วยตนเองมากที่สุด คือร้อยละ 60.7 และจ้างผู้อื่นวิเคราะห์ร้อยละ 49.6 ในขณะที่นักวิจัยญี่ปุ่นใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลด้วยมือตนเองมากที่สุดคือร้อยละ 40.5 และใช้คอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเองร้อยละ 36.2

ตารางที่ 4.13 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่ใช้	ไทย (36-37)		ไทย (40-41)		ญี่ปุ่น (36-37)		ญี่ปุ่น (40-41)	
	N(85)	%	N(135)	%	N(154)	%	N(116)	%
1. การใช้คอมพิวเตอร์วิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง	16	18.8	82	60.7	86	55.8	42	36.2
2. การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยมือด้วยตนเอง	10	11.8	53	39.3	56	36.4	47	40.5
3. จ้างผู้อื่นวิเคราะห์ข้อมูล	1	1.2	67	49.6	47	30.5	18	15.5
4. ขอให้ผู้อื่นวิเคราะห์ข้อมูลโดยไม่คิดค่าตอบแทน	12	14.1	34	25.2	23	14.9	16	13.8
5. ไม่ระบุชัดเจน	66	77.7	15	11.1	12	7.8	22	19.0
6. อื่นๆ	-	-	3	2.2	10	6.5	6	5.2

1.2.6 ปัญหาในการดำเนินการวิจัย

1) ปัญหาในการดำเนินการวิจัย

ตารางที่ 4.14 แสดงให้เห็นว่า ในประเทศไทยช่วง 2537 กลุ่มตัวอย่างมีปัญหาการดำเนินการวิจัยมากที่สุดเกี่ยวกับที่ปรึกษาไม่มีเวลาให้คำปรึกษา (ร้อยละ 14.1) ปัญหาที่น้อยที่สุดคือ เสียเวลาเนื่องจากความยุ่งยากของระบบบริหาร (ร้อยละ 2.4) ต่อมาช่วงปี 2540-2541 กลับพบว่าปัญหาที่พบมากที่สุดคือ เสียเวลาเนื่องจากความยุ่งยากของระบบบริหาร (ร้อยละ 35.9) รองลงมาคือเงินช่วยเหลือจากรัฐบาลไม่เพียงพอ (ร้อยละ 34.4) ส่วนปัญหาที่พบน้อยที่สุดคือ ที่ปรึกษามีความขัดแย้งด้านความคิดเห็น (ร้อยละ 4.6) สำหรับในประเทศญี่ปุ่น พบว่าทั้งช่วงปี 2536-2537 และ 2540-2541 ปัญหาที่พบมากที่สุดเหมือนกันคือเงินช่วยเหลือจากรัฐบาลไม่เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 70.2 และ 60.34 ตามลำดับ ในช่วงปี 2536-2537 ปัญหาของรองลงมาคือค่าใช้จ่ายในการเดินทางสำหรับการทำวิจัยไม่เพียงพอ (ร้อยละ 57.6) แต่ในช่วงปี 2540-2541 พบว่าปัญหาของรองลงมาคือหาผู้ช่วยทำวิจัยได้ยาก (ร้อยละ 31.0) เมื่อเปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยและญี่ปุ่นพบว่าในประเทศไทยส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องการเสียเวลาเนื่องจากความยุ่งยากของระบบบริหาร (ร้อยละ 35.9) ส่วนญี่ปุ่นมีปัญหาเล็กน้อยในเรื่องดังกล่าว พบเพียงร้อยละ 6.9 เท่านั้น และที่พบว่าเป็นปัญหาเหมือนกันคือเงินช่วยเหลือจากรัฐบาลไม่เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 34.4 (ไทย) และร้อยละ 60.3 (ญี่ปุ่น)

ตารางที่ 4.14 ปัญหาทั่วไปในการดำเนินการวิจัย

ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินการวิจัย	ไทย (36-37)		ไทย (40-41)		ญี่ปุ่น (36-37)		ญี่ปุ่น (40-41)	
	N(85)	%	N(131)	%	N(151)	%	N(116)	%
1. เสียเวลาเนื่องจากความยุ่งยากของระบบบริหาร	2	2.4	47	35.9	26	17.2	8	6.9
2. การดำเนินโครงการขึ้นกับผู้บริหารโครงการ	4	4.7	29	22.1	26	17.2	20	17.2
3. ที่ปรึกษาไม่มีเวลาให้คำปรึกษา	12	14.1	15	11.5	1	0.7	1	0.9
4. ที่ปรึกษามีความขัดแย้งด้านความคิดเห็น	3	3.5	6	4.6	-	-	-	-
5. ติดต่อกับที่ปรึกษาได้ยาก	3	3.5	7	5.3	2	1.3	-	-
6. ที่ปรึกษาขาดแรงจูงใจในการทำงานเนื่องจากค่าตอบแทนต่ำ	3	3.5	14	10.7	-	-	2	1.7
7. เงินช่วยเหลือจากรัฐบาลไม่เพียงพอ	-	-	45	34.4	106	70.2	70	60.3
8. เงินช่วยเหลือจากรัฐบาลมาช้าและไม่ทันต่อการดำเนินการวิจัย	-	-	35	26.7	34	22.5	8	6.9
9. ค่าใช้จ่ายในการเดินทางสำหรับการทำวิจัยไม่เพียงพอ	-	-	39	29.8	87	57.6	28	24.1
10. หาผู้ช่วยทำวิจัยได้ยาก	-	-	33	25.2	70	46.4	36	31.0
11. อื่นๆ	-	-	24	18.3	12	7.9	15	12.9

2) ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างกระบวนการวิจัย

ตารางที่ 4.15 แสดงให้เห็นว่าในปี 2540-2541 นักวิจัยไทยมีปัญหาเรื่องการเก็บข้อมูลมากที่สุดถึงร้อยละ 43.0 รองลงมาคือ การกำหนดปัญหาวิจัย ร้อยละ 39.3 โดยข้อมูลนี้ไม่ปรากฏว่าเป็นปัญหาในปี 2536-2537 ปัญหาเรื่องการเก็บรวบรวมข้อมูลไม่มีความแตกต่างระหว่างปี 2536-2537 (ร้อยละ 41.2) และปี 2540-2541 (ร้อยละ 43.0) สิ่งที่เป็นปัญหาเพิ่มขึ้นจากปี 2536-2537 อย่างเห็นได้ชัดคือ การออกแบบการวิจัย โดยปี 2540-2541 เพิ่มขึ้นจากเดิมซึ่งมีร้อยละ 11.8 เป็นร้อยละ 32.6 และการเขียนรายงานผลการวิจัย ซึ่งเดิมในปี 2536-2537 มีเพียงร้อยละ 16.5 ได้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 25.9 ในปี 2540-2541

สำหรับนักวิจัยญี่ปุ่นเห็นว่าการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นขณะทำการวิจัยมากที่สุด โดยในปี 2536-2537 มีมากถึงร้อยละ 52.7 และลดลงเหลือร้อยละ 40.5 ในปี 2540-2541 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตารางนี้ยังแสดงให้เห็นว่า การกำหนดปัญหาวิจัยลดลงจากเดิมซึ่งมีร้อยละ 21.6 เป็นร้อยละ 14.6 ด้านการออกแบบการวิจัยก็ลดลงจากเดิมอย่างเห็นได้ชัดจากเดิมซึ่งมีร้อยละ 24.3 เป็นร้อยละ 6.0 ในด้านวิธีวิทยาการวิเคราะห์ข้อมูลลดลงจากเดิมซึ่งมี ร้อยละ 30.4 เป็นร้อยละ 18.1 และการเขียนรายงานการวิจัยลดลงจากเดิมซึ่งมีร้อยละ 14.9 เป็นร้อยละ 7.8%

โดยสรุปรวม ความแตกต่างระหว่างปัญหาในการดำเนินการวิจัยของไทยและญี่ปุ่นที่เห็นได้ชัดเจนมีทั้งสิ้น 4 ด้าน ทั้งนี้กลุ่มนักวิจัยไทยที่มีปัญหาทั้ง 4 ด้านนี้มีสัดส่วนมากกว่ากลุ่มนักวิจัยญี่ปุ่น นักวิจัยไทยเห็นว่าปัญหาการกำหนดปัญหาวิจัยมีประมาณร้อยละ 39.3 ในขณะที่นักวิจัยญี่ปุ่นที่เห็นว่าเป็นปัญหามีเพียงร้อยละ 14.6 และนักวิจัยไทยเห็นว่าการออกแบบ การวิจัย การพัฒนาเครื่องมือและการเขียนรายงานผลการวิจัยเป็นปัญหาในระดับใกล้เคียงกันคือร้อยละ 32.6, 29.6 และ 25.9 ตามลำดับ ในขณะที่นักวิจัยญี่ปุ่นเห็นว่าปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้เพียงร้อยละ 6.0, 8.6 และ 7.8 ตามลำดับ ประเด็นที่นักวิจัยทั้งสองประเทศเห็นว่าเป็นปัญหาสอดคล้องกัน คือ การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนักวิจัยไทยเห็นว่าเป็นปัญหา ร้อยละ 43.0 และนักวิจัยญี่ปุ่นเห็นว่าเป็นปัญหาร้อยละ 40.5

3) รูปแบบของปัญหา

ตารางที่ 4.15 นี้ยังแสดงให้เห็นว่านักวิจัยไทยพบกับปัญหาเรื่องการขาดวรรณคดีที่เกี่ยวข้องมากที่สุด 2 ช่วงในระดับที่ใกล้เคียงกัน คือร้อยละ 35.3 และ 35.6 ตามลำดับ ในปี 2536-2537 นักวิจัยมีปัญหาเรื่องการขาดการสนับสนุนด้านการเก็บข้อมูลมากที่สุด คือร้อยละ 41.2 และมีปัญหาเรื่องข้อมูลขาดความเชื่อถือน้อยที่สุด คือร้อยละ 9.4 ในขณะที่ในปี 2540-2541 นักวิจัยไทยมีปัญหาเรื่องการขาดข้อมูลวรรณคดีที่เกี่ยวข้องและขาดการสนับสนุนด้านการเก็บข้อมูลรองลงมาในอัตราเท่ากัน คือ ร้อยละ 35.6 รองลงมาคือ การวางกรอบความคิดของการวิจัย และการออกแบบการวิจัยคือร้อยละ 31.8 ปัญหาที่นักวิจัยญี่ปุ่นพบมากที่สุดตรงกันทั้งใน ปี 2536-2537 และปี 2540-2541 คือ ขาดการสนับสนุนด้านการเก็บข้อมูล โดยในปี 2536-2537 สูงถึงร้อยละ 50 และในปี 2540-2541 มีประมาณ ร้อยละ 38.8 ปัญหาที่พบรองลงมาคือ ขาดข้อมูลวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง โดยในปี 2536-2537 มีประมาณร้อยละ 41.0 และปี 2540-2541 มีประมาณร้อยละ 36.2

สิ่งที่น่าสนใจคือในปี 2540-2541 นักวิจัยญี่ปุ่นมีปัญหาเรื่องการวางกรอบความคิดในการวิจัย การขาดทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูลและปัญหาเรื่องข้อมูลขาดความน่าเชื่อถือลดลงอย่างเห็นได้ชัดจากปี 2536-2537 โดยปัญหาการวางกรอบความคิดในการวิจัยลดลงจากเดิมซึ่งมี

ร้อยละ 29.2 เป็นร้อยละ 9.5 ปัญหาการขาดทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูลลดลงจากเดิมซึ่งมีร้อยละ 23.6 เป็น ร้อยละ 11.2 และข้อมูลขาดความน่าเชื่อถือลดลงจากเดิมซึ่งมีร้อยละ 13.2 เป็นร้อยละ 2.6 เมื่อเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างไทยกับญี่ปุ่นพบว่านักวิจัยทั้งสองประเทศมีปัญหาที่สอดคล้องกันในระดับใกล้เคียงกัน คือ ขาดการสนับสนุนด้านการเก็บข้อมูลร้อยละ 35.6 (ไทย) และร้อยละ 38.8 (ญี่ปุ่น) และขาดข้อมูลวรรณคดีที่เกี่ยวข้องร้อยละ 35.6 (ไทย) และร้อยละ 36.2 (ญี่ปุ่น)

ความแตกต่างของรูปแบบของปัญหาระหว่างการวิจัยของไทยกับญี่ปุ่นที่ปรากฏในตารางที่ 4.15 นี้ ได้แก่ นักวิจัยไทยมีปัญหาการวางกรอบความคิดในการวิจัยเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดจากเดิมซึ่งมีอยู่ร้อยละ 11.8 เป็นร้อยละ 31.8 ในขณะที่นักวิจัยญี่ปุ่นมีปัญหาเรื่องนี้ลดลงมากจากเดิมซึ่งมีอยู่ร้อยละ 29.2 เป็นร้อยละ 9.5 และนักวิจัยไทยมีแนวโน้มว่าจะมีปัญหาเรื่องข้อมูลขาดความน่าเชื่อถือเพิ่มขึ้นจากที่เคยมีอยู่ร้อยละ 9.4 เป็นร้อยละ 12.1 ในขณะที่นักวิจัยญี่ปุ่นมีปัญหาเรื่องนี้ลดลงอย่างเห็นได้ชัดจากเดิมซึ่งมีอยู่ร้อยละ 13.2 เหลือเพียงร้อยละ 2.6 ในปี 2540-2541

ตารางที่ 4.15 ปัญหาในการดำเนินการวิจัย

ปัญหาในการดำเนินการวิจัย	ไทย (36-37)		ไทย (40-41)		ญี่ปุ่น (36-37)		ญี่ปุ่น (40-41)	
	N	%	N	%	N	%	N	%
1. ปัญหาที่มักเกิดขึ้นระหว่างกระบวนการทำวิจัย	(85)		(135)		(148)		(116)	
1.1 การกำหนดปัญหาวิจัย	-	-	53	39.3	32	21.6	17	14.7
1.2 การทบทวนวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง	30	35.4	40	29.6	43	29.1	30	25.9
1.3 การออกแบบการวิจัย	10	11.8	44	32.6	36	24.3	7	6.0
1.4 การพัฒนาเครื่องมือการวิจัย (คอมพิวเตอร์, วิดีทัศน์, OHP เป็นต้น)	26	30.6	40	29.6	9	6.1	10	8.6
1.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	35	41.18	58	43.0	78	52.7	47	40.5
1.6 วิธีวิทยาการวิเคราะห์ข้อมูล	11	12.9	25	18.5	45	30.4	21	18.1
1.7 การเขียนรายงานการวิจัย	14	16.5	35	25.9	22	14.9	9	7.8
1.8 การอภิปรายผล	-	-	17	12.6	13	8.8	13	11.2
1.9 การพิมพ์งานวิจัย	-	-	15	11.1	18	12.2	16	13.8
1.10 การเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่สาธารณชน	-	-	27	20.0	19	12.8	10	8.6
1.11 อื่น ๆ	10	11.8	9	6.7	8	5.4	9	7.8

ตารางที่ 4. 15 (ต่อ)

ปัญหาในการดำเนินการวิจัย	ไทย (36-37)		ไทย (40-41)		ญี่ปุ่น (36-37)		ญี่ปุ่น (40-41)	
	N	%	N	%	N	%	N	%
2. รูปแบบของปัญหา	(85)		(132)		(144)		(116)	
2.1 การวางกรอบความคิดในการวิจัย	10	11.8	42	31.8	42	29.2	11	9.5
2.2 ขาดการสนับสนุนด้านการเก็บข้อมูล	35	41.2	47	35.6	72	50.0	45	38.8
2.3 ไม่สามารถเขียนรายงานการวิจัย	14	16.5	11	8.3	5	3.5	5	4.3
2.4 ขาดทักษะในการให้รหัส การวิเคราะห์และแปลความหมายของข้อมูล	11	12.9	14	10.6	34	23.6	13	11.2
2.5 ขาดข้อมูลวรรณคดีที่เกี่ยวข้องในการอ้างอิงทฤษฎีหรือแหล่งข้อมูล	30	35.3	47	35.6	59	41.0	42	36.2
2.6 ข้อมูลขาดความน่าเชื่อถือ	8	9.4	16	12.1	19	13.2	3	2.6
2.7 ขาดเครื่องมือในการทำวิจัย (คอมพิวเตอร์, วิดีทัศน์, OHP เป็นต้น)	26	30.6	27	20.5	19	13.2	17	14.7
2.8 ขาดความซาบซึ้งในคุณค่าด้านคุณภาพของโครงการ	2	2.4	14	10.6	14	9.7	2	1.7
2.9 ขาดโอกาสในการนำเสนอผลงาน	-	-	27	20.5	7	4.9	4	3.4
2.10 ไม่มีการประเมินผลงาน	-	-	22	16.7	9	6.3	8	6.9
2.11 อื่น ๆ	-	-	14	10.6	8	5.6	10	8.6

1.2.7 ปัญหาด้านบุคลากรวิจัย

1) จำนวนคนในคณะวิจัย

ตารางที่ 4.16 แสดงให้เห็นว่านักวิจัยไทยเห็นว่าจำนวนบุคคลในคณะวิจัยมีความเหมาะสมมากขึ้นกว่าเดิมอย่างเห็นได้ชัดจาก ปี 2536-2537 ซึ่งมีปัญหานี้เพียงร้อยละ 18.8 ได้เพิ่มเป็นร้อยละ 59.4 ในปี 2540-2541 ในขณะที่นักวิจัยญี่ปุ่นมีความเห็นว่า จำนวนบุคคลในคณะวิจัยมีความเหมาะสมลดลงเล็กน้อยจากเดิมซึ่งมีประมาณร้อยละ 38.1 เหลือเพียงร้อยละ 31.8 ในปี 2540-2541

2) ทักษะในการวิจัยของคณะวิจัย

ตารางที่ 4.16 ยังแสดงให้เห็นว่า นักวิจัยไทยมีทักษะในการวิจัยเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด จาก ปี 2536-2537 กลุ่มตัวอย่างคิดว่าคณะวิจัยมีทักษะวิจัยเพียงร้อยละ 23.5 และมีสัดส่วนเป็น ร้อยละ 57.6 ในปี 2540-2541 ในขณะที่นักวิจัยญี่ปุ่นเห็นว่าทักษะในการวิจัยของคณะวิจัยลดลง จากเดิมในปี 2536-2537 ที่เคยมีร้อยละ 47.1 เป็น ร้อยละ 40.2 ในปี 2540-2541

3) รูปแบบการทำงาน

ตารางที่ 4.16 แสดงให้เห็นว่านักวิจัยไทยทำวิจัยเป็นคณะมากที่สุดคือร้อยละ 77.2 ในปี 2540-2541 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากเดิมซึ่งมีประมาณร้อยละ 50.6 ในปี 2536-2537 และมีแนวโน้มการทำ วิจัยเป็นรายบุคคลและงานวิจัยร่วมระหว่างสถาบันเพิ่มขึ้นด้วย นักวิจัยญี่ปุ่นทำวิจัยเป็นแบบ บุคคลมากที่สุด ทั้งในปี 2536-2537 (ร้อยละ 86.0) และปี 2540-2541 (ร้อยละ 76.7)

4) ปัญหาในการทำงานร่วมกันของคณะวิจัย

ตารางที่ 4.16 แสดงให้เห็นว่าปัญหาที่กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักวิจัยไทย คิดว่าลดลงอย่าง เห็นได้ชัดคือปัญหาเรื่องคณะวิจัยทำงานหนักเกินไปคือลดจากเดิมร้อยละ 72.9 ใน ปี 2536-2537 เหลือเพียงร้อยละ 26.3 ในปี 2540-2541 ในขณะที่ปัญหาเรื่องคณะวิจัยอุทิศเวลาให้การวิจัยน้อย กลับสูงมากขึ้นจากเดิมซึ่งมีร้อยละ 17.6 ใน ปี 2536-2537 เป็นร้อยละ 38.3 ในปี 2540-2541 จนทำให้ปัญหานี้เป็นปัญหาที่มากที่สุดในการทำวิจัยร่วมกันเป็นคณะ สำหรับนักวิจัยญี่ปุ่นมี ปัญหาเรื่องการขาดผู้ช่วยวิจัย (ร้อยละ 38.8 และ 53.0 ตามลำดับ) โดยปัญหาเรื่องการขาดผู้ช่วย นักวิจัยลดลงจากเดิมซึ่งมีร้อยละ 53.0 ในปี 2536-2537 เป็นร้อยละ 38.8 ในปี 2540-2541 ผลการเปรียบเทียบข้อมูลปี 2540-2541 ของทั้งสองประเทศพบว่า ปัญหาเรื่องคณะวิจัยอุทิศเวลา ให้การวิจัยน้อย เป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดในระดับที่ใกล้เคียงกันคือ ประมาณร้อยละ 38 และ ข้อแตกต่างที่ชัดเจนของทั้งสองประเทศคือปัญหาเรื่องการขาดการสนับสนุนและแรงจูงใจจาก ผู้บริหาร โดยนักวิจัยไทยมีปัญหาที่สูงเป็นอันดับสอง คือร้อยละ 33.1 ในขณะที่นักวิจัยญี่ปุ่นมี ปัญหานี้น้อยที่สุด คือร้อยละ 4.3

โดยสรุปรวมนักวิจัยไทยมีปัญหาในการทำงานร่วมกันหลายประการ ทั้งด้านการอุทิศเวลา ในการทำวิจัยของหมู่คณะน้อยเกินไป การขาดแรงสนับสนุนและแรงจูงใจจากผู้บริหาร การทำงาน หนักเกินไป การขาดผู้ช่วยวิจัย และการทำงานเป็นหมู่คณะซึ่งไม่ค่อยดีเท่าที่ควร ส่วนนักวิจัย ญี่ปุ่นจะมีปัญหาเรื่องการขาดผู้ช่วยวิจัยมากที่สุด และนักวิจัยทำงานหนักเกินไป นอกนั้นเป็น ปัญหาเพียงส่วนน้อย ในด้านปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของผู้วิจัยนั้นพบว่าทั้งไทยและญี่ปุ่นมีปัญหา นี้ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันคือประมาณร้อยละ 14.3 - 14.7

ตารางที่ 4.16 ปัญหาด้วบุคคลากร

ปัญหาด้านบุคลากร	ไทย (36-37)		ไทย (40-41)		ญี่ปุ่น (36-37)		ญี่ปุ่น (40-41)	
	N	%	N	%	N	%	N	%
1. จำนวนบุคคลในคณะวิจัย	(85)	(100)	(133)	(100)	(139)	(100)	(107)	(100)
1.1 เหมาะสม	16	18.8	79	59.4	53	38.1	34	31.8
1.2 ไม่เหมาะสม	57	67.0	28	21.1	38	27.3	27	25.2
1.3 ไม่ทราบ	12	14.1	16	12.0	30	21.6	30	28.0
1.4 อื่นๆ	-	-	9	6.8	18	12.9	16	15.0
2. ทักษะในการวิจัยของคณะวิจัย	(85)	(100)	(132)	(100)	(136)	(100)	(102)	(100)
2.1 เหมาะสม	20	23.5	76	57.6	64	47.1	41	40.2
2.2 ไม่เหมาะสม	52	61.2	29	22.0	25	18.4	14	13.7
2.3 ไม่ทราบ	13	15.3	19	14.4	32	23.5	32	31.4
2.4 อื่นๆ	-	-	7	5.3	15	11.0	15	14.7
3. รูปแบบการดำเนินการวิจัย	(85)		(136)		(150)		(116)	
3.1 งานวิจัยรายบุคคล	11	12.9	72	52.9	129	86.0	89	76.7
3.2 งานวิจัยเป็นคณะ	43	50.6	105	77.2	101	67.3	52	44.8
3.3 งานวิจัยร่วมกันระหว่างสถาบัน	15	17.6	32	23.5	14	9.3	8	6.9
3.4 ไม่ทราบ	25	29.4	7	5.1	1	1.3	2	1.7
3.5 อื่นๆ	-	-	1	0.7	4	2.7	6	5.2
4. ปัญหาที่เกี่ยวกับคณะวิจัยในการทำวิจัยร่วมกัน	(85)		(133)		(132)		(116)	
4.1 คุณภาพของผู้ร่วมงานต่ำ	59	69.4	19	14.3	13	9.8	17	14.7
4.2 การทำงานเป็นหมู่คณะไม่ดี	11	12.9	27	20.3	11	8.3	10	8.6
4.3 คณะวิจัยทำงานหนักเกินไป	62	72.9	35	26.3	66	50.0	32	27.6
4.4 ขาดการสนับสนุนและแรงจูงใจจากผู้บริหาร	22	25.9	44	33.1	13	9.8	5	4.3
4.5 ขาดผู้ช่วยวิจัย	20	25.5	36	27.1	70	53.0	45	38.8
4.6 คณะวิจัยอุทิศเวลาให้การวิจัยน้อย	15	17.6	51	38.3	10	7.6	4	3.7
4.7 คณะวิจัยมีวิสัยทัศน์แคบ	3	3.5	12	9.0	10	7.6	11	9.5
4.8 ดำเนินการวิจัยต่อไม่ได้เมื่อเปลี่ยนตัวผู้วิจัยในคณะ	6	7.1	11	8.3	10	7.6	6	5.2
4.9 อื่นๆ	-	-	28	21.1	24	18.2	17	14.7

1.2.8 งบประมาณในการวิจัย

1) แหล่งเงินทุนวิจัย

ตารางที่ 4.17 แสดงให้เห็นว่าในปี 2536-2537 และปี 2540-2541 แหล่งเงินทุนวิจัยของนักวิจัยไทยส่วนใหญ่มาจากรัฐบาล (ร้อยละ 84.7 และ 86.9 ตามลำดับ) และจากองค์กรต่างประเทศ (ร้อยละ 5.9 และ 19.0 ตามลำดับ) สำหรับปี 2536-2537 นักวิจัยญี่ปุ่นส่วนใหญ่เห็นว่าแหล่งเงินทุนมาจากรัฐบาล (ร้อยละ 74.5) แต่ปี 2540-2541 แหล่งเงินทุนวิจัยมาจากองค์กรเอกชนและแหล่งอื่น ๆ (ร้อยละ 42.2 และ 43.1 ตามลำดับ) โดยสรุปรวมแหล่งเงินทุนวิจัยของนักวิจัยไทยมาจากรัฐบาลแต่นักวิจัยญี่ปุ่นส่วนใหญ่เห็นว่าแหล่งเงินทุนวิจัยมาจากแหล่งอื่น ๆ

2) การจัดสรรงบประมาณวิจัย

ในด้านการจัดสรรงบประมาณนั้นในปี 2536-2537 และปี 2540-2541 นักวิจัยไทยส่วนใหญ่เห็นว่า การจัดงบประมาณการวิจัยด้านการศึกษาและด้านอื่น ๆ ในองค์กรไม่เหมาะสม (ร้อยละ 42.4 และ 49.0 ตามลำดับ) ในขณะที่นักวิจัยญี่ปุ่นก็มีความเห็นในทำนองเดียวกัน (ร้อยละ 69.7 และ 62.6 ตามลำดับ) ความแตกต่างของนักวิจัยไทยและนักวิจัยญี่ปุ่นจึงอยู่ที่ การจัดงบประมาณการวิจัยด้านการศึกษาและด้านอื่น ๆ ในองค์กรไม่เหมาะสม ซึ่งนักวิจัยไทยมีแนวโน้มเห็นว่าการจัดสรรยังมีปัญหามากขึ้น ในขณะที่นักวิจัยญี่ปุ่นมีความเห็นว่าลดน้อยลง

3) การสนับสนุนด้านการเงินในโครงการวิจัย

ในด้านการสนับสนุนด้านการเงินในโครงการวิจัยของนักวิจัยแต่ละคณะ พบว่าในปี 2536-2537 และปี 2540-2541 นักวิจัยไทยส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการสนับสนุนด้านการเงินในโครงการวิจัยของนักวิจัยแต่ละคณะ ไม่เหมาะสม (ร้อยละ 42.3 และ 53.9 ตามลำดับ) ซึ่งนักวิจัยญี่ปุ่นก็มีความเห็นสอดคล้องกัน (ร้อยละ 64.7 และ 53.7 ตามลำดับ)

4) ปัญหาในการขอเงินงบประมาณ

ปี 2536-2537 และปี 2540-2541 นักวิจัยไทยส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องงบประมาณไม่เพียงพอ (ร้อยละ 67.1 และ 55.3 ตามลำดับ) และส่วนใหญ่เห็นว่ากฎเกณฑ์การเบิกจ่ายไม่ยืดหยุ่น (ร้อยละ 31.8 และ 80.8 ตามลำดับ) สำหรับในปี 2536-2537 และปี 2540-2541 นักวิจัยญี่ปุ่นส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องงบประมาณไม่เพียงพอเช่นเดียวกัน (ร้อยละ 58.9 และ 50.9 ตามลำดับ) นอกจากนี้นักวิจัยญี่ปุ่นเห็นว่ากฎเกณฑ์การเบิกจ่ายไม่ยืดหยุ่นมีร้อยละ 52.7 ในปี 2536-2537 และร้อยละ 28.4 ในปี 2540-2541

ตารางที่ 4.17 งบประมาณการวิจัย

งบประมาณในการสนับสนุน โครงการวิจัย	ไทย (36-37)		ไทย (40-41)		ญี่ปุ่น (36-37)		ญี่ปุ่น (40-41)	
	N	%	N	%	N	%	N	%
1. แหล่งเงินทุนวิจัย	(85)		(137)		(149)		(116)	
1.1 รัฐบาล	72	84.7	119	86.9	111	74.5	30	25.9
1.2 รัฐวิสาหกิจ	-	-	7	5.1	26	17.4	14	12.1
1.3 องค์กรต่างประเทศ	5	5.9	26	19.0	3	2.0	1	0.9
1.4 องค์กรเอกชน	3	3.5	23	16.8	41	27.5	49	42.2
1.5 อื่นๆ	17	20.0	11	8.0	12	8.1	50	43.1
2. การจัดงบประมาณการวิจัย ด้านการศึกษาและด้านอื่นๆ ในองค์กร	(85)	(100)	(133)	(100)	(109)	(100)	(91)	(100)
2.1 เหมาะสม	29	34.1	53	39.8	33	30.3	34	37.4
2.2 ไม่เหมาะสม	36	42.4	66	49.6	76	69.7	57	62.6
2.3 ไม่ทราบ	20	23.5	12	9.0	-	-	-	-
2.4 อื่นๆ	-	-	2	1.5	-	-	-	-
3. การสนับสนุนด้านการเงินใน โครงการวิจัยของนักวิจัยแต่ละคน	(85)	(100)	(128)	(100)	(150)	(100)	(108)	(100)
3.1 เหมาะสม	29	34.1	46	35.9	30	20.0	27	25.0
3.2 ไม่เหมาะสม	36	42.3	69	53.9	97	64.7	58	53.7
3.3 ไม่ทราบ	20	23.5	8	6.3	16	10.7	16	14.8
3.4 อื่นๆ	-	-	5	3.9	7	4.7	7	6.5
4. ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการขอ เงินงบประมาณ	(85)		(132)		(146)		(116)	
4.1 งบประมาณไม่เพียงพอ	57	67.1	73	55.3	86	58.9	59	50.9
4.2 กฎเกณฑ์การเบิกจ่ายไม่ยืดหยุ่น	27	31.8	67	80.8	77	52.7	33	28.4
4.3 ได้รับงบประมาณเมื่อเหลือเวลา ในการทำวิจัยน้อยมาก	8	9.4	43	32.6	72	49.3	27	23.3
4.4 ขั้นตอนการเบิกจ่ายยุ่งยากเสียเวลา	3	3.5	51	38.6	46	31.5	15	12.9
4.5 ขั้นตอนการอนุมัติโครงการ ยุ่งยาก เสียเวลา	6	7.1	43	32.6	15	10.3	13	11.2
4.6 ช่วงเวลาการรับสมัครเงินทุน จากรัฐบาลสั้นเกินไป	3	3.5	33	25.0	18	12.3	15	12.9
4.7 ไม่ทราบ	12	14.1	6	4.5	4	2.7	9	7.8
4.8 อื่นๆ	-	-	8	6.1	15	10.3	7	6.0

1.2.9 ปัจจัยที่สนับสนุนการวิจัย

ตารางที่ 4.18 แสดงให้เห็นว่าในปี 2540-2541 นักวิจัยไทยส่วนใหญ่เห็นว่าปัจจัยสนับสนุนที่จำเป็นสูงสุด คือ เงินทุนวิจัยที่เพียงพอ (ร้อยละ 73.5) และความเป็นอิสระทางวิชาการ (ร้อยละ 58.8) สำหรับ ปี 2536-2537 และปี 2540-2541 นักวิจัยญี่ปุ่นส่วนใหญ่เห็นว่าปัจจัยสนับสนุนที่จำเป็นสูงสุด คือ เงินทุนวิจัยที่เพียงพอ (ร้อยละ 78.1 และ 64.7 ตามลำดับ) นอกจากนี้ นักวิจัยญี่ปุ่นส่วนใหญ่ยังเห็นว่าปัจจัยสนับสนุนที่จำเป็นอีกประการหนึ่งคือ ขั้นตอนการเบิกจ่ายที่มีความยืดหยุ่น (ร้อยละ 54.2 และ 42.2 ตามลำดับ)

ตารางที่ 4.18 ปัจจัยสนับสนุนที่จำเป็น

ปัจจัยสนับสนุนที่จำเป็น	ไทย (36-37)		ไทย (40-41)		ญี่ปุ่น (36-37)		ญี่ปุ่น (40-41)	
	N	%	N(136)	%	N(155)	%	N(116)	%
1. การสนับสนุนด้านการุงใจของ ผู้บริหาร	*	*	78	57.4	17	11.0	16	13.8
2. เงินทุนวิจัยที่เพียงพอ	*	*	100	73.5	121	78.1	75	64.7
3. ขั้นตอนการเบิกจ่ายที่มีความ ยืดหยุ่น	*	*	82	60.3	84	54.2	49	42.2
4. ความพอใจของผู้วิจัย	*	*	60	44.1	67	43.2	42	36.2
5. ประโยชน์หรือผลการวิจัยที่ทำให้ ผู้วิจัยได้รับรางวัล	*	*	19	14.0	30	19.4	13	11.2
6. ความเหมาะสมของการประเมิน ผลทางวิชาการ	*	*	40	29.4	47	30.3	27	23.3
7. ช่วงเวลาที่ส่งเสริมผู้วิจัย	*	*	50	36.8	12	7.7	8	6.9
8. ความเป็นอิสระทางวิชาการ	*	*	80	58.8	37	23.9	20	17.2
9. ความเหมาะสมของระบบ ฐานข้อมูล	*	*	46	33.8	44	28.4	18	15.5
10. ผู้ช่วยวิจัย	*	*	43	31.6	38	24.5	23	19.8
11. อื่นๆ	*	*	4	2.9	7	4.5	5	4.3

* ไม่มีข้อมูล

1.2.10 การเผยแพร่ผลการวิจัย

ตารางที่ 4.19 แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับการเผยแพร่งานวิจัยในประเทศไทย ในปี 2536-2537 ซึ่งพบว่าส่วนใหญ่ใช้รูปแบบการตีพิมพ์เป็นหนังสือ (ร้อยละ 87.1) รองลงมาคือ การตีพิมพ์บทความลงในวารสารเป็นระยะๆ (ร้อยละ 45.9) ในปี 2540-2541 รูปแบบการเผยแพร่งานวิจัยส่วนใหญ่ได้รายงานการวิจัยไปยังต้นสังกัดและผู้สนับสนุนทางการเงิน (ร้อยละ 58.4) เป็นการส่งรายงานการวิจัยไปยังห้องสมุดหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง (ร้อยละ 56.9) และรองลงมาคือ การตีพิมพ์บทความลงในวารสาร (ร้อยละ 56.2)

ส่วนการเผยแพร่งานวิจัยในญี่ปุ่น ในปี 2536-2537 ส่วนใหญ่ใช้รูปแบบการตีพิมพ์บทความลงในวารสารเป็นระยะๆ (ร้อยละ 94.9) รองลงมาคือ การเป็นตัวแทนการประชุมสัมมนาเชิงวิชาการ (ร้อยละ 92.9) ซึ่งรูปแบบการเป็นตัวแทนการประชุมสัมมนาเชิงวิชาการนี้ได้กลายเป็นรูปแบบที่ใช้มากที่สุด ในปี 2540-2541 (ร้อยละ 94.9) รองลงมาคือ การตีพิมพ์เป็นหนังสือ (ร้อยละ 50.0) เมื่อเปรียบเทียบการเผยแพร่งานวิจัยในประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น พบว่ารูปแบบการเผยแพร่งานวิจัยที่ใช้มากที่สุดในประเทศไทย คือ การส่งรายงานการวิจัยไปยังต้นสังกัดและผู้สนับสนุนทางการเงิน ในขณะที่รูปแบบนี้ใช้ในประเทศญี่ปุ่นเพียงร้อยละ 6.9 ส่วนรูปแบบการเผยแพร่งานวิจัยที่ใช้มากที่สุดในประเทศญี่ปุ่น คือ การเป็นตัวแทนการประชุมสัมมนาทางวิชาการ (76.7) ซึ่งรูปแบบนี้ใช้ในประเทศไทยร้อยละ 33.6

ตารางที่ 4.19 ยังแสดงให้เห็นว่าปัญหาในการรายงานผลการวิจัยที่พบมากในประเทศไทย ในช่วงปี 2536-2537 คืองบประมาณไม่เพียงพอ (ร้อยละ 31.8) รองลงมาคือ ขาดการแลกเปลี่ยนผลงานวิจัยระหว่างองค์กร สำหรับในปี 2540-2541 ปัญหา การสนับสนุนให้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัยมีจำกัด ซึ่งเพิ่มจาก 10.6 เป็น 49.6 และปัญหาวิธีการเผยแพร่ผลงานไม่เป็นระบบ เพิ่มจากร้อยละ 10.6 เป็นร้อยละ 43.3

สำหรับปัญหาในการรายงานผลการวิจัยที่พบมากที่สุดในประเทศญี่ปุ่นคือ ปัญหางบประมาณไม่เพียงพอ (ร้อยละ 46.7) โดยปัญหานี้ยังคงเป็นปัญหาสูงสุดในปี 2540-2541 (ร้อยละ 35.5) รองลงมาคือปัญหาด้านประโยชน์ของงานวิจัยไม่เป็นที่รู้จัก (ร้อยละ 29.6) ซึ่งปัญหานี้ในปี 2540-2541 ยังคงมีร้อยละ 29.6 เช่นเดิม โดยรวมปัญหาในการเผยแพร่งานวิจัยที่พบมากที่สุดในประเทศไทย คือ การสนับสนุนให้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัยมีจำกัด (ร้อยละ 49.6) ในขณะที่ในประเทศญี่ปุ่นมีปัญหานี้เพียงร้อยละ 15.5 ปัญหาที่พบมากที่สุดในประเทศญี่ปุ่น คือ งบประมาณไม่เพียงพอ (ร้อยละ 35.3) ซึ่งปัญหานี้ก็พบในประเทศไทยเช่นกัน (ร้อยละ 36.2)

ตารางที่ 4.19 การเผยแพร่ผลงานวิจัย

การเผยแพร่ผลงานวิจัย	ไทย(36-3)		ไทย(40-41)		ญี่ปุ่น(36-37)		ญี่ปุ่น(40-41)	
	N	%	N	%	N	%	N	%
1. รูปแบบของการเผยแพร่ผลงานวิจัย	(85)		(137)		(156)		(116)	
1.1 การตีพิมพ์บทความลงในวารสารเป็นระยะๆ	39	45.9	77	56.2	148	94.9	107	9.2
1.2 การตีพิมพ์เป็นหนังสือ	74	87.1	62	45.3	99	63.5	58	50.0
1.3 การเป็นตัวแทนการประชุมอภิปราย, สัมมนา ที่สถาบันของตนจัดเอง	38	44.7	52	38.0	57	36.5	46	39.7
1.4 การเป็นตัวแทนการประชุมสัมมนาเชิงวิชาการ	24	28.2	46	33.6	145	92.9	89	76.7
1.5 การเป็นตัวแทนการประชุมสัมมนาที่จัดโดยสถาบันอื่น	-	-	31	22.6	42	26.9	27	23.3
1.6 การส่งรายงานการวิจัยไปยังห้องสมุดหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง	-	-	78	56.9	30	19.2	8	6.9
1.7 การส่งรายงานการวิจัยไปยังผู้บริหารหรือผู้วิจัยที่เกี่ยวข้อง	-	-	51	37.2	23	14.7	8	6.9
1.8 การเผยแพร่บทความ	8	9.4	70	51.1	17	10.9	6	5.2
1.9 การตีพิมพ์บทความในจดหมายข่าว	2	2.4	40	29.2	8	5.1	4	3.4
1.0 การกระจายเสียงทางวิทยุ	-	-	8	5.8	1	0.6	3	2.6
1.11 การถ่ายทอดทางโทรทัศน์	2	2.4	5	3.6	2	1.3	3	2.6
1.12 การรายงานไปยังต้นสังกัดและผู้สนับสนุนทางการเงิน	2	2.4	80	58.4	46	29.5	35	30.2
1.13 อื่นๆ	11	12.9	6	4.4	1	0.6	-	-

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

การเผยแพร่งานวิจัย	โทษ(36-37)		โทษ(40-41)		ญี่ปุ่น(36-37)		ญี่ปุ่น(40-41)	
	N	%	N	%	N	%	N	%
2. ปัญหาในการรายงานผลการวิจัยและการพิมพ์เผยแพร่	(85)		(127)		(135)		(116)	
2.1 ประโยชน์ของงานวิจัยไม่เป็นที่รู้จัก	9	10.6	34	26.8	40	29.6	30	25.9
2.2 วิธีการเผยแพร่ผลงานไม่เป็นระบบ	9	10.6	55	43.3	19	14.1	12	10.3
2.3 ผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของการทำให้งานวิจัยเป็นที่รู้จัก	-	-	46	36.2	15	11.1	21	18.1
2.4 งบประมาณไม่เพียงพอ	27	31.8	46	36.2	63	46.7	41	35.3
2.5 ไม่มีการมอบหมายให้มีผู้เตรียมการเผยแพร่ผลงาน	-	-	25	19.7	6	4.4	7	6
2.6 หัวข้อการวิจัยขัดต่อนโยบายขององค์กรจึงไม่ได้รับอนุญาตให้เผยแพร่	7	8.24	7	5.5	9	6.7	1	0.9
2.7 ผลการวิจัยเป็นไปในทางลบจึงไม่สามารถเผยแพร่	-	-	10	7.9	6	4.4	1	0.9
2.8 ผู้ปฏิบัติการทางการศึกษาไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้	-	-	19	15.0	25	18.5	14	12.1
2.9 การสนับสนุนให้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัยมีจำกัด	9	10.6	63	49.6	29	21.5	18	15.5
2.10 ขาดการแลกเปลี่ยนผลงานวิจัยระหว่างองค์กร	20	23.5	56	44.1	37	27.4	21	18.1
2.11 อื่นๆ	-	-	10	7.9	10	7.4	12	10.3

1.2.11 คุณภาพงานวิจัย / ผู้วิจัย

ในด้านคุณภาพของงานวิจัยในประเทศไทยนั้นพบว่าผู้ตอบร้อยละ 59.1 เห็นว่ายังไม่มียุทธศาสตร์การประเมิน สำหรับการประเมินคุณภาพงานวิจัยของไทย ในปี 2536-2537 ส่วนใหญ่เห็นว่าไม่ได้มีการกำหนดเกณฑ์ในการประเมินไว้ (ร้อยละ 61.2) แต่ในปี 2540-2541 การประเมินคุณภาพงานวิจัยส่วนใหญ่มีระบบมากขึ้นโดยมีการกำหนดเกณฑ์ในการประเมินไว้ (ร้อยละ 70.5)

ซึ่งผู้ที่กำหนดเกณฑ์ในการประเมินส่วนใหญ่ยังเป็นบุคคลกลุ่มเดิม คือ คณะกรรมการประเมินคุณภาพงานวิจัย

ด้านคุณภาพของงานวิจัยในประเทศญี่ปุ่นทั้งในปี 2536-2537 และปี 2540-2541 ส่วนใหญ่เห็นว่ายังไม่มีระบบการประเมิน (ร้อยละ 50.7 และ 67.6) แต่ก็เห็นว่าส่วนใหญ่มีการกำหนดเกณฑ์ในการประเมินไว้ และผู้ที่กำหนดเกณฑ์ในการประเมินคือ คณะกรรมการประเมินคุณภาพการวิจัย

โดยภาพรวมคุณภาพงานวิจัยในประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นมีลักษณะคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ ส่วนใหญ่ยังไม่มีระบบการประเมิน แต่ส่วนใหญ่เห็นว่ามีกำหนดเกณฑ์ในการประเมินไว้ ซึ่งผู้กำหนดเกณฑ์ในการประเมิน คือ คณะกรรมการประเมินคุณภาพงานวิจัย

ตารางที่ 4.20 คุณภาพของงานวิจัย

คุณภาพงานวิจัย	ไทย(36-37)		ไทย(40-41)		ญี่ปุ่น (36-37)		ญี่ปุ่น(40-41)	
	N	%	N	%	N	%	N	%
1. ระบบการประเมินงานวิจัย	*	*	(137)	(100)	(144)	(100)	(105)	(100)
1.1 มีระบบการประเมิน			56	40.9	71	49.3	34	32.4
1.2 ไม่มีระบบการประเมิน			81	59.1	73	50.7	71	67.6
2. การกำหนดเกณฑ์การประเมินงานวิจัย	(85)	(100)	(61)	(100)	(70)	(100)	(33)	(100)
2.1 กำหนดเกณฑ์ไว้	33	38.8	43	70.5	43	61.4	23	69.7
2.2 ไม่ได้กำหนดเกณฑ์	52	61.2	18	29.5	27	38.6	10	30.3
3. ผู้กำหนดเกณฑ์	(85)		(81)		(46)		(116)	
3.1 คณะกรรมการ	25	29.4	35	43.2	15	32.6	14	12.1
3.2 คณะผู้วิจัย	2	2.4	19	23.5	3	6.5	2	1.7
3.3 หัวหน้าหน่วยงาน	6	7.1	9	11.1	6	13.0	2	1.7
3.4 ประเมินอย่างไม่เป็นทางการ	-	-	14	17.3	-	-	-	-
3.5 อื่น ๆ	16	18.8	8	9.9	28	60.9	11	9.5

* ไม่มีข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตารางที่ 4.21 แสดงให้เห็นว่าในด้านคุณภาพของผู้วิจัยนั้น ผู้วิจัยในประเทศไทยที่เป็นคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยมีค่าเฉลี่ยระดับคุณภาพของผู้วิจัย เท่ากับ 2.6 จากมาตราวัด 1-3 ระดับ ผู้วิจัยที่เป็นครู อาจารย์ในโรงเรียน องค์กร และนักศึกษามีค่าเฉลี่ยระดับคุณภาพของผู้วิจัย เท่ากับ 1.8, 2.1 และ 1.7 ตามลำดับ ส่วนคุณภาพของผู้วิจัยในประเทศญี่ปุ่นในปี พ.ศ. 2536-2537 นั้นพบว่า ผู้วิจัยที่เป็นคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยมีค่าเฉลี่ยระดับคุณภาพของผู้วิจัย เท่ากับ 2.4 ผู้วิจัยที่เป็นครู อาจารย์ในโรงเรียน องค์กร และนักศึกษามีค่าเฉลี่ยระดับ

คุณภาพของผู้วิจัย เท่ากับ 1.7, 2.2 และ 1.5 ตามลำดับ ส่วนในปี พ.ศ. 2540-2541 ผู้วิจัยที่เป็นคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยมีค่าเฉลี่ยระดับคุณภาพของผู้วิจัยเท่ากับ 2.3 ผู้วิจัยที่เป็นครู อาจารย์ ในโรงเรียน องค์กร และนักศึกษามีค่าเฉลี่ยระดับคุณภาพของผู้วิจัย เท่ากับ 1.8, 2.2 และ 1.4 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าระดับคุณภาพของนักวิจัยทุกกลุ่มในประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นมีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน

สำหรับระดับความสำคัญของงานวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทยตามการรับรู้ของผู้ตอบ มีค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญ เท่ากับ 2.2 ในขณะที่งานวิจัยทางการศึกษาในประเทศญี่ปุ่นมีค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญ เท่ากับ 2.0

ตารางที่ 4.21 คุณภาพของผู้วิจัย / งานวิจัย

ประเภทของผู้วิจัย/ ความสำคัญของงานวิจัย	ไทย(40-41)			ญี่ปุ่น(36-37)			ญี่ปุ่น (40-41)		
	N	MEAN	S.D.	N	MEAN	S.D.	N	MEAN	S.D.
1. ประเภทของผู้วิจัย									
1.1 คณาจารย์ในมหาวิทยาลัย	65	2.6	0.6	124	2.4	0.5	98	2.3	0.51
1.2 ครูอาจารย์ในโรงเรียน	50	1.8	0.7	116	1.7	0.6	73	1.8	0.56
1.3 องค์กร	53	2.1	0.7	107	2.2	0.6	77	2.2	0.53
1.4 นักศึกษา	43	1.7	0.6	117	1.5	0.5	83	1.4	0.53
2. ระดับความสำคัญของงานวิจัย ทางการศึกษา	89	2.2	0.5	149	1.8	0.7	110	2.0	0.44

*พิสัยคะแนนเท่ากับ 1-3

1.2.12 ความพึงพอใจในผลงานวิจัย

ตารางที่ 4.22 แสดงให้เห็นว่าผู้วิจัยในประเทศไทยส่วนใหญ่พึงพอใจที่มีการใช้ผลการวิจัยให้เกิดประโยชน์ โดยในปี 2540-2541 ได้เพิ่มจากร้อยละ 36.5 เป็นร้อยละ 73.4 และความพึงพอใจที่เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดอีกอย่างหนึ่ง คือ ความพึงพอใจที่งานวิจัยบรรลุวัตถุประสงค์ โดยได้เพิ่มจากร้อยละ 8.2 เป็นร้อยละ 73.4

ส่วนในประเทศญี่ปุ่น ในปี 2536-2537 ผู้วิจัยส่วนใหญ่มีความพึงพอใจที่งานวิจัยบรรลุวัตถุประสงค์ (ร้อยละ 60.0) รองลงมาคือ มีความพึงพอใจที่มีการสนับสนุนผลงานวิจัยในการพัฒนาทางวิชาการ (ร้อยละ 51.4) ส่วนในปี 2540-2541 ผู้วิจัยมีความพึงพอใจที่มีการสนับสนุนผลงานวิจัยในการพัฒนาทางวิชาการ มากที่สุด (ร้อยละ 50.0) รองลงมาคือ มีความพึงพอใจที่งานวิจัยบรรลุวัตถุประสงค์ (ร้อยละ 55.6)

ผู้วิจัยในประเทศไทยมีความพึงพอใจที่ที่มีการใช้ผลการวิจัยให้เกิดประโยชน์ซึ่งคล้ายคลึงกับความพึงพอใจของผู้วิจัยในประเทศญี่ปุ่น และผู้วิจัยในประเทศไทยยังมีความพึงพอใจที่มีการใช้

ผลการวิจัยให้เกิดประโยชน์สูงถึง 73.4 ในขณะที่ผู้วิจัยในประเทศญี่ปุ่นมีความพึงพอใจในด้านนี้เพียง 35.2

ตารางที่ 4.22 ยังแสดงให้เห็นว่าความไม่พึงพอใจในงานวิจัยของตนก็มีอยู่เช่นกัน ในปี 2536-2537 ผู้วิจัยในประเทศไทยไม่พึงพอใจในงานวิจัยมีวิธีวิทยาการโดยมีสัดส่วนในประเด็นนี้มากที่สุด (ร้อยละ 27.1) รองลงมาคือ ไม่พึงพอใจที่ผู้วิจัยขาดการศึกษาอย่างลึกซึ้ง (ร้อยละ 22.4) ส่วนในปี 2540-2541 ผู้วิจัยไม่พึงพอใจที่งานวิจัยมีความจำกัดด้านเวลาและไม่สามารถทำได้ตามที่ตั้งใจไว้ โดยเพิ่มขึ้นจากปี 2536-2537 อย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือ เพิ่มจากเดิมซึ่งมีอยู่ร้อยละ 12.9 เป็นร้อยละ 50.0 รองลงมาคือไม่พึงพอใจที่งานวิจัยไม่เสร็จตามเวลาที่กำหนด (ร้อยละ 32.6) และผู้วิจัยอุทิศเวลาไม่เพียงพอ (ร้อยละ 30.2)

สำหรับความไม่พึงพอใจในงานวิจัยของผู้วิจัยในประเทศญี่ปุ่น พบว่า ทั้งในปี 2536-2537 และ ปี 2540-2541 ผู้วิจัยส่วนใหญ่ไม่พึงพอใจที่งานวิจัยมีความจำกัดด้านเวลาและไม่สามารถทำได้ตามที่ตั้งใจไว้ (ร้อยละ 74.6 - 77.6) รองลงมาคือ ไม่พึงพอใจที่ผู้วิจัยขาดการศึกษาอย่างลึกซึ้ง (ร้อยละ 36.4 - 37.6)

โดยสรุปรวม จะเห็นว่าผู้วิจัยในประเทศไทยส่วนใหญ่ไม่พึงพอใจที่งานวิจัยมีความจำกัดด้านเวลาและไม่สามารถทำได้ตามที่หวังไว้ซึ่งเหมือนกับผู้วิจัยในประเทศญี่ปุ่น สิ่งที่น่าสังเกตคือผู้วิจัยในประเทศไทยไม่พึงพอใจที่งานวิจัยไม่เสร็จตามเวลาที่กำหนดและไม่พึงพอใจที่ผู้วิจัยอุทิศเวลาให้ไม่เพียงพอถึงร้อยละ 30 ขึ้นไป ในขณะที่ผู้วิจัยในประเทศญี่ปุ่นมีความไม่พึงพอใจที่งานวิจัยไม่เสร็จตามเวลาที่กำหนดเพียงร้อยละ 7.3 และไม่พบว่าเหตุผลของความไม่พอใจจะมาจากปัญหาด้านการไม่อุทิศเวลาเหมือนในประเทศไทย

ตารางที่ 4.22 ความพึงพอใจ/ไม่พึงพอใจในผลงานวิจัย

ความพึงพอใจ/ ไม่พึงพอใจในผลงานวิจัย	ไทย(36-37)		ไทย(40-41)		ญี่ปุ่น(36-37)		ญี่ปุ่น(40-41)	
	N	%	N	%	N	%	N	%
1. เหตุผลที่พอใจในผลงานวิจัย	(85)		(124)		(70)		(54)	
1.1 ความสำเร็จของงานวิจัยที่ บรรลุวัตถุประสงค์	7	8.2	91	73.4	42	60.0	27	50.0
1.2 การสนับสนุนผลงานวิจัยใน การพัฒนาวิชาการ	13	15.3	53	42.7	36	51.4	30	55.6
1.3 การมอบและการเพิ่มคุณวุฒิ แก่ผู้วิจัย	7	8.2	13	10.5	8	11.4	10	18.5
1.4 การใช้ผลงานวิจัยให้เกิด ประโยชน์	31	36.5	91	73.4	22	31.4	19	35.2
1.5 ความสนใจของประชาชนที่มี ต่องานวิจัย	-	-	24	19.4	32	45.7	22	40.7
1.6 งานด้านการวิจัยและกระบวนการ วิจัยที่ให้ผลอย่างมี ประสิทธิภาพ	21	24.7	43	34.7	3	4.3	3	5.6
1.7 อื่นๆ	-	-	2	1.6	3	4.3	4	7.4
2. เหตุผลที่ไม่พอใจในงานวิจัย	(85)		(86)		(85)		(55)	
2.1 หัวข้อวิจัยไม่น่าสนใจ	16	18.8	18	20.9	3	3.5	2	3.6
2.2 หัวข้องานวิจัยไม่สำคัญ สำหรับองค์กร			13	15.1	8	9.4	7	12.7
2.3 งานวิจัยมีวิธีวิทยาการอ่อน	23	27.1	22	25.6	11	12.9	4	7.3
2.4 ความจำกัดด้านเวลาและไม่ สามารถทำได้ตามที่ตั้งใจไว้	11	12.9	43	50.0	66	77.6	41	74.6
2.5 งานวิจัยไม่เสร็จตามเวลาที่ กำหนด	10	11.8	28	32.6	13	15.3	4	7.3
2.6 ผู้วิจัยอุทิศเวลาให้ไม่เพียงพอ	6	7.1	26	30.2	3	3.5	-	-
2.7 การนำผลงานไปใช้ขาด ประสิทธิภาพ	16	18.8	22	25.6	11	12.9	8	14.6
2.8 ผู้วิจัยขาดการศึกษาอย่าง ลึกซึ้ง	19	22.4	23	26.7	32	37.6	20	36.4
2.9 อื่นๆ	-	-	2	2.3	4	4.7	1	1.8

1.2.13 การประเมินคุณภาพงานวิจัย

ตารางที่ 4.23 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพงานวิจัยในประเทศไทย พบว่าส่วนใหญ่มีโอกาสเผยแพร่ผลงานการวิจัยได้หลายแนวทาง (ร้อยละ 87.0) รองลงมาคือ งานวิจัยดีเด่น จะได้รับการประกาศเกียรติคุณต่อสาธารณชน (ร้อยละ 48.1) ส่วนการประเมินคุณภาพงานวิจัยใน ญี่ปุ่นทั้ง ในปี 2536-2537 และ ปี 2540 ส่วนใหญ่มีโอกาสเผยแพร่ผลงานการวิจัยได้หลายแนวทาง (ร้อยละ 40.0 และ 44.0) ซึ่งเหมือนกับการประเมินคุณภาพงานวิจัยในประเทศไทย

ตารางที่ 4.23 การประเมินคุณภาพของงาน

การประเมินคุณภาพของงานวิจัย	ไทย (36-37)		ไทย (40-41)		ญี่ปุ่น (36-37)		ญี่ปุ่น (40-41)	
	N	%	N	%	N	%	N	%
1. งานวิจัยดีเด่นจะได้รับการประกาศเกียรติคุณต่อสาธารณชน	*	*	63	48.1	30	27.3	17	14.7
2. งานวิจัยดีเด่นจะได้รับรางวัลเป็นเงินสมนาคุณ	*	*	38	29.0	6	5.5	11	9.5
3. มีโอกาสเผยแพร่ผลงานวิจัยได้หลายแนวทาง	*	*	114	87.0	44	40.0	51	44.0
4. อื่น ๆ	*	*	-	-	44	40.0	31	26.7

* ไม่มีข้อมูล

1.2.14 ส่วนของการวิจัยที่มีการนำไปใช้

ในด้านการนำผลงานการวิจัยไปใช้ พบว่าทั้งในปี 2536-2537 และปี 2540-2541 นักวิจัยในประเทศไทยส่วนใหญ่ นำงานวิจัยไปใช้เพียงบางส่วนเท่านั้น (ร้อยละ 69.2 และร้อยละ 61.7 ตามลำดับ) ซึ่งเหมือนกับนักวิจัยในประเทศญี่ปุ่นที่มีการนำงานวิจัยไปใช้บางส่วนเช่นกัน (ร้อยละ 60.6 และร้อยละ 59.5 ตามลำดับ)

สำหรับเป้าหมายที่นำผลการวิจัยไปใช้ พบว่า ในปี 2536-2537 ผู้วิจัยในประเทศไทยได้นำงานวิจัยไปใช้ในการกำหนดนโยบายและแผนงานมากที่สุด (ร้อยละ 49.4) ส่วนในปี 2540-2541 ได้เปลี่ยนเป็นการนำไปใช้ในการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนมากที่สุด (ร้อยละ 71.1) ซึ่งคล้ายกับผู้วิจัยในประเทศญี่ปุ่นที่มีการนำงานวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนมากที่สุด (ร้อยละ 33.6)

ด้านลักษณะของผู้ใช้ผลงานวิจัย พบว่าในประเทศไทยผู้ที่นำผลการวิจัยไปใช้มากที่สุดคือ ครูอาจารย์ในมหาวิทยาลัย (ร้อยละ 54.1) ครูอาจารย์ในโรงเรียน (ร้อยละ 53.3) และองค์กรของตนเอง (ร้อยละ 51.9) ส่วนในประเทศญี่ปุ่นผู้ที่นำผลการวิจัยไปใช้มากที่สุดทั้งในปี 2536-2537

และปี 2540-2541 คือ ครูอาจารย์ในมหาวิทยาลัย (ร้อยละ 84.1 และร้อยละ 71.6 ตามลำดับ) รองลงมาคือ ครูอาจารย์ในโรงเรียน (ร้อยละ 60.3)

ด้านส่วนของงานวิจัยที่มีการนำไปใช้ พบว่าในประเทศไทยมีการนำผลการวิจัยไปใช้มากที่สุด (ร้อยละ 88.9) รองลงมาคือ การนำเครื่องมือและข้อมูลการวิจัยไปใช้ (ร้อยละ 53.3) สำหรับในประเทศญี่ปุ่นนั้นทั้งในปี 2536-2537 และ ปี 2540-2541 มีการนำผลการวิจัยไปใช้มากที่สุดเช่นเดียวกับในประเทศไทย (ร้อยละ 89.0 และร้อยละ 77.6 ตามลำดับ) รองลงมาคือ การนำวิธีการวิจัยไปใช้ (ร้อยละ 27.6 และร้อยละ 25.9 ตามลำดับ) เป็นที่น่าสังเกตว่าในประเทศไทยมีการนำเครื่องมือและผลการวิจัยไปใช้ถึงร้อยละ 53.3 ในขณะที่ในประเทศญี่ปุ่นมีการเครื่องมือและข้อมูลการวิจัยไปใช้เพียงร้อยละ 3.4

ด้านปัญหาเกี่ยวกับการนำงานวิจัยไปใช้ พบว่าในปี 2536-2537 ในประเทศไทยมีปัญหาการบริหารจัดการขององค์กรด้านการวิจัยไม่มีประสิทธิภาพมากที่สุด (ร้อยละ 41.2) และในปี 2540-2541 ปัญหานี้ได้ลดลงเป็นร้อยละ 23.8 ปัญหาที่เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดอีกอย่างหนึ่งคือ ปัญหางานวิจัยใช้เวลาทำนาน ไม่ทันใช้ ซึ่งเพิ่มจากร้อยละ 12.9 เป็นร้อยละ 40.0 ส่วนในประเทศญี่ปุ่นปัญหาที่พบมากที่สุดในปี 2536-2537 คือ งานวิจัยไม่ตรงตามความต้องการของผู้ใช้ (ร้อยละ 34.9) แต่ในปี 2540-2541 ปัญหานี้ได้ลดลงเหลือเพียงร้อยละ 15.5 ปัญหาที่พบรองลงมาคือ งานวิจัยมีคุณภาพต่ำ และขาดความร่วมมือในองค์กร ไม่มีระบบการนำงานวิจัยไปใช้งาน (ร้อยละ 29.4) ซึ่งในปี 2540-2541 ปัญหาทั้งสองนี้ได้ลดลงเหลือเพียงร้อยละ 15.5 และ 23.3 ตามลำดับ

โดยสรุปรวมข้อมูลในตารางที่ 4.24 แสดงให้เห็นว่าปัญหาการนำผลการวิจัยไปใช้ที่พบมากในประเทศไทย คือ งานวิจัยไม่ตรงตามความต้องการของผู้ใช้ ปัญหาผู้บริหารไม่สนใจผลการวิจัย และปัญหางานวิจัยใช้เวลาทำนาน ไม่ทันใช้ ในประเทศญี่ปุ่นไม่ค่อยมีปัญหาในเรื่องการนำผลการวิจัยไปใช้

ตารางที่ 4.24. การนำงานวิจัยไปใช้

การนำงานวิจัยไปใช้	ไทย (36-37)		ไทย (40-41)		ญี่ปุ่น (36-37)		ญี่ปุ่น (40-41)	
	N	%	N	%	N	%	N	%
1. การนำงานวิจัยไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ	(75)	(100)	(133)	(100)	(155)	(100)	(116)	(100)
1.1 การนำงานวิจัยทั้งหมดไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ	-	-	42	31.6	12	7.7	10	8.6
1.2 การนำไปใช้เพียงบางส่วน	52	69.2	82	61.7	94	60.6	69	59.5
1.3 ไม่สามารถนำผลงานไปใช้ได้	23	30.7	5	3.8	18	11.6	10	8.6
1.4 ไม่ทราบ	-	-	4	3.0	31	20.0	25	21.6

ตารางที่ 4.24 (ต่อ)

การนำงานวิจัยไปใช้	ไทย (36-37)		ไทย (40-41)		ญี่ปุ่น (36-37)		ญี่ปุ่น (40-41)	
	N	%	N	%	N	%	N	%
2. เป้าหมายที่นำผลการวิจัยไปใช้	(85)		(135)		(137)		(116)	
2.1 นโยบายและแผนงาน	42	49.4	59	43.7	37	27.0	4	3.4
2.2 ส่งเสริมสนับสนุนและปฏิบัติ ตามแผนได้ง่าย	-	-	31	23.0	2	1.5	4	3.4
2.3 การปรับปรุงกระบวนการเรียน การสอน	-	-	96	71.1	46	33.6	39	33.6
2.4 ปรับปรุงหลักสูตร	15	17.7	65	48.1	42	30.7	16	13.8
2.5 แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน	-	-	56	41.5	18	13.1	11	9.5
2.6 พัฒนาตามสายงาน	10	11.8	35	25.9	81	59.1	68	58.6
2.7 เสนอเป็นฐานข้อมูลในการอ้างอิง	13	15.3	73	54.1	17	12.4	12	10.3
2.8 ไม่ทราบ	10	11.8	3	2.2	19	13.9	14	12.1
2.9 อื่นๆ	-	-	1	0.7	1	0.7	2	1.7
3. ลักษณะของผู้ใช้ผลงานวิจัย	*	*	(135)		(151)		(116)	
3.1 คณาจารย์ในมหาวิทยาลัย			73	54.1	127	84.1	83	71.6
3.2 ครูอาจารย์ในโรงเรียน			72	53.3	91	60.3	49	42.2
3.3 ผู้บริหาร			65	48.1	14	9.3	4	3.4
3.4 หัวหน้างาน			35	25.9	35	23.2	9	7.8
3.5 นักศึกษาในมหาวิทยาลัย			62	45.9	77	51.0	54	46.6
3.6 องค์กรของตนเอง			70	51.9	22	14.6	13	11.2
3.7 องค์กรเอกชน			18	13.3	16	10.6	26	22.4
3.8 อื่นๆ			5	3.7	16	10.6	8	6.9
4. ส่วนของงานวิจัยที่มีการนำไปใช้	*	*	(135)		(145)		(116)	
4.1 ผลการวิจัย			120	88.9	129	89.0	90	77.6
4.2 เครื่องมือและข้อมูลการวิจัย			72	53.3	5	3.4	4	3.4
4.3 วิธีการวิจัย			46	34.1	40	27.6	30	25.9
4.4 วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง			61	45.2	32	22.1	25	21.6
4.5 บทความของงานวิจัย			60	44.4	21	14.5	28	24.1
4.6 อื่นๆ			-	-	6	4.1	2	1.7

* ไม่มีข้อมูล

ตารางที่ 4.24 (ต่อ)

การดำเนินงานวิจัยไปใช้	ไทย (36-37)		ไทย (40-41)		ญี่ปุ่น (36-37)		ญี่ปุ่น (40-41)	
	N	%	N	%	N	%	N	%
5. ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานวิจัยไปใช้			(130)		(126)		(116)	
5.1 ผู้บริหารไม่สนใจ	-	-	53	40.8	12	9.5	23	19.8
5.2 ระบบการบริหารจัดการขององค์กรด้านการวิจัยไม่มีประสิทธิภาพ	35	41.2	31	23.8	21	16.7	14	12.1
5.3 งานวิจัยมีคุณภาพต่ำ	27	31.8	27	20.8	37	29.4	18	15.5
5.4 งานวิจัยไม่ตรงตามความต้องการของผู้ใช้	23	27.1	56	43.1	44	34.9	19	16.4
5.5 ใช้ค่าศัพท์มากเกินไป	7	8.2	16	12.3	8	6.3	4	3.4
5.6 ผู้ใช้ขาดบรรยากาศทางวิชาการ	12	14.1	29	22.3	35	27.8	26	22.4
5.7 ประเด็นของงานวิจัยซ้ำกันมาก	9	10.6	26	20.2	8	6.3	10	8.6
5.8 งานวิจัยประยุกต์มีน้อย	11	12.9	23	17.7	29	23.0	13	11.2
5.9 งานวิจัยใช้เวลาทำนานไม่ทันใช้ ไม่ทันการ	11	12.9	52	40.0	4	3.2	-	-
5.10 ขาดความร่วมมือในองค์กรไม่มีระบบการนำงานวิจัยไปใช้งาน	5	5.9	48	36.9	37	29.4	27	23.3
5.11 โครงการเสร็จหลังกำหนดและยากต่อการใช้งาน	2	2.4	30	23.1	2	1.6	-	-
5.12 อื่นๆ	-	-	7	5.4	9	7.1	16	13.8

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

2.1 การวิจัยทางการศึกษาของประเทศไทย

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นักวิจัยทางการศึกษาของหน่วยงานต่างๆของไทยทั้งในช่วงปี พ.ศ. 2536 - 2537 และช่วงปี พ.ศ. 2540 - 2541 ปรากฏผลดังนี้

2.1.1 การเลือกหัวข้องานวิจัย

ปัจจุบันการเลือกหัวข้องานวิจัยของนักวิจัยทางการศึกษาของไทยมีความหลากหลาย โดยนักวิจัยมีแนวการพิจารณาดังนี้คือ

- 1) เลือกหัวข้อวิจัยโดยพิจารณาแผนการศึกษาแห่งชาติ และนโยบายทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ
- 2) เลือกหัวข้อวิจัยตามความสนใจและความถนัดของผู้วิจัย
- 3) เลือกหัวข้อที่เป็นประโยชน์ต่องานที่ตนรับผิดชอบ
- 4) พิจารณาจากหัวข้อวิจัยที่แหล่งทุนทั้งภายในและภายนอกหน่วยงานเสนอ

แนวโน้มของการเลือกหัวข้อวิจัยในอนาคตนั้น นักวิจัยมีความเห็นว่า ปัจจัยทั้ง 4 จะยังมีผลต่อการเลือกหัวข้องานวิจัย แต่จะมีการเลือกหัวข้อวิจัยในเชิงรุกมากขึ้น เพื่อวางแผนป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น กล่าวคือ ไม่ควรปล่อยให้ปัญหาขึ้นก่อน แล้วจึงวางแผนการทำวิจัยเพื่อหาแนวทางแก้ไข

ปัจจุบัน เนื้อหาสาระของงานวิจัยทางการศึกษามีความหลากหลายในทุกด้าน ทั้งด้านการบริหารการศึกษา ด้านวิชาการ และงานวิจัยที่แยกตามสาขาวิชาเฉพาะ และเรื่องทั่วไปเกี่ยวกับการศึกษา เช่น โดยเนื้อหาของงานวิจัยจะมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับตำแหน่งหน้าที่การงานของผู้ทำวิจัย ผลของการวิจัยจะต้องนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต และการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและการศึกษาของชาติ

แนวโน้มในอนาคตที่จะแตกต่างไปจากปัจจุบัน คือ หัวข้อของงานวิจัยจะมีลักษณะเฉพาะมากขึ้น โดยเน้นการส่งเสริมคุณภาพและมาตรฐานทรัพยากรบุคคลในอนาคต มุ่งเน้นการแก้ปัญหาสังคมและการปรับระบบการศึกษาให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม

นอกจากนั้น นักวิจัยยังเห็นว่า เนื้อหาของงานวิจัยจะมีลักษณะที่ทันต่อเหตุการณ์ แนวโน้มของการวิจัยทางการศึกษาจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการทดลองแนวใหม่ การศึกษาเปรียบเทียบ หรือการวิจัยสถาบันซึ่งมีลักษณะที่เป็นทั้งงานระดับท้องถิ่นและระดับโลก รวมทั้งจะมีการศึกษา benchmark" ด้านภารกิจทางการศึกษาสำหรับแผนงานพัฒนาการศึกษาในอนาคตอีกด้วย

สำหรับข้อเสนอแนะในการเลือกหัวข้อวิจัยในอนาคตนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์เสนอหัวข้อที่น่าสนใจ

สำหรับการทำวิจัยทางการศึกษาในอนาคต ดังต่อไปนี้

1. พัฒนาการของเด็กปกติ ในแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8
2. หลักสูตรระดับท้องถิ่นและระดับชาติ
3. การพัฒนาจิตใจและพฤติกรรมของบุคลากรทางการศึกษา
4. สภาพแวดล้อมและทรัพยากรทางการศึกษา
5. กระบวนการเรียนการสอน และสื่อการเรียนการสอน
6. การพัฒนากระบวนการคิด
7. การพัฒนาวินัยในตนเองของผู้เรียน
8. ตัวแปรที่ทำให้ความเป็นอยู่ สุขภาพ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพดีขึ้น
9. การประกันคุณภาพการศึกษาในระบบการศึกษาของไทย
10. การบริหารจัดการทางการศึกษา
11. พื้นฐานและสภาพครอบครัวที่ส่งผลต่อการศึกษาของไทย
12. ทิศทางการศึกษาในอนาคต

2.1.2 ลักษณะของนักวิจัย

การทำวิจัยในปัจจุบันเป็นการวิจัยทั้งแบบทำเป็นกลุ่มและแบบเดี่ยว แต่แนวโน้มในอนาคตการทำวิจัยเป็นกลุ่มจะมีลักษณะเป็นสหสาขาวิชามากขึ้น (interdisciplinary) เพื่อนำทฤษฎีและความรู้ของศาสตร์สาขาต่างๆที่เกี่ยวข้องกับหัวข้องานวิจัยนั้นๆมาบูรณาการและเติมเต็มซึ่งกันและกัน เพื่อให้ผลของการวิจัยสมบูรณ์และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในสภาพความเป็นจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งจะมีลักษณะเป็นนานาชาติ (international) มากขึ้น

นักวิจัยจะมีการทำงานเป็นกลุ่มหรือเดี่ยวขึ้นกับวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย กล่าวคือ นักวิจัยจะทำงานเป็นกลุ่มในลักษณะที่เป็นงานวิจัยสถาบัน ในขณะที่นักวิจัยที่ต้องการทำวิจัยเพื่อปรับปรุงพัฒนางานของตนเอง หรือนำผลงานวิจัยไปเสนอปรับเปลี่ยนตำแหน่งจะทำงานวิจัยเดี่ยว

2.1.3 ระเบียบวิธีวิจัย

ปัจจุบันนักวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยที่หลากหลายและซับซ้อนขึ้น มีทั้งการวิจัยเชิงสำรวจ การวิจัยเชิงทดลอง การวิจัยเชิงวิเคราะห์ และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัย

ที่มีความถูกต้องตามหลักวิชา และปัจจุบันการวิเคราะห์ข้อมูลเริ่มสะดวกมากขึ้น เนื่องจากมีโปรแกรมสำเร็จรูปที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและระบบเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสาร (IT) เจริญขึ้น

แนวโน้มในอนาคต นักวิจัยเห็นว่าการวิจัยเชิงสำรวจจะมีปริมาณลดลง และนักวิจัยจะหันมาเน้นงานวิจัยแนวปฏิบัติการและงานวิจัยเชิงพัฒนามากขึ้น เช่น การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) การวิจัยในชั้นเรียน(CAR) การวิจัยสถาบัน (IR) การวิจัยเชิงคุณภาพ(QR) การวิจัยเชิงอนาคต(FR) การวิจัยและพัฒนา(R&D) โดยเฉพาะจะมีการผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพมากขึ้น และการศึกษาวิจัยในแนวลึกจะมีมากขึ้นด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัยจะแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ระดับสูงซึ่งเน้นการวิจัยเพื่อให้ได้ความรู้ใหม่และงานวิจัยระดับทั่วไปที่เน้นการแก้ปัญหาต่างๆ นอกจากนั้น งานวิจัยที่นักวิจัยทางการศึกษาจะให้ความสนใจคือ งานวิจัยที่เป็นการศึกษาเชิงทดลอง เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถนำไปใช้กับการศึกษาภาคปฏิบัติได้จริง

2.1.4 งบประมาณการวิจัย

ในปัจจุบัน นักวิจัยทั้งไทยและญี่ปุ่น ได้รับงบประมาณการวิจัยเพิ่มขึ้นจากในอดีตตามลำดับ แต่เนื่องจากในปี พ.ศ. 2540-2541 ประเทศไทยตกอยู่ในภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจ ในอนาคต สถาบันการศึกษาบางส่วนจึงอาจจะได้รับงบประมาณสำหรับทำงานวิจัยลดลงทั้งจำนวนทุนและงบประมาณของแต่ละทุน แต่สถาบันการศึกษาบางส่วนอาจจะได้รับงบประมาณจากหน่วยงานรัฐบาลมากขึ้น เช่น สถาบันราชภัฏ เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่จะต้องดำเนินการในการปฏิรูปการศึกษา อย่างไรก็ตามแม้ทุนวิจัยจะลดลง แต่แนวโน้มการวิจัยโครงการใหญ่จะมีมากขึ้น โดยจะได้รับทุนในลักษณะเป็นยอดรวม (block grant) มากขึ้น ระเบียบด้านการเงินจะมีความยืดหยุ่นมากขึ้น และจะมีการแสวงหาแหล่งทุนจากภาคเอกชนมากขึ้น ในอนาคต รัฐบาลจะมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการให้เงินงบประมาณสำหรับกรวิจัย มีการติดตามผลการวิจัยเป็นระยะและมีระบบการประเมินคุณภาพงานวิจัย เพื่อให้งานวิจัยเสร็จทันเวลาและมีคุณภาพ นอกจากนั้น ภาคเอกชนจะมีการส่งเสริมสนับสนุนการทำวิจัยทางการศึกษา โดยจะเน้นงานวิจัยที่มีประโยชน์ให้ผลที่สามารถนำไปใช้ได้จริง

งบประมาณสำหรับงานวิจัยในอนาคตคาดว่าจะอยู่ระหว่าง 50,000 - 200,000 บาทสำหรับงานวิจัยของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล และสำหรับหน่วยงานอาจจะได้รับงบประมาณประมาณ 15 - 16 ล้านบาท

ปัญหาด้านงบประมาณที่นักวิจัยทางการศึกษาพบในปัจจุบันคือ งบประมาณที่ได้รับมักอยู่ในหมวดค่าใช้สอย ซึ่งทำให้นักวิจัยต้องใช้เวลารีบเร่งรับเงิน หรือไปรับรองแทนใบเสร็จเป็นหลักฐานในการเบิกจ่าย ในขณะที่มีค่าใช้จ่ายหลายประเภทที่ไม่สามารถหาใบเสร็จรับเงินให้ได้ แต่

ในอนาคต ระเบียบด้านการเงินจะมีความยืดหยุ่นมากขึ้น นอกจากนั้นความจำกัดของงบประมาณในปัจจุบัน จะส่งผลให้มีการแข่งขันกันทางด้านคุณภาพมากขึ้น และนอกจากนั้นหากมีการประกาศใช้ พ.ร.บ. การศึกษาฉบับใหม่ จะมีความคิดใหม่ๆเกิดขึ้น เช่น การให้คูปองการวิจัย เพื่อการพัฒนาตนเอง ซึ่งนักวิจัยอาจจะได้รับงบประมาณคนละ 3,000 บาท/ปี

สิ่งที่เป็นผลตามมาจากงบประมาณการวิจัย คือ ปริมาณงานวิจัยทางการศึกษา ซึ่งคาดว่าจะต่อไปในอนาคต นักวิจัยจะผลิตผลงานวิจัยปีละประมาณ 1 - 3 โครงการ/ปี

แนวโน้มของปริมาณงานวิจัย กระแสหนึ่งเห็นว่าน่าจะมีปริมาณลดลง เนื่องจากนักวิจัยได้รับงบประมาณน้อยลง แต่อีกกระแสหนึ่งเห็นว่าควรจะมีปริมาณเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะงานวิจัยด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และงานวิจัยที่เพิ่มขึ้นนี้จะมีลักษณะเป็นโครงการใหญ่ๆ

สาเหตุที่จะทำให้ปริมาณงานวิจัยเพิ่มขึ้นอีกประการหนึ่งก็เป็นเพราะว่า งานวิจัยในปัจจุบันมีบทบาทแทรกอยู่ในกระบวนการทำงานของทุกสายงานทางการศึกษา รวมทั้งการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรี โท และเอกก็ใช้การวิจัยเฉพาะสาขาวิชาเพิ่มขึ้น รวมทั้งยังมีงานวิจัยที่ไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่ของอาจารย์ในสถาบันการศึกษาต่างๆ ที่ทำเพื่อพัฒนางานของตนโดยไม่ได้รับทุนวิจัย ซึ่งหากสามารถรวบรวมได้จะเป็นผลให้ปริมาณงานวิจัยทางการศึกษามีปริมาณเพิ่มขึ้นจำนวนมาก และหากรัฐบาลสามารถกระจายอำนาจอำนาจทางการศึกษาได้เป็นผลสำเร็จ ชุมชนท้องถิ่นจะสามารถจัดการศึกษาได้เอง จะทำให้มีแรงสนับสนุนการทำวิจัยเพิ่มขึ้น อันจะเป็นผลให้มีนักวิจัยระดับมืออาชีพผลิตงานวิจัยเพิ่มขึ้น

2.1.5 การเผยแพร่ผลงานวิจัย

การนำเสนอและเผยแพร่ผลงานวิจัยในปัจจุบัน ทำได้หลากหลายวิธี เช่น เผยแพร่ในงานประชุมหรือสัมมนาทางวิชาการภายในประเทศ ลงตีพิมพ์เป็นบทความในวารสารทางวิชาการในประเทศ หรือ เจ้าของทุนเป็นผู้นำผลการวิจัยไปเผยแพร่เอง

ปัญหาด้านการเผยแพร่ในปัจจุบันคือ ผลการวิจัยไม่ได้นำออกเผยแพร่เท่าที่ควร และการเผยแพร่ก็ยังไม่กระจายครอบคลุมทุกพื้นที่อย่างทั่วถึง ทำให้นักวิจัยหรือผู้สนใจที่อยู่ในต่างจังหวัดไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารมากนัก

แนวโน้มการเผยแพร่ผลงานวิจัยในอนาคตจะมีการตีพิมพ์ในวารสารทั้งในระดับชาติและนานาชาติ การนำเสนอผลงานในการประชุม/สัมมนาทางวิชาการทั้งระดับชาติและระดับนานาชาติจะมีมากขึ้น และมีแนวโน้มที่จะมีการเผยแพร่ผ่านระบบเครือข่ายข้อมูล internet มากขึ้น เนื่องจากสามารถเผยแพร่ได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง รวมทั้งจะมีข้อมูลตอบกลับมาสู่ผู้วิจัยอย่างรวดเร็วด้วย

2.1.6 การส่งเสริมคุณภาพงานวิจัย

ผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้สัมภาษณ์ต่างก็เห็นว่า ในอนาคตงานวิจัยจะมีคุณภาพสูงขึ้น โดยจะมีระบบการประกันคุณภาพและมีคณะที่ปรึกษา (steering committee) ให้คำแนะนำในการทำงานเป็นระยะ และทั้งมีการจัดทีมนักวิจัยมืออาชีพเป็นที่ปรึกษาให้กับนักวิจัยใหม่ ทำให้งานวิจัยมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

นักวิจัยทางการศึกษาให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการส่งเสริมคุณภาพงานวิจัย ดังนี้

1. องค์กรหรือหน่วยงานทางการศึกษาควรกำหนดนโยบายส่งเสริมการวิจัยให้ชัดเจนและแจ้งให้บุคลากรทราบและเข้าแนวทางการดำเนินการ
2. จัดการอบรม การประชุมสัมมนา หรือการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถผู้ทำวิจัยทั้งด้านเนื้อหาและวิธีการวิจัย
3. นำผลงานวิจัยที่มีคุณภาพมาเผยแพร่เพื่อเป็นตัวอย่างสำหรับนักวิจัย
4. ส่งเสริมให้บุคลากรในหน่วยงานได้ลงมือทำการวิจัยอย่างจริงจัง โดยมุ่งเน้นให้เป็นการวิจัยเพื่อการปรับปรุงพัฒนางาน
5. ส่งเสริมให้มีการประเมินคุณภาพงานวิจัย ทั้งการประเมินตนเอง การประเมินโดยกลุ่มผู้ร่วมงาน และการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ โดยการประเมินต้องทำอย่างจริงจังไม่ใช่เพียงเพื่อส่งเสริมให้มีการวิจัยเพิ่มเท่านั้น
6. ให้รางวัลหรือประกาศเกียรติคุณงานวิจัยดีเด่น เพื่อเสริมแรงผู้ที่ทำงานดีเด่นและจูงใจให้ผู้อื่นคิดสร้างผลงานที่มีคุณภาพต่อไป
7. สร้างเครือข่ายการวิจัยทั้งด้านนักวิจัย และผลงานวิจัย เพื่อให้เกิดการร่วมมือและแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างนักวิจัย
8. ผลักดันให้มีการนำผลการทำวิจัยไปใช้ปรับปรุงพัฒนางานของหน่วยงานของตนอย่างจริงจัง

2.1.7 การนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้ทรงคุณวุฒิต่างให้ความเห็นว่า ในอนาคตหน่วยงานและองค์กรต่างๆจะนำผลของการวิจัยไปใช้ได้สะดวกและเป็นประโยชน์มากขึ้น เนื่องจากจะมีการพัฒนาฐานข้อมูลงานวิจัย (baseline data) ขึ้น เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษารวมทั้งบุคลากรและหน่วยงานต่าง ๆ จะเพิ่มความตระหนักในความสำคัญของผลการวิจัย และเห็นความจำเป็นของการเป็นผู้บริโภคผลงานวิจัย (research consumer)

2.2 การวิจัยทางการศึกษาของประเทศญี่ปุ่น

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นักวิจัยทางการศึกษาของหน่วยงานต่างๆของญี่ปุ่นทั้งในช่วงปี พ.ศ. 2536 - 2537 และปี พ.ศ.2540 - 2541 ปรากฏผล ดังนี้

2.2.1 การเลือกหัวข้องานวิจัย

นักวิจัยส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า ในอนาคตการศึกษาค้นคว้าและตัดสินใจเลือกหัวข้องานวิจัยจะคำนึงถึงความถนัดและความสนใจของตนเองเป็นหลัก และคำนึงถึงปัจจัยด้านอื่นๆประกอบด้วย เช่น ความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวงการศึกษา ประโยชน์ที่จะได้รับในเชิงวิชาการและการนำผลไปประยุกต์ใช้ หัวข้อที่แหล่งทุนเป็นผู้กำหนด และหัวข้อที่สอดคล้องกับตำแหน่งหน้าที่การงานของผู้วิจัยเอง นอกจากนี้ จะมีการนำสภาพและปัญหาในชั้นเรียนและเรื่องที่กำลังเป็นที่สนใจในวารสารของต่างประเทศมาศึกษาวิจัยเพิ่มขึ้น แนวโน้มการทำวิจัยของญี่ปุ่นในจะมีลักษณะเป็นกลุ่มมากขึ้น ดังนั้นการเลือกหัวข้อวิจัย จึงจะเป็นไปตามความเห็นของกลุ่มมากขึ้น

หัวข้อวิจัยที่นักวิจัยให้ความสนใจแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะคือ

1. หัวข้อวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาในต่างประเทศ เช่น ประวัติการศึกษาของต่างประเทศ ปัญหาทางการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาชาติอื่นกับการศึกษาญี่ปุ่น และเรื่องเกี่ยวกับจริยศึกษาในต่างประเทศ

2. หัวข้อวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาในประเทศ เช่น การพัฒนาและวิเคราะห์ระบบหลักสูตรและการเรียนการสอนทางคณิตศาสตร์ จริยศึกษา สิทธิมนุษยชน คอมพิวเตอร์ ประวัติการศึกษาของญี่ปุ่นด้านต่างๆ และการบริหารการศึกษาของเอกชน

หัวข้อวิจัยที่คาดว่าจะมีผู้ศึกษาวิจัยมากในอนาคต จะเกี่ยวกับเรื่องการพัฒนาความคิด (cognitive development) จริยศึกษา การพัฒนาหลักสูตรให้ได้มาตรฐาน และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการคิด

2.2.2 การขอทุนวิจัย

การขอรับทุนวิจัยของนักวิจัยญี่ปุ่นจะ ไม่มีความเปลี่ยนแปลง คือ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากมหาวิทยาลัยที่ตนสังกัดและจากกระทรวงศึกษาธิการ บางส่วนจะได้รับทุนจากหน่วยงานภายนอก แนวโน้มการรับทุนวิจัยจากหน่วยงานเอกชน ซึ่งจะกำหนดให้นักวิจัยทำวิจัยในหัวข้อที่หน่วยงานเจ้าของทุนต้องการนำผลไปใช้ในอนาคตจะมีชุมชนหรือจังหวัดของตนจะมีมากขึ้น

2.2.3 ลักษณะกลุ่มผู้ทำวิจัย

การทำวิจัยของนักวิจัยญี่ปุ่นจะไม่เปลี่ยนแปลงจากเดิม คือ จะมีการทำวิจัยทั้งเป็นกลุ่มและทำวิจัยเดี่ยว โดยการทำวิจัยแต่ละลักษณะจะขึ้นอยู่กับเนื้อหาและความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ในการวิจัยเรื่องนั้นๆ นักวิจัยกลุ่มส่วนมากจะทำงานวิจัยที่มีขนาดใหญ่ เช่น งานวิจัยสถาบัน หรือ โครงการวิจัยที่ต้องใช้ศาสตร์หลากหลายสาขา ซึ่งการทำวิจัยกลุ่มของญี่ปุ่นจะมีทั้งแบบที่นักวิจัยทั้งหมดมาจากสถาบันเดียวกัน และแบบที่นักวิจัยมาจากหลากหลายสถาบัน ส่วนการทำวิจัยเดี่ยวมักเป็นการทำวิจัยตามความสนใจเฉพาะตัวบุคคลในสาขาที่ตนถนัด แต่การทำวิจัย จะมีลักษณะเป็นงานวิจัยกลุ่มมากขึ้น เนื่องจากนักวิจัยมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ รวมทั้งมีโอกาสได้นำความรู้จากศาสตร์หลากหลายสาขาที่มีความเชื่อมโยงกันมาใช้ เพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดในการวิจัย

2.2.4 ระเบียบวิธีวิจัย

ในอนาคตนักวิจัยญี่ปุ่นจะเลือกใช้วิธีวิจัยหลากหลายตามหัวข้อการวิจัย และมีการนำเทคโนโลยีขั้นสูงเข้ามาใช้วิเคราะห์ผลมากขึ้น เนื่องจากเทคโนโลยีมีความเจริญมาก การวิจัยที่เป็นการค้นคว้าข้อมูลจากฐานข้อมูลสารสนเทศในเครือข่ายคอมพิวเตอร์จึงจะมีมากขึ้น นักวิจัยญี่ปุ่นส่วนใหญ่ไม่นิยมทำงานวิจัยเชิงคุณภาพ เนื่องจากคนญี่ปุ่นถือว่า การสอบถาม การสัมภาษณ์เป็นการรบกวนเวลาในการทำงาน และบางกรณีถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน อย่างไรก็ตาม นักวิจัยญี่ปุ่นให้ความเห็นว่า จะมีการทำวิจัยเชิงคุณภาพมากขึ้นกว่าเดิม เนื่องจากจะทำให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดชัดเจนขึ้น ส่วนการวิจัยเชิงสำรวจก็仍将นิยมทำ โดยเฉพาะการวิจัยเชิงสำรวจในต่างประเทศ ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูล ส่วนใหญ่นักวิจัยจะใช้คอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมใหม่ๆ ในการวิเคราะห์มากขึ้น

2.1.5 งบประมาณการวิจัย

นักวิจัยญี่ปุ่นเห็นว่า แม้ว่าปัจจุบันการวิจัยทางการศึกษาได้รับเงินทุนสนับสนุนมากกว่าแต่ก่อน แต่ก็ไม่อยู่ในอัตราที่สูงมากนัก ต่อไปในอนาคตวิจัยที่สนองนโยบายหรือเป็นไปตามความต้องการของแผนงานหลักในการจัดการศึกษา ตลอดจนสอดคล้องหรือสนับสนุนนโยบายทางเศรษฐกิจและสังคมและการเมืองน่าจะได้รับเงินทุนสนับสนุนการวิจัยมากขึ้น นักวิจัยส่วนใหญ่ต่างเห็นว่าหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนควรให้การสนับสนุนงบประมาณการวิจัยมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เนื่องจากงบประมาณที่ได้รับยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ และปัญหาการเบิก

จ่ายก็ยังคงมีความยุ่งยาก นักวิจัยต้องดำเนินการตามระเบียบขั้นตอนอย่างเคร่งครัด ประกอบกับงบประมาณส่วนใหญ่ที่ได้รับจะถูกจัดสรรเพื่อการเผยแพร่ผลงานในมหาวิทยาลัยและสถาบันทางการศึกษาต่างๆ

2.2.6 การเผยแพร่ผลการวิจัย

การเผยแพร่ผลงานวิจัยจะยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก กล่าวคือ นักวิจัยจะรายงานการวิจัยในรูปของบทความตีพิมพ์ในวารสารทางการศึกษา ในหนังสือรายงานประจำปีของมหาวิทยาลัย หรือตีพิมพ์เป็นหนังสือที่จัดทำขึ้นเฉพาะกิจในโอกาสต่างๆ รวมทั้งผู้วิจัยจะนำผลการวิจัยไปนำเสนอในการประชุม/สัมมนาทางวิชาการที่จัดขึ้นเพื่อให้นักวิจัยมีโอกาสได้นำผลการวิจัยมาเสนอต่อสาธารณชนโดยเฉพาะ

นักวิจัยส่วนหนึ่งที่ให้ข้อมูลในช่วงปี 2536 -2537 ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการจัดการประชุมวิชาการเพื่อเสนอผลงานวิจัยเฉพาะที่ได้รับคัดสรรบ้าง เพื่อเน้นความสำคัญของตัวงานวิจัย และเพื่อสร้างความภาคภูมิใจให้เจ้าของผลงาน ซึ่งผลปรากฏว่า ในปี 2540 -2541 ญีปุ่นจัดให้มีการประชุมทางวิชาการเพื่อเสนอผลงานวิจัยเฉพาะสาขามากขึ้น โดยเฉพาะสาขาการศึกษาวิทยาศาสตร์ มีการจัดทวารสารแยกตามสาขาวิชา และมีการจัดทำวารสารเป็นฉบับภาษาอังกฤษ รวมทั้งมีนักวิจัยจำนวนหนึ่งมีโอกาสไปเสนอผลงานวิจัยในการประชุมทางวิชาการระดับนานาชาติในต่างประเทศ

2.2.7 การส่งเสริมคุณภาพการวิจัย

ในช่วงปี 2536 - 2537 นักวิจัยญี่ปุ่นส่วนหนึ่งให้ความเห็นว่า นักวิจัยมีการพัฒนาคุณภาพงานวิจัยจากการแสวงหาทุนเพื่อไปศึกษาต่อ หรือทำวิจัยในต่างประเทศ ทั้งในรูปการแลกเปลี่ยนนักวิจัย และการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งการเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการ ตลอดจนศึกษางานวิจัยของต่างประเทศ สำหรับนักวิจัยใหม่ การส่งเสริมคุณภาพการวิจัยมักทำโดยให้เป็นสมาชิกและเข้าร่วมกิจกรรมของสมาคมทางการศึกษา และทำวิจัยร่วมกับนักวิจัยที่มีประสบการณ์ พร้อมทั้งแสวงหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง

ในช่วงปี 2540 -2541 จากการสัมภาษณ์ พบว่านักวิจัยส่วนใหญ่มีความรู้สึกภาคภูมิใจและพอใจในผลงานของตน เมื่อทำงานสำเร็จและสามารถนำผลการวิจัยไปพัฒนาใช้ประโยชน์ได้จริง ซึ่งมีผลทำให้นักวิจัยหันมาทำงานวิจัยเชิงลึกมากขึ้น มีการส่งเสริมให้ทำงานวิจัยในลักษณะนานาชาติ เพื่อศึกษาจุดเด่นและจุดด้อยของต่างประเทศ และพยายามหารูปแบบที่เป็นมาตรฐานสำหรับเป็นแนวทางนำมาปรับปรุงการเรียนการสอน และหลักสูตรของญี่ปุ่นให้ได้

มาตรฐานสากล ซึ่งต่อไปในอนาคตการทำวิจัยโดยเน้นคุณภาพในลักษณะดังกล่าว จะมีมากขึ้นเรื่อย ๆ

2.2.8 การนำมาผลวิจัยไปใช้

นักวิจัยญี่ปุ่นที่ให้ข้อมูลทั้ง 2 ช่วงเวลา มีความเห็นตรงกันเห็นว่า ควรนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในวงการศึกษากว่า ทั้งด้านกิจกรรมการเรียนการสอน การเขียนเอกสารทางวิชาการ เช่น ตำรา หนังสืออ้างอิง หรือเป็นฐานข้อมูลสำหรับใช้อ้างอิงในการทำวิจัยที่เกี่ยวข้องต่อไปอย่างไรก็ดี นักวิจัยส่วนหนึ่งให้ความเห็นว่า นักวิจัยยังไม่ได้นำผลการวิจัยมาใช้ให้เกิดประโยชน์คุ้มกับการลงทุน และยังมีข้อขัดแย้งระหว่างนักวิชาการที่ทำวิจัย กับครูที่ปฏิบัติภารกิจจริงในโรงเรียน เนื่องจากครูเห็นว่าผลการวิจัยเข้าใจยากและนำไปปฏิบัติจริงไม่ได้ และผู้ที่นำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ส่วนมากเป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัยทั้งระดับปริญญาบัณฑิต และ บัณฑิตศึกษา แนวโน้มในอนาคต คาดว่า สภาพเช่นนี้จะยังคงมีอยู่ แต่จะมีความพยายามในการเผยแพร่ผลงานวิจัยผ่านเครือข่ายข้อมูล internet ซึ่งจะมีผลให้มีการนำผลงานวิจัยไปใช้มากขึ้น

2.3 ผลการเปรียบเทียบแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทยและญี่ปุ่น

2.3.1 การเลือกหัวข้อวิจัย

นักวิจัยทางการศึกษาทั้งของไทยและญี่ปุ่นมีแนวการเลือกหัวข้อวิจัยที่คล้ายคลึงกัน คือ จะเลือกหัวข้อที่ตนเองมีความถนัดและสนใจ รวมทั้งหัวข้อที่ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่องานที่ตนรับผิดชอบ และหัวข้อที่แหล่งทุนเป็นผู้เสนอ

แนวโน้มการเลือกหัวข้อวิจัยที่แตกต่างกันคือ นักวิจัยไทยเน้นการเลือกหัวข้อเชิงรุกเพื่อป้องกันปัญหาทางการศึกษา ส่วนนักวิจัยญี่ปุ่นไม่เอ่ยถึงการทำวิจัยเชิงรุก แต่กล่าวว่า ปัจจุบันมีหัวข้อวิจัยส่วนหนึ่งมาจากปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน แนวโน้มการเลือกหัวข้อวิจัยของนักวิจัยญี่ปุ่นจะเลือกหัวข้อตามความเห็นของกลุ่มวิจัยมากขึ้น เนื่องจากการวิจัยมีลักษณะเป็นการวิจัยกลุ่มมากขึ้น

หัวข้อการทำวิจัยที่นักวิจัยไทยและญี่ปุ่นสนใจตรงกันคือ เรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรให้ได้มาตรฐาน กระบวนการเรียนการสอน การบริหารทางการศึกษา การพัฒนากระบวนการคิด และจริยศึกษา สิ่งที่น่าสังเกตคือ นักวิจัยไทยยังไม่สนใจศึกษาประวัติศาสตร์ศึกษาด้านต่างๆ

ตั้งที่นักวิจัยญี่ปุ่นสนใจ แต่นักวิจัยไทยมักสนใจศึกษาตัวแปรที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต และตัวแปรที่มีผลต่อการศึกษา ในขณะที่นักวิจัยญี่ปุ่นไม่ได้ให้ความสนใจในหัวข้อดังกล่าวมากนัก

2.3.2 ลักษณะของนักวิจัย

ลักษณะการทำงานของนักวิจัยทั้งไทยและญี่ปุ่นที่ตรงกันคือ มีทั้งทำวิจัยเป็นกลุ่ม และทำวิจัยเดี่ยว โดยลักษณะการทำงานจะขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย โดยมีแนวโน้มว่าการทำวิจัยทางการศึกษาในอนาคตจะมีลักษณะเป็นกลุ่มมากขึ้น เนื่องจากงานวิจัยจะมีลักษณะเป็นสหสาขาวิชาที่ต้องอาศัยศาสตร์ของสาขาต่างๆมาบูรณาการซึ่งกันและกันมากขึ้น

2.3.3 ระเบียบวิธีวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัยที่นักวิจัยทั้งไทยและญี่ปุ่นใช้มีลักษณะที่ใกล้เคียงกันคือ มีความหลากหลายและซับซ้อน ทั้งงานวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยขึ้นอยู่กับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของงานวิจัย รวมทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลก็ใช้คอมพิวเตอร์ แนวโน้มของระเบียบวิธีวิจัยที่จะใช้ในอนาคต มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ นักวิจัยไทยเห็นว่า งานวิจัยเชิงสำรวจจะลดปริมาณลง และงานวิจัยเชิงพัฒนาและเชิงปฏิบัติการจะมีปริมาณมากขึ้น เพื่อให้สามารถนำผลที่ได้จากการวิจัยมาใช้พัฒนางานที่รับผิดชอบได้โดยตรง ในขณะที่นักวิจัยญี่ปุ่นเห็นว่า งานวิจัยเชิงสำรวจจะมีปริมาณมากขึ้น โดยเฉพาะงานวิจัยเชิงสำรวจในต่างประเทศ

2.3.4 งบประมาณการวิจัย

นักวิจัยทั้งไทยและญี่ปุ่นคาดว่าได้รับงบประมาณในการวิจัยทางการศึกษาเพิ่มมากขึ้น โดยได้รับจากทั้งหน่วยงานของรัฐและเอกชน เพราะหน่วยงานต่างให้ความสำคัญและสนใจด้านการศึกษาและส่งเสริมการทำวิจัยทางการศึกษาเพิ่มมากขึ้น

ปัญหาที่นักวิจัยพบในด้านงบประมาณมีความคล้ายคลึงกันระหว่างไทยกับญี่ปุ่น กล่าวคือ ระเบียบการใช้จ่ายงบประมาณในการวิจัยมีความยุ่งยาก และงบประมาณที่ได้รับมักไม่เพียงพอต่อการดำเนินการ

ด้านปริมาณงานวิจัย นักวิจัยไทยส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ปริมาณงานวิจัยจะเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากงานวิจัยจะมีบทบาทแทรกอยู่ในการทำงานของทุกหน่วยงาน และการศึกษาในระดับอุดมศึกษาปัจจุบันก็สนับสนุนให้ทำการวิจัยเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่นักวิจัยญี่ปุ่นไม่ได้ให้ข้อสังเกตในเรื่องนี้

2.3.5 การเผยแพร่ผลงานวิจัย

การเผยแพร่ผลงานวิจัยของนักวิจัยทั้งไทยและญี่ปุ่นในอนาคตมีความคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ นำเสนอผลงานในรูปแบบบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารทางวิชาการต่างๆทั้งในและต่างประเทศ หรือตีพิมพ์เป็นหนังสือ รวมทั้งนำเสนอในการประชุม/สัมมนาทางวิชาการทั้งในและต่างประเทศ

แนวโน้มในอนาคต นักวิจัยไทยเห็นว่า การนำเสนอผลงานจะนำเสนอผ่านเครือข่ายข้อมูลคอมพิวเตอร์ (IT) เนื่องจากมีความรวดเร็วและกว้างขวางกว่าการนำเสนอด้วยวิธีอื่นๆ และนักวิจัยทั้งไทยและญี่ปุ่นมีความเห็นตรงกันว่าจะมีการนำเสนอผลงานวิจัยในระดับนานาชาติมากขึ้น

2.3.6 การส่งเสริมคุณภาพการวิจัย

การส่งเสริมคุณภาพการวิจัยของไทยจะเป็นไปในรูปของการจัดคณะที่ปรึกษา (steering committee) ให้คำแนะนำการทำวิจัยเป็นระยะพร้อมทั้งมีการจัดทีมงานนักวิจัยมืออาชีพให้เป็นที่ปรึกษากับนักวิจัยใหม่ เพื่อให้ผลงานวิจัยมีคุณภาพ ในขณะที่นักวิจัยญี่ปุ่นจะให้ความสนใจและความภาคภูมิใจในความสำเร็จของงานเป็นเครื่องส่งเสริมคุณภาพงานวิจัย นอกจากนี้การส่งเสริมให้มีการทำวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่มีความถูกต้องชัดเจนมากขึ้น การส่งเสริมให้ทำวิจัยระดับนานาชาติมากขึ้น การส่งเสริมให้นักวิจัยใหม่เริ่มทำวิจัยกับนักวิจัยที่มีประสบการณ์ เพื่อเปิดโอกาสให้นักวิจัยใหม่เรียนรู้วิธีการวิจัยจากนักวิจัยมืออาชีพเหล่านี้เป็นวิธีการส่งเสริมคุณภาพการวิจัยของประเทศญี่ปุ่น

2.3.7 การนำผลการวิจัยไปใช้

ในอนาคตการจับเก็บข้อมูลงานวิจัยของไทยจะเป็นการจับเก็บในฐานข้อมูล ซึ่งทำให้นักวิจัยในหน่วยงานและองค์กรต่างๆสามารถนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้สะดวกและเป็นประโยชน์มากขึ้น รวมทั้งบุคลากรในหน่วยงานต่างๆ จะมีความตระหนักถึงความสำคัญของการนำผลการวิจัยไปใช้ และเห็นความจำเป็นของการเป็นนักบริโภคมผลงานวิจัยมากขึ้น ซึ่งจะเป็นผลให้มีการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์กว้างขวางมากขึ้น ในขณะที่นักวิจัยญี่ปุ่นส่วนหนึ่งมีความเห็นว่าผลงานวิจัยยังไม่ได้ถูกนำไปใช้อย่างคุ้มค่า เนื่องจากมีความขัดแย้งระหว่างนักวิชาการที่ทำวิจัย กับครูผู้ปฏิบัติการสอนในโรงเรียน ซึ่งควรเป็นผู้นำผลการวิจัยไปใช้ ครูในโรงเรียนมักเห็นว่าผลงานวิจัยอ่านเข้าใจยากและนำไปใช้ไม่ได้ แต่เนื่องจากจะมีการเผยแพร่ผลงานวิจัยผ่านเครือข่ายข้อมูลทางคอมพิวเตอร์มากขึ้น การนำผลการวิจัยไปใช้ก็น่าจะมีมากขึ้นด้วย

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร

คณะผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการวิจัยทางการศึกษาทั้งในประเทศไทยและญี่ปุ่น ดังปรากฏรายละเอียดในบทที่ 2 และได้วิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว สรุปเป็นสภาพและแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาของแต่ละประเทศได้ ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4.25 และ 4.26 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4.25 สภาพและแนวโน้มของการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทย (จากเอกสาร)

สภาพของการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทย (จากเอกสาร)	แนวโน้มของการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทย (จากเอกสาร)
<p>1. <u>หน่วยงานเพื่อการบริหารการวิจัยทางการศึกษา</u> หน่วยงานที่ดำเนินการวิจัยทางการศึกษา ปัจจุบันมี 5 หน่วยงานหลัก คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. กระทรวงศึกษาธิการ คือ กอง กรม หน่วยงาน สำนักงาน ฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทางการศึกษา โรงเรียนต่างๆ ในสังกัด 2. กระทรวงมหาดไทย คือ สำนักเขตการศึกษาต่างๆ และโรงเรียนต่างๆ ในสังกัด 3. ทบวงมหาวิทยาลัย คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทบวง รวมทั้งฝ่ายวิจัยทางการศึกษาของสถาบันครุศึกษาต่างๆ ในสังกัด 4. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ โดยมีหน่วยงานสำคัญ คือ ศูนย์ส่งเสริมเครือข่าย การวิจัยทางการศึกษาแห่งชาติ (ศสวช.) เป็นศูนย์สารสนเทศด้านวิจัยการศึกษา จัดทำแผนและส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการนำผลการวิจัยไม่ใช้ในการกำหนดนิยาม เพื่อพิจารณาการศึกษาทุกระดับ 5. สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ โดยกำหนดการศึกษาเป็นสาขาวิชาการหนึ่งใน 12 สาขาที่ได้รับการสนับสนุนงานวิจัย 	<p>1. <u>หน่วยงานเพื่อการบริหารการวิจัยทางการศึกษา</u> หน่วยงานที่ดำเนินการวิจัยทางการศึกษา ทั้ง 5 หน่วยงานหลัก คือ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย ทบวงมหาวิทยาลัย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ มีบทบาทในการสนับสนุนการวิจัยเหมือนเดิม แต่จะเน้นในเชิงปริมาณและคุณภาพ รวมทั้งงบประมาณสนับสนุน และการเผยแพร่ผลงานมากยิ่งขึ้น สำหรับเนื้อหาการวิจัยทางการศึกษา จะเน้นเพื่อกระบวนการพัฒนาประเทศเป็นหลัก ดังเช่น</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. กระทรวงศึกษาธิการ : โรงเรียนในสังกัด จะมีการวิจัยในชั้นเรียน สถาบันราชภัฏต่างๆ จะทำการวิจัยเพื่อการปฏิรูปครู 2. ทบวงมหาวิทยาลัย : มีการจัดตั้งคณะกรรมการอุดมศึกษาแห่งชาติ เพื่อกำกับดูแลมาตรฐานการอุดมศึกษา และจากแผนงานหลักด้านการวิจัยและพัฒนาตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) จะสนับสนุนเพิ่มขีดความสามารถในการวิจัยในสถาบันอุดมศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน สร้างความเข้มแข็งทางการวิจัย และนำผลการวิจัยไปใช้ 3. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ : มีหน่วยงานที่ดำเนินการวิจัย เพื่อการปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอน โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาเด็กไทยให้เป็นผู้มีความเก่ง ดี สุข ในทศวรรษใหม่ดังเช่น หน่วยงานต่อไป

ตารางที่ 4.25 (ต่อ)

สภาพของการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทย (จากเอกสาร)	แนวโน้มของการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทย (จากเอกสาร)
<p>2. <u>กระบวนการวิจัยทางการศึกษา</u></p> <p>กระบวนการดำเนินการวิจัยในปัจจุบัน โดยสรุปสรุปมีดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธีประกอบกัน เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่เที่ยงตรง 2. มีการพัฒนาเครื่องมือการวิจัยให้ได้มีคุณภาพสูง 3. ใช้วิธีการเชิงคุณลักษณะเสริมวิธีการเชิงปริมาณ เพื่อความสมบูรณ์ของข้อมูลในการวิจัย 4. มีการศึกษาข้อมูลในหลายระดับเพิ่มขึ้น 5. มีการใช้โปรแกรมทางคอมพิวเตอร์วิเคราะห์ข้อมูล และมีการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่มีคุณภาพระดับสูงในการวิเคราะห์ข้อมูล เช่น LISREL EQS เป็นต้น <p>3. <u>เนื้อเรื่องที่ทำวิจัยทางการศึกษา</u></p> <p>งานวิจัยทางการศึกษาในปัจจุบัน ได้มีการดำเนินการสอดคล้องกับนโยบายและมาตรการที่กำหนดในแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539) คือเป็นการวิจัยที่เน้นเนื้อเรื่องตามแผนการศึกษาในแต่ละช่วงสมัยนั่นเอง เนื้อเรื่องที่ทำการวิจัยเรียงลำดับดังนี้</p>	<p>1. สำนักงานโครงการพิเศษเพื่อการปฏิรูปการฝึกหัดครู พัฒนาครูและบุคลากรเพื่อการศึกษา (สปก.)</p> <p>2. ศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน (พ.คร.)</p> <p>3. โครงการวิจัยเพื่อจัดทำนโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาคนไทย (คปท.) เป็นต้น</p> <p>2. <u>กระบวนการวิจัยทางการศึกษา</u></p> <p>กระบวนการดำเนินการวิจัยในอนาคตคาดว่าจะเป็นอย่างนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. จะเน้นการวิจัยเชิงคุณภาพมากขึ้น รวมทั้งยังใช้ผสมผสานกับวิจัยเชิงปริมาณ 2. จะเน้นการเก็บข้อมูลด้วยเทคนิคต่างๆ ประกอบกัน เพื่อได้ข้อมูลกว้างและครบถ้วน 3. จะเป็นการวิจัยที่ใช้ความร่วมมือ จากหลายฝ่ายในสาขาวิชาต่างๆ เป็นสหวิทยาการ (Interdisciplinary) 4. จะเน้นการวิจัยอนาคต เพื่อคาดการณ์สถานการณ์อนาคต อันจะให้แนวทางการจัดการศึกษาได้สอดคล้องกับสภาพที่จะเกิดขึ้นในอนาคต <p>3. <u>เนื้อเรื่องที่ทำวิจัยทางการศึกษา</u></p> <p>แนวโน้มของเนื้อเรื่องที่จะทำวิจัย ในอนาคตคาดว่าจะมีลักษณะเป็นไปตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) เพื่อเตรียมการโดยให้สามารถมีคุณภาพชีวิตในโลกยุคใหม่ ยุคข่าวสารข้อมูล ยุคโลกไร้พรมแดน หรือ ยุคพัฒนาทรัพยากรแบบยั่งยืนได้ ดังนั้นเนื้อเรื่อง</p>

ตารางที่ 4.25 (ต่อ)

สภาพของการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทย (จากเอกสาร)	แนวโน้มของการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทย (จากเอกสาร)
<p>1. งานวิจัยที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษา เพื่อพัฒนาบุคคล</p> <p>2. งานวิจัยที่สอดคล้องกับนโยบายด้านครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา</p> <p>3. งานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารและการระดมสรรพกำลัง เพื่อจัดการศึกษา</p> <p>4. การศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี</p> <p>5. การศึกษาเพื่ออาชีพ</p> <p>6. การศึกษาเพื่อปวงชนและเครือข่ายการเรียนรู้</p> <p>7. ระบบสารสนเทศเพื่อพัฒนาการศึกษา</p> <p>8. การกระจายโอกาสทางการศึกษาและยังพบว่านโยบายที่ไม่มีผลการวิจัยรองรับ คือ การศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาเอกชน</p>	<p>การวิจัยจึงเน้นการปฏิรูปการศึกษา ได้แก่ การปฏิรูปการผลิตครู การปฏิรูปครู การปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอน รวมทั้งการปฏิรูปปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา</p> <p>ในการวิจัยเนื้อเรื่องดังกล่าวนี้ จะมีหน่วยงานที่รองรับ โดยสรุปดังนี้</p> <p>3.1 สถาบันครูศึกษาต่างๆ จะพัฒนา 8 ด้าน คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การวิจัยด้านการผลิตครูและการใช้ครู 2. การวิจัยด้านการพัฒนาการเรียนการสอน 3. การวิจัยและพัฒนาระบบของโปรแกรมครูศึกษาสำหรับครูปกติ 4. การวิจัยและพัฒนาการเรียนการสอน 5. การวิจัยและพัฒนาการเรียนการสอนคัดเลือกนักศึกษาเพื่อได้ครูที่มีศักยภาพ 6. การวิจัยเพื่อส่งเสริมวิชาชีพครูให้มีมาตรฐานระดับสูง 7. การวิจัยเรื่องการประเมินการผลิตนักศึกษาครูในสถาบันฝึกหัดครู 8. การวิจัยและพัฒนาเรื่องครูยุคใหม่ <p>3.2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จะพัฒนาการศึกษา 2 เรื่องใหญ่ คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การวิจัยและพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมทางการศึกษา การกระจายอำนาจทางการศึกษา การพัฒนาแนวคิดใหม่ เพื่อพัฒนาการศึกษา และการพัฒนาครูศึกษา 2. การวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับมาตรฐานอาชีพครู การกำหนดตัวบ่งชี้ เพื่อให้ประเมินครูผู้มีความเชี่ยวชาญ

ตารางที่ 4.25 (ต่อ)

สภาพของการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทย (จากเอกสาร)	แนวโน้มของการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทย (จากเอกสาร)
<p>4. การสนับสนุนงบประมาณการวิจัยทางการศึกษา</p> <p>แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยแหล่งใหญ่ ที่สนับสนุนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตลอดจนสถาบันอุดมศึกษา สถาบันโรงเรียน ทั้งสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และทบวงมหาวิทยาลัย ได้จากงบประมาณแผ่นดิน และมีโอกาสได้บ้างจากทุนวิจัยต่างประเทศ และเงินกู้ต่างประเทศ</p> <p>ส่วนสถาบันอุดมศึกษานั้นนอกจากได้จากงบประมาณแผ่นดินแล้วยังได้จาก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เงินผลประโยชน์มหาวิทยาลัย 2. เงินบริจาค 3. เงินทุนภายนอกสถาบัน ทั้งภายในและภายนอกประเทศ <p>5. การเผยแพร่งานวิจัยทางการศึกษา</p> <p>การเผยแพร่งานวิจัยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องภายในประเทศนำผลวิจัยไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในหน่วยงาน เพื่อพัฒนาการศึกษา วิธีการเผยแพร่ใช้วิธีการต่างๆ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. พิมพ์เป็นรูปเล่มเผยแพร่ไปหน่วยงานต่างๆ 2. พิมพ์เป็นบทความลงในวารสารหรือจุลสาร 3. จัดประชุมหรือสัมมนาเพื่อเผยแพร่งานวิจัยโดยเฉพาะ 	<p>3.3 สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สังกัดกระทรวงศึกษาธิการจะ วางแผนทำวิจัย ช่วงปี พ.ศ. 2535 - 2549 เป็นแผน 15 ปี จะเน้นการวิจัยในเรื่องการเตรียมอบบรมครู เพื่อให้มีความรู้และประสบการณ์ ในการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี</p> <p>4. การสนับสนุนงบประมาณการวิจัยทางการศึกษา</p> <p>แหล่งทุนใหญ่ที่สนับสนุนจะยังคงเหมือนสภาพปัจจุบัน คือ จากงบประมาณแผ่นดิน เงินทุนต่างประเทศ แนวโน้มในอนาคตจะมีการระดมเงินทุนจากภาคเอกชนมาสนับสนุน โครงการวิจัยมากยิ่งขึ้น</p> <p>5. การเผยแพร่งานวิจัยทางการศึกษา</p> <p>แนวโน้มของการเผยแพร่งานวิจัยทางการศึกษาด้วยวิธีการเผยแพร่ที่ใช้ในปัจจุบันจะยังคงมีอยู่แต่จะเน้นคุณภาพของผลงานที่จะเสนอมากขึ้น เพื่อให้สามารถนำผลวิจัยไปใช้ได้จริง และปริมาณหรือจำนวนของการเผยแพร่ในแต่ละวิธีจะมีมากขึ้น รวมทั้งมีการประชุมหรือสัมมนาเพื่อเผยแพร่มากขึ้นด้วย</p>

ตารางที่ 4.25 (ต่อ)

สภาพของการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทย (จากเอกสาร)	แนวโน้มของการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทย (จากเอกสาร)
<p>4. เสนอในที่ประชุมวิชาการหรือที่ประชุมประจำปีของหน่วยงาน</p> <p>5. สรุปลงเป็นบทความเสนอผู้บริหารเสนอในที่ประชุมย่อยของหน่วยงาน และเผยแพร่ในรูปแบบจดหมายข่าว แผ่นปลิว หรือแผ่นพับ</p> <p>6. เสนอในที่ประชุมนานาชาติ ซึ่งยังพบว่ามีไม่มากนัก</p>	<p>นอกจากนั้น การเผยแพร่งานวิจัยการศึกษาของไทยจะไม่เน้นเฉพาะภายในประเทศเท่านั้น แต่จะมีการเผยแพร่ไปทั้งในระดับภูมิภาคและระดับนานาชาติผ่านทางระบบเครือข่ายข้อมูลต่าง ๆ</p>

ตารางที่ 4.26 สภาพและแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาในประเทศญี่ปุ่น (จากเอกสาร)

สภาพการวิจัยทางการศึกษา ในประเทศญี่ปุ่น (จากเอกสาร)	แนวโน้มการวิจัยทางการศึกษา ในประเทศญี่ปุ่น (จากเอกสาร)
<p>1. หน่วยงานเพื่อการบริหารการวิจัยทางการศึกษา หน่วยงานที่ดำเนินการสนับสนุนและประสานงานการวิจัยทางการศึกษามี 3 หน่วยงานหลัก คือ</p> <p>1) กระทรวงศึกษา วิทยาศาสตร์ กีฬาและวัฒนธรรม (Monbusho) ประกอบด้วยหน่วยงานต่างๆ ที่ดูแลด้านการจัดการศึกษาและการวิจัย ทั้งมหาวิทยาลัย สถาบัน สหพันธ์วิจัย สถาบันทางวิชาการ และสมาคมส่งเสริมวิทยาศาสตร์แห่งญี่ปุ่น</p>	<p>1. หน่วยงานเพื่อการบริหารการวิจัยทางการศึกษา หน่วยงานที่สนับสนุนและประสานงานการวิจัยทางการศึกษา ยังคงมี 3 หน่วยงานหลักคือ กระทรวงศึกษา วิทยาศาสตร์ กีฬาและวัฒนธรรม องค์การ NIER และ สถาบัน JSPS โดยบทบาทของสถาบันต่างๆ เหล่านี้เกี่ยวกับการวิจัยมีแนวโน้มจะเป็นดังนี้คือ</p> <p>1. พัฒนาระบบหลักฐานข้อมูลเพื่อเก็บรวบรวมและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาและงานวิจัยทางการศึกษา</p>

ตารางที่ 4.26 (ต่อ)

สภาพการวิจัยทางการศึกษา ในประเทศญี่ปุ่น (จากเอกสาร)	แนวโน้มการวิจัยทางการศึกษา ในประเทศญี่ปุ่น (จากเอกสาร)
<p>2) องค์กร NIER (The National Institute for Educational Research of Japan) มีหน้าที่หลักในการวิจัยทางการศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม</p> <p>3) สถาบัน JSPS มีหน้าที่ในการดำเนินการวิจัย 3 สาขาหลัก คือ วิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ และมานุษยศาสตร์</p> <p>องค์กร NIER และสถาบัน JSPS อยู่ในความดูแลของกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์ กีฬา และวัฒนธรรม</p> <p>2. กระบวนการวิจัยทางการศึกษา</p> <p>ปัจจุบันสภาพการดำเนินการวิจัยของญี่ปุ่นมีลักษณะดังนี้</p> <p>1) งานวิจัยแบบมหภาค เป็นงานวิจัยที่สถาบันเป็นผู้กำหนดหัวข้อวิจัย มีคณะกรรมการพิจารณาโครงร่างงานวิจัย เมื่อผ่านแล้วก็จะมีการแต่งตั้งหัวหน้าคณะกรรมการดำเนินงาน โดยพิจารณาความเหมาะสม อาจมีนักวิจัยจากนอกสถาบันเป็นนักวิจัยร่วม</p> <p>2) งานวิจัยที่ร่วมมือกับหน่วยงานหรือสถาบันวิจัยในต่างประเทศ เช่น UNESCO, IEA และ OECD</p> <p>3) งานวิจัยที่ร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการ โดยกระทรวงเป็นผู้ให้งบประมาณแก่หน่วยงาน NIER ให้จัดบุคลากรของหน่วยงานดำเนินการวิจัย</p> <p>4) ผู้วิจัยเป็นผู้กำหนดหัวข้อที่สนใจ โดยขอรับทุนการวิจัยจากหน่วยงานต่างๆ</p>	<p>2. ประสานงานกับองค์กรต่างชาติเกี่ยวกับงานวิจัยทางการศึกษา</p> <p>3. แลกเปลี่ยนข้อมูลทางการศึกษากับสถาบันการศึกษาและองค์กรต่างชาติ</p> <p>4. พัฒนานักวิจัยรุ่นใหม่</p> <p>5. ก่อตั้งศูนย์วิจัยทางการศึกษาระดับท้องถิ่น และส่งเสริมให้มีศูนย์วิจัยทางการศึกษาของเอกชน</p> <p>2. กระบวนการวิจัยทางการศึกษา</p> <p>การดำเนินการวิจัยของญี่ปุ่นมีแนวโน้มจะดำเนินดังนี้</p> <p>1) มีการจัดทำเครือข่ายการวิจัยทางการศึกษาทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ</p> <p>2) มีการประสานงานระหว่างนักวิจัยของสถาบันต่างๆ ในประเทศให้มีลักษณะการดำเนินการเป็นแบบสหวิทยาการ (interdisciplinary)</p> <p>3) มีการประสานงานระหว่างนักวิจัยทางการศึกษาของสถาบันต่างๆ ของญี่ปุ่นกับต่างชาติ เป็นการดำเนินการในระดับนานาชาติ</p> <p>4) ให้ความสำคัญกับการรวมหน่วยงานเกี่ยวกับการวิจัยและส่งเสริมให้หน่วยงานดำเนินงานอย่างเป็นอิสระ</p> <p>5) ส่งเสริมการวิจัยขนาดใหญ่</p>

ตารางที่ 4.26 (ต่อ)

สภาพการวิจัยทางการศึกษา ในประเทศไทยปัจจุบัน (จากเอกสาร)	แนวโน้มการวิจัยทางการศึกษา ในประเทศไทยปัจจุบัน (จากเอกสาร)
<p>3. หัวข้องานวิจัย</p> <p>หัวข้องานวิจัยตามที่ปรากฏในเอกสารเกี่ยวกับงานวิจัยทางการศึกษาของญี่ปุ่นปรากฏดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) การศึกษาเปรียบเทียบสภาพและแนวโน้มของนโยบายการศึกษา 2) การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และคอมพิวเตอร์ศึกษา 3) การพัฒนาการฝึกหัดครูและกิจกรรมเพื่อพัฒนา 4) การศึกษาวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และวัดประเมินผล การใช้เทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารด้านการเรียนรู้ 5) การศึกษาเพื่อพัฒนาหลักสูตร 6) การศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับกลุ่มงาน 7) การศึกษาเพื่อพัฒนานโยบายเรื่อง การให้การศึกษากับชุมชนอาวูโต 8) การศึกษาด้านการพัฒนาวิทยาศาสตร์ศึกษา 	<p>3. หัวข้อการวิจัย</p> <p>หัวข้อการวิจัยทางการศึกษาที่หน่วยงานต่าง ๆ คาดว่า จะทำมีปรากฏดังนี้ คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) งานวิจัยเพื่อหาแนวทางการดำเนินงาน เพื่อปรับโครงสร้างการบริหาร 2) งานวิจัยเพื่อศึกษาแนวทางการจัดการศึกษา ในอนาคตให้เหมาะสมกับบริบททางสังคมและลดปัญหาสังคมลง 3) งานวิจัยเพื่อสำรวจแนวทางการปรับจำนวนครู ให้สอดคล้องกับจำนวนนักเรียน 4) งานวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้และงานวิจัยศึกษาสภาพของสถาบันศึกษา 5) งานวิจัยเพื่อพัฒนาครูให้มีลักษณะพึงประสงค์ 6) งานวิจัยเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของครูศึกษา 7) งานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาอิทธิพลของครูที่มีต่อการดำเนินชีวิตของนักเรียน <p>งานวิจัยตามการคาดการณ์ของ NIER</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) การศึกษาเพื่อการใช้สื่อ Multi media และเทคโนโลยีสมัยใหม่ 2) การศึกษาหลักสูตรสำหรับอนาคต 3) การสำรวจความสำเร็จของนักเรียน 4) การศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างการศึกษาด้วยตนเองกับการศึกษาในระบบโรงเรียน 5) การศึกษาพัฒนาของโรงเรียนผ่านการใช้ทรัพยากรการศึกษาและการเรียนรู้จากประสบการณ์ ทั้งในและนอกโรงเรียนของนักเรียน 6) การศึกษาเพื่อพัฒนาวิทยาศาสตร์

ตารางที่ 4.26 (ต่อ)

สภาพการวิจัยทางการศึกษา ในประเทศไทย (จากเอกสาร)	แนวโน้มการวิจัยทางการศึกษา ในประเทศไทย (จากเอกสาร)
<p>4. การสนับสนุนงบประมาณการวิจัยทางการศึกษา</p> <p>1) แหล่งเงินทุนในการวิจัยทางการศึกษาตามข้อมูลสถิติในปี 2538 ที่รัฐบาลญี่ปุ่นจัดสรรให้โดยให้เปล่า (grants - in - aid) รวม 92,400 ล้านบาท ผ่านกองทุนชื่อ The Japan Scholarship Foundation.</p> <p>2) แหล่งเงินทุนจากเอกชนเพื่อทำการวิจัยด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์มีประมาณ 6 ล้านบาท</p> <p>5. การเผยแพร่ผลงานวิจัยทางการศึกษา</p> <p>1) เขียนรายงานการวิจัยเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดหรือต่อหน่วยงานหรือองค์กรที่สนับสนุนงบประมาณ</p> <p>2) เสนอผลงานวิจัยในการประชุมหรือสัมมนาหรือเสนอผลงานด้วยตนเอง ในระดับหน่วยงาน ระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ</p> <p>3) เสนอผลงานในรูปแบบบทความในวารสารหรือวารสารต่างๆ</p> <p>4) เสนอรายงานการวิจัยลงในฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์</p> <p>5) เผยแพร่ในสิ่งพิมพ์รวมเล่มประจำปี เช่น ในรายงานประจำปีของหน่วยงานต่าง ๆ</p>	<p>4. การสนับสนุนงบประมาณการวิจัยทางการศึกษา</p> <p>แนวโน้มการจัดสรรด้านงบประมาณการวิจัยทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีดังนี้คือ</p> <p>1) จัดระบบระเบียบหรือรวบรวมแหล่งเงินทุนเพื่อการวิจัยระดับมหาวิทยาลัยและระดับนานาชาติ</p> <p>2) เพิ่มจำนวนงบประมาณเพื่อการวิจัยให้ได้ 100,000 ล้านบาท</p> <p>3) ขยายและเพิ่มทุนสำหรับนักวิจัยรุ่นใหม่</p> <p>4) จัดหาและก่อตั้งมูลนิธิเพื่อการจัดการศึกษาตามสภาพและแนวโน้มทางการศึกษา</p> <p>5. การเผยแพร่ผลงานวิจัยทางการศึกษา</p> <p>1) การเผยแพร่จะยังคงใช้วิธีการแบบที่ทำในปัจจุบันโดยจะเผยแพร่ผลการวิจัยทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติมากขึ้น</p> <p>2) เผยแพร่ในฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์</p>

ตารางที่ 4.26 (ต่อ)

สภาพการวิจัยทางการศึกษา ในประเทศญี่ปุ่น (จากเอกสาร)	แนวโน้มการวิจัยทางการศึกษา ในประเทศญี่ปุ่น (จากเอกสาร)
<p>6. การส่งเสริมคุณภาพการวิจัย</p> <p>บริบททางการศึกษาและการวิจัยของญี่ปุ่นมีแนวทางการส่งเสริมคุณภาพการวิจัย ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) พัฒนางานวิจัยของญี่ปุ่นให้ก้าวหน้าทันต่างชาติ โดยเน้นให้มีการวิจัยในทุกสาขา 2) สร้างเสริมกำลังคนด้านกาวิจัยให้รู้จักคิดสร้างสรรค์ เรียนรู้วิชาชั้นสูงสาขาใหม่ๆ เกี่ยวกับการวิจัยและทำวิจัย 3) จัดตั้งมหาวิทยาลัยเน้นการวิจัย 4) มีการส่งเสริมและสนับสนุนนักวิจัยรุ่นใหม่ 5) ปรับปรุงอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการวิจัยให้ได้ระดับมาตรฐาน 6) ปรับปรุงระบบการแลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศ 7) ก่อตั้งเครือข่ายระหว่างหน่วยงานเกี่ยวข้องกับงานวิจัยและศูนย์สารสนเทศที่เกี่ยวข้องต่างๆ 8) ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนนักวิจัยระหว่างประเทศโดยก่อตั้งศูนย์ประสานงานนักวิชาการนานาชาติ 9) ส่งเสริมงานวิจัยที่มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงตามสภาพสังคมและสภาพแวดล้อม 	<p>6. การส่งเสริมคุณภาพการวิจัย</p> <p>การส่งเสริมการวิจัยในอนาคตจะมีแนวทางที่เพิ่มเติมจากที่ทำอยู่ในปัจจุบัน คือ ในอนาคตจะมีการสนับสนุนให้สถาบันวิจัยของของญี่ปุ่นร่วมมือกับสถาบันวิจัยต่างชาติให้แข็งแกร่งขึ้น เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ในการทำวิจัย</p>

การเปรียบเทียบสภาพและแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษา ในประเทศไทยและญี่ปุ่น

การวิจัยนี้ ศึกษาข้อมูลจากแหล่งข้อมูล 3 แหล่ง คือ

1. จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง
2. จากการสอบถามบุคคลากรที่เกี่ยวข้อง โดยใช้แบบสอบถาม
3. จากการสัมภาษณ์บุคคลากรที่เกี่ยวข้อง โดยใช้แบบสัมภาษณ์

คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการวิจัยทางการศึกษา และ แนวโน้มการวิจัยทางการศึกษา จากแต่ละแหล่งข้อมูลและสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังปรากฏในบทที่ 4 ที่ผ่านมา จากนั้น คณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่สรุปได้จากแต่ละแหล่งข้อมูลของแต่ละประเทศ มาสังเคราะห์สรุปเป็น สภาพและแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาของแต่ละประเทศ แล้วจึงนำข้อมูลสภาพและแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาของประเทศไทยและญี่ปุ่นมาเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่าง ผลปรากฏ ดังต่อไปนี้

- ก. สภาพและแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทย
- ข. สภาพและแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาในประเทญี่ปุ่น
- ค. การเปรียบเทียบสภาพและแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาระหว่างประเทศไทยกับ

ประเทศญี่ปุ่น

ก. สภาพและแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทย

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการวิจัยทางการศึกษา

สภาพการวิจัยทางการศึกษา (ไทย)	แนวโน้มการวิจัยทางการศึกษา (ไทย)
<p>1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย</p> <p>หน่วยงานที่ดำเนินการเกี่ยวกับการวิจัยทางการศึกษา 6 หน่วยงานหลัก คือ กระทรวงศึกษาธิการ (กรม กอง หน่วยงาน สำนักงาน ฝ่าย สถาบันการศึกษาโรงเรียน) กระทรวงมหาดไทย (น่านักเขตการศึกษา โรงเรียน) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (ศูนย์ส่งเสริมเครือข่ายการวิจัยทางการศึกษาแห่งชาติ) สำนักงานคณะ</p>	<p>หน่วยงานหลักทั้ง 6 จะยังคงทำหน้าที่เหมือนเดิม แต่มีแนวโน้มว่าจะมีการสนับสนุนการวิจัยมากขึ้นทั้งทางด้านงบประมาณและคุณภาพ รวมทั้งด้านงบประมาณและการเผยแพร่ผลงานวิจัย สำหรับประเด็นการวิจัย จะมุ่งไปในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการศึกษา ด้านต่างๆ ตามพระราชบัญญัติการศึกษา ซึ่งเน้นกระบวนการพัฒนาคุณภาพของ</p>

สภาการวิจัยทางการศึกษา (ไทย)	แนวโน้มนโยบายการวิจัยทางการศึกษา (ไทย)
<p>กรมการวิจัยแห่งชาติและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย</p> <p>1.2 ปริมาณงานวิจัย</p> <p>ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 เป็นต้นมาจนถึงปี พ.ศ. 2539 ประเทศไทยมีงานวิจัยทางการศึกษาเพิ่มขึ้นตามลำดับโดยในปี พ.ศ. 2529 - 2530 มี 334 เรื่อง คิดเฉลี่ยปีละ 167 เรื่อง แต่ในปี พ.ศ. 2537 - 2539 มี 2,036 เรื่อง คิดเฉลี่ยปีละ 678 เรื่อง ดังนั้นในปี พ.ศ. 2539 งานวิจัยทางการศึกษาของไทยมีอัตราการเพิ่มจากปี พ.ศ. 2529 ประมาณ 4 เท่า โดยเฉลี่ยต่อปี งานวิจัยของญี่ปุ่นเป็นงานวิจัยที่มาจากทั้งภาครัฐและเอกชนแต่งานวิจัยของไทยเป็นงานที่มาจากหน่วยงานของรัฐทั้งหมด</p>	<p>ประชากรเพื่อการพัฒนาประเทศ</p> <p>ในอดีต แม้ว่าจะงานวิจัยทางการศึกษาจะไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างมากเด่นชัด แต่ก็มีพัฒนาการและมีอัตราการทำวิจัยเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ปัจจุบันการศึกษากำลังได้รับความสนใจในวงกว้างและการวิจัยได้รับการยอมรับว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของการศึกษาและการพัฒนาประเทศ ดังนั้นจึงน่าจะคาดการณ์ได้ว่า ในอนาคตอีก 10 ปีข้างหน้าประเทศไทยจะมีการทำวิจัยเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงกว่า 4 เท่าจากปัจจุบัน นอกจากนั้นในอนาคตสถาบันการศึกษามีแนวโน้มจะลดปริมาณการผลิตบัณฑิตในระดับปริญญาตรีและเน้นการผลิตบัณฑิตศึกษามากขึ้น ส่งผลให้ปริมาณงานวิจัยเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ปริมาณงานวิจัยเพิ่มขึ้น อีกประการหนึ่งหากรัฐสามารถกระจายอำนาจทางการศึกษาได้สำเร็จ ชุมชนท้องถิ่นจะสามารถจัดการศึกษาได้เองและส่งผลให้นักวิจัยระดับมืออาชีพผลิตงานวิจัยเพิ่มขึ้นอีกมาก</p>
<p>1.3 สาขาที่ทำวิจัย</p> <p>ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 เป็นต้นมา มีผู้สนใจทำวิจัยเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลกันมากในช่วงปี พ.ศ. 2529 - 2533 และค่อยๆ ลดลงตามลำดับ ต่อมาความสนใจได้มุ่งไปในเรื่องวิธีสอน การสอนเป็นส่วนใหญ่ แล้วจึงขยายไปสู่เรื่องเกี่ยวกับหลักสูตรและการเรียนการสอน ในช่วยท้ายๆ (พ.ศ. 2536 - 2538) การวิจัยทางด้านการบริหารและการจัดการศึกษาได้รับความสนใจและมีการศึกษากันมาก</p>	<p>ลักษณะการเปลี่ยนแปลงของความสนใจในอดีตทำให้เห็นได้ว่าความสนใจ ในการทำวิจัยมีได้ยืนอยู่กับสาขาวิชาใดวิชาหนึ่งโดยเฉพาะ แต่จะเปลี่ยนไปเรื่อยๆ ตามสถานการณ์จึงน่าจะคาดการณ์ได้ว่า ในอนาคตเมื่อพระราชบัญญัติการศึกษาได้รับการอนุมัติตามกฎหมาย ความสนใจในการทำวิจัยคงจะมุ่งไปในเรื่องของการบริหารจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษา และในสาขาวิชาต่างๆ ที่ยังขาดอยู่หรือยังไม่ค่อยมีการศึกษาวิจัยกันในอดีต</p>

สภาพการวิจัยทางการศึกษา (ไทย)	แนวโน้มการวิจัยทางการศึกษา (ไทย)
	เช่น ในสาขาวิชาการศึกษาพิเศษ สาขาวิชาการศึกษารัฐมวัย และสาขาวิชาการศึกษาในระบบโรงเรียน
<p>1.4 ระดับการศึกษาที่ทำวิจัย</p> <p>งานวิจัยทางการศึกษาที่ทำในช่วยปี พ.ศ. 2529 - 2539 ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 48 - 55 เป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา รองลงมาเป็นงานวิจัยในระดับอุดมศึกษาและอาชีวศึกษา ซึ่งก็มีเพียงร้อยละ 3-14 และ 10 - 13 ตามลำดับ งานวิจัยทางการศึกษานอกโรงเรียน การศึกษาพิเศษและการศึกษารัฐมวัย มีน้อยมาก เพียงร้อยละ 6 - 9, 1 และ 1-3 ตามลำดับ</p>	<p>เนื่องจากในอดีต งานวิจัยในระดับการศึกษาปฐมวัยการศึกษาพิเศษ การศึกษานอกโรงเรียนโรงเรียนรวมทั้งอาชีวศึกษาและการศึกษาในระดับอุดมศึกษายังมีน้อย จึงมีแนวโน้มว่า ในอนาคตจะมีผู้สนใจทำวิจัยในระดับการศึกษาต่างๆเพิ่มมากขึ้น ซึ่งอาจจะทำให้มีงานวิจัยเกี่ยวข้องกับทุกระดับการศึกษาเฉลี่ยออกไปในอัตราที่ใกล้เคียงกัน อย่างไรก็ตาม งานวิจัยในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาจะยังคงมีปริมาณมากเป็นส่วนใหญ่อยู่ เนื่องจากเป็นระดับที่ครอบคลุมการศึกษานั่นพื้นฐานซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่</p>

2. กระบวนการวิจัย

สภาพการวิจัยทางการศึกษา (ไทย)	แนวโน้มการวิจัยทางการศึกษา (ไทย)
<p>2.1 การวางแผนการวิจัย</p> <p>หน่วยงานและนักวิจัยไทยประมาณร้อยละ 31 - 66 มีกำหนดแผนการดำเนินการวิจัยระยะสั้นและระยะยาว ในช่วงแรกของการเก็บข้อมูล (พ.ศ. 2536 - 2537) มีหน่วยงาน/นักวิจัยที่ไม่มีการวางแผนการดำเนินการวิจัยอย่างชัดเจนถึงร้อยละ 45 แต่ในช่วยหลัง (พ.ศ. 2540 - 2541) ลดลงเหลือเพียงร้อยละ 5 ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนการวิจัย มากที่สุดตามลำดับคือ นโยบายและวัตถุประสงค์ขององค์กร และการใช้ปณิธานหรือ</p>	<p>เนื่องจากการวิจัยได้รับการยอมรับว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนางานและองค์ความรู้ต่อไปในอนาคต หน่วยงานทั้งหลายจำเป็นต้องมีการวางแผนการวิจัยของหน่วยงานอย่างชัดเจน โดยพิจารณาจากนโยบายการศึกษาแผนการศึกษาชาติ การใช้ประโยชน์จากงานวิจัยความสนใจและความถนัดของนักวิจัย และความต้องการของแหล่งทุนในอนาคต การดำเนินงานวิจัยจะยังคงมีทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม แต่มีแนวโน้มจะทำเป็นกลุ่ม</p>

สภาพการวิจัยทางการศึกษา (ไทย)	แนวโน้มการวิจัยทางการศึกษา (ไทย)
<p>ผลที่คาดหวังจากงานวิจัยและศักยภาพและลักษณะของคณะวิจัย นอกจากนั้นเงื่อนไขทางเศรษฐกิจและสังคม ความพร้อมทางเนื้อหาที่ทำวิจัยและคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญก็มีอิทธิพลไม่น้อย โดยเฉพาะในช่วงหลังๆ งานวิจัยแต่ละเรื่องใช้เวลาแตกต่างกันไม่แน่นอน แต่ส่วนใหญ่ใช้เวลาประมาณ 2 ปี</p> <p>นักวิจัยส่วนใหญ่ทำวิจัยเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน และพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการ การวิจัยของไทยมีทั้งการวิจัยเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่มไม่แน่นอน แล้วแต่ความเหมาะสม การบริหารการวิจัยดำเนินการโดยคณะกรรมการวิจัย ซึ่งประกอบด้วยคณะทำงานขององค์กร หรือคณะนักวิจัย</p>	<p>มากขึ้น นักวิจัย และผู้บริหารส่วนใหญ่ให้ความสำคัญเห็นตรงกันว่า ในอนาคตโครงการวิจัยจะใหญ่ขึ้น และมีลักษณะเป็นสหสาขาวิชามากขึ้นและใช้เวลาทำนานขึ้นผู้วิจัยจะมีความพร้อมมากขึ้น มีทักษะการวิจัยมากขึ้น เนื่องจากบุคลากรมีระดับการศึกษาสูงขึ้นและผู้วิจัยที่เคยทำวิจัยมาแล้วมีประสบการณ์มากขึ้น</p>
<p>2.2 ประเด็นและหัวข้อวิจัย</p> <p>นักวิจัยหรือคณะวิจัยไทยส่วนใหญ่กำหนดหัวข้อวิจัยและเสนอต่อองค์กรหรือผู้บริหาร แต่ก็มีจำนวนไม่น้อยที่ผู้บริหารระดับสูงกำหนดหัวข้อวิจัยให้หรือได้หัวข้อวิจัยมาจากการประชุมสัมมนา</p> <p>ประเด็นการวิจัยมักสอดคล้องกับนโยบายและมาตรการที่กำหนดในแผนการศึกษาแห่งชาติในแต่ละช่วงปี โดยที่พบว่าในบางแผนยังมีนโยบายบางประการซึ่งไม่มีผลการวิจัยรองรับ</p> <p>ในปัจจุบัน ขณะที่พระราชบัญญัติการศึกษา กำลังอยู่ในระหว่างดำเนินการตามกฎหมาย หน่วยงานที่สำคัญต่างก็มีการเตรียมการในการที่จะรองรับนโยบายต่างๆ โดยมีการวางแผนการกำหนดประเด็นวิจัยให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา ประเด็นการวิจัยที่สำคัญมีหลายเรื่อง เช่น เรื่องเกี่ยวกับการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ การจัด</p>	<p>ปัจจุบันประเทศไทยกำลังอยู่ในระยะการใช้แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ซึ่งเน้นในเรื่องการเตรียมคนให้มีคุณภาพชีวิตในโลกยุคข่าวสารข้อมูล ยุคโลกไร้พรมแดน และยุคการพัฒนาทรัพยากรแบบยั่งยืน ดังนั้นประเด็นที่จะทำในอนาคต จึงน่าจะสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติและพระราชบัญญัติการศึกษา เนื่องจากหน่วยงานที่ทำวิจัยส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานของรัฐซึ่งมีหน้าที่ที่จะต้องดูแลและดำเนินการให้เป็นไปตามเป้าหมายและนโยบายที่วางไว้</p> <p>นักวิจัยและผู้บริหารคาดการณ์ว่า ผู้บริหารจะเป็นผู้กำหนดหัวข้อวิจัยมากขึ้น ต่อไปหัวข้อวิจัยจะกว้างขึ้น โครงการวิจัยจะใหญ่ขึ้น และงานวิจัยแบบสหสาขาวิชาจะมีมากขึ้น นอกจากนั้นจะมีการพิจารณาหัวข้อวิจัยจากนโยบายและแผนการศึกษาชาติ จาก</p>

สภาพการวิจัยทางการศึกษา (ไทย)	แนวโน้มการวิจัยทางการศึกษา (ไทย)
<p>การทางการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายต่างๆ การคืนอำนาจการจัดการศึกษาแก่ผู้เรียนและทุกกลุ่มในสังคม คุณภาพและมาตรฐานการศึกษา การกระจายอำนาจการจัดการศึกษา ครูและผู้บริหารการศึกษา ทรัพยากรเพื่อการศึกษา รวมทั้งสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา เป็นต้น นักวิจัยและผู้บริหารคาดการณ์ว่าต่อไปหัวข้อวิจัยจะกว้างขึ้น โครงการวิจัยจะใหญ่ขึ้นและงานวิจัยแบบสหสาขาวิชาจะมีมากขึ้น</p>	<p>ความสนใจและความถนัดของผู้วิจัย และจากแหล่งทุนที่ให้ รวมทั้งงานวิจัยจะมีลักษณะเฉพาะมากขึ้น หัวข้อวิจัยเชิงรุก เพื่อวางแผนป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาต่างๆ จะมีมากขึ้น เรื่องที่วิจัยจะมีความหลากหลายครอบคลุมการศึกษาในทุกๆ ด้าน และจะเป็นเรื่องที่ทันต่อเหตุการณ์ งานวิจัยในลักษณะทดลอง การศึกษาเปรียบเทียบ การวิจัยสถาบันทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับโลก และการกำหนด bench mark ด้านภารกิจทางการศึกษาจะได้รับความสนใจมากขึ้น</p>
<p>2.3 วิธีวิจัย</p> <p>ในระยะแรกๆ การวิจัยส่วนใหญ่ของไทยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ แต่ต่อมาในระยะหลัง แม้ว่าการวิจัยเชิงสำรวจจะยังคงมีมากเป็นส่วนใหญ่อยู่ แต่พบว่าการวิจัยเชิงทดลอง และการวิจัยเชิงคุณภาพมากขึ้น นักวิจัยใช้คอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์ข้อมูลมากขึ้น และมีนักวิจัยจำนวนครั้งต่อครั้งที่วิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง หรือไม่ก็จ้างผู้อื่นวิเคราะห์</p> <p>การดำเนินการวิจัยในปัจจุบัน มีการเก็บข้อมูลหลายวิธีประกอบกันเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เที่ยงตรง มีการพัฒนาเครื่องมือการวิจัยให้มีคุณภาพสูง และใช้วิธีการเชิงคุณภาพเสริมวิธีการเชิงปริมาณ รวมทั้งมีการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่มีคุณภาพระดับสูงในการวิเคราะห์ข้อมูล เช่น LISREL EQS เป็นต้น</p>	<p>ในอนาคต การวิจัยเชิงคุณภาพจะได้รับความสนใจและจะผสมผสานกับการวิจัยเชิงปริมาณมากขึ้น นอกจากนั้นการวิจัยอนาคตจะได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้นด้วย เนื่องจากจำเป็นต่อการวางแผนอนาคต ในการดำเนินการวิจัย จะมีการติดตามผลเป็นระยะจากแหล่งทุน เพื่อให้งานเสร็จทันเวลา และมีคุณภาพ ผู้บริหารและนักวิจัย คาดการณ์ว่าในอนาคต การทำงานวิจัยจะทำได้รวดเร็วขึ้น เนื่องจากจะมีการใช้เครื่องมืออำนวยความสะดวกในการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลมากขึ้น เช่น การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป การสืบค้นข้อมูลทาง Internet นอกจากนั้นนักวิจัยจะใช้วิธีการที่หลากหลายประกอบกันเพื่อให้ได้ข้อมูลที่กว้างและสมบูรณ์ขึ้น แนวโน้มในอนาคตการวิจัยเชิงสำรวจจะมีปริมาณลดลง นักวิจัยจะหันมาเน้นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) การวิจัยชั้นเรียน (CAR) การวิจัยสถาบัน (IR) การวิจัยเชิงคุณภาพ (QR) การวิจัยอนาคต (FR) และการวิจัยและพัฒนา (R&D)</p>

สภาพการวิจัยทางการศึกษา (ไทย)	แนวโน้มการวิจัยทางการศึกษา (ไทย)
<p>2.4 ปัญหาในการวิจัย</p> <p>นักวิจัยไทยประสบปัญหาในการทำงานวิจัยหลายประการ ที่สำคัญได้แก่การอุทิศเวลาในการทำวิจัยของหมู่คณะมีน้อยเกินไป การขาดแรงสนับสนุนและแรงจูงใจจากผู้บริหาร การที่คณะวิจัยทำงานหนักเกินไป การขาดผู้ช่วยวิจัยและการทำงานเป็นหมู่คณะไม่ค่อยดีเท่าที่ควร นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องกฎเกณฑ์การเบิกจ่ายเงินทุนไม่ยืดหยุ่น นักวิจัยไทยมีความเห็นว่า ปัจจัยสนับสนุนที่จำเป็นที่สุดสำหรับการวิจัย คือ เงินทุนวิจัยที่เพียงพอ และความเป็นอิสระทางวิชาการของผู้วิจัย สำหรับปัญหาที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนในการทำวิจัยนั้น พบว่านักวิจัยไทยมีปัญหาเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูล การขาดข้อมูลวรรณคดีที่เกี่ยวข้องและมีปัญหาในด้านการวางกรอบแนวคิดของการวิจัย ข้อมูลในที่เก็บในช่วงปี พ.ศ.2536-2537 พบว่า นักวิจัยส่วนใหญ่เห็นว่าจำนวนผู้วิจัยในคณะวิจัย และทักษะการวิจัยของผู้วิจัยยังไม่เหมาะสม แต่ข้อมูลที่เก็บได้ในช่วงปี พ.ศ. 2540 - 2541 เปลี่ยนเป็นว่ามี ความเหมาะสม</p>	<p>ในอนาคตปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากการวิจัยได้รับความสำคัญ และได้รับการสนับสนุนเพิ่มขึ้น รวมทั้งนักวิจัยมีความรู้ ประสบการณ์ และความชำนาญมากขึ้น อย่างไรก็ตามผู้วิจัยโครงการเล็กอาจไม่ได้รับการสนับสนุน หรือได้รับการได้รับการสนับสนุนน้อยลง ซึ่งจะผลักดันให้นักวิจัยมีการทำวิจัยเป็นคณะและเป็นโครงการใหญ่มากขึ้น</p>
<p>2.5 คุณภาพงานวิจัย</p> <p>นักวิจัยของไทยมีความเห็นว่า คุณภาพงานวิจัยที่ทำโดยอาจารย์ในมหาวิทยาลัยมีคุณภาพค่อนข้างดี ผลงานวิจัยของครูอาจารย์ในโรงเรียน หรือนักศึกษามีคุณภาพปานกลาง นักวิจัยส่วนใหญ่ให้ข้อมูลที่ว่า การประเมินคุณภาพงานวิจัยมีการกำหนดเกณฑ์ โดยคณะกรรมการ แต่ยังคงขาดระบบการประเมินที่เหมาะสม นักวิจัยไทยประเมินความ</p>	<p>ในอนาคต งานวิจัยมีแนวโน้มที่จะมีคุณภาพดีขึ้น เพราะบุคลากรทางการศึกษามีระดับการศึกษาสูงขึ้น ได้เรียนรู้และเข้าใจวิธีการทำวิจัยมากขึ้น รวมทั้งนักวิชาการและนักวิจัยต่างก็ได้สร้างสมประสบการณ์ ในการทำวิจัยมากขึ้น และการที่มีงบประมาณที่จำกัด แหล่งทุนจะพิจารณาคัดเลือกให้</p>

สภาพการวิจัยทางการศึกษา (ไทย)	แนวโน้มการวิจัยทางการศึกษา (ไทย)
<p>สำคัญของงานวิจัยทางการศึกษาอยู่ในระดับค่อนข้างมาก</p>	<p>เงินทุนวิจัยเฉพาะโครงการวิจัยที่มีคุณภาพ ทำให้นักวิจัยต้องพิถีพิถันในเรื่องคุณภาพมากขึ้น นอกจากนี้แนวคิดในเรื่องการประกันคุณภาพงานวิจัยจะผลักดันให้ผู้ให้ทุนมีการติดตามงานเป็นระยะรวมทั้งมีการจัดที่มนักวิจัยมีอาชีพ ให้เป็นที่ปรึกษาแก่นักวิจัยใหม่ ซึ่งจะส่งผลให้งานวิจัยมีคุณภาพมากขึ้นกว่าเดิม และหากมีเกณฑ์และระบบการประเมินคุณภาพงานวิจัยที่ชัดเจนขึ้น คุณภาพงานวิจัยก็จะเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนด้วย</p>
<p>2.6 ความพึงพอใจในงานวิจัย</p> <p>นักวิจัยส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในงานวิจัย บรรลุวัตถุประสงค์ และมีการนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ แต่ยังไม่ค่อยพอใจในวิธีการวิจัย และการขาดการศึกษาอย่างลึกซึ้ง รวมทั้งความจำกัดด้านเวลา ซึ่งทำให้ไม่สามารถทำงานวิจัยได้ตามที่ตั้งใจไว้ นอกจากนี้การที่งานวิจัยไม่เสร็จตามเวลา และผู้วิจัยอุทิศเวลาให้การวิจัยไม่เพียงพอ นับเป็นเรื่องสำคัญที่ทำให้นักวิจัยไม่มีความพึงพอใจในงานวิจัย</p>	<p>ข้อมูลสภาพความพึงพอใจของนักวิจัย แสดงให้เห็นว่านักวิจัยไทยต้องการที่จะมีเวลาอย่างเพียงพอที่จะทำงานวิจัยของตนให้มีคุณภาพและเสร็จทันเวลา ดังนั้นหากผู้วิจัยได้รับการสนับสนุนส่งเสริมในด้านต่างๆ เช่น ด้านงบประมาณ ด้านผู้ช่วยวิจัย ด้านเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูล ก็จะสามารถช่วยให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในการทำวิจัย และเกิดความพึงพอใจในผลงาน</p>
<p>2.7 การเผยแพร่ผลการวิจัย</p> <p>วิธีการเผยแพร่ผลงานวิจัยของไทยส่วนใหญ่เป็นการส่งรายการการวิจัยไปยังห้องสมุดหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง รองลงมาเป็นการรายงานไปยังต้นสังกัดและผู้สนับสนุนทางการเงิน นอกจากนี้มีการตีพิมพ์ในวารสารหรือจุลสารของไทยและในวารสารนานาชาติมีการสรุปเป็นบทคัดย่อเผยแพร่ในที่ประชุมหรือสิ่งพิมพ์ต่างๆ มีการจัดประชุมสัมมนาเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยโดยเฉพาะและมีการเสนอในที่ประชุมประจำปีของหน่วยงาน สำหรับการนำเสนอในการประชุมนานาชาติ นั้น มีบ้างแต่ยังไม่มากนัก</p>	<p>แนวโน้มของการเผยแพร่งานวิจัยทางการศึกษาด้วยวิธีการเผยแพร่ที่ทำอยู่ในปัจจุบันจะยังคงมีอยู่เพียงแต่จะเน้นคุณภาพของผลงานที่จะนำเสนอมากขึ้นและปริมาณการเผยแพร่ในแต่ละวิธีจะมีมากขึ้น นอกจากนี้การเผยแพร่จะขยายออกไปในระดับภูมิภาคและนานาชาติ จะมีการจัดทำระบบเครือข่ายข้อมูลงานวิจัยผ่าน Internet ซึ่งจะช่วยให้ผลงานวิจัยเผยแพร่ไปอย่างกว้างขวางขึ้นทั้งในระดับประเทศและนานาชาติ</p>

สภาพการวิจัยทางการศึกษา (ไทย)	แนวโน้มการวิจัยทางการศึกษา (ไทย)
<p>ปัจจุบันหน่วยงานหลายหน่วยงานเริ่มที่จะเผยแพร่ผลการวิจัยผ่านระบบเครือข่ายข้อมูลรวมทั้งมีความพยายามจะจัดคลังรวบรวมข้อมูลและผลงานวิจัยทางการศึกษาระดับชาติ นักวิจัยไทยเกือบร้อยละ 90 มีโอกาสเผยแพร่ผลงานวิจัยของตนโดยเฉพาะงานวิจัยดีเด่นมีโอกาสได้รับการประกาศเกียรติคุณต่อสาธารณชน สำหรับปัญหาในเรื่องการเผยแพร่ผลงานวิจัยนั้น อยู่ที่การขาดระบบในการเผยแพร่ และการขาดการแลกเปลี่ยนผลงานวิจัยระหว่างองค์กร</p>	
<p>2.8 การนำผลการวิจัยไปใช้</p> <p>นักวิจัยไทยส่วนใหญ่ไม่นำงานวิจัยไปใช้เพียงบางส่วน โดยนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายและแผนงาน และนำไปใช้ในการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนมากที่สุด รองลงมาเป็นการนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลอ้างอิง ผู้ใช้ผลงานวิจัยส่วนใหญ่เป็นครู อาจารย์ ในโรงเรียนรองลงมาคือ องค์กรหรือสถาบันที่ทำวิจัย ส่วนของงานวิจัยที่นำไปใช้มากที่สุดคือ การนำผลการวิจัยและเครื่องมือการวิจัยไปใช้ สำหรับปัญหาในการนำผลงานวิจัยไปใช้พบว่า มีปัญหามากที่สุดเกี่ยวกับการทำงานวิจัยนานเกินไป ทำให้ไม่ทันต่อความต้องการ รองลงมาคือ ปัญหาผู้บริหารไม่สนใจและการขาดระบบการนำงานวิจัยไปใช้</p>	<p>นักวิจัยคาดว่า การวิจัยทางการศึกษามีบทบาทสำคัญในการวางแผนและกำหนดทิศทางการดำเนินงานในอนาคตมากขึ้น เนื่องจากสังคมไทยรับวัฒนธรรมการทำงานแบบสากลมาใช้และต่อไปหากการดำเนินการจัดทำฐานข้อมูลประสบความสำเร็จ การนำผลการวิจัยไปใช้จะสะดวกและเป็นประโยชน์มากขึ้น และในอนาคตผลงานวิจัยจะเป็นตัวกำหนดทิศทางการดำเนินงานของหน่วยงาน</p>

3. การส่งเสริมการวิจัย

สภาพการวิจัยทางการศึกษา (ไทย)	แนวโน้มการวิจัยทางการศึกษา (ไทย)
<p>3.1 การส่งเสริมการวิจัย</p> <p>แหล่งทุนวิจัยทางการศึกษาส่วนใหญ่จากงบประมาณแผ่นดิน นอกจากนี้ได้จากทุนวิจัยต่างประเทศและเงินกู้ต่างประเทศ การสนับสนุนจาก</p>	<p>ในอนาคต แหล่งทุนส่วนใหญ่จะยังคงมาจากงบประมาณแผ่นดินของรัฐ และเงินทุนต่างประเทศ แต่มีแนวโน้มที่จะมีการระดมเงินทุนจากภาคเอกชน</p>

สภาพการวิจัยทางการศึกษา (ไทย)	แนวโน้มการวิจัยทางการศึกษา (ไทย)
<p>ภาคเอกชนพอมิบ้าง แต่ไม่มากนักสำหรับสถาบันอุดมศึกษา นอกจากแหล่งทุนดังกล่าวแล้วยังมีเงินทุนที่ได้รับจากเงินผลประโยชน์ของสถาบัน และเงินบริจาคเพิ่มขึ้นอีกทางหนึ่งและตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 เป็นต้นมา ได้มีการจัดตั้งสำนักงาน กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ขึ้น ซึ่งหน่วยงานนี้เป็นหน่วยงานอิสระในลำดับของรัฐ ได้พยายามทำหน้าที่ระดมทุนทั้งจากภาครัฐและเอกชน และทั้งจากในและนอกประเทศ สกว. มีแผนงานและวิธีการที่ชัดเจนที่จะส่งเสริมการวิจัยใหม่ๆ ในทุกสาขาวิชา เช่น การให้ทุนสนับสนุนการวิจัยเชิงวิชาการ และการวิจัยและพัฒนา การสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่ โครงการปริญญาเอกกาญจนาภิเษก รวมทั้งการริเริ่มรูปแบบการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันและนักวิจัย เป็นต้น</p>	<p>มาสนับสนุนโครงการวิจัยเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะโครงการวิจัยขนาดใหญ่จะได้รับการสนับสนุนมากขึ้น ผู้บริหารและนักวิจัยคาดการณ์ว่า นักวิจัยจะสามารถหาแหล่งทุนอื่นๆ นอกจากรัฐได้ทุนการวิจัยที่ให้จะมีลักษณะเป็นแบบยอดรวม (Block Grant) มากขึ้น รัฐจะมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนขึ้นในการให้เงินงบประมาณสำหรับการวิจัย สถาบันการศึกษาบางส่วนจะได้รับงบประมาณลดลงในขณะที่บางส่วนได้เพิ่มขึ้น คาดว่า งบประมาณวิจัยในอนาคตจะเพิ่มเป็นร้อยละ 10 ของงบประมาณการศึกษาทั้งหมด ส่งผลให้มีปริมาณงานวิจัยเพิ่มขึ้น และหากรัฐสามารถกระจายอำนาจการศึกษาได้สำเร็จ ชุมชนท้องถิ่นจะสามารถจัดการศึกษาได้เอง จะเป็นผลทำให้ให้นักวิจัยระดับมืออาชีพ ผลิตงานวิจัยเพิ่มขึ้นอีก</p>

ข. สภาพและแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาในประเทศญี่ปุ่น

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการวิจัยทางการศึกษา

สภาพการวิจัยทางการศึกษา (ญี่ปุ่น)	แนวโน้มการวิจัยทางการศึกษา (ญี่ปุ่น)
<p>1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย</p> <p>หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทางการศึกษามี 3 หน่วยงานหลัก คือ กระทรวงศึกษาธิการ องค์การ NIER (The National Institution for Educational Research of Japan) และสถาบัน JSPS ทั้ง 3 หน่วยงานนี้มีบทบาทหน้าที่ในการประสานงานการวิจัยทางการศึกษา</p>	<p>หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังคงเป็น 3 หน่วยงานหลัก แต่มีแนวโน้มว่าญี่ปุ่นจะมีการจัดตั้งศูนย์วิจัยทางการศึกษาระดับท้องถิ่นและศูนย์วิจัยทางการศึกษาของเอกชนนอกจากนี้หน่วยงานหลักเดิมมีแนวโน้มจะดำเนินการพัฒนางานวิจัยโดยการสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลการวิจัย และการประสานงานวิจัยกับองค์กรต่างชาติ</p>

สภาพการวิจัยทางการศึกษา (ญี่ปุ่น)	แนวโน้มการวิจัยทางการศึกษา (ญี่ปุ่น)
<p>1.2 ปริมาณงานวิจัย</p> <p>ในช่วงปี พ.ศ.2529-2530 งานวิจัยของญี่ปุ่นมีจำนวน 11,972 เรื่อง และมีปริมาณเพิ่มขึ้นทุกปี โดยในปี พ.ศ.2531 - 2533 มีจำนวน 18,389 เรื่อง และในปี พ.ศ. 2534 - 2536 มีจำนวน 19,811 เรื่อง สำหรับในปี พ.ศ. 2537 - 2539 มีจำนวน 24,296 เรื่อง ปริมาณงานวิจัยของญี่ปุ่นจะมาจากภาครัฐและเอกชนและจากระดับภูมิภาคและท้องถิ่น ทั้งนี้ญี่ปุ่นจะนับงานวิจัยโดยรวมงานวิจัย ซึ่งอาจจะไม่ใช่งานวิจัย ซึ่งอาจจะไม่ใช่งานวิจัยอย่างแท้จริงเพราะเป็นงานที่เป็นเพียงการรวบรวมข้อมูล หรือสถิติมากกว่าการตอบคำถามวิจัย</p>	<p>โดยการเฉลี่ยจำนวนงานวิจัยต่อปี พบว่าแนวโน้มงานวิจัยของญี่ปุ่นมีปริมาณเพิ่มขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2531 - 2533 มีอัตราการเพิ่มของงานวิจัยจากปี พ.ศ. 2529 - 2530 ร้อยละ 2.4 และในปี พ.ศ. 2534 - 2536 เพิ่มจากปี พ.ศ. 2531 - 2533 ร้อยละ 8 ส่วน ในปี พ.ศ. 2537 - 2539 เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2534-2536 ร้อยละ 23 ดังนั้นจึงเป็นที่คาดการณ์ได้ว่าในอนาคตญี่ปุ่นจะมีงานวิจัยทางการศึกษา เพิ่มขึ้นจากปัจจุบันกว่าร้อยละ 23</p>
<p>1.3 สาขาวิชาที่ทำวิจัย</p> <p>งานวิจัยญี่ปุ่นเป็นงานที่ทำในสาขาประวัติศาสตร์/พื้นฐานการศึกษามากที่สุด คือ ร้อยละ 39 - 40 รองลงมาเป็นงานวิจัยด้านวิธีสอน/การสอน ร้อยละ 24 - 26 การบริหารการศึกษา/การจัดการศึกษา ร้อยละ 13 - 14 งานวิจัยด้านสังคมวิทยา/จิตวิทยา การศึกษาและแนะแนวมีร้อยละ 11 - 12 และสาขาวิชาหลักสูตร/การเรียนรู้การสอนร้อยละ 3</p>	<p>แนวโน้มลักษณะของสาขาวิชาที่ทำวิจัยจะมีการกระจายแบบเดิม งานวิจัยของญี่ปุ่นที่เกี่ยวข้องกับสาขาประวัติศาสตร์/พื้นฐานการศึกษาจะยังคงมี เช่นเดิมแต่อาจจะลดปริมาณลง จากการคาดการณ์ของหน่วยงานต่างๆ เกี่ยวกับหัวข้อวิจัยที่สนใจจะทำในอนาคต พอจะทำนายได้ว่างานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาครูจะมีมากขึ้นรวมทั้งงานวิจัยด้านหลักสูตร และการบริหารจัดการศึกษา จะมีเพิ่มขึ้นด้วย ส่วนงานวิจัยด้านวิธีสอน/การสอน จะยังคงเดิม</p>
<p>1.4 ระดับการศึกษาที่ทำวิจัย</p> <p>งานวิจัยของญี่ปุ่นทำกันในระดับอุดมศึกษา มากที่สุด คือประมาณร้อยละ 38 - 39 รองลงมา เป็นงานวิจัยด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน ร้อยละ 20 - 23 การศึกษาพิเศษร้อยละ 13 - 17 การศึกษาปฐมวัยร้อยละ 12 - 14 และระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา รวมกันร้อยละ 12</p>	<p>แนวโน้มการทำวิจัยในระดับอุดมศึกษายังคงมีสัดส่วนมากที่สุดเมื่อเทียบกับระดับอื่น แต่อัตราส่วนของงานวิจัยในระดับอุดมศึกษาค่อนข้างคงที่ คือ ประมาณร้อยละ 38 - 39 จากอัตราส่วนของงานวิจัยในระดับอุดมศึกษาที่ค่อนข้างคงที่ มาตลอด รวมทั้งบุคลากรที่ทำวิจัย ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัย จึงคาดคะเนได้ว่า ใน</p>

สภาพการวิจัยทางการศึกษา (ญี่ปุ่น)	แนวโน้มการวิจัยทางการศึกษา (ญี่ปุ่น)
	อนาคตงานวิจัยในระดับอุดมศึกษาจะยังคงมีสัดส่วนมากที่สุด งานวิจัยด้านการศึกษานอกระบบ โรงเรียนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ส่วนงานวิจัยด้านการศึกษาพิเศษ และระดับปฐมวัยอาจลดลงเล็กน้อย สำหรับสัดส่วนงานวิจัยระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาจะยังคงที่

2. กระบวนการวิจัย

สภาพการวิจัยทางการศึกษา (ญี่ปุ่น)	แนวโน้มการวิจัยทางการศึกษา (ญี่ปุ่น)
<p>2.1 การวางแผนการวิจัย</p> <p>ประมาณครึ่งหนึ่งของนักวิจัยไม่มีการวางแผนการวิจัยที่ชัดเจน แผนการวิจัยกำหนดแน่นอนตายตัวไม่ได้ว่าเป็นแผนระยะสั้นหรือระยะยาว บังคับสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนการวิจัยมากที่สุดตามลำดับ คือศักยภาพและลักษณะของคณะวิจัยเองนโยบายและวัตถุประสงค์ขององค์กรแผนการวิจัยขององค์กร และการใช้ประโยชน์หรือผลที่คาดหวังจากงานวิจัย นักวิจัยมากกว่าร้อยละ 60 จะเสนอหัวข้อวิจัยที่ตนเองสนใจต่อองค์กรที่เกี่ยวข้อง นักวิจัยส่วนใหญ่ทำวิจัยเพราะเห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการ และการปรับปรุงการเรียนการสอน มากกว่าครึ่งหนึ่งใช้เวลาในการวิจัยอย่างต่อเนื่อง ประมาณร้อยละ 40 ใช้เวลาในการทำวิจัยมากกว่า 1 ปี การทำวิจัยมีทั้งลักษณะที่ทำคนเดียวและทำเป็นกลุ่ม แต่ส่วนใหญ่ นักวิจัยจะทำวิจัยทั้งเดี่ยวและกลุ่มในตัวเองคนเดียว และลักษณะงานวิจัยจะเป็นขนาดใหญ่ ข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสารพบว่า งานวิจัยของญี่ปุ่นเป็นแบบมหภาค สถาบันเป็นผู้กำหนดหัวข้อวิจัยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน มีงานวิจัยที่เป็นความร่วมมือ</p>	<p>แนวโน้มของการวางแผนการวิจัยจะยังเป็นแบบเดิม ไม่เปลี่ยนแปลงจากสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน อย่างไรก็ตามมีแนวโน้มว่าจะมีการเสนอหัวข้อวิจัยที่สนใจต่อองค์กรเพิ่มขึ้นจากเดิม เหตุผลในการทำวิจัยไม่เปลี่ยนไปจากเดิมคือทำวิจัยเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการและเวลาการทำอย่างต่อเนื่อง แต่มีแนวโน้มว่าการทำวิจัยให้เวลาระหว่าง 1 - 2 ปี จะมีสัดส่วนเพิ่มมากขึ้น และลักษณะการทำวิจัยที่เป็นทั้งเดี่ยวและกลุ่มจะเหมือนเดิม ไม่ค่อยเปลี่ยนแปลง แต่จะมีการส่งเสริมการวิจัยขนาดใหญ่และมีและจะมีการประสานงานระหว่างนักวิจัยของสถาบันต่างๆ ในประเทศและระหว่างประเทศมากขึ้น รวมทั้งจะมีการจัดทำเครือข่ายการวิจัยทางการศึกษาทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ</p>

สภาพการวิจัยทางการศึกษา (ญี่ปุ่น)	แนวโน้มการวิจัยทางการศึกษา (ญี่ปุ่น)
<p>มีระหว่างหน่วยงานหรือสถาบันวิจัยในต่างประเทศ เช่น UNESCO, IEA และ OECD ลักษณะการบริหารจัดการโครงการวิจัยมีหลายรูปแบบ แต่ที่พบมากที่สุดคือการให้องค์กรจัดการเอง และบริหารโครงการวิจัยรูปคณะกรรมการวิจัย ซึ่งประกอบด้วยคณะกรรมการขององค์กรด้วย</p>	
<p>2.2 ประเด็นและหัวข้อวิจัย</p> <p>การกำหนดหัวข้อวิจัยส่วนใหญ่ใหญ่ถึงร้อยละ 60 - 72 นำเสนอต่อองค์กร ร่องลงมาเป็นการกำหนดโดยผู้วิจัยเดี่ยวต่อองค์กรหรือผู้บริหาร ประเด็นวิจัยของญี่ปุ่นเน้นการศึกษาสภาพปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นทางการศึกษา การวิจัยในตัวเองที่เกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ คอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีข้อมูลข่าวสาร การพัฒนาหลักสูตร นโยบายและการพัฒนาการฝึกหัดครู</p>	<p>ในอนาคตการกำหนดหัวข้อวิจัยจะยังคงเป็นแบบเดิมหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิคาดการณ์ว่าประเด็นวิจัยที่จะทำกันมากเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา โดยเน้นการวิจัยเพื่อหาแนวทางการปรับโครงสร้างการบริหาร นโยบายการผลิตครู การพัฒนาประสิทธิภาพครู ศึกษา การพัฒนาครู การพัฒนานักเรียนผ่านกิจกรรมการเรียน การประเมินโรงเรียน การพัฒนาจริยธรรม การเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการ การพัฒนาหลักสูตรสำหรับอนาคต การพัฒนาสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย การพัฒนาวิทยาศาสตร์ศึกษา การศึกษาผลการจัดการศึกษาที่มีต่อนักเรียนและการจัดประสบการณ์แก่ผู้เรียนให้เรียนรู้ได้ทั้งจากในและนอกโรงเรียน</p>
<p>2.3 วิธีวิจัย</p> <p>การวิจัยส่วนใหญ่เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มากกว่าอย่างอื่น และไม่นิยมเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ เนื่องจากเป็นการรบกวนเวลาผู้อื่น</p>	<p>แนวโน้มการทำการวิจัยเชิงสำรวจยังไม่เปลี่ยนแปลง แต่จะมีการวิจัยเชิงสำรวจข้ามประเทศมากขึ้น และจะมีการใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพมากกว่าเดิม นอกจากนี้จะมีการวิจัยแนวใหม่เกิดขึ้นคือการวิจัยจากข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) ซึ่งเป็นประโยชน์จากฐานข้อมูลที่มีอยู่</p>

สภาพการวิจัยทางการศึกษา (ญี่ปุ่น)	แนวโน้มการวิจัยทางการศึกษา (ญี่ปุ่น)
<p>2.4 ปัญหาในการวิจัย</p> <p>ปัญหาเรื่องเงินทุนช่วยเหลือจากรัฐบาลยังเป็นปัญหาของนักวิจัยส่วนใหญ่ประมาณครึ่งหนึ่งมีปัญหาเรื่องการเก็บข้อมูล ปัญหาการทบทวนวรรณคดีที่เกี่ยวข้องไม่ถึงหนึ่งทีคิดว่าทักษะการวิจัยของนักวิจัยเหมาะสม การขาดผู้ช่วยวิจัยเป็นปัญหามากกว่าปัญหาอื่น ในด้านงบประมาณในการวิจัย พบว่านักวิจัยประมาณครึ่งหนึ่งเห็นว่าการจัดสรรงบประมาณวิจัยไม่ค่อยเหมาะสม และงบประมาณในการวิจัยไม่เพียงพอ ส่วนใหญ่เห็นว่าปัจจัยที่เอื้อต่อการทำวิจัยคือ การให้เงินทุนวิจัยที่เพียงพอ</p>	<p>แนวโน้มปัญหาเรื่องเงินทุนช่วยเหลือในการวิจัยจะยังคงเหมือนเดิม ไม่เปลี่ยนแปลงลักษณะของปัญหาอันเนื่องมาจากการเก็บข้อมูลยังคงพบมากกว่าปัญหาอื่นแต่ปัญหาเกี่ยวกับการออกแบบการวิจัยความรู้สึกที่ว่านักวิจัยทำงานหนักเกินไป การขาดผู้ช่วยวิจัยและปัญหาเรื่องการเงินจ่ายงบประมาณในการวิจัยมีแนวโน้มลดลง</p>
<p>2.5 คุณภาพงานวิจัย</p> <p>นักวิจัยคิดว่าคุณภาพของงานวิจัยที่ทำโดยอาจารย์ในมหาวิทยาลัยมีคุณภาพค่อนข้างดีแต่งานวิจัยที่ดำเนินการโดยอาจารย์ในโรงเรียนหรือนักศึกษาจะมีคุณภาพปานกลางค่อนข้างน้อย และนักวิจัยส่วนใหญ่ใช้ข้อมูลว่ายังไม่มียระบบประเมินคุณภาพงานวิจัย และขาดเกณฑ์การประเมินคุณภาพงานวิจัยโดยคณะกรรมการประเมิน</p>	<p>แนวโน้มคุณภาพงานวิจัยจะยังเป็นแบบเดิม และยังไม่มียแนวโน้มว่าจะมีระบบการประเมินคุณภาพงานวิจัยและเกณฑ์ในการประเมินที่ชัดเจน แต่จะมีการสนับสนุนให้สถาบันวิจัยของญี่ปุ่นร่วมมือกับสถาบันวิจัยต่างชาติ รวมทั้งมีการแลกเปลี่ยนนักวิจัยระหว่างประเทศ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ในการทำวิจัย อันจะส่งผลต่อคุณภาพของงานวิจัย</p>
<p>2.6 ความพึงพอใจในงานวิจัย</p> <p>นักวิจัยมากกว่าครึ่งหนึ่งพอใจที่ผลงานวิจัยมีส่วนในการพัฒนาวิชาการ และสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด แต่ก็มีเป็นจำนวนมากที่ไม่พอใจที่มีเวลาจำกัดในการทำวิจัย</p>	<p>ลักษณะของสภาพความพึงพอใจในงานวิจัยจะยังเป็นเช่นเดิมไม่เปลี่ยนแปลง</p>
<p>2.7 การเผยแพร่ผลการวิจัย</p> <p>นักวิจัยส่วนใหญ่เผยแพร่ผลงานวิจัยผ่านทางประชุมสัมมนาทางวิชาการ และประมาณครึ่งหนึ่งมีการตีพิมพ์เป็นหนังสือ อย่างไรก็ตามปัญหาที่พบมากที่สุดในการเผยแพร่ผลงานวิจัยคือเรื่องงบประมาณ</p>	<p>มีแนวโน้มว่าผลงานวิจัยมีการเผยแพร่โดยการลงพิมพ์ในวารสารมากขึ้น รองลงมาเป็นการเสนอผลงานในกายประชุมสัมมนาทางวิชาการทั้งระดับชาติและนานาชาติและจะมีการจัดทำวารสาร</p>

สภาพการวิจัยทางการศึกษา (ญี่ปุ่น)	แนวโน้มการวิจัยทางการศึกษา (ญี่ปุ่น)
<p>ประมาณในการเผยแพร่</p>	<p>เป็นภาษาอังกฤษมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีแนวโน้มว่าจะมีการเผยแพร่ผลงานวิจัยผ่านระบบInternet เพิ่มมากขึ้น ส่วนปัญหาเรื่องงบประมาณในการสนับสนุนการเผยแพร่การวิจัยจะยังมีอยู่เช่นเดิม แต่ความรู้สึกว่าผลงานวิจัยไม่เป็นที่รู้จัก มีแนวโน้มลดลง</p>
<p>2.8 การนำผลการวิจัยไปใช้</p> <p>นักวิจัยกว่าครึ่งเห็นว่าการนำงานวิจัยไปใช้บางส่วน โดยมีการนำไปใช้พัฒนางานมากที่สุด รองลงมาเป็นการนำไปใช้ปรับปรุงการเรียนการสอน นักวิจัยส่วนใหญ่เห็นว่าผู้ใช้ผลงานวิจัยเป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัย แต่จากการสัมภาษณ์พบว่าผู้ใช้ผลงานวิจัยส่วนใหญ่เป็นนักศึกษา นอกจากนี้ยังพบว่าส่วนใหญ่จะนำผลการวิจัยไปใช้ ปัญหาด้านการใช้ผลการวิจัยอยู่ที่การขาดการใช้ผลการวิจัย</p>	<p>สภาพการใช้ผลการวิจัยจะยังเป็นแบบเดิม แต่มีแนวโน้มว่าลักษณะการนำผลงานวิจัยไปใช้ในการกำหนดนโยบายจะลดลงจากเดิมและเนื่องจากญี่ปุ่นจะพยายามจัดทำเครือข่ายการวิจัยในระดับประเทศและระดับนานาชาติ โดยอาศัยเทคโนโลยีระดับสูง จึงเป็นที่คาดการณ์ได้ว่า หากจัดทำเครือข่ายนี้ได้สำเร็จ จะมีการนำผลการวิจัยไปใช้อย่างกว้างขวางขึ้น สำหรับปัญหาการนำผลงานวิจัยไปใช้ ปัญหาเรื่องผลงานวิจัยไม่ตรงตามความต้องการของผู้ใช้ จะยังคงมีอยู่</p>

3. การส่งเสริมการวิจัย

สภาพการวิจัยทางการศึกษา (ญี่ปุ่น)	แนวโน้มการวิจัยทางการศึกษา (ญี่ปุ่น)
<p>3.1 การส่งเสริมการวิจัย</p> <p>แหล่งทุนวิจัยทางการศึกษาที่รัฐบาลญี่ปุ่นจัดสรรแบบให้เปล่ามีจำนวน 92,000 ล้านเยน (ปี 2538) ส่วนแหล่งทุนจากภาคเอกชนมีประมาณ 6 ล้านเยน ทั้งนี้ประเทศญี่ปุ่นมีแนวทางในการส่งเสริมงานวิจัยทางการศึกษาในหลายรูปแบบได้แก่ การจัดตั้งมหาวิทยาลัย การสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่ การปรับปรุงอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกในการวิจัย ปรับปรุงระบบการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารสนเทศ ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนนักวิจัยระหว่าง</p>	<p>ญี่ปุ่นมีแนวโน้มจะเพิ่มจำนวนงบประมาณเพื่อการวิจัยให้ได้ถึง 100,000 ล้านเยน ขยายและเพิ่มจำนวนทุนเพื่อนักวิจัยรุ่นใหม่ จัดระบบรวมแหล่งทุนเพื่อการวิจัยระดับมหาวิทยาลัยสู่ระดับนานาชาติ และก่อตั้งมูลนิธิเพื่อการวิจัยสภาพแนวโน้มทางการศึกษา และมีแนวโน้มสนับสนุนให้สถาบันวิจัยของญี่ปุ่นร่วมมือกับสถาบันวิจัยนานาชาติในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การวิจัย มีการตั้งเครือข่ายการวิจัยทั้งในระดับประเทศและนานาชาติ</p>

สภาพการวิจัยทางการศึกษา (ญี่ปุ่น)	แนวโน้มการวิจัยทางการศึกษา (ญี่ปุ่น)
<p>ประเทศโดยก่อตั้งศูนย์ประสานงานวิจัยนานาชาติ ส่งเสริมงานวิจัยที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมและสภาพแวดล้อม</p>	<p>ส่งเสริมการวิจัยขนาดใหญ่ ส่งเสริมให้หน่วยงานวิจัยมีการทำงานที่เป็นอิสระ อย่างไรก็ตามผลการวิจัยจากแบบสอบถามพบว่านักวิจัยส่วนใหญ่รู้สึกว่าแหล่งทุนวิจัยจากภาครัฐมีแนวโน้มลดลง ในขณะที่แหล่งทุนจากภาคเอกชนมีแนวโน้มมากขึ้น</p>

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ด. การเปรียบเทียบสภาพและแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น

ความเหมือนของสภาพและแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น	ความแตกต่างของสภาพและแนวโน้มทางการศึกษาระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น
<p>1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการวิจัยทางการศึกษา</p> <p>1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย</p> <p>ก. สภาพ</p> <p>1) ประเทศไทยและญี่ปุ่น มีหน่วยงานหลักที่ดำเนินการเกี่ยวกับการวิจัยทางการศึกษาในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ดังนี้</p> <p>1.1) หน่วยงานระดับชาติที่สนับสนุนงานวิจัยของประเทศในทุกสาขาวิชา โดยมีการศึกษาเป็นสาขาวิชาหนึ่ง ของไทยได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (NRCT) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว) ของญี่ปุ่นได้แก่ JSPS</p> <p>1.2) หน่วยงานระดับชาติที่สนับสนุนงานวิจัยทางการศึกษาโดยตรงของไทย ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ) และของญี่ปุ่นได้แก่ สถาบันวิจัยทางการศึกษาแห่งชาติ ประเทศญี่ปุ่น (NIER)</p> <p>1.3) หน่วยงานปฏิบัติการวิจัยระดับอุดมศึกษาของไทยได้แก่ ทบวงมหาวิทยาลัยและกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งประกอบด้วย กรม กอง ฝ่ายต่างๆ และสถาบันราชภัฏทั่วประเทศ ของญี่ปุ่น ได้แก่ กระทรวงศึกษา วิทยาศาสตร์ การกีฬา และวัฒนธรรม (Monbusho) ซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานต่างๆ ที่ดูแลงานด้านการศึกษาวิจัยของมหาวิทยาลัย สถาบัน สหพันธ์วิจัย สมาคมทางวิชาการ และสมาคมส่งเสริมวิทยาศาสตร์แห่งญี่ปุ่น</p>	<p>ก. สภาพ</p> <p>1) หน่วยงานระดับชาติของญี่ปุ่นที่ทำหน้าที่ส่งเสริมการวิจัยทางการศึกษาโดยตรงก็คือหน่วยงาน NIER ในขณะที่ประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ แม้จะมีหน้าที่ส่งเสริมงานวิจัยทางการศึกษาโดยตรง แต่งานด้านนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของหน่วยงาน สกศ. ยังมีงานด้านอื่น ๆ อีกมาก และงานวิจัยทางการศึกษา ยังกระจัดกระจายไปอยู่ตามหน่วยงานต่าง ๆ ที่ดูแลการศึกษาในแต่ละระดับ เช่น ระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาขึ้นกับกระทรวงศึกษาธิการ ระดับอุดมศึกษาขึ้นกับทบวงมหาวิทยาลัยและบางส่วน เช่น สถาบันราชภัฏ ขึ้นกับกระทรวงศึกษาธิการ ในขณะที่ญี่ปุ่นมีหน่วยงานทางการศึกษา คือกระทรวงศึกษา วิทยาศาสตร์ การกีฬา และวัฒนธรรม ดูแลงานทางการศึกษาทุกระดับ และNIER ทำหน้าที่ประสานงานการวิจัยทางการศึกษาทุกระดับทั้งในระดับภูมิภาคและท้องถิ่นทั่วประเทศ จึงกล่าวได้ว่าประเทศญี่ปุ่น มีเอกภาพ (unity) ในการบริหารจัดการ เกี่ยวกับการวิจัยทางการศึกษามากกว่าไทย</p> <p>2) จำนวนหน่วยงานปฏิบัติการในระดับอุดมศึกษา ซึ่งได้แก่ มหาวิทยาลัย และวิทยาลัยต่าง ๆ</p>

ความเหมือนของสภาพและแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น	ความแตกต่างของสภาพและแนวโน้มทางการศึกษาระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น
<p>1.4) หน่วยงานปฏิบัติการระดับท้องถิ่นของไทยได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งส่งเสริมงานการวิจัยของครู อาจารย์ และบุคลากรในโรงเรียนต่าง ๆ ในสังกัด และกระทรวงมหาดไทย ส่วนของญี่ปุ่นได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์ การกีฬา และวัฒนธรรม ซึ่งดูแลส่งเสริมงานวิจัยทุกระดับทั้งในระดับชาติและท้องถิ่น</p> <p>ข. แนวโน้ม</p> <p>1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทั้ง 2 ประเทศ มีแนวโน้มที่จะสนับสนุนการวิจัยมากขึ้น แม้ว่าประเทศไทยจะประสบปัญหาเศรษฐกิจ แต่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างก็เห็นความสำคัญของการวิจัยและต้องการใช้งานวิจัยเป็นฐานข้อมูลในการกำหนดนโยบาย พัฒนา และปรับปรุงงานด้านต่าง ๆ ประเทศญี่ปุ่นก็มีแนวโน้มที่จะขยายงานการวิจัยในระดับท้องถิ่น และระดับนานาชาติ ให้กว้างขวางขึ้น</p>	<p>ทั้งของรัฐ และ เอกชน ในญี่ปุ่นมีจำนวนรวม 1,243 แห่ง และมีโรงเรียนระดับอนุบาล-ประถม-มัธยม รวมประมาณ 56,427 โรงเรียน (Ministry of Education, Science, Sports and Culture 1998 : 16-17) ส่วนประเทศไทยมี มหาวิทยาลัย และวิทยาลัยทั่วประเทศ รวม 515 แห่ง (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2541) และ โรงเรียนใน 3 ระดับ จำนวน 38,272 โรงเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2540) จะเห็นได้ว่าประเทศญี่ปุ่นมีสถาบันระดับอุดมศึกษามากกว่าประเทศไทยถึง 2.5 เท่าและมีโรงเรียนใน 3 ระดับมากกว่าประเทศไทย 1.4 เท่า</p> <p>ข. แนวโน้ม</p> <p>1) ประเทศไทยมีแนวโน้มที่จะมีการสนับสนุนการวิจัยทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ โดยมุ่งที่จะทำวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการศึกษาในด้านต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัติการศึกษา ในขณะที่ญี่ปุ่นมีแนวโน้มที่จะขยายงานทางด้านปริมาณ โดยการจัดตั้งศูนย์วิจัยการศึกษาระดับท้องถิ่น และศูนย์วิจัยการศึกษาเอกชน ทำหน้าที่ประสานงานวิจัยกับองค์กรต่างชาติ</p>

ความเหมือนของสภาพและแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น	ความแตกต่างของสภาพและแนวโน้มทางการศึกษาระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น
<p>1.2 ปริมาณงานวิจัย</p> <p>ก. <u>สภาพ</u></p> <p>1) ในช่วง 10 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529-2539 ทั้งประเทศไทยและญี่ปุ่นมีปริมาณงานวิจัยเพิ่มขึ้นตามลำดับ</p> <p>ข. <u>แนวโน้ม</u></p> <p>1) ในอีก 10 ปีข้างหน้า พ.ศ. 2550 ทั้งประเทศ</p>	<p>ก. <u>สภาพ</u></p> <p>1) ลักษณะงานวิจัยของไทยและญี่ปุ่นมีความแตกต่างกัน งานวิจัยของไทยมีลักษณะเป็นงานที่จัดทำตามระเบียบวิธีวิจัย เพื่อตอบคำถามหรือปัญหาการวิจัย แต่ของญี่ปุ่นนอกจากงานวิจัยลักษณะดังกล่าวแล้ว จะรวมงานที่มีลักษณะเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลทางสถิติ โดยไม่มุ่งตอบคำถามหรือปัญหาการวิจัยเข้าไว้ด้วย</p> <p>2) งานวิจัยของญี่ปุ่นมาจากมหาวิทยาลัย เอกชนจำนวนมาก ในขณะที่งานวิจัยของไทยมีจากภาคเอกชนน้อยมาก</p> <p>3) ในช่วง 10 ปี อัตราการเพิ่มปริมาณงานวิจัย ตั้งแต่ พ.ศ. 2529-2539 ของไทยสูงมากถึง 4 เท่า โดยเฉลี่ยต่อปี ในขณะที่ญี่ปุ่นมีอัตราการเพิ่มอย่างค่อยเป็นค่อยไปจากร้อยละ 2.4 จนกระทั่งปัจจุบัน (พ.ศ. 2539) เพิ่มถึงร้อยละ 23</p> <p>4) ในช่วงปี พ.ศ. 2529-2539 ประเทศญี่ปุ่นมีงานวิจัยทางการศึกษามากกว่าไทยถึง 36 เท่า และเพิ่มเป็น 37 เท่า ในช่วงปี พ.ศ. 2531-2533 แต่ต่อมาในช่วงปี พ.ศ. 2534-2536 อัตราดังกล่าวลดลงเหลือเป็น 10 เท่า และเพิ่มเป็น 12 เท่า ในช่วงปี พ.ศ. 2537-2539</p> <p>ข. <u>แนวโน้ม</u></p> <p>1) อัตราการเพิ่มปริมาณงานวิจัยของไทยจะ</p>

<p>ความเหมือนของสภาพและแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น</p>	<p>ความแตกต่างของสภาพและแนวโน้มทางการศึกษาระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น</p>
<p>ไทยและญี่ปุ่นมีแนวโน้มที่จะมีปริมาณงานวิจัยเพิ่มขึ้นตามลำดับ</p> <p>1.3 สาขาวิชาที่ทำวิจัย</p> <p>ก. สภาพ</p> <p>1) ประเทศไทยและญี่ปุ่นต่างก็มีการทำงานวิจัยในด้านวิธีสอน/การสอน มากอยู่ในอันดับต้น ๆ รองลงมา เป็นการทำงานวิจัยในด้านการบริหารและการจัดการศึกษา และด้านหลักสูตร</p> <p>ข. แนวโน้ม</p> <p>1) ทั้งประเทศไทยและญี่ปุ่นจะยังคงทำงานวิจัยทางด้านวิธีสอน/การสอน ต่อไปและจะมีการทำวิจัยในสาขาวิชาต่าง ๆ กระจายตามแบบเดิม</p>	<p>สูงกว่าของญี่ปุ่น เนื่องจากฐานจำนวนงานวิจัยของไทยต่ำกว่าของญี่ปุ่น และไทยให้ความสำคัญต่อการวิจัยมากขึ้น หน่วยงานต่าง ๆ และองค์กรเอกชนต้องการจะใช้ประโยชน์จากงานวิจัยทางการศึกษามากขึ้น รวมทั้งในอนาคตจะมีนักวิจัยใหม่เพิ่มขึ้นจากการผลิตบัณฑิตระดับบัณฑิตศึกษา และนักวิจัยเก่าจะมีประสบการณ์และความชำนาญเพิ่มขึ้น นอกจากนั้นหากรัฐสามารถกระจายอำนาจทางการศึกษาได้สำเร็จ ชุมชนท้องถิ่นจะสามารถจัดการศึกษาได้เองและจะสนใจทำงานวิจัยเพิ่มขึ้น ส่วนอัตราเพิ่มของญี่ปุ่นนั้นจะสูงขึ้นกว่าเดิมในอัตราที่ค่อนข้างคงที่</p> <p>ก. สภาพ</p> <p>1) ประเทศไทยทำงานวิจัยเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลอยู่ในอันดับมากที่สุดในช่วงต้น ๆ (พ.ศ. 2529-2533) ในขณะที่ประเทศญี่ปุ่นมีการทำงานวิจัยในด้านนี้น้อยมาก และในทางกลับกันประเทศญี่ปุ่นทำงานวิจัยประวัติศาสตร์ และพื้นฐานการศึกษามากที่สุด ในขณะที่ไทยทำงานวิจัยในด้านนี้น้อยมาก</p> <p>ข. แนวโน้ม</p> <p>1) ประเทศไทยจะมีการวิจัยมากขึ้นในสาขาวิชาต่าง ๆ ที่ยังขาดแคลนและไม่ค่อยมีการศึกษาวิจัยกันในอดีต เช่น การวิจัยในสาขาวิชา</p>

ความเหมือนของสภาพและแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น	ความแตกต่างของสภาพและแนวโน้มทางการศึกษาระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น
<p>2) ทั้งประเทศไทยและญี่ปุ่นจะมีการทำวิจัยด้านการบริหารจัดการศึกษาเพิ่มขึ้น เนื่องจากไทยจะมีพระราชบัญญัติการศึกษาใหม่ ส่วนญี่ปุ่นนั้นเป็นเพราะนโยบายของหน่วยงานมุ่งที่จะพัฒนาการศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป</p> <p>1.4 ระดับการศึกษาที่ทำวิจัย</p> <p>ก. <u>สภาพ</u></p> <p>1) ทั้งประเทศไทยและญี่ปุ่นมีการทำวิจัยครอบคลุมทุกระดับการศึกษา</p> <p>ข. <u>แนวโน้ม</u></p> <p>1) ในอนาคตทั้งประเทศไทยและญี่ปุ่นจะยังคงมีการทำงานวิจัยครอบคลุมทุกระดับการศึกษาเฉลี่ยออกไปในอัตราใกล้เคียงกัน</p>	<p>การศึกษาพิเศษ สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยและสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน</p> <p>2) ประเทศญี่ปุ่น มีแนวโน้มที่จะศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาครู และหลักสูตรที่เหมาะสมกับบริบทใหม่มากขึ้น</p> <p>ก. <u>สภาพ</u></p> <p>1) ในประเทศไทย มีการทำงานวิจัยในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษามากที่สุดถึงร้อยละ 48-55 และมีงานวิจัยในระดับอุดมศึกษาเพียงร้อยละ 3-4 ในขณะที่ประเทศญี่ปุ่นมีงานวิจัยในระดับอุดมศึกษามากที่สุดถึงร้อยละ 28-39 และมีงานวิจัยในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาเพียงร้อยละ 12-13</p> <p>2) ประเทศญี่ปุ่นมีการทำงานวิจัยด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน การศึกษาพิเศษและการศึกษาปฐมวัยมากถึงร้อยละ 20-23, 13-17, 12-14 ตามลำดับ ในขณะที่ประเทศไทยมีการทำงานวิจัยในด้านดังกล่าวน้อยมากเพียงร้อยละ 6-9 , 1 และ 1-3</p> <p>ข. <u>แนวโน้ม</u></p> <p>1) ประเทศไทยมีแนวโน้มที่จะทำงานวิจัยในระดับการศึกษาปฐมวัย การศึกษานอกโรงเรียน อาชีวศึกษา และอุดมศึกษามากขึ้น ในขณะที่</p>

ความเหมือนของสภาพและแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น	ความแตกต่างของสภาพและแนวโน้มทางการศึกษาระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น
<p>2. กระบวนการวิจัย</p> <p>2.1 การวางแผนการวิจัย</p> <p>ก. สภาพ</p> <p>1) นักวิจัยไทยและญี่ปุ่นส่วนใหญ่จะวางแผนการวิจัยสำหรับ 1-2 ปี และมีทั้งวิจัยเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม โดยการทำวิจัยเป็นกลุ่มมีมากกว่าเป็นรายบุคคล ส่วนใหญ่นักวิจัยจะทำงานทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่มในตัวเองคนเดียว</p> <p>2) การบริหารจัดการโครงการวิจัยทั้งในประเทศไทยและญี่ปุ่นมีรูปแบบเหมือนกัน คือ ให้องค์กรหรือหน่วยงาน เป็นผู้บริหารจัดการเอง โดยมีคณะ</p>	<p>ญี่ปุ่นมีแนวโน้มที่จะทำวิจัยมากขึ้นทางด้านการศึกษานอกโรงเรียน แต่งานวิจัยในระดับการศึกษาปฐมวัย และการศึกษาพิเศษมีแนวโน้มลดลง</p> <p>2) ระดับการศึกษาที่ประเทศไทยและญี่ปุ่นจะศึกษาวิจัยในอนาคตจะเป็นไปเช่นเดิม กล่าวคือ ประเทศไทย จะยังคงมีการทำงานวิจัยในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาจำนวนมากเป็นส่วนใหญ่อยู่นีเนื่องจากเป็นระดับที่ครอบคลุมการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งมีประชากรส่วนใหญ่และเป็นระดับการศึกษาที่ประเทศมุ่งพัฒนาตามพระราชบัญญัติการศึกษา ในขณะที่ประเทศญี่ปุ่นก็จะยังคงมีการทำงานวิจัยในระดับอุดมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากนักวิจัยส่วนใหญ่เป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัย และวิทยาลัย ซึ่งเป็นระดับอุดมศึกษา</p> <p>ก. สภาพ</p> <p>1) นักวิจัยไทยส่วนใหญ่มีการกำหนดแผนการวิจัยทั้งระยะสั้นและระยะยาวตามความเหมาะสมกับเรื่อง ในขณะที่นักวิจัยญี่ปุ่นส่วนใหญ่ไม่มีการวางแผนการวิจัยที่ชัดเจน กล่าวคือ กำหนดตายตัวไม่ได้ว่าจะทำวิจัยในระยะสั้นหรือระยะยาว</p> <p>2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลมากต่อการวางแผนงานวิจัยของประเทศไทยคือ นโยบายและวัตถุประสงค์ขององค์กร ประโยชน์จากงานวิจัย และศักยภาพ</p>

<p>ความเหมือนของสภาพและแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น</p>	<p>ความแตกต่างของสภาพและแนวโน้มทางการศึกษาระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น</p>
<p>กรรมการวิจัยซึ่งเป็นคณะกรรมการขององค์กร เป็นผู้ดำเนินการ</p> <p>ข. แนวโน้ม</p> <p>1) ในอนาคตนักวิจัยทั้งไทยและญี่ปุ่นจะยังคงทำวิจัยแบบเป็นกลุ่มมากกว่ารายบุคคล และงานวิจัยจะมีลักษณะเป็นโครงการขนาดใหญ่และเป็นสหสาขาวิชามากขึ้น ซึ่งจะต้องใช้เวลาระหว่าง 1-2 ปี หรือมากกว่า</p>	<p>ของนักวิจัย ในขณะที่ศักยภาพของนักวิจัย และประโยชน์จากงานวิจัย เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อนักวิจัยญี่ปุ่น นอกจากนี้ เงื่อนไขทางเศรษฐกิจและสังคม ความพร้อมของเนื้อหา และคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญมีอิทธิพลไม่น้อยต่อนักวิจัยไทย แต่มีอิทธิพลน้อยมากต่อนักวิจัยญี่ปุ่น</p> <p>3) นักวิจัยไทยส่วนใหญ่ ทำวิจัยโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน และรองลงมาคือ การพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการ แต่นักวิจัยญี่ปุ่นส่วนมาก ทำวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการเป็นอันดับแรกและเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนเป็นอันดับรอง</p> <p>ข. แนวโน้ม</p> <p>1) หน่วยงานและนักวิจัยไทยจะมีการวางแผนการวิจัยทางการศึกษาอย่างชัดเจน โดยพิจารณาจากนโยบายการศึกษา แผนการศึกษาชาติ ความสนใจ และความถนัดของนักวิจัย รวมทั้งความต้องการของแหล่งทุน</p> <p>ส่วนนักวิจัยญี่ปุ่นนั้น ในอนาคตจะมีการวางแผนการวิจัยโดยพิจารณาจากความต้องการของหน่วยงาน/ผู้บริหาร ความสนใจของนักวิจัย และความต้องการของแหล่งทุน</p> <p>2) ประเทศญี่ปุ่น มีแนวโน้มที่จะจัดทำเครือข่ายการวิจัยทางการศึกษาทั้งในระดับประเทศ และระดับนานาชาติขึ้น ส่วนประเทศไทยจะมุ่งเน้นการจัดทำเครือข่ายการวิจัยในระดับประเทศ</p>

ความเหมือนของสภาพและแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น	ความแตกต่างของสภาพและแนวโน้มทางการศึกษาระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น
<p>2.2 ประเด็นและหัวข้อวิจัย</p> <p>ก. <u>สภาพ</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) นักวิจัยไทยและญี่ปุ่นส่วนใหญ่ใช้วิธีการเสนอประเด็นหรือหัวข้อวิจัยต่อองค์กรหรือผู้บริหาร 2) ประเด็นวิจัยที่นักวิจัยไทยและญี่ปุ่นทำเหมือนกันคือ เรื่องเกี่ยวกับสื่อและเทคโนโลยี หลักสูตรและการเรียนการสอน 3) การดำเนินการวิจัยทั้งในประเทศไทยและญี่ปุ่น มีการใช้คอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์ข้อมูลมาก โดยเฉพาะในช่วงหลัง ๆ <p>ข. <u>แนวโน้ม</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ในอนาคต ทั้งประเทศไทยและญี่ปุ่นจะมีการทำวิจัยเป็นโครงการใหญ่มากขึ้น หัวข้อวิจัยจะกว้างขึ้น และจะทำเป็นลักษณะสหสาขาวิชามากขึ้น 	<p>ก. <u>สภาพ</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ประเด็นวิจัยของไทยมักสอดคล้องกับนโยบายและมาตรการที่กำหนดในแผนการศึกษาแห่งชาติในแต่ละช่วงปี ในขณะที่ญี่ปุ่น มักทำวิจัยในประเด็นที่เป็นความต้องการของหน่วยงาน ความสนใจส่วนตัว และตามความต้องการของแหล่งทุน 2) เป็นที่น่าสังเกตว่า ประเด็นวิจัยของญี่ปุ่นจะมีเรื่องเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ในขณะที่ประเทศไทยไม่มีการกล่าวถึงอย่างเฉพาะเจาะจง 3) ปัจจุบันการดำเนินการวิจัยในประเทศไทยมีการเก็บข้อมูลหลายวิธีประกอบกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เที่ยงตรง มีการพัฒนาเครื่องมือการวิจัยให้มีคุณภาพสูงและใช้วิธีการเชิงคุณภาพเสริมวิธีเชิงปริมาณ รวมทั้งมีการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่มีคุณภาพสูงในการวิเคราะห์ข้อมูล เช่น LISREL EQS เป็นต้น ส่วนการดำเนินการวิจัยในประเทศญี่ปุ่นไม่มีการกล่าวถึงการใช้วิธีการเชิงคุณภาพเสริมวิธีเชิงปริมาณ <p>ข. <u>แนวโน้ม</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ในอนาคตงานวิจัยของไทยจะมีลักษณะเฉพาะมากขึ้น หัวข้อวิจัยจะเป็นในเชิงรุก เพื่อวางแผนป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เรื่องที่วิจัยจะมีความหลากหลายครอบคลุมการศึกษาในทุก

ความเหมือนของสภาพและแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น	ความแตกต่างของสภาพและแนวโน้มทางการศึกษาระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น
<p>2) ในอนาคตทั้งประเทศไทยและญี่ปุ่น ผู้บริหารจะเป็นผู้กำหนดหัวข้อวิจัยมากขึ้น</p>	<p>ด้านและจะเป็นเรื่องที่ทันต่อเหตุการณ์ เช่น เรื่องเกี่ยวกับการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ การจัดบริการการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ การกระจายอำนาจการจัดการศึกษา การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา รวมทั้งเรื่องสื่อและเทคโนโลยี งานวิจัยในลักษณะทดลอง การศึกษาเปรียบเทียบ การวิจัยสถาบันทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับโลก การกำหนด bench mark ด้านภารกิจทางการศึกษา จะได้รับความสนใจมาก ส่วนประเทศญี่ปุ่นนั้น จะมุ่งเน้นในเรื่องการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การปรับโครงสร้างบริหาร นโยบายผลิตครู การพัฒนาจริยธรรมการพัฒนาหลักสูตรสำหรับอนาคต การพัฒนาสื่อเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ รวมทั้งการจัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการ และการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน</p> <p>2) ประเด็นวิจัยสำหรับอนาคตในประเทศญี่ปุ่น จะยังคงมีเกี่ยวกับเรื่องการพัฒนาวิทยาศาสตร์ศึกษา เช่นเดิม ในขณะที่ประเทศไทย ไม่มีการกล่าวถึงเรื่องนี้อย่างชัดเจน</p>
<p>2.3 วิจัยวิจัย</p> <p>ก. สภาพ</p> <p>1) งานวิจัยทั้งของไทยและญี่ปุ่นส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ</p>	<p>ก. สภาพ</p> <p>1) รองจากงานวิจัยเชิงสำรวจ นักวิจัยไทยทำงานวิจัยเชิงทดลองมาก ในขณะที่ญี่ปุ่นทำวิจัย</p>

<p>ความเหมือนของสภาพและแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น</p>	<p>ความแตกต่างของสภาพและแนวโน้มทางการศึกษาระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น</p>
<p>2) นักวิจัยไทยและญี่ปุ่นมีการใช้คอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์ข้อมูลมาก</p> <p>ข. แนวโน้ม</p> <p>1) ในอนาคต ทั้งประเทศไทยและญี่ปุ่นจะมีการใช้เทคโนโลยี เช่น โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป การใช้ internet ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลมากขึ้น</p> <p>2) ในอนาคต ทั้งประเทศไทยและญี่ปุ่น จะมีการวิจัยเชิงคุณภาพ (QR) และการทำวิจัยและพัฒนา (P&D) มากขึ้น การทำวิจัยเชิงสำรวจมีแนวโน้มลดลง</p>	<p>เชิงทดลองน้อยมาก</p> <p>2) ในประเทศญี่ปุ่นไม่นิยมการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ เพราะถือเป็นการรบกวนผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งต่างจากไทยที่นิยมทำการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม ผวกกับการสัมภาษณ์</p> <p>ข. แนวโน้ม</p> <p>1) ในอนาคต ญี่ปุ่นคาดการณ์ว่าจะมีการวิจัยแนวใหม่เกิดขึ้น คือ การวิจัยจากข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) ซึ่งเป็นการวิจัยที่ใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลที่มีอยู่แล้ว รวมทั้งจะมีการวิจัยเชิงสำรวจข้ามประเทศมากขึ้นด้วย ส่วนประเทศไทยนั้น แนวโน้มดังกล่าวยังไม่ชัดเจน</p>
<p>2.4 ปัญหาในการวิจัย</p> <p>ก. สภาพ</p> <p>ทั้งนักวิจัยไทยและญี่ปุ่นมีความเห็นตรงว่า ปัจจัยสนับสนุนที่จำเป็นที่สุดสำหรับการทำวิจัยก็คือ การได้รับเงินทุนวิจัยที่เพียงพอ</p>	<p>ก. สภาพ</p> <p>1) นักวิจัยไทยส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องนักวิจัยอุทิศเวลาให้กับการทำวิจัยของหมุ่คณะน้อยเกินไป การขาดแรงจูงใจจากผู้บริหาร การที่คณะผู้วิจัยทำงานหนักเกินไป การขาดผู้ช่วยวิจัย การทำงานเป็นหมุ่คณะไม่ค่อยดีเท่าที่ควร และการเบิกจ่ายเงินทุนมีความยุ่งยาก ส่วนนักวิจัยญี่ปุ่นนั้น กลับมีปัญหาเรื่องการเก็บข้อมูล การพบทฤษฎีแนวคิดที่เกี่ยวข้อง การขาดผู้ช่วยวิจัย และงบประมาณในการวิจัยไม่เพียงพอ</p>

ความเหมือนของสภาพและแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น	ความแตกต่างของสภาพและแนวโน้มทางการศึกษาระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น
<p>ข. แนวโน้ม</p> <p>1) ในอนาคต ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน มีแนวโน้มลดลงทั้งในประเทศไทยและญี่ปุ่น แต่ปัญหาเรื่องเงินทุนวิจัย จะยังคงมีเหมือนเดิม</p>	<p>ข. แนวโน้ม</p> <p>1) ในประเทศไทย งานวิจัยโครงการเล็กมีแนวโน้มจะได้รับการสนับสนุนน้อยลงและจะผลักดันให้นักวิจัยมีการทำวิจัยเป็นคณะและเป็นโครงการใหญ่มากขึ้น ประเทศญี่ปุ่นจะยังคงประสบปัญหาเรื่องการจัดเก็บข้อมูลอยู่ แต่ปัญหาอื่น ๆ เช่น ปัญหาเกี่ยวกับการออกแบบการวิจัย นักวิจัยทำงานหนักเกินไป ปัญหาการขาดผู้ช่วยวิจัย และปัญหาการเบิกจ่ายเงินทุน มีแนวโน้มลดลง</p>
<p>2.5 คุณภาพงานวิจัย</p> <p>ก. สภาพ</p> <p>1) นักวิจัยทั้งไทยและญี่ปุ่นมีความเห็นตรงกันว่าคุณภาพงานวิจัยที่ทำโดยอาจารย์ในมหาวิทยาลัย มีคุณภาพค่อนข้างดี ส่วนงานวิจัยของครูอาจารย์ในโรงเรียน มีคุณภาพปานกลาง</p> <p>2) ทั้ง 2 ประเทศ ยังขาดระบบการประเมินคุณภาพงานวิจัยที่เหมาะสม</p>	<p>ก. สภาพ</p> <p>1) นักวิจัยญี่ปุ่นส่วนใหญ่ให้ข้อมูลว่า หน่วยงานยังไม่มีระบบการประเมินคุณภาพงานวิจัย และยังขาดเกณฑ์การประเมินการวิจัย ในขณะที่นักวิจัยไทยส่วนใหญ่ให้ข้อมูลว่ามีการกำหนดเกณฑ์การประเมินงานวิจัยไว้แล้ว แต่ยังขาดระบบการประเมินที่เหมาะสม</p>
<p>ข. แนวโน้ม</p> <p>ทั้งประเทศไทยและญี่ปุ่นมีแนวโน้มที่จะมีงานวิจัยที่มีคุณภาพดีขึ้นกว่าเดิม</p>	<p>ข. แนวโน้ม</p> <p>1) สำหรับประเทศไทยในอนาคต งานวิจัยมีแนวโน้มที่จะมีคุณภาพดียิ่งขึ้น เพราะบุคลากรทางการศึกษามีระดับการศึกษาสูงขึ้น ได้เรียนรู้และเข้าใจวิธีการทำวิจัยมากขึ้น รวมทั้งนักวิชาการและนักวิจัยต่างก็ได้สร้างสมประสบการณ์ในการทำวิจัยมากขึ้น รวมทั้งการที่มีงบประมาณที่จำกัด แหล่งทุนจะพิจารณาคัดเลือกให้เงินทุนวิจัยเฉพาะ</p>

ความเหมือนของสภาพและแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น	ความแตกต่างของสภาพและแนวโน้มทางการศึกษาระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น
<p>2.6 ความพึงพอใจในงานวิจัย</p> <p>ก. สภาพ</p> <p>1) นักวิจัยทั้งไทยและญี่ปุ่น มีทั้งความพึงพอใจและไม่พึงพอใจในงานของตน นักวิจัยมีความพึงพอใจที่งานวิจัยสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด และมีการนำผลงานวิจัยไปใช้ในการพัฒนาวิชาการหรือใช้ให้เป็นประโยชน์และไม่มีความพึงพอใจตรงกันในเรื่องความจำกัดด้านเวลา ทำให้ไม่สามารถ</p>	<p>โครงการวิจัยที่มีคุณภาพ ทำให้นักวิจัยต้องพิถีพิถันในเรื่องคุณภาพมากขึ้น นอกจากนั้น แนวคิดในเรื่องการประกันคุณภาพงานวิจัย จะผลักดันให้ผู้ให้ทุนมีการติดตามงานเป็นระยะ รวมทั้งมีการจัดทีมนักวิจัยมืออาชีพให้เป็นที่ปรึกษาแก่นักวิจัยใหม่ ซึ่งจะส่งผลให้งานวิจัยมีคุณภาพมากขึ้นกว่าเดิม และหากมีเกณฑ์และระบบการประเมินคุณภาพงานวิจัยที่ชัดเจนขึ้น คุณภาพงานวิจัยก็จะเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนด้วย</p> <p>ส่วนประเทศญี่ปุ่น แนวโน้มคุณภาพงานวิจัยจะยังเป็นแบบเดิม และยังมีแนวโน้มว่าจะมีระบบการประเมินคุณภาพงานวิจัย และเกณฑ์ในการประเมินที่ชัดเจน แต่จะมีการสนับสนุนให้สถาบันวิจัยของญี่ปุ่นร่วมมือกับสถาบันวิจัยต่างชาติ รวมทั้งมีการแลกเปลี่ยนนักวิจัยระหว่างประเทศ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ในการทำวิจัย อันจะส่งผลต่อคุณภาพของงานวิจัย</p> <p>ก. สภาพ</p> <p>1) นักวิจัยไทยมีประเด็นที่ทำให้เกิดความไม่พึงพอใจในงานวิจัยของตนเพิ่มจากนักวิจัยญี่ปุ่นคือ ประเด็นการที่ผู้วิจัยทำงานวิจัยไม่เสร็จตามเวลาและอุทิศเวลาให้การวิจัยไม่เพียงพอ</p>

ความเหมือนของสภาพและแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น

ความแตกต่างของสภาพและแนวโน้มทางการศึกษาระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น

ทำงานได้ตามที่ตั้งใจได้

ข. แนวโน้ม

1) นักวิจัยทั้งไทยและญี่ปุ่น จะยังคงมีทั้งความพึงพอใจและไม่พึงพอใจในงานวิจัยของตน

ข. แนวโน้ม

1) สภาพความพึงพอใจของนักวิจัยญี่ปุ่นจะยังคงเหมือนเดิม ส่วนความพึงพอใจของนักวิจัยไทยขึ้นอยู่กับ การได้รับการสนับสนุนส่งเสริมในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในการทำวิจัย อันจะส่งผลต่อความพึงพอใจในผลงาน

2.7 การเผยแพร่ผลงานวิจัย

ก. สภาพ

1) นักวิจัยทั้งไทยและญี่ปุ่นส่วนใหญ่มีโอกาสเผยแพร่ผลงานวิจัยของตนในลักษณะคล้าย ๆ กัน ได้แก่ การตีพิมพ์ในวารสาร จุลสาร หรือ หนังสือทั้งในประเทศและต่างประเทศ การเผยแพร่ผ่านทางการประชุมและสัมมนาทางวิชาการ หรือการประชุมประจำปีของหน่วยงาน และมีการนำเสนอในการประชุมนานาชาติบ้าง แต่ไม่มากนัก

ก. สภาพ

1) การเผยแพร่ผลงานวิจัยที่นักวิจัยไทยทำมากที่สุด คือ การส่งรายงานการวิจัยไปยังห้องสมุด หรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง ไปยังหน่วยงานตามสังกัด และผู้สนับสนุนทางการเงิน ส่วนนักวิจัยญี่ปุ่นใช้วิธีนำเสนอในการประชุมสัมมนา มากที่สุด

2) ปัญหาในการเผยแพร่ผลงานวิจัยของญี่ปุ่นอยู่ที่การขาดแคลนงบประมาณที่จะใช้ในการเผยแพร่ ส่วนนักวิจัยไทยประสบปัญหาเกี่ยวกับการที่หน่วยงานขาดระบบในการเผยแพร่ผลงาน และการขาดการประสานงานแลกเปลี่ยนผลงานวิจัยระหว่างองค์กร

ความเหมือนของสภาพและแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น	ความแตกต่างของสภาพและแนวโน้มทางการศึกษาระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น
<p>ข. แนวโน้ม</p> <p>1) ในอนาคตทั้งไทยและญี่ปุ่น มีแนวโน้มที่จะเผยแพร่ผลงานวิจัยผ่านระบบ internet และระบบเครือข่ายข้อมูลอื่น ๆ เพิ่มขึ้น ซึ่งจะทำให้การเผยแพร่ขยายไปในระดับประเทศและระดับนานาชาติกว้างขวางขึ้น</p> <p>2.8 การนำผลการวิจัยไปใช้</p> <p>ก. สภาพ</p> <p>1) การนำผลการวิจัยไปใช้ทั้งในประเทศไทยและญี่ปุ่น มีลักษณะเหมือนกัน กล่าวคือ มีการนำงานวิจัยไปใช้เพียงบางส่วนโดยนำไปใช้ในการพัฒนางาน ในการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน และในการนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลอ้างอิง</p> <p>2) ทั้งในประเทศไทยและญี่ปุ่น ส่วนของงานวิจัยที่นำไปใช้มากที่สุด คือ ผลการวิจัย</p> <p>3) นักวิจัยไทยและญี่ปุ่น มีปัญหาด้านการขาดระบบการนำงานวิจัยไปใช้เหมือนกัน โดยไทยมีปัญหาเพิ่มเติมเกี่ยวกับผู้บริหารไม่ให้ความสนใจและการใช้เวลาทำงานวิจัยนานเกินไป ทำให้ไม่ทันต่อความต้องการ</p> <p>ข. แนวโน้ม</p> <p>1) ในอนาคต การใช้ผลงานวิจัยทั้งในประเทศไทยและญี่ปุ่นจะมีมากขึ้นเนื่องจากทั้ง 2 ประเทศ จะพยายามจัดทำเครือข่ายข้อมูลการวิจัยทั้งใน</p>	<p>ข. แนวโน้ม</p> <p>1) ประเทศญี่ปุ่นมีแนวโน้มที่จะมีการเผยแพร่ผลงาน โดยการตีพิมพ์ในวารสาร และการประชุมสัมมนาทั้งระดับชาติและนานาชาติเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งมีแนวโน้มที่จะจัดทำวารสารเป็นภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น ส่วนประเทศไทยนั้นมีความคิดเช่นเดียวกัน แต่ไม่ปรากฏเป็นนโยบายหรือแผนงานที่ชัดเจน</p> <p>ก. สภาพ</p> <p>1) ในประเทศไทยผู้ใช้ผลการวิจัยส่วนใหญ่เป็นครู อาจารย์ ในโรงเรียน รองลงมาคือองค์กรหรือ สถาบันที่ทำวิจัย ในขณะที่ประเทศญี่ปุ่น ผู้ใช้ผลการวิจัยส่วนใหญ่เป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัย</p> <p>2) ในประเทศไทย ส่วนของงานวิจัยที่นำไปใช้มากรองจากผลการวิจัย คือ เครื่องมือการวิจัย แต่ในประเทศญี่ปุ่น ส่วนของงานวิจัยที่นำไปใช้รองจากผลการวิจัย คือ วิธีการวิจัย ญี่ปุ่นนำเครื่องมือการวิจัยไปใช้น้อยมาก</p> <p>ข. แนวโน้ม</p> <p>1) แนวโน้มในอนาคตในด้านการนำผลการวิจัยไปใช้ของทั้ง 2 ประเทศ ไม่มีความแตกต่างกัน</p>

<p>ความเหมือนของสภาพและแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น</p>	<p>ความแตกต่างของสภาพและแนวโน้มทางการศึกษาระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น</p>
<p>ระดับชาติและนานาชาติ ซึ่งจะช่วยอำนวยความสะดวกให้มีการนำงานวิจัยไปใช้อย่างกว้างขวางขึ้น</p> <p>2) ในอนาคต ปัญหาการนำผลงานวิจัยไปใช้ ของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นจะลดลง แต่ปัญหาเรื่องผลงานวิจัยไม่ตรงตาม ความต้องการของผู้ใช้จะยังคงมีอยู่</p>	
<p>3. การส่งเสริมงานวิจัย</p> <p>3.1 การส่งเสริมงานวิจัย</p> <p>ก. สภาพ</p> <p>1) แหล่งทุนวิจัยส่วนใหญ่ทั้งในประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น คือ งบประมาณแผ่นดินของรัฐบาล ที่จัดสรรให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</p>	<p>ก. สภาพ</p> <p>1) นอกจากทุนวิจัยจากรัฐแล้ว ประเทศญี่ปุ่นได้รับการสนับสนุนจากภาคเอกชนมากพอสมควร แตกต่างจากประเทศไทยที่ได้รับการสนับสนุนจากภาคเอกชนน้อย แหล่งทุนสำคัญของไทยที่รองลงมาจากรัฐบาลก็คือ เงินทุนวิจัยจากต่างประเทศ และเงินกู้ต่างประเทศ นอกจากนั้นเป็นเงินบริจาค และเงินผลประโยชน์ของสถาบัน</p> <p>2) ประเทศญี่ปุ่นมีแนวทางในการส่งเสริมการวิจัยทางการศึกษาโดยตรงหลายรูปแบบได้แก่ การจัดตั้งมหาวิทยาลัยวิจัย การสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่ การปรับปรุงอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการวิจัย การปรับปรุงระบบการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารส่งเสริมการแลกเปลี่ยนนักวิจัยระหว่างประเทศ โดยก่อตั้งศูนย์ประสานงานนักวิจัยนานาชาติ ส่งเสริมงานวิจัยที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมและสภาพแวดล้อม แต่สำหรับประเทศไทยแนวทางในการส่งเสริมการวิจัยทางการศึกษายังไม่ชัดเจน</p>

<p>ความเหมือนของสภาพและแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น</p>	<p>ความแตกต่างของสภาพและแนวโน้มทางการศึกษาระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น</p>
<p>ข. แนวโน้ม</p> <p>1) ทั้งประเทศไทยและญี่ปุ่นมีแนวโน้มที่จะเพิ่มงบประมาณการวิจัยในอนาคต ให้ได้ถึงร้อยละ 10 ของงบประมาณการศึกษาทั้งหมด</p>	<p>โดยเฉพาะในยุคที่เศรษฐกิจตกต่ำ การสนับสนุนทางด้านงบประมาณจากรัฐลดลง แต่เนื่องจากหลายฝ่ายเห็นความสำคัญของการวิจัยทางการศึกษา คาดว่า จะยังมีการทำวิจัยทางการศึกษามาก โดยการแสวงหาแหล่งทุนจากภาคเอกชน และจากนักการเมือง และการพยายามที่จะลดค่าใช้จ่ายในการทำวิจัยลง อย่างไรก็ตาม แม้แนวทางในการส่งเสริมการวิจัยทางการศึกษาจะยังไม่ชัดเจน แต่ประเทศไทยมีความเคลื่อนไหวในการส่งเสริมการวิจัยในภาพรวมที่ชัดเจน ซึ่งจะเห็นได้จากนโยบายและแผนงานของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ซึ่งเป็นหน่วยงานอิสระในกำกับของรัฐที่ริเริ่มจัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2535 หน่วยงานนี้ได้พยายามระดมทุนทั้งจากภาครัฐและเอกชน และทั้งจากในและต่างประเทศ และมีแผนงานและวิธีการใหม่ ๆ ที่จะส่งเสริมการวิจัยหลายวิธี เช่น การให้ทุนสนับสนุนการวิจัยเชิงวิชาการ และการวิจัยและพัฒนา การสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่ โครงการปริญญาเอกกาญจนาภิเษก รวมทั้งการริเริ่มรูปแบบการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถาบัน และนักวิจัย เป็นต้น</p> <p>ข. แนวโน้ม</p> <p>1) ประเทศญี่ปุ่นมีแนวโน้มที่จะสร้างเครือข่ายการวิจัยทั้งในระดับประเทศและนานาชาติ ส่วนประเทศไทย ยังมุ่งเน้นที่การสร้างเครือข่ายระดับประเทศ เป็นสำคัญ</p>

ความเหมือนของสภาพและแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น	ความเหมือนของสภาพและแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น
<p>2) ทั้งประเทศไทยและญี่ปุ่น มีแนวโน้มที่จะส่งเสริมพัฒนานักวิจัยรุ่นใหม่ และพยายามที่จะหาแหล่งทุนและระดมทุนจากภาคเอกชนเพิ่มขึ้น</p> <p>3) ทั้งประเทศไทยและญี่ปุ่น ขยายงานการวิจัยทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ โดยการสร้างเครือข่ายการวิจัยทั้งในระดับประเทศและนานาชาติ และสนับสนุนให้สถาบันวิจัยของตนร่วมมือกับสถาบันวิจัยนานาชาติในการแลกเปลี่ยนนักวิจัย รวมทั้งข้อมูล และประสบการณ์การวิจัย</p> <p>4) ทั้งประเทศไทยและญี่ปุ่น มีแนวโน้มที่จะส่งเสริมการวิจัยขนาดใหญ่และการให้ทุนการวิจัยในลักษณะที่เป็น block grant</p>	

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์

เนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2536) ได้ทำวิจัยเรื่อง "การศึกษาสภาพการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทย" ในปี พ.ศ. 2536 คณะผู้วิจัยของการวิจัยครั้งนี้เห็นว่า การวิจัยดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อพัฒนางานด้านการวิจัยมาก จึงประสงค์จะดำเนินการวิจัยต่อจากการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์และเป็นปัจจุบัน โดยได้ขยายขอบเขตการศึกษาให้กว้างขึ้น และให้ครอบคลุมแนวโน้มของการวิจัยทางการศึกษาและการศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศญี่ปุ่น ซึ่งจะช่วยชี้แนะทางในการร่วมมือทางวิชาการด้านการวิจัยกับประเทศญี่ปุ่นต่อไปในอนาคต

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์สำคัญ 2 ประการ คือ

1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทยและญี่ปุ่นในช่วง 5 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2536-2541
2. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ที่จะเกิดขึ้นในทศวรรษหน้า ประมาณปี พ.ศ. 2550

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย โดยศึกษาจากเอกสาร จากการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม และจากการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น

การดำเนินการเก็บข้อมูลแบ่งเป็น 2 ช่วง คือ

1. ช่วงแรก เก็บข้อมูลในปี พ.ศ. 2536 -2537
2. ช่วงที่ 2 เก็บข้อมูลในปี พ.ศ. 2540 - 2541

จากนั้นจึงนำข้อมูลของทั้ง 2 ประเทศมาวิเคราะห์และเปรียบเทียบกัน

ประชากร ในการวิจัยนี้ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1. ผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นผู้บริหาร อาจารย์ นักการศึกษา และนักวิจัยในมหาวิทยาลัยและสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทางการศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนในประเทศไทยและญี่ปุ่น

2. ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นผู้บริหาร อาจารย์ นักการศึกษา และนักวิจัยในมหาวิทยาลัยและสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทางการศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนในประเทศไทยและญี่ปุ่น
กลุ่มตัวอย่าง

1. การเก็บข้อมูลช่วงแรกปี พ.ศ. 2536 - 2537

1.1 กลุ่มตัวอย่างในประเทศไทย

ก. ผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิจัยนี้ใช้ข้อมูลจากงานวิจัยของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2536) ซึ่งได้สำรวจข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาไว้แล้ว จากหน่วยงานที่รับผิดชอบงานเกี่ยวกับการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทยจำนวน 85 หน่วยงาน ได้แก่

1) หน่วยงานส่วนกลาง ได้แก่ หน่วยงานวิจัยในระดับกลาง หน่วยงาน/ฝ่าย/งานของแต่ละกรม ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ รวม 30 แห่ง

2) หน่วยงานในส่วนภูมิภาค ได้แก่ สำนักงานศึกษาธิการเขต สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด และศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค รวม 19 แห่ง

3) สถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ สถาบันในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และทบวงมหาวิทยาลัย รวม 46 แห่ง

รวมจำนวนหน่วยงานทั้งหมด 95 แห่ง แต่เก็บแบบสำรวจได้คืนมาทั้งหมด 85 แห่ง

ข. ผู้ให้สัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์ในงานวิจัยของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เป็นกลุ่มผู้บริหาร จำนวน 82 คน และนักวิจัย จำนวน 68 คน รวมผู้ให้สัมภาษณ์ 150 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างในประเทศญี่ปุ่น

ก. ผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้บริหาร อาจารย์ นักการศึกษา นักวิจัยในมหาวิทยาลัย และสถาบันของรัฐและเอกชนในประเทศญี่ปุ่น จำนวน 157 คน

ข. ผู้ให้สัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นผู้บริหาร อาจารย์ นักการศึกษา นักวิจัยในมหาวิทยาลัย และสถาบันของรัฐและเอกชนในประเทศญี่ปุ่น จำนวน 26 คน

2. การเก็บข้อมูลในช่วงที่สอง ปี พ.ศ. 2540 - 2541

2.1 กลุ่มตัวอย่างในประเทศไทย

ก. ผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้บริหาร อาจารย์ นักการศึกษา นักวิจัยในมหาวิทยาลัย และสถาบันของรัฐและเอกชนในทุกภาคภูมิศาสตร์ ของประเทศไทย จำนวน 138 คน

ข. ผู้ให้การสัมภาษณ์

ผู้ให้การสัมภาษณ์ เป็นผู้บริหาร อาจารย์ นักการศึกษา นักวิจัยในมหาวิทยาลัย และสถาบันของรัฐและเอกชนในประเทศญี่ปุ่น จำนวน 20 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างในประเทศญี่ปุ่น

ก. ผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้บริหาร อาจารย์ นักการศึกษา นักวิจัย ในมหาวิทยาลัย และสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทางการศึกษาของเอกชนในประเทศญี่ปุ่น จำนวน 116 คน

ข. ผู้ให้สัมภาษณ์

ผู้ให้การสัมภาษณ์ เป็นผู้บริหาร อาจารย์ นักการศึกษา นักวิจัย ในมหาวิทยาลัย และสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทางการศึกษาของรัฐและเอกชนในประเทศญี่ปุ่น จำนวน 20 คน

เครื่องมือการวิจัย

การวิจัยนี้ สร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการวิจัยทางการศึกษามัธยมศึกษาไทย ฉบับภาษาอังกฤษและฉบับภาษาญี่ปุ่น
2. แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษามัธยมศึกษาไทย ฉบับภาษาอังกฤษและฉบับภาษาญี่ปุ่น

การดำเนินการวิจัย

1. สืบค้นข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ศึกษาข้อมูลและสรุปข้อมูลให้เห็นภาพรวมของสภาพและแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาของทั้ง 2 ประเทศ
2. สร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัย คือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เป็นภาษาไทย แล้วจึงแปลเป็นภาษาอังกฤษและญี่ปุ่น
3. นำเครื่องมือไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างทั้งในประเทศไทยและญี่ปุ่น
4. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ สรุปและเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากทั้ง 2 ประเทศ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้ผลสรุปดังต่อไปนี้

ก. ด้านข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการวิจัยทางการศึกษา

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทางการศึกษา

จากการวิจัยพบว่า ประเทศไทยและญี่ปุ่นมีหน่วยงานหลักที่ดำเนินการเกี่ยวกับการวิจัยทางการศึกษาคือคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ มีหน่วยงานระดับชาติที่สนับสนุนการวิจัยของประเทศในทุกสาขา มีหน่วยงานระดับชาติที่สนับสนุนงานวิจัยทางการศึกษาโดยตรง และมีหน่วยงานปฏิบัติการวิจัยระดับอุดมศึกษาและหน่วยงานวิจัยระดับท้องถิ่น แต่หน่วยงานของญี่ปุ่นมีเอกภาพในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการวิจัยทางการศึกษามากกว่าของไทย และมีจำนวนหน่วยงานปฏิบัติการวิจัยระดับอุดมศึกษาและระดับท้องถิ่นมากกว่าของไทย จึงทำให้สามารถรวบรวมงานวิจัยและส่งเสริมงานวิจัยได้มากกว่าไทย อย่างไรก็ตามหน่วยงานของทั้ง 2 ประเทศ มีแนวโน้มที่จะสนับสนุนการวิจัยมากขึ้นในอนาคต โดยประเทศไทย จะสนับสนุนงานวิจัยทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ ในขณะที่ประเทศญี่ปุ่นมีแนวโน้มจะขยายงานการวิจัยในระดับท้องถิ่น และระดับนานาชาติให้กว้างขวางขึ้น

2. ปริมาณงานวิจัย

จากการวิจัยพบว่า ในช่วง 10 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529-2539 ทั้งประเทศไทยและญี่ปุ่นมีปริมาณงานวิจัยเพิ่มขึ้นตามลำดับ โดยญี่ปุ่นมีปริมาณงานวิจัยมากกว่าไทย 36-37 เท่า ในช่วงปี พ.ศ. 2529-2533 และลดลงเป็น 10-12 เท่า ในช่วงปี พ.ศ. 2534-2539 อัตราการเพิ่มปริมาณงานวิจัยของไทยสูงมากถึง 1 - 4 เท่าตัวในช่วง 10 ปี ในขณะที่ญี่ปุ่นมีอัตราการเพิ่มอย่างค่อยเป็นค่อยไปจากร้อยละ 2.4 - 23 แต่งานวิจัยของญี่ปุ่นนับรวมทั้งงานที่ทำตามระเบียบวิธีวิจัย มีการตอบคำถาม/ปัญหาการวิจัย และงานที่เป็นเพียงการรวบรวมข้อมูลทางสถิติ รวมทั้งงานวิจัยของญี่ปุ่นมาจากภาครัฐและเอกชน ในขณะที่งานวิจัยของไทยมาจากภาครัฐเกือบทั้งหมด ในอนาคตประเทศไทยและญี่ปุ่นมีแนวโน้มที่จะมีปริมาณงานวิจัยเพิ่มขึ้น โดยอัตราการเพิ่มปริมาณงานวิจัยของไทยจะสูงกว่าของญี่ปุ่น และปริมาณงานวิจัยของญี่ปุ่นที่มีมากกว่าไทยจะลดสัดส่วนลงจากปัจจุบัน

3. สาขาวิชาที่ทำวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า ประเทศไทยทำงานวิจัยด้านการวัดและประเมินผลมากที่สุด ในขณะที่ประเทศญี่ปุ่นทำวิจัยด้านนี้น้อยมาก และในทางกลับกัน ประเทศญี่ปุ่นทำงานวิจัยประวัติศาสตร์/พื้นฐานการศึกษามาก แต่ไทยทำงานวิจัยด้านนี้น้อยมาก ส่วนทางด้านวิธีสอน/การสอน ประเทศไทยและญี่ปุ่นทำวิจัยในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ในอนาคตประเทศไทยมี

แนวโน้มที่จะทำวิจัยในสาขาวิชาต่าง ๆ ที่ไม่ค่อยได้มีการทำ เช่น สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ส่วนประเทศญี่ปุ่นมีแนวโน้มที่จะวิจัยในด้านการพัฒนาครู และหลักสูตรที่เหมาะสมกับบริบททางสังคมสมัยใหม่ ส่วนเรื่องทางด้านวิธีสอน/การสอน ทั้ง 2 ประเทศ จะยังคงทำเหมือนเดิม และจะทำทางด้านการบริหารจัดการศึกษาเพิ่มขึ้น

4. ระดับการศึกษาที่ทำวิจัย

ผลการวิจัยปรากฏว่า ทั้งประเทศไทยและญี่ปุ่นมีการทำวิจัยครอบคลุมทุกระดับการศึกษา โดยประเทศไทยมีงานวิจัยในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษามากที่สุด ในขณะที่ประเทศญี่ปุ่นมีการทำวิจัยในระดับอุดมศึกษามากที่สุด ประเทศญี่ปุ่นทำงานวิจัยด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน การศึกษาศาสตร์ และการศึกษาปฐมวัยมาก ในขณะที่ประเทศไทยทำน้อยมาก แต่มีแนวโน้มว่า ในอนาคตนักวิจัยไทยจะทำวิจัยในสาขาวิชาดังกล่าวมากขึ้น

ข. ด้านกระบวนการวิจัย

1. ด้านการวางแผนการวิจัย

จากการวิจัยพบว่า นักวิจัยทั้งไทยและญี่ปุ่นส่วนใหญ่วางแผนการวิจัยระยะ 1-2 ปี และทำวิจัยเป็นทั้งรายบุคคลและเป็นกลุ่ม โดยทำวิจัยเป็นกลุ่มมากกว่ารายบุคคล ทั้งนี้องค์กรหรือหน่วยงานจะเป็นผู้บริหารจัดการโดยมีคณะกรรมการวิจัยเป็นผู้ดำเนินการ นักวิจัยไทยส่วนใหญ่มีการกำหนดแผนการวิจัยทั้งระยะสั้นและระยะยาว ในขณะที่นักวิจัยญี่ปุ่นส่วนใหญ่ไม่มีการกำหนดแผนการวิจัยที่ชัดเจน ปัจจุบันที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อการวางแผนของนักวิจัยทั้ง 2 ประเทศ คือ ศักยภาพของนักวิจัยและประโยชน์จากงานวิจัย สำหรับนักวิจัยไทยนโยบายและวัตถุประสงค์ขององค์กรมีอิทธิพลมากที่สุดต่อการวางแผนงานวิจัย การวิจัยของทั้ง 2 ประเทศมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนและพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการ ในอนาคตนักวิจัยไทยจะมีการวางแผนการวิจัยอย่างชัดเจนเพิ่มขึ้น โดยพิจารณาจากนโยบายการศึกษาเป็นหลัก ส่วนญี่ปุ่นจะพิจารณาจากความต้องการของหน่วยงาน/ผู้บริหาร นอกจากนี้ญี่ปุ่นมีแนวโน้มที่จะจัดทำเครือข่ายการวิจัยทางการศึกษาทั้งระดับประเทศและระดับนานาชาติขึ้น ขณะที่ประเทศไทยมุ่งเน้นการสร้างเครือข่ายการวิจัยในระดับประเทศเป็นสำคัญ

2. ด้านประเด็นและหัวข้อวิจัย

ผลการวิจัยปรากฏว่า นักวิจัยไทยและญี่ปุ่นส่วนใหญ่กำหนดหัวข้อวิจัยและนำเสนอต่อองค์กรหรือผู้บริหาร แนวโน้มประเด็นวิจัยของไทยจะสอดคล้องกับนโยบายและ

มาตรการที่กำหนดในแผนการศึกษาแห่งชาติและพระราชบัญญัติการศึกษา ซึ่งครอบคลุมเรื่องเกี่ยวกับการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ การจัดบริการการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ การกระจายอำนาจการศึกษา การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา การกำหนด "bench mark" ภารกิจทางการศึกษา รวมทั้งสื่อและเทคโนโลยี หัวข้อวิจัยจะเป็นเชิงรุก เพื่อป้องกันปัญหา ส่วนประเทศญี่ปุ่นจะมุ่งเน้นเรื่องการปรับโครงสร้างการบริหาร นโยบายการผลิตครู การพัฒนาครู จริยธรรม หลักสูตร วิทยาศาสตร์ ทักษะกระบวนการ สื่อและเทคโนโลยีการศึกษา เป็นที่น่าสังเกตว่าหน่วยงาน/นักวิจัยญี่ปุ่น มีการกล่าวถึงการพัฒนาวิทยาศาสตร์ศึกษา ในขณะที่หน่วยงาน/นักวิจัยไทยไม่มีการกล่าวถึงเรื่องนี้อย่างชัดเจน

3. ด้านวิธีวิจัย

จากการวิจัยพบว่า งานวิจัยทั้งของไทยและญี่ปุ่นส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ โดยประเทศไทยทำงานวิจัยเชิงทดลองและเชิงคุณภาพเป็นอันดับรองลงมา ส่วนประเทศญี่ปุ่นทำงานวิจัยเชิงวิเคราะห์และเชิงประวัติศาสตร์เป็นอันดับรองลงมา ในประเทศญี่ปุ่นไม่นิยมการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ เพราะถือเป็นการรบกวนผู้ให้สัมภาษณ์ นักวิจัยทั้งไทยและญี่ปุ่นใช้คอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์ข้อมูลมาก ในอนาคตเป็นที่คาดการณ์ว่าทั้ง 2 ประเทศ จะมีการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์ข้อมูลมากขึ้น และในประเทศญี่ปุ่นจะมีการวิจัยแนวใหม่เกิดขึ้น คือ การวิจัยจากข้อมูลทุติยภูมิ (secondary source) และจะมีการวิจัยเชิงสำรวจข้ามประเทศมากขึ้นด้วย

4. ด้านปัญหาในการวิจัย

ผลการวิจัยปรากฏว่า นักวิจัยทั้งไทยและญี่ปุ่นมีความเห็นตรงกันว่า ปัจจัยสนับสนุนที่จำเป็นที่สุดสำหรับการทำวิจัย คือ การได้รับทุนวิจัยที่เพียงพอ นักวิจัยไทยประสบปัญหาเกี่ยวกับการรบกวนเวลาให้กับการทำงานวิจัยน้อยเกินไปและการขาดแรงจูงใจจากผู้บริหาร ส่วนนักวิจัยญี่ปุ่นนั้นมีปัญหาในเรื่องการเก็บข้อมูล การทบทวนวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง การขาดผู้ช่วยวิจัย และงบประมาณไม่เพียงพอ ในอนาคต งานวิจัยโครงการเล็กในประเทศไทยมีแนวโน้มได้รับการสนับสนุนน้อยลง ส่วนในประเทศญี่ปุ่นจะยังคงประสบปัญหาเรื่องการจัดเก็บข้อมูลอยู่ แต่ปัญหาอื่น ๆ มีแนวโน้มลดลง

5. ด้านคุณภาพงานวิจัย

จากการวิจัยพบว่า นักวิจัยทั้งไทยและญี่ปุ่น มีความเห็นตรงกันว่า คุณภาพงานวิจัยที่ทำโดยอาจารย์มหาวิทยาลัยมีคุณภาพค่อนข้างดี ส่วนงานวิจัยของครูอาจารย์ในโรงเรียนมีคุณภาพปานกลาง ประเทศไทยมีเกณฑ์การประเมินการวิจัย แต่ยังคงขาดระบบการประเมินที่เหมาะสม ในขณะที่ประเทศญี่ปุ่นยังขาดทั้งเกณฑ์และระบบ และยังไม่มีความเข้มแข็งในการจัดทำ

ระบบในด้านนี้ แต่จะมีการสนับสนุนให้สถาบันวิจัยญี่ปุ่นร่วมมือกับต่างชาติในการแลกเปลี่ยน นักวิจัย และข้อมูลวิจัย งานวิจัยของทั้ง 2 ประเทศมีแนวโน้มที่จะมีคุณภาพดีขึ้นในอนาคต โดยเฉพาะในประเทศไทยแนวคิดในเรื่องการประกันคุณภาพงานวิจัยจะผลักดันให้ผู้ให้ทุนมีการติดตามงานเป็นระยะ รวมทั้งมีการจัดทีมนักวิจัยมืออาชีพให้เป็นที่ปรึกษาแก่นักวิจัยใหม่

6. ความพึงพอใจในงานวิจัย

จากการวิจัยพบว่า นักวิจัยทั้งไทยและญี่ปุ่นมีทั้งที่พึงพอใจและไม่พึงพอใจในงานวิจัยของตน นักวิจัยไทยพึงพอใจที่สามารถวิจัยสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และมีการนำผลงานวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ แต่ไม่พึงพอใจที่มีความจำกัดในด้านเวลา ทำวิจัยไม่เสร็จตามเวลา และการที่ผู้วิจัยอุทิศเวลาให้กับการวิจัยน้อยเกินไป ส่วนนักวิจัยญี่ปุ่นพึงพอใจที่สามารถทำวิจัยสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และผลงานมีประโยชน์ต่อการพัฒนาวิชาการ รวมทั้งประชาชนให้ความสนใจต่องานวิจัย แต่ไม่พึงพอใจในความจำกัดด้านเวลา และการที่ไม่สามารถศึกษาอย่างลึกซึ้งตามที่ต้องการ ในอนาคตความพึงพอใจจะมีมากขึ้นขึ้นกับการสนับสนุนที่จะช่วยให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในการทำวิจัย

7. การเผยแพร่ผลงานวิจัย

ผลการวิจัยปรากฏว่า นักวิจัยทั้งไทยและญี่ปุ่น มีโอกาสเผยแพร่ผลงานวิจัยของตนในลักษณะคล้ายคลึงกัน ได้แก่ การตีพิมพ์ลงในวารสารหรือนิตยสาร และการนำเสนอผลงานในการประชุมสัมมนา ปัญหาหลักอยู่ที่การขาดแคลนงบประมาณที่จะใช้ในการเผยแพร่ ทั้งประเทศไทยและญี่ปุ่นมีแนวโน้มที่จะเผยแพร่ผลงานวิจัยผ่านระบบ internet และระบบเครือข่ายข้อมูลอื่น ๆ เพิ่มขึ้น

8. ด้านการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยปรากฏว่า ทั้งประเทศไทยและญี่ปุ่นมีการนำงานวิจัยไปใช้เพียงบางส่วน ส่วนที่นำไปใช้มากที่สุด คือ ผลการวิจัย ผู้ใช้ผลงานวิจัยส่วนใหญ่ในประเทศไทยเป็นครู/อาจารย์ในโรงเรียน แต่ในประเทศญี่ปุ่นเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย ทั้ง 2 ประเทศมีปัญหาด้านการขาดระบบการนำงานวิจัยไปใช้เหมือนกัน และในอนาคตมีแนวโน้มที่จะมีการนำงานวิจัยไปใช้มากขึ้น เนื่องจากทั้ง 2 ประเทศ มีแผนงานที่จะจัดทำเครือข่ายข้อมูลการวิจัยทั้งในระดับชาติและนานาชาติขึ้น

ค. ด้านการส่งเสริมการวิจัย

จากการวิจัยพบว่า ทุนวิจัยส่วนใหญ่ทั้งในประเทศไทยและญี่ปุ่นมาจากงบประมาณแผ่นดินของรัฐบาล โดยประเทศญี่ปุ่นได้รับการสนับสนุนเพิ่มเติมจากภาคเอกชน ในขณะที่

ประเทศไทยได้รับน้อยมาก แต่ได้รับจากเงินทุนวิจัยต่างประเทศ เงินกู้ และเงินบริจาคเพิ่มเติม ประเทศญี่ปุ่นมีแนวทางในการส่งเสริมการวิจัยทางการศึกษาโดยตรงหลายรูปแบบ เช่น การจัดตั้งมหาวิทยาลัยวิจัย การสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่ การปรับปรุงอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการวิจัย การปรับปรุงระบบข้อมูลสารสนเทศ การก่อตั้งศูนย์ประสานงานนักวิจัยนานาชาติ เป็นต้น ส่วนประเทศไทยมีหน่วยงานอิสระในกำกับของรัฐ คือ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ซึ่งเริ่มทำหน้าที่นี้ โดยได้พยายามระดมทุนจากทั้งภาครัฐและเอกชน และวางแผนงานและวิธีการใหม่ ๆ ที่จะส่งเสริมการวิจัยหลายวิธี เช่น การให้ทุนสนับสนุนการวิจัย การสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่ และโครงการปริญญาเอกกาญจนาภิเษก เป็นต้น ในอนาคตทั้งประเทศไทยและญี่ปุ่นมีแนวโน้มที่จะส่งเสริมการวิจัยขนาดใหญ่ และการวิจัยสหวิทยาการ โดยการระดมทุนจากภาคเอกชนเพิ่มขึ้น และสร้างเครือข่ายการวิจัยทั้งในระดับประเทศและนานาชาติ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นการวิจัยที่น่าสนใจ สมควรนำมาอภิปรายดังต่อไปนี้

ก. ด้านข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการวิจัยทางการศึกษา

1. ด้านหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทางการศึกษา

จากการศึกษาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทางการศึกษาของประเทศไทย ญี่ปุ่นพบว่าเป็นเอกภาพสูง เนื่องจากมีการจัดองค์การบริหารงานวิจัยทางการศึกษาทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่นที่สอดคล้องกันไปในทิศทางเดียวกัน ในประเทศญี่ปุ่นหน่วยงานสำคัญที่ส่งเสริมการวิจัยทางการศึกษาที่สำคัญ ได้แก่ (1) สถาบันวิจัยทางการศึกษาแห่งชาติ (NIER) (2) Japan Society for the Promotion of Science (JSPS) (3) ศูนย์วิจัยและสมาคมวิจัยในมหาวิทยาลัย และ (4) สถาบันวิจัยที่อยู่ภายใต้มหาวิทยาลัยของรัฐหรือของเอกชน ซึ่งหน่วยงานดังกล่าวทั้งหมดนี้สังกัดอยู่ในกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์ กีฬาและวัฒนธรรม ที่มีบทบาทดูแลการศึกษาในทุกระดับตั้งแต่ระดับปฐมวัยถึงระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะสถาบันวิจัยทางการศึกษาแห่งชาติของประเทศไทย (NIER) เป็นองค์กรที่มีบทบาทเฉพาะในเรื่องการส่งเสริมสนับสนุนและเผยแพร่การวิจัยทางการศึกษาโดยตรง รวมทั้งองค์กรนี้ยังมีการจัดตั้งสหพันธ์การวิจัยทางการศึกษาที่ทำหน้าที่ประสานงานทั้งระดับตำบล ระดับอำเภอ และระดับจังหวัด อันแสดงถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (unity) ในการส่งเสริมสนับสนุน รวบรวมและเผยแพร่ผลการวิจัยทางการศึกษาทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ

จะเห็นว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทางการศึกษาของประเทศญี่ปุ่นมีลักษณะการบริหารจัดการที่เกื้อกูลส่งเสริมซึ่งกันและกัน ที่น่าสนใจคือการที่มีการจัดตั้งหน่วยงานระดับท้องถิ่นให้ทำหน้าที่เป็นเครือข่ายประสานงานดูแลการจัดการด้านการวิจัยทางการศึกษา มีระบบการจัดเก็บข้อมูลซึ่งทำให้เกิดฐานข้อมูลที่หน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งสามารถเชื่อมโยงถึงกันได้ ลักษณะของการกำหนดโครงสร้างการบริหารจัดการที่เน้นเฉพาะงานวิจัยทางการศึกษาของประเทศญี่ปุ่นในรูปแบบนี้น่าสนใจ เพราะอาจเป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีส่วนในการส่งเสริมพัฒนางานวิจัยทางการศึกษาของประเทศญี่ปุ่นให้มีความก้าวหน้า ซึ่งเห็นได้จากจำนวนงานวิจัยทางการศึกษาที่มีเป็นจำนวนนับพัน ๆ ชิ้นในแต่ละปี

เมื่อกลับมาพิจารณาโครงสร้างการบริหารงานวิจัยของประเทศไทย พบว่ามีความแตกต่างจากของประเทศญี่ปุ่นค่อนข้างมาก หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลการวิจัยทางการศึกษาของประเทศไทยมี 6 หน่วยงานหลัก แต่ละองค์กรมีการบริหารงานที่ค่อนข้างเป็นเอกเทศ อิสระจากกัน และมีลักษณะกระจัดกระจาย ไม่มีสถาบันหรือองค์กรที่ควบคุมนโยบายหรือทิศทางการวิจัยทางการศึกษาให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เหมือนสถาบันวิจัยทางการศึกษาแห่งชาติของประเทศญี่ปุ่น (NIER) แม้ว่าประเทศไทยจะมีหน่วยงานที่รับผิดชอบงานด้านการวิจัยทางการศึกษาถึง 6 หน่วยงานก็ตาม แต่พบว่าหน่วยงานระดับชาติ 3 หน่วยหลัก ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (สว.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ก็ไม่ได้เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบงานด้านการวิจัยทางการศึกษาเพียงงานเดียว แต่ดูแลงานวิจัยทุกสาขาวิชา ยกเว้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งดูเหมือนว่าจะดูแลงานด้านการวิจัยทางการศึกษาโดยตรง แต่ภารกิจก็มีมากมาย งานวิจัยเป็นเพียงงานหนึ่งภายใต้หลาย ๆ บทบาทหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ จึงเห็นได้ว่าองค์กรบริหารจัดการงานวิจัยทางการศึกษาของประเทศไทยไม่เข้มแข็งเท่าของประเทศญี่ปุ่น และเมื่อพิจารณาหน่วยงานอื่นอีก 3 หน่วยงาน ได้แก่ กองวิจัยการศึกษา สังกัดกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัย และกระทรวงมหาดไทย ก็ยิ่งพบว่าการบริหารจัดการขาดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แต่ละหน่วยงานจะกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบที่จำกัดเฉพาะงานของตนเอง การเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานไม่มีชัดเจน

ศาสตราจารย์นายแพทย์ ประเวศ วะสี (2538) กล่าวว่าจำเป็นต้องใช้ยุทธศาสตร์ทางปัญญาของชาติซึ่งครอบคลุมระบบสติปัญญาทั้งหมดมาใช้ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาประเทศ โดยมีทั้งหมด 8 ยุทธศาสตร์ และยุทธศาสตร์การวิจัยเป็น 1 ใน 8 ยุทธศาสตร์ทางปัญญานั้น ๆ ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ประเวศ วะสี กล่าวว่าประเทศไทยมีความอ่อนแอในการวิจัยมาก ไม่เคยมีนโยบายอย่างจริงจัง มีการใช้ทรัพยากรวิจัยน้อย และขาดกลไกการ

จัดการวิจัยที่มีประสิทธิภาพ แม้มีการตั้งสภาวิจัยแห่งชาติเมื่อสามสิบปีก่อน ก็ไม่ค่อยบรรลุผลเท่าที่ควร เนื่องจากสภาวิจัยยังอยู่ในโครงสร้างของระบบราชการ ต่อมามีการตั้งสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยโดยกฎหมายพิเศษ ให้มีเงินมากพอควร มีอิสระในการนำคนเก่งๆ เข้ามาทำงานเต็มเวลา ไม่ใช่ระบบราชการ การตั้งสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงการจัดการเรื่องการวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ก็ยังมีเงินทุนไม่มากพอกับความต้องการสร้างความรู้ ควรมีการระดมทุนทั้งจากภาครัฐและเอกชนเข้ามาส่งเสริมการทำงานของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยให้มากขึ้น ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ประเวศ วะสี ได้เสนอให้มีการตั้งสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์พื้นฐานในลักษณะพิเศษที่มีความคล่องตัวและมีอิสระในการระดมนักวิทยาศาสตร์ชั้นยอดมาทำวิจัยอย่างจริงจัง อย่างมีเกียรติและมีศักดิ์ศรี เพื่อให้เกิดจินตภาพในหมู่เยาวชนไทยให้เห็นว่าอาชีพนักวิทยาศาสตร์นั้นเป็นอย่างไร (ประเวศ วะสี, 2538: 55-57)

เมื่อพิจารณาข้อเสนอของศาสตราจารย์ นายแพทย์ ประเวศ วะสี ประกอบกับการพิจารณาโครงสร้างการบริหารด้านการศึกษาของประเทศญี่ปุ่น พบว่า ประเทศญี่ปุ่นมีหน่วยงานระดับชาติที่รับผิดชอบดูแลการวิจัยทางการศึกษาที่เรียกว่า NIER อยู่ภายใต้กระทรวงศึกษาธิการ ในขณะที่การวิจัยทางการศึกษาของไทยไม่มีสถาบันดูแลโดยตรง มีเพียงสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติซึ่งรับผิดชอบงานวิจัยทุกสาขาวิชา ภายใต้กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เช่นเดียวกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย หากจะมีหน่วยงานที่ดูแลงานวิจัยทางการศึกษาก็มีเพียงหน่วยงานระดับกอง คือ กองวิจัยการศึกษา สังกัดกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ แต่หน่วยงานเหล่านี้ไม่ได้รับผิดชอบงานวิจัยทุกระดับการศึกษา โดยเฉพาะไม่ครอบคลุมงานวิจัยระดับอุดมศึกษาซึ่งอยู่ภายใต้ทบวงมหาวิทยาลัย ดังนั้น ถ้าพิจารณาโครงสร้างการบริหารงานวิจัยทางการศึกษาแล้ว นับว่าของประเทศญี่ปุ่นมีความเข้มแข็งมากกว่า เพราะมีการจัดตั้งสถาบันระดับชาติมารับผิดชอบดูแลโดยตรง ประเทศไทยอาจจะต้องมีการศึกษาถึงความเป็นไปได้ที่จะจัดตั้งสถาบันหรือหน่วยงานที่ดูแลงานด้านการวิจัยทางการศึกษาแบบเดียวกับประเทศญี่ปุ่น แต่มีระบบการบริหารอิสระที่มีความคล่องตัวแบบเดียวกับที่ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ประเวศ วะสี เสนอให้มีการตั้งสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์พื้นฐาน

2. ด้านปริมาณงานวิจัย

งานวิจัยทางการศึกษาของญี่ปุ่นดูเหมือนว่าจะก้าวหน้ากว่างานวิจัยของประเทศไทยมากเมื่อพิจารณาจากปริมาณงานวิจัยซึ่งมากกว่าไทยถึง 12 เท่า มีเหตุผลหลายประการที่อาจ

จะอธิบายถึงสภาพการวิจัยดังกล่าวของทั้งสองประเทศ ประการที่หนึ่ง สภาพเศรษฐกิจของทั้งสองประเทศที่มีความต่างกันมาก จากข้อมูลความสามารถในการแข่งขันระดับนานาชาติ พ.ศ. 2540 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540) พบว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อหัวของประเทศญี่ปุ่นเท่ากับ 36,857 ดอลลาร์สหรัฐ ในขณะที่ของประเทศไทยเท่ากับ 2,770 ดอลลาร์สหรัฐ ค่าใช้จ่ายของรัฐด้านการศึกษาต่อหัวของประเทศญี่ปุ่นเท่ากับ 1,276 ดอลลาร์สหรัฐ ในขณะที่ของไทยเท่ากับ 92 ดอลลาร์สหรัฐ และ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2539, 155) ได้เปรียบเทียบข้อมูลงบประมาณด้านการศึกษาของประเทศไทยกับประเทศที่พัฒนาแล้ว พบว่าประเทศไทยมีการจัดสรรงบประมาณด้านการศึกษาสูงขึ้นทุกปีนับจากปี 2520-2535 โดยเพิ่มในอัตราเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 12.7 ต่อปี แต่ยังมีอัตราต่ำกว่าอัตราการเพิ่มเฉลี่ยของงบประมาณรายจ่ายรวมของประเทศซึ่งเท่ากับร้อยละ 13.7 และเมื่อเทียบสัดส่วนกับงบประมาณเพื่อการศึกษาพบว่าได้รับการจัดสรรเป็นสัดส่วนเฉลี่ยเพียงร้อยละ 3.4 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเท่านั้นตลอด 15 ปีที่ผ่านมา ในขณะที่ประเทศ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ฝรั่งเศส อังกฤษ มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาร้อยละ 5 ขึ้นไป แม้แต่ประเทศมาเลเซียได้จัดสรรงบประมาณการศึกษาร้อยละ 6 มาตั้งแต่ปี 2523 นอกจากนี้ข้อมูลเกี่ยวกับงบประมาณเพื่อการวิจัยของประเทศไทยพบว่า โดยเฉลี่ยได้รับประมาณร้อยละ 0.15 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ในขณะที่ประเทศที่พัฒนาแล้วส่วนใหญ่ได้รับจัดสรรงบประมาณเพื่อการวิจัยและพัฒนา ร้อยละ 2-3 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ข้อมูลค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาของประเทศไทยเท่ากับ 5 พันล้านบาท ในขณะที่ของประเทศไทยญี่ปุ่นเท่ากับ 3,000 ล้านบาท (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2539: 165-167) เมื่อพิจารณาความต่างของสภาพเศรษฐกิจของไทยและญี่ปุ่นที่มากขนาดนี้จึงไม่น่าสงสัยว่าทำไมการวิจัยทางการศึกษาของประเทศญี่ปุ่นจึงดูเหมือนจะก้าวหน้ากว่างานวิจัยทางการศึกษาของประเทศไทย

ประการที่สอง ประเทศญี่ปุ่นมีมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยทั่วประเทศ จำนวน 1,243 แห่ง และโรงเรียนระดับอนุบาล ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา รวมจำนวน 56,427 โรงเรียน (Ministry of Education, Science, Sports and Culture, 1998 : 16-17) ในขณะที่ประเทศไทยมีมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยทั่วประเทศ จำนวน 515 แห่ง (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2541) และโรงเรียน 3 ระดับ รวม 38,272 โรงเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2540) ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีความแตกต่างกันมาก ดังนั้น จำนวนงานวิจัยของประเทศไทยจึงควรจะน้อยกว่าของประเทศญี่ปุ่นอยู่แล้ว

ประการที่สาม ปริมาณงานวิจัยของประเทศไทยที่สำรวจได้ มาจากฐานข้อมูลงานวิจัยของประเทศไทยที่ค่อนข้างสมบูรณ์กว่าของไทย มีทั้งที่มาจากภาครัฐและเอกชน ในขณะที่

ที่ฐานข้อมูลงานวิจัยของประเทศไทยมีลักษณะกระจัดกระจาย และมีการวิจัยมากมายที่ผู้วิจัยมิได้มีการเผยแพร่ถึงหน่วยงานที่ทำหน้าที่จัดเก็บข้อมูล ทำให้ข้อมูลงานวิจัยของประเทศไทยดูเหมือนว่าจะน้อยกว่าที่เป็นจริง และพบว่างานวิจัยจากหน่วยงานภาคเอกชนแทบจะไม่ปรากฏเลย นอกจากนี้ยังมีข้อสังเกตอีกประการหนึ่งว่า งานวิจัยของประเทศไทยมีการนับชิ้นงานจากการดำเนินงานที่เป็นเรื่องการเก็บรวบรวมสถิติ ตัวเลข หรือข้อมูลที่อาจจะไม่ใช่งานวิจัยแบบที่นิยามกันด้วย จากหลายสาเหตุประกอบกันดังกล่าว ทำให้ปริมาณงานวิจัยของประเทศไทยน้อยกว่าของประเทศญี่ปุ่นมาก

ประการที่สี่ หากพิจารณาปริมาณงานวิจัยของประเทศไทยในช่วงปี 2529-2530 ซึ่งมีจำนวน 334 เรื่อง จะเห็นว่างานวิจัยของไทยค่อนข้างน้อย และเพิ่มขึ้นอย่างมากในช่วงปี 2534 - 2536 ซึ่งมีจำนวน 1,894 เรื่อง ในขณะที่งานวิจัยของประเทศไทยมีอัตราการเพิ่มที่สม่ำเสมอ คือในช่วงปี 2529 - 2530 มีจำนวน 11,972 เรื่อง และ 19,811 เรื่องในปี 2534 - 2536 ถ้าพิจารณาสภาพการณ์ต่างๆ ของไทยจะพบว่าในช่วงปี พ.ศ. 2534 - 2536 เป็นช่วงรอยต่อของการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 และ 6 ซึ่งประเทศไทยมีการตื่นตัวของการพัฒนางานวิจัยค่อนข้างสูง งบประมาณด้านการวิจัยมีอัตราเพิ่มมากกว่าเดิม และมีแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ปริมาณงานวิจัยทางการศึกษาของประเทศไทยจึงมีอัตราการเพิ่มที่สูงมาก

ประการที่ห้า ในช่วง 5 - 6 ปีที่ผ่านมา กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายพัฒนางานวิจัยของครูอาจารย์ในโรงเรียนสูงมาก มีการผลักดันให้อาจารย์ทำผลงานทางวิจัย โดยเฉพาะผลงานวิจัยในการเลื่อนตำแหน่งจากอาจารย์ 1 เป็นอาจารย์ 2 หรือจากอาจารย์ 2 เป็นอาจารย์ 3 ดังนั้น ปริมาณงานวิจัยทางการศึกษาที่ผลิตโดยอาจารย์ในโรงเรียนจึงเพิ่มขึ้นสูงมาก อย่างไรก็ตาม มีแนวโน้มว่าผลงานวิจัยทางการศึกษาของอาจารย์ในโรงเรียนอาจจะลดลง เนื่องจากกระทรวงศึกษาธิการมีการปรับนโยบายให้ครูอาจารย์เลื่อนตำแหน่งหรือเลื่อนขั้นเงินเดือนได้โดยไม่ต้องทำผลงานทางวิชาการเหมือนนโยบายก่อนหน้านั้น แต่สภาพดังกล่าวนี้ก็ไม่น่าจะเป็นห่วงว่าจะทำให้ปริมาณงานวิจัยของบุคลากรกลุ่มนี้ลดน้อยลง เพราะลักษณะของผลงานทางวิชาการของอาจารย์ในโรงเรียน แม้จะไม่อยู่ในรูปของผลงานวิจัยที่เป็นแบบประเพณีปฏิบัติ แต่ก็จะมีลักษณะของการทำงานที่เป็นกิจงานวิจัย โดยจะเป็นเรื่องของการพัฒนาเทคนิคการสอน สื่อการศึกษาหรือการแก้ไขปัญหาในห้องเรียน

จากเหตุผลต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่ามีเหตุปัจจัยหลายประการในประเทศไทยที่มีส่วนผลักดันให้ปริมาณงานวิจัยของประเทศไทยมีอัตราการเพิ่มสูงและมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในขณะที่ปริมาณงานวิจัยของประเทศไทยมีอัตราการเพิ่มที่ค่อนข้างคงที่ อย่างไรก็ตาม

ตาม สภาพการทำวิจัยของไทยยังพบว่าแตกต่างจากของญี่ปุ่นค่อนข้างมาก โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาจากปริมาณงานวิจัย แม้ว่าจะมีเหตุผลอธิบายว่าระบบการจัดเก็บข้อมูลงานวิจัยของไทยจะมีข้อจำกัดกว่าของญี่ปุ่น ลักษณะการนิยามงานวิจัยของญี่ปุ่นและไทยจะแตกต่างกัน ทำให้ปริมาณงานวิจัยของไทยดูน้อยกว่า แต่ก็ไม่น่าจะแตกต่างกันมากขนาดนี้ สาเหตุสำคัญจึงน่าจะมาจากสภาพเศรษฐกิจ ขนาดประชากรและลักษณะประชากร การทุ่มเทงบประมาณเพื่อการศึกษาทั้งจากภาครัฐและเอกชน และการจัดโครงสร้างการบริหารงานที่ให้ความสำคัญกับการวิจัยทางการศึกษามาก

3. ด้านสาขาวิชาและระดับการศึกษาที่ทำวิจัย

การทำงานวิจัยในประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นส่วนใหญ่ทำวิจัยเพื่อนำไปใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการ และการปรับปรุงการเรียนการสอน แต่งานวิจัยทางการศึกษาของทั้งสองประเทศก็พบว่ามีปัญหาเรื่องการนำผลการวิจัยไปใช้ ผลการวิจัยนี้เป็นหลักฐานที่ชัดเจนที่สอดคล้องกับสภาพความจริงที่ว่านักวิจัยของประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัยหรือครูในโรงเรียน ดังนั้นหัวข้อวิจัยจึงเป็นเรื่องที่ใกล้ตัว เกี่ยวข้องกับปัญหาที่พบในห้องเรียน การวิจัยจึงมุ่งเน้นหาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียน หัวข้อวิจัยของประเทศไทยในช่วงอดีตที่ผ่านมา ชี้ให้เห็นแนวโน้มว่างานวิจัยด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนจะมีปริมาณที่มากขึ้น และหากเปรียบเทียบกับประเทศญี่ปุ่นก็พบว่ามี ความแตกต่างในสัดส่วนของงานวิจัยเมื่อจำแนกตามสาขาวิชา ปริมาณงานวิจัยของประเทศไทยมาจากสาขาหลักสูตร วิธีสอนจะน้อยกว่าด้านประวัติศาสตร์และพื้นฐานการศึกษา ข้อค้นพบนี้น่าจะอธิบายด้วยธรรมชาติของคนไทยและญี่ปุ่นซึ่งมีความแตกต่างกัน คนญี่ปุ่นชอบอ่านหนังสือ สนใจศึกษาประวัติความเป็นมาของสิ่งต่าง ๆ งานวิจัยทางการศึกษาก็อาจสะท้อนลักษณะของคนญี่ปุ่น และระบบการจัดเก็บข้อมูลทางการศึกษาอาจจะเอื้อให้ทำวิจัยประเภทนี้มากกว่า เพราะปัญหาหนึ่งของนักวิจัยญี่ปุ่นคือการเก็บรวบรวมข้อมูล วัฒนธรรมของคนญี่ปุ่น การเก็บข้อมูลโดยการสอบถามหรือการสัมภาษณ์ถือเป็นการรบกวนผู้อื่น จึงมีการทำกันน้อย สำหรับนักวิจัยไทยสนใจการวิจัยเชิงประยุกต์มากกว่า มุ่งเน้นการนำผลไปแก้ไขปัญหาในตัวผู้เรียน การศึกษาวิจัยในเรื่องที่เป็นประวัติศาสตร์ที่มีการทำน้อย ส่วนหนึ่งอาจจะมาจากระบบการจัดเก็บข้อมูลของไทยยังไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร วิธีการทำวิจัยในเรื่องทำนองนี้จะทำได้ค่อนข้างยาก การวิจัยทางการศึกษาของไทยจึงใช้วิธีการศึกษาด้วยแบบสอบถามเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งแม้จะพบว่ามีปัญหาในการเก็บข้อมูล แต่ก็ยังถือว่าเป็นวิธีการเก็บข้อมูลที่ใช้กันมากที่สุด

ข. ด้านกระบวนการวิจัย

1. ด้านการวางแผนการวิจัย ประเด็น/หัวข้อการวิจัย และปัญหาการวิจัย

ผลจากการวิจัยปรากฏว่า นักวิจัยไทยส่วนใหญ่มีการวางแผนการทำวิจัยทั้งระยะสั้น และระยะยาว งานวิจัยส่วนใหญ่ใช้เวลาประมาณ 1-2 ปี มีการทำวิจัยเป็นกลุ่มมากกว่าเป็นรายบุคคล และมีแนวโน้มที่จะทำวิจัยขนาดใหญ่ และทำเป็นคณะมากขึ้นอีกในอนาคต โดยเรื่องที่ทำจะพิจารณาจากนโยบายการศึกษาของชาติหรือหน่วยงาน ซึ่งคงจะได้รับอิทธิพลจากการปฏิรูปการศึกษา และพระราชบัญญัติการศึกษา แนวโน้มนี้นับเป็นนิมิตหมายที่ดี แต่ก็มีข้อขัดข้องที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการประสบผลสำเร็จได้ จากผลการวิจัยที่พบว่า การวิจัยของไทยประสบปัญหาเกี่ยวกับการที่นักวิจัยอุทิศเวลาให้กับการวิจัยน้อยเกินไป นักวิจัยทำงานหนักเกินไป และการทำงานเป็นหมู่คณะยังไม่ดีพอ สิ่งเหล่านี้เป็นความจริงซึ่งอาจเป็นอุปสรรคสำคัญ เนื่องจากผู้วิจัยส่วนใหญ่เป็นอาจารย์ในสถานศึกษา ซึ่งทำงานวิจัยเป็นงานรองจากงานสอน ในหลาย ๆ สถาบันไม่ได้นับงานวิจัยเป็นภาระงานประจำ และผู้ที่ทำงานวิจัยมักเป็นผู้สนใจงานวิชาการ ซึ่งต้องรับภาระงานอื่น ๆ อีกมาก ทำให้เป็นภาระที่หนักเกินกำลัง ส่งผลให้ไม่สามารถอุทิศเวลาให้กับงานวิจัยมากเท่าที่ควร นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องเวลาในการทำงานไม่ตรงกัน และระดับความสนใจก็อาจไม่เท่ากัน นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่า นักวิจัยไทยได้ระบุปัญหาเกี่ยวกับการเสียเวลา เนื่องจากความยุ่งยากของระบบบริหาร และ ปัญหาเรื่องการเก็บข้อมูล ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่า นักวิจัยไทยมีปัญหาในด้านการออกแบบการวิจัย การทบทวนวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาเครื่องมือ และการเขียนรายงานการวิจัย ในระดับที่สูงใกล้เคียงกัน แสดงให้เห็นว่า นักวิจัยไทยยังรู้สึกว่าตนเองมีความรู้ความสามารถในการทำงานวิจัยยังไม่ดีพอ ดังนั้น ในอนาคต สถาบันที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทางการศึกษา หากจะสนับสนุนการวิจัยระดับมหภาค ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการทำงานเป็นคณะแล้ว จำเป็นที่จะต้องเตรียมหามาตรการ และแนวทางในการป้องกันปัญหา เพื่อช่วยให้การวิจัยและผู้วิจัยประสบความสำเร็จในการทำงาน เช่น มหาวิทยาลัย หรือสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ควรให้ความสำคัญกับงานวิจัย และกำหนดให้เป็นภาระงานหลัก (work load) เช่นเดียวกับภาระงานสอน เพื่อให้ผู้วิจัยมีเวลาให้กับงานวิจัยมากขึ้น หรือแสวงหาแนวทางอื่น ๆ ดังตัวอย่างที่ สกว. ได้ริเริ่มจัดทำขึ้น เช่น การสร้างนักวิจัยมืออาชีพที่มีความสามารถระดับเป็นหัวหน้าโครงการวิจัย เพื่อจะได้สามารถใช้เวลาส่วนใหญ่ทำวิจัย โดยอาจจูงใจให้คนหันมาทำวิจัยกันเป็นอาชีพโดยการให้ค่าตอบแทนที่สูง หรือการพัฒนารูปแบบการประสานงานและความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันกับสถาบัน และระหว่างนักวิจัยกับนักวิจัยด้วยกัน เพื่อช่วยให้การทำงานเป็นคณะเป็นไปอย่างราบรื่น

ส่วนนักวิจัยญี่ปุ่นนั้น ปรากฏว่าส่วนใหญ่ไม่มีการวางแผนงานวิจัยอย่างชัดเจน ซึ่งอาจเป็นเพราะการวิจัยขึ้นกับปัจจัยสนับสนุนหลายประการ การที่นักวิจัยไม่สามารถกำหนดได้ล่วงหน้าจึงไม่สามารถวางแผนได้ชัดเจน นอกจากนี้การวิจัยจำนวนมากเป็นการทำตามความต้องการของผู้บริหารหรือหน่วยงาน ซึ่งต้องการผลงานวิจัยมาใช้ตามความจำเป็นของปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจไม่ได้เตรียมการไว้ก่อน อย่างไรก็ตามแนวโน้มในอนาคต การวางแผนงานวิจัยที่ชัดเจน จะเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการทำวิจัยมากขึ้นเรื่อย ๆ เพราะแหล่งทุนทั้งหลายจะต้องใช้ในการพิจารณาให้ทุน

สำหรับหัวข้อหรือประเด็นวิจัยนั้น ผลการวิจัยปรากฏว่า ประเทศไทยมีแนวโน้มที่จะทำวิจัยในเรื่องที่สอดคล้องกับนโยบาย มาตรการ และแนวทางที่กำหนดในแผนการศึกษาแห่งชาติ และพระราชบัญญัติการศึกษา ซึ่งครอบคลุมเรื่องการปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอน การปฏิรูปการผลิตครู การปฏิรูปครู และการปฏิรูปปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่า แนวโน้มงานวิจัยของไทยมีส่วนคล้ายคลึงกับแนวโน้มงานวิจัยของญี่ปุ่น ในเรื่องการพัฒนาครูให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ การพัฒนาครูศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการพัฒนาทักษะกระบวนการ รวมทั้งการศึกษาเพื่อหาแนวทางปรับโครงสร้างการบริหาร ดังนั้นประเทศทั้ง 2 จึงควรที่จะติดต่อร่วมมือกันในการวิจัยและสร้างเครือข่ายข้อมูลในเรื่องดังกล่าว

ข้อที่น่าสังเกตประการหนึ่งเกี่ยวกับประเด็น/หัวข้อวิจัยที่ทั้ง 2 ประเทศ สนใจที่จะทำในอนาคต คือ ประเทศญี่ปุ่นมีประเด็นที่จะวิจัยในด้านการพัฒนาวิทยาศาสตร์ศึกษา ซึ่งเมื่อวิเคราะห์จากเอกสารแล้ว พบว่าประเทศญี่ปุ่นมีหัวข้อการพัฒนาวิทยาศาสตร์ศึกษา อยู่ในแผนงานมาอย่างต่อเนื่อง แสดงให้เห็นว่า ประเทศญี่ปุ่นให้ความสนใจในด้านนี้อย่างจริงจังตลอดมา ซึ่งต่างจากประเทศไทย ที่มีปรากฏบ้าง ไม่มีปรากฏบ้าง และในแนวโน้มการวิจัยก็ไม่มีผู้ใดกล่าวถึงประเด็นนี้อย่างเจาะจง

2. ด้านวิธีวิจัย

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ทั้งในประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นทำวิจัยทางการศึกษา โดยใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจเป็นส่วนมาก สำหรับประเทศไทยอาจเป็นเพราะว่า การวิจัยเชิงสำรวจเป็นวิธีวิจัยอันเป็นพื้นฐานของงานวิจัยรูปแบบอื่น ๆ ดังนั้น นักวิจัยหน้าใหม่ จึงมักเริ่มทำงานวิจัยโดยเลือกวิธีวิจัยเชิงสำรวจ อนึ่งสภาพการณ์ปัจจุบันของประเทศไทยยังขาดระบบฐานข้อมูลในเรื่องต่าง ๆ ที่สมบูรณ์ และกำลังอยู่ในขั้นการพัฒนาระบบฐานข้อมูลเหล่านี้ การทำการวิจัยเชิงสำรวจเกี่ยวกับสภาพและปัญหาในประเด็นต่าง ๆ จึงยังมีความจำเป็นและหากได้มีการ

พัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ ให้มีความทันสมัย และครบสมบูรณ์พอสมควรในระดับหนึ่งแล้ว งานวิจัยซึ่งใช้วิธีการวิจัยที่อยู่ในรูปแบบการทดลอง หรือการวิเคราะห์ต่าง ๆ ก็จะมีมากขึ้น โดยใช้ระบบฐานข้อมูลสารสนเทศที่ได้พัฒนาไว้แล้วมาเป็นข้อมูลในการวิจัย ซึ่งต้องอาศัยวิธีการวิจัยที่ซับซ้อนต่อไป สำหรับในประเทศญี่ปุ่นที่ทำการวิจัยทางการศึกษาซึ่งใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจเป็นส่วนมากนั้น เนื่องจากการทำวิจัยดังกล่าวทำได้สะดวกกว่าการทำวิจัยโดยวิธีอื่น ๆ ประกอบกับค่าใช้จ่ายในการทำก็ไม่สูงมาก ไม่เสียเวลา หรือค่าใช้จ่ายในการเดินทาง รวมทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลก็ไม่ยุ่งยาก เนื่องจากประเทศญี่ปุ่นมีคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีที่สามารถใช้ได้สะดวก และจากข้อมูลที่พบว่า นักวิจัยญี่ปุ่นมีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยมือด้วยตนเองมากถึงร้อยละ 40.5 แสดงว่า การวิจัยของญี่ปุ่น อาจไม่ใช้สถิติการวิจัยขั้นสูงมากนัก รองลงมาจากการวิจัยเชิงสำรวจ พบว่า นักวิจัยญี่ปุ่นทำวิจัยเชิงวิเคราะห์และเชิงประวัติศาสตร์มาก ซึ่งก็อาจเป็นเพราะประเทศญี่ปุ่นมีระบบฐานข้อมูลที่สมบูรณ์ทันสมัย ทำให้การสืบค้นงานวิจัยจากฐานข้อมูลดังกล่าวเป็นไปได้โดยสะดวก และสมบูรณ์ เชื่อถือได้ ประกอบกับเป็นวิธีที่ไม่ต้องไปรบกวนเวลาการทำงานของผู้อื่น ไม่ว่าจะโดยใช้แบบสอบถามหรือจะไปทำการสัมภาษณ์ เนื่องจากเวลาการทำงานในสังคมวัฒนธรรมญี่ปุ่นถือว่าเป็นสิ่งมีค่าและสำคัญ หากไม่จำเป็นจริง ๆ ก็ไม่ควรจะรบกวนซึ่งกันและกัน นอกจากนั้นการทำวิจัยด้วยวิธีอื่น ๆ เช่น วิธีการทดลองนั้น ในประเทศญี่ปุ่นถือว่าเป็นเรื่องที่ต้องกระทำอย่างระมัดระวังยิ่ง โดยเฉพาะการทดลองกับมนุษย์โดยตรง ยิ่งเป็นเรื่องที่ยาก เนื่องจากอาจเกิดปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนได้ ประเด็นปัญหาอันเกิดจากการวิจัย ซึ่งเป็นการรบกวนผู้ที่นักวิจัยไปสอบถามหรือสัมภาษณ์ หรือประเด็นเกี่ยวกับจรรยาบรรณด้านต่าง ๆ ของนักวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งจรรยาบรรณในการทำการศึกษาดูแล อันเป็นปัญหาที่วงการการวิจัยทางการศึกษาในญี่ปุ่นประสบอยู่นี้เป็นเรื่องที่ประเทศไทยควรจะต้องตระหนักและระมัดระวังเช่นกัน เนื่องจากสภาพปัญหาต่าง ๆ อันเกิดจากการวิจัยเชิงสำรวจ เช่น การให้ผู้ตอบแบบสอบถาม ตอบคำถามหรือให้ข้อมูล หรือให้ความคิดเห็น หากปรากฏขึ้นบ่อย ๆ ก็จะเป็นการรบกวนเวลาทำงานประจำ และเพิ่มภาระเช่นเดียวกัน แต่ในประเทศไทยปัญหาดังกล่าวยังมีไม่มากเท่ากับในประเทศญี่ปุ่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคนไทยมักมีความเกรงใจ ไม่กล้าปฏิเสธ ซึ่งถ้าจำเป็นต้องทำก็อาจทำให้อย่างไม่ตั้งใจ อันอาจส่งผลต่อความถูกต้องของข้อมูล ซึ่งในอนาคตประเทศไทยอาจจะประสบปัญหาดังกล่าว จึงควรได้ตระหนักถึงปัญหาอันอาจจะเกิดขึ้นนี้ การจัดทำฐานข้อมูลงานวิจัยให้สมบูรณ์ อาจช่วยลดจำนวนงานวิจัยเชิงสำรวจที่ซ้ำซ้อนกัน และลดปัญหาดังกล่าวได้ นอกจากนั้นยังอาจจะช่วยให้นักวิจัยสามารถทำวิจัยจากข้อมูลทุติยภูมิเพิ่มขึ้นได้อีกวิธีหนึ่ง ซึ่งเป็นวิธีที่ประเทศญี่ปุ่นมีแนวโน้มจะทำมาก ข้อที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งก็คือ นักวิจัยญี่ปุ่นมีแนวโน้มที่

จะทำวิจัยเชิงสำรวจข้ามประเทศเพิ่มขึ้น ซึ่งอาจเป็นเพราะต้องการหลีกเลี่ยงปัญหาการเก็บข้อมูล จรรยาบรรณในการทำวิจัย (เชิงทดลอง) และปัญหาค่าใช้จ่ายในการทำวิจัยสูง นักวิจัยญี่ปุ่นจำนวนมากจะสนใจเข้ามาทำวิจัยในประเทศไทย เนื่องจากค่าใช้จ่ายน้อยกว่าทำในประเทศญี่ปุ่น ข้อนี้นับว่าเป็นผลดีกับประเทศไทย ประเทศไทยจึงควรส่งเสริมให้ความร่วมมือตลอดจนสนับสนุนงานวิจัยรูปแบบดังกล่าว เนื่องจาก จะได้รับประโยชน์จากการทำวิจัยของนักวิจัยญี่ปุ่น ทั้งในแง่ผลงานวิจัยที่ได้ และการเรียนรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้ซึ่งกันและกัน และในขณะเดียวกันก็ควรเตรียมมาตรการและระเบียบต่าง ๆ เพื่อรับการวิจัยของญี่ปุ่นด้วย

ผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่า การวิจัยทางการศึกษาทั้งในประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ยังขาดการวิจัยที่มีลักษณะเป็นการศึกษาอย่างต่อเนื่อง (Longitudinal Study) ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งจะทำให้ได้ข้อค้นพบหรือองค์ความรู้ที่เป็นกลุ่มก้อน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัญหาเรื่องการสนับสนุนงบประมาณของหน่วยงานซึ่งมักสนับสนุนตามกระแส หรือความเคลื่อนไหวของวงการ ประกอบกับเป็นธรรมชาติหรือลักษณะของงานวิจัยทางการศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องของคน ซึ่งมักจะแปรเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา จึงเป็นการยากที่จะทำการศึกษากับคนกลุ่มเดิม หรือกลุ่มเดียวกันอย่างต่อเนื่องได้ จึงควรที่แหล่งทุนและหน่วยงาน ตลอดจนนักวิจัยจะทบทวนให้ความสำคัญและการสนับสนุนการทำการศึกษาต่อเนื่องระยะยาว (Longitudinal Study) เพราะจะทำให้ได้ข้อความรู้ที่ลึกซึ้ง เป็นกลุ่มก้อน ไม่ใช่ได้ข้อความรู้แบบเป็นท่อน เป็นตอน อย่างปัจจุบัน

ประเด็นที่น่าสนใจที่ค้นพบจากการวิจัย คือ ทั้งในประเทศญี่ปุ่นและประเทศไทย ทำการวิจัยซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มากกว่าการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และมีแนวโน้มที่จะให้ความสนใจในการทำงานวิจัยในเชิงผสมผสานระหว่างงานวิจัยเชิงปริมาณกับงานวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อความรู้ที่ลึกซึ้งและ ถูกต้องมากขึ้น ดังนั้นเพื่อเป็นการตอบสนองหรือเตรียมการให้สอดคล้องกับแนวโน้มดังกล่าว และเพื่อให้ได้ผลงานวิจัยที่ดีมีความถูกต้อง มีคุณภาพ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การส่งเสริมให้นักวิจัยได้มีความรู้ในการทำงานวิจัยเชิงคุณภาพ และวิธีการที่ถูกต้องในการผสมผสานงานวิจัยทั้งสองประเภทนี้เข้าด้วยกัน และยิ่งหากเป็นแนวโน้มและความสนใจของนักวิจัยทั้งในประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นแล้ว ยิ่งควรให้มีการสนับสนุนให้เกิดการทำวิจัยเชิงคุณภาพร่วมกันระหว่างนักวิจัยไทยและนักวิจัยญี่ปุ่น เพื่อนักวิจัยทั้งสองชาติจะได้ต่างฝ่ายต่างเรียนรู้จากกันและกัน และได้ประโยชน์ร่วมกัน

3. คุณภาพการวิจัย

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสอบถามนักวิจัยทางการศึกษาทั้งไทยและญี่ปุ่น พบว่า คุณภาพของงานวิจัยที่ทำโดยอาจารย์ในมหาวิทยาลัยมีคุณภาพค่อนข้างดี แต่งานวิจัยของอาจารย์ในโรงเรียนและนักศึกษามีคุณภาพปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากวุฒิการศึกษาของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่จะเป็นปริญญาโทและปริญญาเอก ซึ่งผ่านการเรียนระเบียบวิธีวิจัยและผ่านการทำวิทยานิพนธ์ซึ่งถือเป็นการฝึกทำวิจัยขั้นต้นมาแล้ว ประกอบกับในปัจจุบัน มหาวิทยาลัยทั้งไทยและญี่ปุ่นต่างก็เน้นการวิจัย พร้อมทั้งมีงบประมาณการวิจัยมากขึ้น ระบบการเบิกจ่ายมีแนวโน้มจะเป็นแบบ block grant ซึ่งลดความยุ่งยากในการเบิกจ่าย ทำให้อาจารย์ทำวิจัยกันอย่างจริงจังมากขึ้น นอกจากนั้นอาจารย์ในมหาวิทยาลัยจำนวนหนึ่งสอนระดับบัณฑิตศึกษา และต้องคุมวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา ทำให้อาจารย์ในมหาวิทยาลัยมีประสบการณ์ในการทำวิจัยสูง คุณภาพของงานวิจัยจึงดีกว่าอาจารย์ในโรงเรียนและนักศึกษาซึ่งมีความรู้ โอกาสในการทำงานวิจัยและประสบการณ์การทำวิจัยน้อยกว่า

อย่างไรก็ดี ทั้งประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ต่างก็มีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการประสานงานและสนับสนุนการวิจัย และมีนโยบายส่งเสริมคุณภาพการวิจัยโดยการจัดอบรมการทำวิจัยเพื่อเพิ่มความรู้และประสบการณ์ให้กับนักวิจัยมือใหม่ รวมทั้งครูในโรงเรียนตลอดจนนักวิชาการในหน่วยงานต่างๆ และสนับสนุนงานวิจัยที่เป็นโครงการใหญ่โดยให้นักวิจัยระดับมืออาชีพทำงานร่วมกับนักวิจัยใหม่ เพื่อเปิดโอกาสให้นักวิจัยใหม่ได้เรียนรู้และฝึกฝนการทำวิจัยในภาคปฏิบัติกับนักวิจัยรุ่นพี่ นโยบายนี้ เป็นนโยบายที่ควรส่งเสริมและดำเนินการให้ได้อย่างต่อเนื่อง เพราะจะส่งผลต่อคุณภาพของงานวิจัยในระยะยาว

ในด้านการประเมินคุณภาพงานวิจัย นักวิจัยทั้งไทยและญี่ปุ่นต่างมีความเห็นตรงกันว่า ยังไม่มีระบบการประเมินที่ชัดเจน สิ่งที่แตกต่างกันคือ นักวิจัยญี่ปุ่นมีความเห็นว่ายังไม่มีแนวโน้มจะมีระบบการประเมินที่ชัดเจนในอนาคต ในขณะที่นักวิจัยไทยเห็นว่ามีแนวโน้มที่จะมีระบบและเกณฑ์การประเมินผลที่ชัดเจนขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากวงการวิจัยของไทยมีแนวคิดเรื่องการประกันคุณภาพงานวิจัยออกมาอย่างกว้างขวาง ประกอบกับแหล่งทุนเริ่มมีการติดตามผลการวิจัยเป็นระยะ นักวิจัยต้องรายงานผลความก้าวหน้าของงานวิจัยต่อแหล่งทุนเป็นระยะ รวมทั้งความจำกัดของเงินทุน ทำให้แหล่งทุนต้องพิจารณาด้านคุณภาพมากขึ้น ทำให้นักวิจัยต้องพิถีพิถันกับคุณภาพของโครงการวิจัยมากขึ้นด้วย ระบบที่แหล่งทุนนำมาใช้ ก็เท่ากับเป็นการประกันคุณภาพของงานวิจัยไปด้วยโดยปริยาย

นอกจากนั้น หน่วยงาน สกว. ยังจัดให้มีระบบการเผยแพร่งานวิจัยที่มีคุณภาพสูงในวารสารระดับนานาชาติ มีการนำผลงานวิจัยไปจดทะเบียนสิทธิบัตร มีนโยบายจะสร้างนักวิจัย

ที่ทุ่มเทและนักวิจัยชั้นยอด รวมทั้งจัดให้มีทุนวิจัยและพัฒนาสนับสนุนโครงการวิจัยและพัฒนาที่มีคุณภาพสูงและใช้ประโยชน์ได้จริง แม้ระบบการดำเนินการดังกล่าวจะไม่สามารถเรียกได้ว่าเป็นระบบหรือเกณฑ์การประเมินคุณภาพได้อย่างเต็มรูปแบบ แต่การดำเนินการดังกล่าวก็นับเป็นการประเมินคุณภาพของงานวิจัยไปในตัว เพราะการคัดเลือกผลงานวิจัยเพื่อลงเผยแพร่ในวารสาร และจดทะเบียนสิทธิบัตร และการให้ทุนสนับสนุนงานวิจัยที่มีคุณภาพสูง ก็เท่ากับเป็นการประเมินผลงานวิจัย และเป็นการกระตุ้นให้นักวิจัยพัฒนางานวิจัยของตนเองให้มีคุณภาพสูงเพื่อให้เข้าเกณฑ์ดังกล่าว และเพื่อประโยชน์สูงสุดของการทำวิจัยด้วย

4. ด้านการเผยแพร่ผลงานวิจัย

ในด้านการเผยแพร่ผลงานวิจัย พบว่าทั้งในประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ทำการเผยแพร่ผลงานวิจัยของตนในรูปแบบที่คล้ายคลึงกันคือ เสนอผลงานวิจัยโดยตีพิมพ์ลงในสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น วารสารทางวิชาการ หนังสือ ตลอดจนนำเสนอไปเสนอในการประชุมสัมมนาต่าง ๆ การเผยแพร่ผลงานวิจัยยังทำได้ไม่มากเท่าที่ควร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะขาดงบประมาณสนับสนุน การเผยแพร่ผลงานวิจัยเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นขั้นตอนของการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ดังนั้นจึงควรได้รับการสนับสนุนและตระหนักถึงความสำคัญ การจัดให้มีรูปแบบการเผยแพร่ผลงานวิจัยในหลาย ๆ รูปแบบ เป็นเรื่องที่ทั้ง 2 ประเทศควรส่งเสริมและดำเนินการให้เป็นรูปธรรม เช่น ทั้ง 2 ประเทศควรส่งเสริมการจัดทำวารสารเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยทั้งในระดับประเทศและนานาชาติ และประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นควรมีการแลกเปลี่ยนผลงานวิจัย เพื่อตีพิมพ์ในวารสารของกันและกันด้วย นอกจากนี้ การเผยแพร่โดยระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ซึ่งมีศักยภาพสูงในการเผยแพร่ข้อมูล เป็นเรื่องที่ต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะสำหรับประเทศไทย ซึ่งยังขาดฐานข้อมูลอยู่มาก

อนึ่งในอดีต แหล่งทุนทั้งหลายมักจะให้ทุนในการดำเนินการวิจัย โดยไม่ครอบคลุมถึงขั้นการนำผลการวิจัยไปใช้ จึงควรที่แหล่งทุนจะให้การสนับสนุนในจุดนี้ด้วย เพื่องานวิจัยนั้นจะเกิดประโยชน์คุ้มค่ากับการลงทุน และหน่วยงานทั้งหลายที่มีผลงานวิจัย ควรจะมีการจัดระบบการเผยแพร่และการนำผลงานวิจัยไปใช้ให้เป็นประโยชน์ด้วย

5. ด้านการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการวิจัยพบว่า การนำผลการวิจัยไปใช้ยังมีไม่มากเท่าที่ควร ไม่ว่าจะเป็นในประเทศไทยหรือประเทศญี่ปุ่น จึงทำให้ดูเหมือนว่าการทำวิจัยไม่คุ้มค่ากับการลงทุน ผู้นำผลวิจัยไปใช้ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาและนักวิชาการ ซึ่งนำไปใช้เพื่อเป็นการอ้างอิง แต่หากจะ

กล่าวว่าได้นำผลการวิจัยไปใช้เพื่อพัฒนางานทางด้านที่ได้ศึกษามาอย่างจริงจังนั้น อาจจะไม่ค่อยดีเท่าที่ควร ทั้งนี้เนื่องจากสาเหตุบางประการ ได้แก่

- งานวิจัยที่ได้ทำขึ้น มักจะขาดการเผยแพร่ผลงานวิจัยให้ทั่วถึงและถูกแหล่ง เนื่องจากขาดการให้ความสำคัญและขาดงบประมาณดังที่ได้กล่าวอภิปรายไว้ข้างต้นแล้ว เมื่อการเผยแพร่ไปไม่ถึงผู้ใช้ การนำผลไปใช้ก็ย่อมน้อยลงเป็นธรรมดา

- งานวิจัยที่ทำกันโดยส่วนมาก มักจะทำตามความสนใจของผู้วิจัยเองในแง่มุมมองที่ผู้วิจัยเห็นว่างานวิจัยของตนจะเป็นประโยชน์ แต่สำหรับผู้จะนำผลการวิจัยไปใช้ ซึ่งมักจะเป็นบุคคลคนละกลุ่มกับผู้ทำวิจัย อาจจะไม่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ ซึ่งตรงกับคำกล่าวที่ว่า "คนทำไม่ได้ใช้ คนใช้ไม่ได้ทำ"

การทำงานวิจัยบางกรณีก็ทำไปตามกระแสความนิยมหรือปัญหาในช่วงใดช่วงหนึ่ง ซึ่งอาจไม่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้และงานวิจัยจำนวนมากมิได้มีการศึกษาหาระดับของปัญหาหรือความจำเป็นในการที่จะต้องทำการวิจัยเรื่องนั้น ๆ

- งานวิจัยที่เผยแพร่ มักเขียนโดยใช้ภาษาทางวิชาการที่เข้าใจยากสำหรับผู้นำไปใช้โดยทั่วไป อันได้แก่ นักปฏิบัติ เช่น ผู้บริหาร หรือครูอาจารย์ บุคคลเหล่านี้เมื่อมีทัศนคติดังกล่าวจึงขาดแรงจูงใจที่จะอ่านรายงานวิจัยและนำผลงานวิจัยมาใช้

เรื่องการนำผลงานวิจัยมาใช้ดังกล่าว ทำให้การทำวิจัยไม่เกิดผลประโยชน์คุ้มค่าและเต็มที่ จึงควรได้รับการส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณในการเผยแพร่ผลงานวิจัย เพื่อผู้วิจัยจะได้เผยแพร่ผลงานของตนในหลาย ๆ รูปแบบ ที่จะสามารถกระจายไปสู่ผู้ใช้และผู้ปฏิบัติในระดับท้องถิ่นได้ สำหรับผู้วิจัยควรเลือกทำงานวิจัยที่เป็นไปตามความต้องการจำเป็นจริง ๆ และเมื่อวิจัยเสร็จแล้วก็ควรเขียนรายงานการวิจัยในภาษาที่เข้าใจได้ง่าย หรือจัดทำเอกสารสำหรับเผยแพร่ที่สามารถสื่อความเข้าใจแก่บุคคลทั่วไปได้ง่าย ซึ่งถ้าสามารถทำได้ก็จะเป็นการช่วยให้มีการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้มากขึ้นและกว้างขวางขึ้น คุ้มค่ากับการลงทุนทั้งในแง่งบประมาณของผู้สนับสนุนการทำวิจัย ตลอดจนแรงงานและความคิดของผู้ทำวิจัยอีกด้วย

ค. ด้านการส่งเสริมการวิจัย

การสนับสนุนด้านงบประมาณการวิจัยในช่วงที่ผ่านมาทั้งของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นล้วนมาจากภาครัฐ โดยทั้ง 2 ประเทศมีแนวโน้มที่จะได้รับการจัดสรรงบประมาณการวิจัยเพิ่มขึ้น

ประเทศไทยประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) กำหนดให้ประเทศลงทุนด้านการวิจัยคิดเป็นร้อยละ 0.75 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของ

ประเทศ ซึ่งหากเป็นไปตามการคาดการณ์ที่ปรากฏในรายงานประจำปี พ.ศ. 2538 ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ประเทศไทยจะมีผลิตภัณฑ์มวลรวมประมาณ 7.1 ล้านล้านบาท งบประมาณสำหรับการวิจัยก็จะสูงถึง 5 หมื่นล้านบาท แต่ที่น่าเสียดายคือ ปัจจุบันประเทศไทยเผชิญกับปัญหาวิกฤตการณ์ทางการเงินอย่างหนัก ยอดผลิตภัณฑ์มวลรวมของปี พ.ศ. 2544 อาจไม่เป็นไปตามความคาดหมาย แต่นโยบายดังกล่าว ก็แสดงให้เห็นว่าประเทศให้ความสำคัญกับการวิจัยเป็นอย่างมาก และงานวิจัยทางการศึกษา ซึ่งเป็นสาขาหนึ่งของงานวิจัยเชิงสังคมศาสตร์ ก็มีแนวโน้มจะได้รับงบประมาณสูงขึ้น แม้จะน้อยกว่างบสนับสนุนการวิจัยสาขาวิทยาศาสตร์อยู่มากก็ตาม

นอกจากนั้น งบสนับสนุนการวิจัยทางการศึกษาของไทยยังมีแนวโน้มว่าจะมาจากเอกชนและต่างประเทศเพิ่มมากขึ้นด้วย ทั้งนี้เป็นเพราะ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้รับข้อเสนอแนะให้มีบทบาทเป็นองค์กรประสานงานเพื่อส่งเสริมการวิจัยทางการศึกษา พร้อมทั้งระดมเงินทุนจากทั้งภาครัฐและเอกชนเข้าสนับสนุนการวิจัย รวมทั้งประเทศไทยได้ออกพระราชบัญญัติระดมเงินทุนจากเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัย ซึ่งจะช่วยให้เอกชนเข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนด้านงบประมาณการวิจัย โดยเฉพาะในสาขาที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานหรือหน่วยงานของตนมากขึ้น ประกอบกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่ทำหน้าที่สนับสนุนด้านงบประมาณการวิจัยโดยเฉพาะ มีนโยบายและแผนงานระดมเงินทุนจากทั้งต่างประเทศและจากภาคเอกชนและมหาวิทยาลัยเข้ามาสนับสนุนการทำวิจัย หน่วยงานนี้จะสร้างความเข้าใจในหมู่ประชาชน เพื่อเพิ่มโอกาสในการบริจาคทุนสนับสนุนการวิจัยในลักษณะสาธารณกุศล พร้อมทั้งมีนโยบายสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างชุมชนวิจัยไทยกับชุมชนวิจัยนานาชาติ และมีฝ่ายสนับสนุนการวิจัยด้านความสัมพันธ์ข้ามชาติและทางเลือกในการพัฒนา การที่ประเทศไทยมีหน่วยงานที่มีนโยบายในการดำเนินการด้านการระดมทุนและการจัดการการวิจัยที่ชัดเจนนี้ ทำให้เห็นแนวโน้มของการสนับสนุนด้านงบประมาณของประเทศไทยที่จะมาจากเอกชนและต่างประเทศได้ชัดเจน

ในขณะเดียวกัน ประเทศญี่ปุ่นก็มีหน่วยงาน NIER ทำหน้าที่ประสานงานและสนับสนุนการทำวิจัยทางการศึกษา พร้อมทั้งให้การสนับสนุนด้านงบประมาณการวิจัยด้วย การส่งเสริมการทำวิจัยของญี่ปุ่นก็มีแนวโน้มว่าจะดีขึ้น เนื่องจากญี่ปุ่นมีการจัดระบบระเบียบและรวบรวมแหล่งทุนเพื่อการวิจัยในระดับมหาวิทยาลัยสู่ระดับนานาชาติ พร้อมทั้งเพิ่มจำนวนงบประมาณเพื่อการวิจัย ขยายและเพิ่มจำนวนทุนเพื่อนักวิจัยรุ่นใหม่ ญี่ปุ่นมีนโยบายขยายเครือข่ายการวิจัยจากระดับประเทศสู่ระดับนานาชาติ รวมทั้งเอกชนของญี่ปุ่นก็ให้ความสนใจกับ

งานวิจัยและให้ความสนับสนุนด้านการเงินสำหรับการวิจัยทุกสาขา รวมทั้งสาขาการศึกษาด้วย ดังจะเห็นได้จากข้อมูล ซึ่งปรากฏว่า นักวิจัยญี่ปุ่นได้รับงบประมาณสนับสนุนการทำวิจัยจากหน่วยงานเอกชนถึงร้อยละ 42.2

ง. ข้อค้นพบอื่น ๆ

1. จากการศึกษาเอกสารในการวิจัยนี้ พบว่า การปฏิรูปการศึกษาของประเทศมีผลต่อการพัฒนางานด้านการวิจัยมาก ดังจะเห็นได้จากการปฏิรูปการศึกษาครั้งที่ 3 ของญี่ปุ่น ในปี พ.ศ. 2527 ซึ่งดำเนินการเต็มรูปในปี พ.ศ. 2530 ทำให้งานการวิจัยทางการศึกษาของญี่ปุ่นพัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็ว ชัดเจน ดังจะเห็นได้จากข้อมูลงานวิจัยของญี่ปุ่น ซึ่งอยู่ในฐานข้อมูลที่เริ่มสมบูรณ์ขึ้น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 เป็นต้นมา

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังอยู่ระหว่างการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) มีแผนงานหลัก 9 แผนรองรับ และระบุแผนงานด้านการวิจัยและพัฒนาเป็นแผนงานหลักที่ 5 ซึ่งคาดว่าจะช่วยทำให้งานวิจัยของประเทศพัฒนาขึ้นเช่นเดียวกับประเทศญี่ปุ่นที่ได้ทำล่วงหน้าประเทศไทยไปแล้วประมาณ 10 ปี

อย่างไรก็ตามมีข้อที่น่าสังเกตเกี่ยวกับแผนงานหลักฯ ว่า แผนงานหลักที่ 7 ที่ว่าด้วยการพัฒนาระบบอุดมศึกษานั้น ไม่ได้ระบุถึงการพัฒนางานด้านการวิจัยโดยตรง แต่ไประบุไว้ในแผนงานหลักที่ 5 ว่าด้วยการพัฒนางานวิจัย ซึ่งหากขาดการประสานงานระหว่างผู้ปฏิบัติในแผนงานทั้ง 2 อาจจะกลายเป็นจุดอ่อนที่ทำให้การพัฒนางานด้านการวิจัยไม่บรรลุผลเท่าที่ควรได้

2. ในปี พ.ศ. 2524 ตรีภฎา สรรพศรี (2524) ได้ศึกษาแนวโน้มของการวิจัยการศึกษาของไทยในอนาคตปี พ.ศ. 2535 และได้คาดคะเนไว้ว่า ในปี พ.ศ. 2535 การวิจัยจะมีบทบาทเพื่อพัฒนาหลักสูตร เพิ่มบทบาทการวางแผนการจัดดำเนินการและประยุกต์ใช้ผลการวิจัยมาแก้ปัญหาทางการศึกษา เพื่อวางแผนการพัฒนาประเทศ บทบาทการวิจัยจะขึ้นอยู่กับนโยบาย สภาพปัญหาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการพัฒนาสังคม การวิจัยจะเน้นในเรื่องที่ก่อให้เกิดการพัฒนาภายในตนเอง เมื่อนำผลการวิจัยนี้มาเปรียบเทียบกับสภาพการวิจัยทางการศึกษาที่เกิดขึ้นในประเทศไทยในช่วงเวลาดังแต่ปี พ.ศ. 2535 จนถึงปัจจุบัน พบว่ามีหลายประการที่เกิดขึ้นจริง เช่น การวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร และการนำผลการวิจัยไปใช้ในการแก้ปัญหา แต่ลักษณะของปัญหาจะเป็นการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียนมากกว่า สำหรับบทบาทของการวิจัยทางการศึกษาที่นำไปใช้ในการแก้ปัญหาระดับประเทศนั้น ยังไม่ค่อยเห็นชัดเจน เนื่องจากงานวิจัยของประเทศไทยยังทำอยู่ในขอบเขตที่จำกัด สำหรับการนำผลการ

วิจัยนั้น จากผลการวิจัยของณัฐภา สรรพศรี คาดว่าจะมีการใช้ผลเพื่อพัฒนางานของหน่วยงาน แต่จากการวิจัยครั้งนี้พบว่างานวิจัยของประเทศไทย ยังมีการนำผลการวิจัยไปใช้ในวงแคบ ส่วนใหญ่ทำวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และใช้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

สำหรับลักษณะของการดำเนินการวิจัยนั้น เดิมคาดว่าจะมีศูนย์รวมข่าวสารการวิจัยที่จะอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ผลงาน มีการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในแง่การวางแผนนโยบาย การแลกเปลี่ยนเทคนิค เครื่องมือ และผลงานวิจัย แต่ในสภาพความเป็นจริงพบว่า ระบบฐานข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยของประเทศไทยยังไม่ค่อยบังเกิดผล และการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างหน่วยงานหรือผู้วิจัยก็พบว่ายังทำได้ไม่เต็มที่ อย่างไรก็ตาม การคาดคะเนว่าจะมีการจัดฝึกอบรม สัมมนาเกี่ยวกับงานวิจัยในกลุ่มผู้วิจัย หรือฝึกอบรมสัมมนาเพิ่มพูนความรู้แก่ผู้วิจัยมีการดำเนินการมากตามที่คาดคะเน

ในด้านแหล่งทุนวิจัยนั้น พบว่าสภาพการวิจัยทางการศึกษาที่เกิดขึ้นเป็นไปตามผลการวิจัยของณัฐภา สรรพศรี ที่คาดไว้ คือหน่วยงานราชการมีการสนับสนุนให้ทุนวิจัยตามประเด็นวิจัยที่สำคัญ มีการตั้งเกณฑ์ในการพิจารณาให้เงินทุนที่เหมาะสม และแหล่งทุนกำหนดขอบข่ายการวิจัยกว้าง และให้อิสระแก่นักวิจัยในการดำเนินการวิจัยอย่างยืดหยุ่น คล่องตัว สำหรับสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทางการศึกษานั้น คาดว่าสถาบันอุดมศึกษาจะเป็นผู้นำทางการวิจัยทางการศึกษา ซึ่งก็พบว่ามีสภาพเกิดขึ้นจริงตามนั้น นักวิจัยมีความภาคภูมิใจในวิชาชีพของตน มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการทำวิจัย และนักวิจัยมีกำลังใจในการทำวิจัยมากขึ้น

สำหรับสมรรถภาพและการดำเนินงานของนักวิจัยทางการศึกษา เดิมคาดไว้ว่านักวิจัยจะได้รับความสะดวกในการวิจัยจากหน่วยงานที่ทำการวิจัย เช่น เครื่องมือในการวิจัย แต่พบว่าสภาพดังกล่าวยังมีปัญหาเรื่องนี้อยู่บ้าง และเดิมคาดว่านักวิจัยจะมีการเขียนรายงานการวิจัยอย่างละเอียดตามหลักการ และเขียนรายงานวิจัยเป็นภาษาอย่างง่ายสำหรับผู้ทั่วไป แต่ปรากฏว่าลักษณะการเผยแพร่งานวิจัยยังเป็นแบบเดิม

ในด้านเทคนิคที่ใช้ในการวิจัยนั้นพบว่าสภาพปัจจุบันเป็นไปตามที่มีการคาดคะเน คือมีการใช้วิธีการปริมาณและเชิงคุณภาพควบคู่กัน มีการนำเทคนิคจากสาขาวิชาอื่น ๆ มาประยุกต์กับงานวิจัยทางการศึกษา และแนวโน้มของการวิจัยทางการศึกษาของไทยก็จะเป็นไปในทิศทางนี้ต่อไป สำหรับเนื้อหาของการทำงานวิจัยจะเน้นการประยุกต์ใช้ผลในการเรียนการสอนเหมือนที่คาดคะเน แต่การวิจัยที่เน้นทางด้านเศรษฐกิจการศึกษาจะยังมีไม่มากเท่าที่ควร

สภาพของการวิจัยทางการศึกษาที่พบว่าเป็นไปในทิศทางที่ ณัฐภา สรรพศรีได้คาดคะเนไว้ คือเรื่องของการเผยแพร่งานวิจัย และการจัดระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับงานวิจัย มีการ

ทำทะเบียนนักวิจัย แม้ระบบจะยังไม่ค่อยสมบูรณ์ แต่หลายหน่วยงานมีการเริ่มทำไว้แล้ว นอกจากนี้ การเผยแพร่การวิจัยตามหน้าหนังสือพิมพ์ก็พบว่า มีการดำเนินการกันมากขึ้น ชาวสารการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติที่มีการเผยแพร่ในหนังสือวิจัยการศึกษา ก็เป็นตัวอย่างหนึ่งที่เห็นได้ชัด

จะเห็นได้ว่า แนวโน้มของการวิจัยทางการศึกษาในปี พ.ศ. 2535 ที่ ญัฐภา สรรพศรี ได้ศึกษาไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524 มีหลายประการที่เป็นไปตามการคาดคะเน และมีหลายประการที่ยังไม่เป็นไปตามการคาดคะเน ส่วนที่ยังไม่เป็นไปตามการคาดคะเนนั้น บางเรื่องอาจจะต้องการเวลาในการพัฒนาเพิ่มขึ้น แต่บางเรื่องก็อาจจะไม่เป็นไปตามการคาดคะเนเลยก็ได้ ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าศึกษาวิจัยกันต่อไปสำหรับผู้ที่มีความสนใจทางด้านนี้ และหากทำได้ ก็จะช่วยให้ได้ข้อความรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ และอาจจะได้ข้อค้นพบเกี่ยวกับวิธีการและแบบการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาแนวโน้ม รวมทั้งการใช้เทคนิคการตรวจสอบยืนยัน (Confirmatory Approach) ในการวิจัยด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับประเทศไทย

1. จากผลการวิเคราะห์ที่พบว่า งานด้านการวิจัยทางการศึกษาของญี่ปุ่นที่พัฒนาขึ้นมากนั้น เป็นเพราะประเทศญี่ปุ่นมีหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ดูแลงานด้านการวิจัยทางการศึกษาโดยตรง และหน่วยงานนั้นมีความเป็นเอกภาพ สามารถทำงานได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และกว้างขวาง และจากสภาพเกี่ยวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทางการศึกษาของไทยที่พบว่า ประเทศไทยมีหน่วยงานที่ดูแลงานด้านการวิจัยทางการศึกษามากหลายหน่วยงาน แต่หน่วยงานเหล่านั้น กระจายอยู่หลายสังกัด และไม่ได้ทำางานด้านการวิจัยทางการศึกษาเพียงด้านเดียว ประกอบกับในอนาคต ประเทศไทยมีแนวโน้มที่จะพัฒนางานวิจัยทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพเพิ่มขึ้นมาก คณะผู้วิจัยจึงเห็นสมควรเสนอแนะให้รัฐมีการศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการจัดตั้งหน่วยงานที่ทำหน้าที่รับผิดชอบงานด้านการวิจัยทางการศึกษาโดยตรง ซึ่งอาจจะให้ชื่อว่า "สถาบันวิจัยทางการศึกษาแห่งชาติ" และทำงานด้านการวิจัยทางการศึกษาเป็นงานหลัก ทำนองเดียวกับองค์กร NIER ของประเทศญี่ปุ่น ทั้งนี้ควรมีการศึกษาวเคราะห์งานของ NIER รวมทั้งปัญหาต่าง ๆ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจและดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ หน่วยงานนี้นับเป็นหน่วยงานที่สำคัญ เพราะถือเป็น "ขุมปัญญาแห่งชาติ" เป็นองค์ความรู้ของประเทศ หรือ อีกวิธีหนึ่งอาจจะพิจารณาส่วนที่ทำงานทางด้านนี้อยู่แล้วให้พัฒนาเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบงานทางด้านการวิจัยทางการศึกษาอย่างสมบูรณ์

เต็มที่ เช่น อาจพิจารณาส่วนที่รับผิดชอบงานวิจัยทางการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ให้พัฒนาเป็นหน่วยงานที่ใหญ่ขึ้น และทำงานทางด้านการศึกษาทางการศึกษาให้สมบูรณ์

หน่วยงานดังกล่าว ควรมีหน้าที่หลัก ดังนี้

1) ส่งเสริมงานวิจัยทางการศึกษาในทุกระดับการศึกษา ตั้งแต่ระดับปฐมวัย ถึงระดับอุดมศึกษา รวมทั้งทุกระบบการศึกษา คือการศึกษาในระบบและนอกระบบ และส่งเสริมในทุกสาขาวิชาทางการศึกษาด้วย

2) ส่งเสริม สนับสนุน นักวิจัยมือใหม่ ให้เป็นนักวิจัยที่มีคุณภาพ และเป็นผู้นำต่อไป

3) ส่งเสริมการวิจัยระหว่างชาติ เช่น ทำวิจัยร่วมกับองค์กรระหว่างประเทศ อาทิ องค์การ UNESCO องค์การ IEA เป็นต้น และจัดประชุมปฏิบัติการและสัมมนาในระดับภูมิภาค ให้กับนักการศึกษาจากภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก

4) เผยแพร่ผลงานวิจัยด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การจัดพิมพ์รายงาน การจัดประชุมแบบซิมโปเซียม (SYMPOSIUM) การจัดสัมมนาทางการศึกษา รวมทั้งจัดตั้งศูนย์เครือข่าย เพื่อการเผยแพร่งานวิจัย ทั้งระดับประเทศและระดับนานาชาติ

5) จัดตั้งสำนักเลขาธิการสหพันธ์การวิจัยทางการศึกษาแห่งประเทศไทยขึ้น ซึ่งสหพันธ์การวิจัยทางการศึกษานี้ประกอบด้วยศูนย์วิจัยระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ซึ่งทำหน้าที่ประสานงานวิจัยทางการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน ในท้องถิ่นทั่วประเทศ

2. การที่ประเทศไทยมีงานวิจัยเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ โดยการขยายปริมาณงานวิจัยของไทยมีลักษณะก้าวกระโดด คือ มีอัตราเพิ่มขึ้นถึง 1-4 เท่าตัวในขณะที่ประเทศญี่ปุ่นมีการเพิ่มอย่างค่อยเป็นค่อยไปจากร้อยละ 2.4-23 ซึ่งผลจากการวิเคราะห์พบว่า การเพิ่มขึ้นของปริมาณการวิจัย เป็นผลมาจากนโยบายของรัฐที่กำหนดให้ให้ผลงานวิจัยเป็นเกณฑ์ในการเลื่อนระดับ/ตำแหน่งทางวิชาการ แต่เมื่อกระทรวงศึกษาธิการได้อนุญาตให้ครู อาจารย์ ใช้งานการ พัฒนาแผนการสอน และสื่อการสอนแทนการวิจัยได้ ปรากฏว่างานวิจัยทางการศึกษาเริ่มลดปริมาณลง คณะผู้วิจัยจึงเห็นควรเสนอแนะให้สถาบันทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยทางการศึกษา ซึ่งมีกระทรวงศึกษาธิการและทบวงมหาวิทยาลัยเป็นสำคัญ ร่วมมือกันพัฒนานโยบาย/มาตรการ/แนวทาง เกี่ยวกับการพัฒนางานวิจัย และพิจารณากำหนดหรือจัดแบ่งประเภทต่างๆของงานวิจัยให้ชัดเจน รวมทั้งกำหนดเกณฑ์และระบบการประเมินคุณภาพงาน

วิจัยแต่ละประเภท และนโยบาย/มาตรการ/แนวทาง ดังกล่าวควรมีความมั่นคงพอสมควร ไม่แปรปรวนง่าย เพื่อช่วยให้การพัฒนางานวิจัยของประเทศเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

3. เนื่องจากประเทศไทยมีแนวโน้มที่จะทำวิจัยขนาดใหญ่ และทำเป็นคณะมากขึ้น ในอนาคต เพื่อให้การวิจัยและผู้วิจัยประสบความสำเร็จในการทำงานวิจัยลักษณะดังกล่าว รัฐควรเตรียมการหามาตรการและแนวทางในการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น เช่น

3.1) สร้าง/ส่งเสริม นักวิจัยมืออาชีพระดับเป็นหัวหน้าโครงการวิจัย ให้มากขึ้น

3.2) แสวงหารูปแบบการทำงาน/ประสานงาน/สร้างความสัมพันธ์ ระหว่างสถาบันกับสถาบัน สถาบันกับนักวิจัย และนักวิจัยกับนักวิจัย เป็นต้น

3.3) จัดระบบการติดตามงานวิจัยที่มีประสิทธิภาพ

3.4) จัดระบบให้คำปรึกษา ให้ความช่วยเหลือนักวิจัยและการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในการวิจัย

3.5) จัดระบบการประกันคุณภาพการทำงานวิจัย กำหนดเกณฑ์ และระบบการประเมินงานวิจัย

4. สถาบันที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทางการศึกษา และนักวิจัยไทย ที่สนใจจะศึกษาหรือทำงานวิจัยทางการวิจัยประวัติศาสตร์ การศึกษาพิเศษ การศึกษาปฐมวัย และการศึกษานอกระบบ ซึ่งเป็นแนวโน้มการศึกษาที่จะทำวิจัยมากขึ้นในอนาคต ควรที่จะติดต่อ ขอความร่วมมือจากประเทศญี่ปุ่นในการศึกษาเรื่องนี้ หรืออาจทำวิจัยร่วมกัน เนื่องจากนักวิจัยญี่ปุ่น มีผลงานวิจัย ประสบการณ์ และความชำนาญทางด้านนี้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อนักวิจัยไทยในการศึกษาวิจัยเรื่องดังกล่าว

5. เนื่องจากประเทศไทยและญี่ปุ่น มีความสนใจที่จะทำวิจัยทางด้านวิธีสอน/การสอน โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตรงกัน จึงควรมีการแลกเปลี่ยนนักวิจัยกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากมีการแลกเปลี่ยนผู้วิจัยที่เป็นครูระดับประถม/มัธยมศึกษา ในระดับท้องถิ่นของทั้ง 2 ประเทศ ให้มีโอกาสได้ทำงานวิจัยร่วมกับนักวิจัยที่มีประสบการณ์จะเป็นการส่งเสริมและพัฒนา นักวิจัยมือใหม่ ได้อย่างดี

6. เนื่องจากหัวข้อ/ประเด็นวิจัยที่ประเทศไทยและญี่ปุ่นมีความสนใจที่จะทำวิจัยในอนาคตตรงกันหลายเรื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เรื่องที่เกี่ยวกับการพัฒนาครู การพัฒนาครูศึกษา การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน โดยเฉพาะทักษะกระบวนการ และแนวทางในการปรับโครงสร้างการบริหารจัดการศึกษา ดังนั้น สถาบัน/นักวิจัยไทย จึงควรติดต่อและร่วมมือกับสถาบัน/นักวิจัยญี่ปุ่นในการวิจัยและสร้างเครือข่ายข้อมูลในเรื่องดังกล่าว

7. การที่ประเทศญี่ปุ่นมีแนวโน้มที่จะจัดหาเครือข่ายการวิจัยทาง การศึกษาทั้งระดับประเทศและระดับนานาชาตินั้น นับเป็นความก้าวหน้าที่ประเทศไทยจะได้รับประโยชน์มาก หากสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานทางด้านนี้ นักวิจัยจะได้ประโยชน์จากฐานข้อมูลของประเทศญี่ปุ่น ได้รู้แหล่งข้อมูลทั้งทางด้านความรู้ เนื้อหาสาระ บุคคล แหล่งทุน สื่อและเทคโนโลยี และทรัพยากรต่าง ๆ ที่จะเป็ประโยชน์ต่อการทำวิจัย รวมทั้งจะเป็นประโยชน์ต่อการเผยแพร่และการนำผลการวิจัยของไทยไปใช้ให้กว้างขวางขึ้นด้วย

8. เนื่องจากประเทศญี่ปุ่นมีแนวโน้มที่จะมีการวิจัยเชิงสำรวจข้ามประเทศมากขึ้น และจะมีการวิจัยแนวใหม่คือ การวิจัยจากข้อมูลทุติยภูมิ (secondary source) เกิดขึ้น ผลการวิจัยนี้ น่าจะเป็นประโยชน์ต่อนักวิจัยและสถาบันวิจัยทางการศึกษาของไทย ในการแลกเปลี่ยนนักวิจัย หรือทำงานวิจัยกับนักวิจัยญี่ปุ่นในแนวดังกล่าว เพื่อเป็นการเพิ่มประสบการณ์และความรู้ของนักวิจัยไทยรวมทั้งสร้างฐานความรู้เกี่ยวกับการวิจัยในแนวดังกล่าว

9. การที่ทั้งประเทศไทยและญี่ปุ่นยังไม่สามารถเผยแพร่ผลงานวิจัยไปได้กว้างขวางเท่าที่ควร เนื่องจากขาดงบประมาณในการเผยแพร่ จึงทำให้งานวิจัยไม่ได้รับการนำไปใช้ประโยชน์มากเท่าที่ควร จึงเห็นสมควรเสนอแนะให้แหล่งทุนวิจัยทั้งหลาย ได้พิจารณาให้การสนับสนุนทุนวิจัยแก่นักวิจัยให้ครอบคลุมถึงขั้นการเผยแพร่ผลงานวิจัยด้วย เนื่องจากการทำวิจัยแต่ละเรื่องนั้นต้องลงทุนมาก สมควรที่จะมีการนำผลงานวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ เพื่อความคุ้มค่าของการลงทุน แต่หากการเผยแพร่ไปไม่ถึงผู้ใช้ งานวิจัยนั้นก็ไม่ได้เกิดประโยชน์เท่าที่ควร จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้การสนับสนุนการดำเนินการในขั้นนี้ นอกจากนี้ ควรสนับสนุนการเผยแพร่ผ่านระบบเครือข่ายข้อมูลทั้งระดับประเทศและนานาชาติ เพื่อช่วยให้การเผยแพร่เป็นไปอย่างกว้างขวาง รวดเร็ว และประหยัดค่าใช้จ่าย

ข้อเสนอแนะสำหรับประเทศญี่ปุ่น

1. จากผลการวิเคราะห์ที่พบว่า ประเทศญี่ปุ่นมีหน่วยงานระดับชาติที่รับผิดชอบงานด้านการพัฒนางานวิจัยทางการศึกษาโดยตรง ทำให้งานวิจัยทางการศึกษาของประเทศญี่ปุ่นเพิ่มปริมาณขึ้นตามลำดับ ตั้งแต่ร้อยละ 2.4 - 2.3 และในอนาคตประเทศญี่ปุ่นมีแนวโน้มจะจัดตั้งศูนย์การวิจัยทางการศึกษาระดับท้องถิ่นให้มากขึ้นอีก ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การมีหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงและมีความเป็นเอกภาพในการบริหารจัดการ มีผลต่อการพัฒนางานวิจัยมาก และแนวโน้มที่จะจัดตั้งหน่วยงานในระดับท้องถิ่นให้ทั่วถึง นับว่าเป็น

นโยบายที่ดีที่จะส่งผลให้เกิดการพัฒนางานวิจัยทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ จึงควรที่ประเทศญี่ปุ่นจะดำเนินการในเรื่องนี้ให้เป็นไปตามแนวโน้มที่คาดการณ์

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า ประเทศญี่ปุ่นมีการทำวิจัยทางด้านการวัดและประเมินผลน้อย ในขณะที่ประเทศไทยทำงานวิจัยทางด้านนี้มาก จึงควรที่ประเทศญี่ปุ่นจะใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูล ประสพการณ์ และความเชี่ยวชาญของนักวิจัยไทย เพื่อพัฒนางานวิจัยทางด้านนี้ของประเทศญี่ปุ่น และเนื่องจากประเทศไทยและญี่ปุ่นมีแนวโน้มที่จะทำวิจัยในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาเช่นเดิม โดยประเทศญี่ปุ่นสนใจมากในเรื่องของการพัฒนาครู การพัฒนาจริยธรรม การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาครุศึกษา การสอนที่เน้นทักษะกระบวนการต่าง ๆ รวมทั้งการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารจัดการศึกษา ซึ่งตรงกับประเทศไทยที่มีแนวโน้มที่จะทำวิจัยในเรื่อง การปฏิรูปครู การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ การปฏิรูประบบการบริหารจัดการ การศึกษาภาคบังคับ ดังนั้นทั้ง 2 ประเทศจึงควรร่วมมือกันศึกษาวิจัย เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่กว้างขึ้น ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศอื่น ๆ ด้วย ไม่เพียงแต่ประเทศไทยและญี่ปุ่นเท่านั้น

3. ข้อมูลจากการวิจัยชี้ให้เห็นว่า นักวิจัยญี่ปุ่นส่วนใหญ่ยังไม่มีการกำหนดแผนงานวิจัยที่ชัดเจน ซึ่งอาจจะมีสาเหตุหลายประการ จึงสมควรที่ประเทศญี่ปุ่นจะได้ศึกษาวิจัยต่อไป เพื่อจะได้แนวทางในการปรับปรุงและพัฒนา งาน เนื่องจากการวางแผนงานวิจัยที่ชัดเจนย่อมช่วยให้ประเทศได้เห็นภาพและทิศทางการพัฒนางานด้านการวิจัยได้เด่นชัดขึ้น

4. เนื่องจากประเทศญี่ปุ่นมีการพัฒนางานวิจัยในด้านปริมาณอย่างเห็นได้ชัดจากจำนวนงานวิจัยที่เพิ่มขึ้นทุกปี แต่การพัฒนางานวิจัยในด้านคุณภาพยังไม่เห็นชัดเจน นอกจากนั้น นักวิจัยญี่ปุ่นยังให้ข้อมูลว่า หน่วยงานยังขาดเกณฑ์และระบบการประเมินคุณภาพงานวิจัยซึ่งประเทศไทย แม้จะมีเกณฑ์การประเมินคุณภาพงานวิจัยบ้างแล้ว แต่ก็ยังขาดระบบการประเมินคุณภาพที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นทั้ง 2 ประเทศจึงควรที่จะร่วมมือกันศึกษาวิจัยเรื่องนี้เพื่อประโยชน์แก่ทั้งสองฝ่าย รวมทั้งประเทศอื่น ๆ ที่สนใจด้วย

5. ปัญหาในการทำวิจัยที่พบมากในประเทศญี่ปุ่น ก็คือ การขาดงบประมาณที่เพียงพอ และการขาดผู้ช่วยวิจัยในการดำเนินการวิจัย ดังนั้น รัฐบาลแหล่งทุน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กับการวิจัยทางการศึกษาทั้งหลาย จึงควรที่จะให้ความช่วยเหลือสนับสนุนในเรื่อง ดังกล่าวแก่นักวิจัยให้มากขึ้น หากต้องการให้งานวิจัยของประเทศเพิ่มขึ้นทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น

1. ประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นมีปัญหาค้ำค้ำกันในการเผยแพร่ผลงานวิจัย และการนำผลการวิจัยไปใช้ ซึ่งยังทำได้ไม่มากเท่าที่ควร ข้อเสนอแนะที่ทั้งประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ควรดำเนินการส่งเสริมทางด้านนี้คือ

1.1 แหล่งทุนวิจัย ควรพิจารณาให้เงินทุนสนับสนุนการเผยแพร่ผลงานวิจัยด้วย มิใช่ให้แต่เพียงเพื่อดำเนินการวิจัย เนื่องจากการเผยแพร่ผลงานวิจัย เป็นขั้นตอนที่สำคัญมากที่จะส่งผลให้การทำงานวิจัยเกิดความคุ้มค่า ประโยชน์ของงานวิจัยขึ้นอยู่กับขั้นตอนนี้มาก

1.2 กำหนดให้หน่วยงานและนักวิจัยทั้งหลายที่ผลิตผลงานวิจัยส่งผลงานวิจัยแก่หน่วยงานระดับชาติที่ทำหน้าที่พัฒนางานด้านการวิจัยทางการศึกษาโดยตรง เพื่อลงทะเบียนเป็นผลงานของประเทศ งานวิจัยใดที่ไม่ได้ลงทะเบียนอาจถือเป็นงานวิจัยที่ไม่ถูกต้องตามระเบียบ โดยวิธีนี้จะช่วยให้แต่ละประเทศสามารถรวบรวมผลงานวิจัยได้มากและสะดวก จะเป็นการช่วยให้ประเทศได้ฐานข้อมูลที่สมบูรณ์ และช่วยให้งานวิจัยได้รับการนำไปใช้อย่างกว้างขวางไปในขณะเดียวกัน

1.3 ควรมีการศึกษาและแสวงหารูปแบบและแนวทางต่าง ๆ ในการส่งเสริมการเผยแพร่ผลงานวิจัย และการนำผลงานวิจัยไปใช้ เช่น

1.3.1 ควรส่งเสริมและให้การสนับสนุนการจัดทำวารสารวิชาการทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ ให้มีทั้งปริมาณและคุณภาพเพิ่มขึ้น โดยให้ได้มาตรฐานทัดเทียมกับมาตรฐานสากล และควรมีการแลกเปลี่ยนบทความและผลงานวิจัยกัน เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในระดับนานาชาติ

1.3.2 ควรจัดสร้างเครือข่ายการวิจัยทั้งในระดับประเทศ และระดับนานาชาติ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับการวิจัย ผลงานวิจัย และนักวิจัย รวมทั้งแหล่งทุนและหน่วยงาน เพื่อจะได้พัฒนางานวิจัยของประเทศทั้งสอง รวมทั้งประเทศในภูมิภาคเอเชีย และประเทศอื่น ๆ ที่สนใจ

1.3.3 ส่งเสริมให้หน่วยงานทั้งหลายทั้งในส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น จัดการประชุมเสนอผลงานวิจัย (ในระดับหน่วยงาน) เป็นประจำทุกปี เพื่อเปิดโอกาสให้นักวิจัยมีโอกาสเผยแพร่ผลงานของตนรวมทั้งหน่วยงานได้รับรู้ข้อมูล ข้อความรู้ และข้อค้นพบใหม่ ๆ จากงานวิจัย

1.3.4 ส่งเสริมให้มีเวทีเสนอผลงานวิจัยระดับภูมิภาค และระดับชาติ ให้มากขึ้นและในรูปแบบต่าง ๆ เช่น อาจเป็นการจัดการประชุมแบบซิมโปเซียม (Symposium) การจัดการประชุมปฏิบัติการ (Workshop) การจัดการอบรม (Training) การจัดการอภิปรายเป็นคณะ (Panel Discussion) หรืออาจจะจัดเป็นอาศรมความคิด (Forum) นอกจากนี้ อาจจัดในรูปแบบของนิทรรศการผลงานวิจัย (Research Expo) รวมทั้งการเผยแพร่โดยผ่านสื่อและเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น ผ่านทางรายการวิทยุและโทรทัศน์ ผ่านทางสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ หนังสือ เอกสาร วารสาร แผ่นพับ แผ่นปลิว แผ่น Disk เป็นต้น

1.3.5 แสวงหาแนวทาง/ระบบในการนำผลงานวิจัยไปใช้ และการพัฒนา งานวิจัยนั้นให้ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานของสถาบันวิจัยทางการศึกษาแห่งชาติของประเทศไทย เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการพิจารณาปรับปรุง หรือจัดตั้งสถาบันวิจัยทางการศึกษาแห่งชาติของประเทศไทย

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาของญี่ปุ่นและระบบวิธีการกระจายอำนาจทางการศึกษาของญี่ปุ่น เพื่อนำข้อมูลมาพิจารณาใช้ในการปฏิรูปการศึกษาของไทย

3. ทั้งประเทศไทยและญี่ปุ่น ควรร่วมมือกันศึกษาวิจัยในประเด็น/หัวข้อวิจัยที่สนใจตรงกัน เพื่อช่วยกันได้องค์ความรู้ที่กว้างขึ้น

4. ในทศวรรษหน้า (ปี พ.ศ. 2550) ควรมีการศึกษาวิจัยในลักษณะตรวจสอบ/ยืนยัน การวิจัยครั้งนี้ (Confirmatory Approach) เพื่อจะได้ทราบว่า การคาดการณ์ หรือแนวโน้มที่พบในการวิจัยนี้ เป็นจริงมากน้อยเพียงใด

บรรณานุกรม

- สำนักนายกรัฐมนตรี, กองทุนสนับสนุนการวิจัย, สำนัก, มหาวิทยาลัย, ทบวง, พัฒนา
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, สำนักงาน. โครงการทฤษฎีอนุภาค : การ
สนับสนุนการผลิตงานวิจัยและนักวิจัยระดับปริญญาเอกให้ทันความต้องการของ
ประเทศใน 25 ปีข้างหน้า. กรุงเทพฯ : สำนักกองทุนสนับสนุนการวิจัย , 2539.
(เอกสารอัดสำเนา)
- , รายงานประจำปี 2538. กรุงเทพฯ : สำนักกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2539.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. ศิษย์แห่งศตวรรษที่ 21 : แนวคิดปฏิรูปการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ
บริษัทซัดเซสมิเดีย จำกัด, 2539.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน, สำนักนายกรัฐมนตรี. ปฏิทินผู้บริหารการ
ศึกษา 2540 แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544). กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2540.
- , บทสรุปผลงานวิจัยทางการศึกษาและที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา(เล่ม 6). กรุงเทพฯ :
กองสารนิเทศ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี,
2535.
- , บทสรุปผลงานวิจัยทางการศึกษาและที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา(เล่ม 7). กรุงเทพฯ :
กองสารนิเทศ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี,
2538.
- , บทสรุปผลงานวิจัยทางการศึกษาและที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา(เล่ม 8). กรุงเทพฯ :
กองสารนิเทศ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี,
2540.
- , รายงานการปฏิรูปการศึกษาของประเทศญี่ปุ่น. กรุงเทพฯ : อรรถพลการพิมพ์, 2540.
- , รายงานสภาะการศึกษารของไทย ปี 2540. กรุงเทพฯ : บริษัท อัมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์
พับลิชชิง จำกัด (มหาชน), 2541.
- , สกศ. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี,
มปป. (เอกสารแผ่นพับ)
- , สภาพการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการ
ศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2536.

คณะกรรมการการการศึกษา. แนวทางการปฏิรูปโครงสร้างการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ :

คณะกรรมการการการศึกษา สภาผู้แทนราษฎร, 2537.

พิมพ์นธ์ เดชะคุปต์ และคณะ. พัฒนาการการศึกษาไทยในสมัยรัชกาลที่ 9 : การมัธยมศึกษา
ช่วงปี 2489 - 2539. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

วิจัยแห่งชาติ, สภา. รายชื่อโครงการวิจัยและงบประมาณของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจต่างๆ
ที่เสนอเพื่อพิจารณาของงบประมาณประจำปี 2536 และให้สำนักงานคณะกรรมการ
วิจัยแห่งชาติตรวจสอบตามมติคณะรัฐมนตรี. เอกสารอัดสำเนา, 2536.

----- รายชื่อโครงการวิจัยและงบประมาณของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจต่างๆ
ที่เสนอเพื่อพิจารณาของงบประมาณประจำปี 2537 และให้สำนักงานคณะกรรมการ
วิจัยแห่งชาติตรวจสอบตามมติคณะรัฐมนตรี. เอกสารอัดสำเนา, 2537.

----- รายชื่อโครงการวิจัยและงบประมาณของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจต่างๆ
ที่เสนอเพื่อพิจารณาของงบประมาณประจำปี 2538 และให้สำนักงานคณะกรรมการ
วิจัยแห่งชาติตรวจสอบตามมติคณะรัฐมนตรี. เอกสารอัดสำเนา, 2538.

----- รายชื่อโครงการวิจัยและงบประมาณของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจต่างๆ
ที่เสนอเพื่อพิจารณาของงบประมาณประจำปี 2539 และให้สำนักงานคณะกรรมการ
วิจัยแห่งชาติตรวจสอบตามมติคณะรัฐมนตรี. เอกสารอัดสำเนา, 2539.

----- รายชื่อโครงการวิจัยและงบประมาณของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจต่างๆ
ที่เสนอเพื่อพิจารณาของงบประมาณประจำปี 2540 และให้สำนักงานคณะกรรมการ
วิจัยแห่งชาติตรวจสอบตามมติคณะรัฐมนตรี. เอกสารอัดสำเนา, 2540.

----- สาขาวิชาการของสภาวิจัยแห่งชาติ. เอกสารอัดสำเนา, มปป.

ประเวศ วะสี. ยุทธศาสตร์ทางปัญญาของชาติ : ยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่สุดของสังคมทั้งหมด
ร่วมกัน. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด
(มหาชน), 2538.

วารสาร

ณัฐภา สรรพศรี. แนวโน้มของการวิจัยทางการศึกษาในอนาคต. วารสารครุศาสตร์ (ม.ค. -
มิ.ย. 2524) : 2 - 10.

ศิริชัย กาญจนวาสี. "มิติใหม่ของการวิจัยทางการศึกษา". วารสารครุศาสตร์ (ม.ค. - เม.ย.
2532) : 2 - 8.

ภาษาอังกฤษ

Atsashi, Kitahana, Akaki, Osamu. The Thai Seminar of Japan 1996. Kobe:

Deinsu Co.,Ltd. , 1996.

ACEID/ACER. Educational Research in the Asia- Pacific Region. Melborne :

ACEID/ACER, 1995.

Japan Society for the Promotion of Science. JSPS Postdoctoral Fellowship for

Foreign Research 1997-98. Tokyo: Japan Society for the Promotion of

Science, 1997. (leaflet)

-----, JSPS 1995. Tokyo : Japan Society for the Promotion of Science, 1995.

Ministry of Education Science and Culture. The University Research System in

Japan. Tokyo: Ministry of Education Science and Culture, 1993.

-----, Education in Japan. Tokyo : Ministry of Education Science and Culture, 1994.

Ministry of Education, Science, Sports and Culture. Statistical Abstract of Education

Science, Sports and Culture 1998 edition. Tokyo: Ministry of Education,

Science and Culture, 1998.

NIER. Teacher, Teacher Education and Development. Tokyo : NIER, 1997.

NIER/UNESCO-APEID. Reorienting Secondary Education In Asia and the Pacific.

Tokyo: NIER, 1995.

UNESCO. Educational Research and Development in Asia : Report of a Regional

Meeting. Bangkok: UNESCO, 1973.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถาม

การศึกษาสภาพและแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษา

การศึกษาวิจัยร่วมระหว่าง
ฝ่ายวิจัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
และมหาวิทยาลัยทักษิณ ประเทศญี่ปุ่น

ข้อแนะนำในการตอบแบบสอบถาม

1. สำหรับคำถามแบบปรนัย กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างหน้าตัวเลือกที่ต้องการเลือก สำหรับคำถามอัตนัย กรุณาเขียนคำตอบลงในช่องว่าง
2. หากตัวเลือกที่กำหนดไว้ไม่ตรงกับคำตอบที่ต้องการ กรุณาเลือกคำตอบ "อื่นๆ" พร้อมทั้งเขียนคำตอบลงในช่องว่าง

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ 1) _____ ชาย 2) _____ หญิง
2. อายุ _____ ปี
3. ประสบการณ์การทำงาน _____ ปี
4. ตำแหน่งทางวิชาการ (ศาสตราจารย์, รองศาสตราจารย์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์, อาจารย์, นักวิจัย , อื่นๆ)

5. ตำแหน่งในองค์กร (หนบค, หัวหน้าสถาบัน , สมาชิกของสถาบัน, สมาชิกของคณะวิจัย, อื่นๆ)

6. ชื่อสถาบัน _____

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านลักษณะและรูปแบบขององค์กร

1. ลักษณะขององค์กร

- 1) _____ องค์กรรัฐบาล
- 2) _____ องค์กรเอกชน
- 3) _____ มูลนิธิของรัฐบาล
- 4) _____ อื่นๆ _____

2. รูปแบบขององค์กร

- 1) _____ มหาวิทยาลัย 2) _____ สถาบันวิจัย
- 3) _____ อื่นๆ _____

คำตอบต่อไปนี้ กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างที่กำหนดไว้หน้าตัวเลือก หากเลือกข้อ "อื่นๆ" กรุณาระบุ

ตอนที่ 8 บทบาทของสถาบันที่มีต่อการวิจัย

1. บทบาทขององค์กรหรือสถาบัน

- 1) ___ เป็นผู้ดำเนินการวิจัย
- 2) ___ เป็นผู้ช่วยของคณะวิจัย
- 3) ___ เป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูล
- 4) ___ เป็นผู้ติดต่อประสานงาน
- 5) ___ อื่นๆ _____

2. การวางแผนงานการวิจัยขององค์กร

1) การกำหนดช่วงเวลาในการดำเนินการวิจัย (เลือกตอบเพียงข้อเดียว)

- 1.1 ___ ระยะสั้น (น้อยกว่า 1 ปี)
- 1.2 ___ ระยะยาว (มากกว่า 1 ปี)
- 1.3 ___ ทั้งระยะสั้นและระยะยาว
- 1.4 ___ อื่นๆ _____
- 1.5 ___ ไม่มีแผน

2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนการวิจัย

- 2.1 ___ นโยบายและวัตถุประสงค์ขององค์กร
- 2.2 ___ ความต้องการของผู้บริหาร
- 2.3 ___ ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างดำเนินการวิจัย
- 2.4 ___ การใช้ประโยชน์ จากผลของงานวิจัย
- 2.5 ___ แผนเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนการศึกษาชาติ หรือแผนการวิจัยแห่งชาติ
- 2.6 ___ เงื่อนไขทางเศรษฐกิจและสังคม
- 2.7 ___ ความพร้อมของเนื้อหาในเรื่องที่ทำวิจัย
- 2.8 ___ ศักยภาพและลักษณะของคณะวิจัย
- 2.9 ___ ความคิดเห็นและคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ
- 2.10 ___ องค์กร ไม่มีแผนการวิจัย
- 2.11 ___ ไม่ทราบ
- 2.12 ___ อื่นๆ _____

3. แนวทางในการกำหนดหัวข้อการวิจัย

1) แนวทางที่องค์กรกำหนดหัวข้อการวิจัย (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)

- 1.1 ___ ผู้วิจัยเสนอหัวข้อที่สนใจต่อผู้บริหาร
- 1.2 ___ หัวข้อวิจัยที่ได้จากการประชุมสมมนา
- 1.3 ___ ผู้บริหารระดับสูงกำหนดหัวข้อวิจัย

- 1.4 ___ องค์กรที่สูงกว่าเป็นผู้กำหนดหัวข้อวิจัย
- 1.5 ___ ผู้สนับสนุนการวิจัยเป็นผู้กำหนดหัวข้อวิจัย
- 1.6 ___ องค์กรตั้งคณะกรรมการขึ้นกำหนดหัวข้อวิจัย
- 1.7 ___ ผู้วิจัยเสนอหัวข้อที่คนสนใจต่อองค์กร
- 1.8 ___ คณะวิจัยเสนอหัวข้อวิจัยที่สนใจต่อองค์กร
- 1.9 ___ ไม่ทราบ
- 1.10 ___ อื่นๆ _____

4. แนวทางที่องค์กรบริหารจัดการโครงการวิจัย (หากเลือกตอบข้อ 2) หรือ 3) กรุณาตอบหัวข้อย่อยในหัวข้อดังกล่าวด้วย ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)

- 1) ___ องค์กรบริหารจัดการเอง
- 2) ___ องค์กรบริหารจัดการโดยคณะกรรมการการวิจัย ประกอบด้วย
 - 2.1 ___ คณะทำงานขององค์กรเอง
 - 2.2 ___ ผู้เชี่ยวชาญจากองค์กรอื่น
 - 2.3 ___ ผู้บริหาร
 - 2.4 ___ ไม่ทราบ
 - 2.5 ___ อื่นๆ _____
- 3) ___ โครงการวิจัยที่บริหารจัดการภายใต้คำแนะนำของบุคคลต่างๆ
 - 3.1 ___ ที่ปรึกษา
 - 3.2 ___ ผู้เชี่ยวชาญต่างองค์กรในประเทศ
 - 3.3 ___ ผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศ
 - 3.4 ___ ไม่มีที่ปรึกษา
 - 3.5 ___ ไม่ทราบ
 - 3.6 ___ อื่นๆ _____

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมการวิจัยของตนเอง

5. การดำเนินการวิจัย

- 1) สาเหตุของการดำเนินการวิจัย (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)
 - 1.1 ___ เป็นความรับผิดชอบโดยตรงขององค์กร
 - 1.2 ___ เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนนโยบาย
 - 1.3 ___ เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการเรียนการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้
 - 1.4 ___ เป็นประโยชน์ต่อการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียน
 - 1.5 ___ เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์ความรู้เชิงวิชาการ
 - 1.6 ___ เป็นประโยชน์ต่อการทำผลงานเพื่อเลื่อนวิทยฐานะทางอาชีพ
 - 1.7 ___ เป็นประโยชน์ต่อการเผยแพร่ผลงานวิจัย
 - 1.8 ___ อื่นๆ _____

2) การใช้เวลาในการดำเนินการวิจัย (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)

- 2.1 ___ ใช้เวลานานอย่างต่อเนื่องในการทำวิจัย 1 หัวข้อ
 2.2 ___ ดำเนินการวิจัยในหัวข้อที่คล้ายคลึงกันเป็นระยะๆ
 2.3 ___ ใช้เวลาแตกต่างกันหรือไม่สม่ำเสมอในการทำวิจัย
 2.4 ___ อื่นๆ _____

3) ช่วงเวลาในการดำเนินงานสำหรับหัวข้องานวิจัย 1 หัวข้อ (เลือกตอบเพียงข้อเดียว)

- 3.1 ___ น้อยกว่า 1 ปี
 3.2 ___ มากกว่า 1 ปี แต่ไม่ถึง 2 ปี
 3.3 ___ มากกว่า 2 ปี แต่ไม่ถึง 3 ปี
 3.4 ___ มากกว่า 3 ปี แต่ไม่ถึง 4 ปี
 3.5 ___ มากกว่า 4 ปี

4) ลักษณะของคณะผู้วิจัย (เลือกตอบเพียงข้อเดียว)

- 4.1 ___ ดำเนินการวิจัยเพียงคนเดียว
 4.2 ___ ดำเนินการวิจัยเป็นคณะ
 4.3 ___ ดำเนินการวิจัยเพียงคนเดียวและเป็นคณะตามความเหมาะสม

6. ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินการวิจัย (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)

- 6.1 ___ เสียเวลาเนื่องจากความยุ่งยากของระบบบริหาร
 6.2 ___ การดำเนินโครงการขึ้นกับผู้บริหารโครงการ
 6.3 ___ ที่ปรึกษาไม่มีเวลาให้คำปรึกษา
 6.4 ___ ที่ปรึกษามีความคิดเห็นขัดแย้งกัน
 6.5 ___ ติดต่อกับที่ปรึกษาได้ยาก
 6.6 ___ ที่ปรึกษาขาดแรงจูงใจในการทำงานเนื่องจากค่าตอบแทนต่ำ
 6.7 ___ เงินสนับสนุนจากรัฐบาลไม่เพียงพอ
 6.8 ___ เงินสนับสนุนจากรัฐบาลล่าช้าและไม่ทันต่อการดำเนินการวิจัย
 6.9 ___ ค่าใช้จ่ายในการเดินทางสำหรับการทำวิจัยไม่เพียงพอ
 6.10 ___ หาผู้ช่วยวิจัยได้ยาก
 6.11 ___ อื่นๆ _____

7. ระเบียบวิธีวิทยาการวิจัยที่ใช้ (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)

- 7.1 ___ การวิจัยเชิงสำรวจ
 7.2 ___ การวิจัยเชิงทดลอง
 7.3 ___ การวิจัยเชิงคุณภาพ
 7.4 ___ การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์
 7.5 ___ การวิจัยเชิงวิเคราะห์
 7.6 ___ การวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์

7.7 ___ ไม่เจาะจง

7.8 ___ อื่นๆ _____

8. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)

8.1 ___ การใช้คอมพิวเตอร์วิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง

8.2 ___ การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยมือด้วยตนเอง

8.3 ___ จ้างผู้อื่นวิเคราะห์ข้อมูล

8.4 ___ ขอให้ผู้อื่นวิเคราะห์ข้อมูล โดยไม่คิดค่าตอบแทน

8.5 ___ ไม่เจาะจง

8.6 ___ อื่นๆ _____

9. ปัญหาในการดำเนินการวิจัย

1) ปัญหาที่มักเกิดขึ้นระหว่างกระบวนการทำวิจัย (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)

1.1 ___ ปัญหาเฉพาะที่เกิดขณะทำวิจัย

1.2 ___ การทบทวนวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

1.3 ___ การออกแบบการวิจัย

1.4 ___ การพัฒนาเครื่องมือการวิจัย (คอมพิวเตอร์, วิดีทัศน์, OHP เป็นต้น)

1.5 ___ การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.6 ___ วิวิธวิทยาการที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

1.7 ___ การเขียนรายงานการวิจัย

1.8 ___ การอภิปรายผล

1.9 ___ การพิมพ์งานวิจัย

1.10 ___ การเผยแพร่งานวิจัยสู่สาธารณชน

1.11 ___ อื่นๆ _____

2) รูปแบบของปัญหา (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)

2.1 ___ ความบกพร่องด้านมโนทัศน์ ขอบเขตของงานและการออกแบบ

2.2 ___ ขาดการสนับสนุนด้านการเก็บข้อมูล

2.3 ___ ไม่สามารถเขียนรายงานการวิจัย

2.4 ___ ขาดทักษะในการให้รหัส การวิเคราะห์และแปลความหมายของข้อมูล

2.5 ___ ขาดข้อมูลวรรณคดีที่เกี่ยวข้องในการอ้างอิงทฤษฎีหรือแหล่งข้อมูล

2.6 ___ ข้อมูลขาดความน่าเชื่อถือ

2.7 ___ ขาดเครื่องมือในการทำวิจัย (คอมพิวเตอร์, วิดีทัศน์, OHP เป็นต้น)

2.8 ___ ขาดความซาบซึ้งในคุณค่าของคุณภาพงานวิจัย

2.9 ___ ขาดโอกาสในการนำเสนอผลงาน

2.10 ___ ไม่มีการประชุมผลงาน

2.11 ___ อื่นๆ _____

ตอนที่ 5 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปในการทำวิจัย

10. ปัญหาเกี่ยวกับคณะวิจัย

1) จำนวนบุคคลในคณะวิจัย (เลือกตอบเพียงข้อเดียว)

1.1 ___ เหมาะสม

1.2 ___ ไม่เหมาะสม

1.3 ___ ไม่ทราบ

1.4 ___ อื่นๆ _____

2) ทักษะในการวิจัยของคณะวิจัย (เลือกตอบเพียงข้อเดียว)

2.1 ___ เหมาะสม

2.2 ___ ไม่เหมาะสม

2.3 ___ ไม่ทราบ

2.4 ___ อื่นๆ _____

3) รูปแบบการดำเนินการวิจัย (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)

3.1 ___ งานวิจัยรายบุคคล

3.2 ___ งานวิจัยเป็นคณะ

3.3 ___ งานวิจัยร่วมกันระหว่างสถาบัน

3.4 ___ ไม่ทราบ

3.5 ___ อื่นๆ _____

4) ปัญหาที่เกี่ยวกับคณะวิจัยในการทำวิจัยร่วมกัน (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)

4.1 ___ คุณภาพของผู้ร่วมงานต่ำ

4.2 ___ การทำงานเป็นหมู่คณะไม่ดี

4.3 ___ คณะวิจัยทำงานหนักเกินไป

4.4 ___ ขาดการสนับสนุนและแรงจูงใจจากผู้บริหาร

4.5 ___ ขาดผู้ช่วยวิจัย

4.6 ___ คณะวิจัยอุทิศเวลาให้การวิจัยน้อย

4.7 ___ คณะวิจัยมีวิสัยทัศน์แคบ

4.8 ___ ดำเนินการวิจัยต่อไม่ได้ เมื่อเปลี่ยนตัวผู้วิจัยในคณะ

4.9 ___ อื่นๆ _____

11. งบประมาณในการสนับสนุนโครงการวิจัย

1) แหล่งเงินทุนวิจัย (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)

1.1 ___ รัฐบาล

1.2 ___ รัฐวิสาหกิจ

1.3 ___ องค์กรต่างประเทศ

1.4 ___ องค์กรเอกชน

1.5 ___ อื่นๆ _____

2) การจัดงบประมาณการวิจัยด้านการศึกษาและด้านอื่นๆ ในองค์กร (เลือกตอบเพียงข้อเดียว)

- 2.1 ___ เหมาะสม
 2.2 ___ ไม่เหมาะสม
 2.3 ___ ไม่ทราบ
 2.4 ___ อื่นๆ _____

3) การสนับสนุนด้านการเงินในโครงการวิจัยของนักวิจัยแต่ละคน (เลือกตอบเพียงข้อเดียว)

- 3.1 ___ เหมาะสม
 3.2 ___ ไม่เหมาะสม
 3.3 ___ ไม่ทราบ
 3.4 ___ อื่นๆ _____

4) ปัญหาที่สืบเนื่องมาจากงบประมาณการวิจัย (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)

- 4.1 ___ งบประมาณไม่เพียงพอ
 4.2 ___ กฎเกณฑ์การเบิกจ่ายไม่ยืดหยุ่น
 4.3 ___ ได้รับงบประมาณเมื่อเหลือเวลาในการทำวิจัยน้อยมาก
 4.4 ___ ขั้นตอนการเบิกจ่ายยุ่งยาก เสียเวลา
 4.5 ___ ขั้นตอนการอนุมัติโครงการยุ่งยาก เสียเวลา
 4.6 ___ ช่วงเวลาการรับสมัครเงินทุนจากรัฐบาลสั้นเกินไป
 4.7 ___ ไม่ทราบ
 4.8 ___ อื่นๆ _____

12. ปัจจัยสนับสนุนที่จำเป็นในการทำวิจัย (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)

1. ___ การสนับสนุนด้านการุงใจของผู้บริหาร
 2. ___ เงินทุนวิจัยที่เพียงพอ
 3. ___ ขั้นตอนการเบิกจ่ายที่มีความยืดหยุ่น
 4. ___ ความพอใจของผู้วิจัย
 5. ___ ประโยชน์หรือผลการวิจัยที่ทำให้ผู้วิจัยได้รับรางวัล
 6. ___ ความเหมาะสมของการประเมินผลทางวิชาการ
 7. ___ ช่วงเวลาที่ส่งเสริมผู้วิจัย
 8. ___ ความเป็นอิสระทางวิชาการ
 9. ___ ความเหมาะสมของระบบฐานข้อมูล
 10. ___ ผู้ช่วยวิจัย
 11. ___ อื่นๆ _____

ตอนที่ 6 ข้อมูลด้านการเผยแพร่ผลการวิจัย และการประเมินคุณค่างานวิจัย

13. รูปแบบและปัญหาในการเผยแพร่งานวิจัย

1) รูปแบบของการเผยแพร่งานวิจัย (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)

- 1.1 ___ ตีพิมพ์บทความลงในวารสารเป็นระยะๆ
- 1.2 ___ ตีพิมพ์เป็นหนังสือ
- 1.3 ___ เป็นตัวแทนการประชุมอภิปราย, สัมมนา ที่สถาบันของตนเอง
- 1.4 ___ เป็นตัวแทนการประชุมสัมมนาเชิงวิชาการ
- 1.5 ___ เป็นตัวแทนการประชุมสัมมนาที่จัดโดยสถาบันอื่น
- 1.6 ___ ส่งรายงานการวิจัย ไปยังห้องสมุดหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง
- 1.7 ___ ส่งรายงานการวิจัย ไปยังผู้บริหารหรือผู้วิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 1.8 ___ เผยแพร่บทคัดย่อ
- 1.9 ___ ตีพิมพ์บทความในจดหมายข่าว
- 1.10 ___ กระจายเสียงทางวิทยุ
- 1.11 ___ ถ่ายทอดทางโทรทัศน์
- 1.12 ___ รายงานผลการวิจัย ไปยังต้นสังกัดและผู้สนับสนุนทางการเงิน
- 1.13 ___ ไม่ทราบ
- 1.14 ___ อื่นๆ _____

2) ปัญหาในการรายงานผลการวิจัยและการพิมพ์เผยแพร่ (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)

- 2.1 ___ ประโยชน์ของงานวิจัยไม่เป็นที่รู้จัก
- 2.2 ___ วิธีการเผยแพร่ผลงานไม่เป็นระบบ
- 2.3 ___ ผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของการทำให้งานวิจัยเป็นที่รู้จัก
- 2.4 ___ งบประมาณไม่เพียงพอ
- 2.5 ___ ไม่มีการมอบหมายให้มีผู้เตรียมการเผยแพร่ผลงาน
- 2.6 ___ หัวข้อการวิจัยขัดต่อนโยบายขององค์กรจึงไม่ได้รับอนุญาตให้เผยแพร่
- 2.7 ___ ผลการวิจัยเป็นไปในทางลบจึงไม่สามารถเผยแพร่
- 2.8 ___ ผู้ปฏิบัติการทางการศึกษาไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้
- 2.9 ___ การสนับสนุนให้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัยมีจำกัด
- 2.10 ___ ขาดการแลกเปลี่ยนผลงานวิจัยระหว่างองค์กร
- 2.11 ___ อื่นๆ _____

14. คุณภาพงานวิจัย

1) ระบบการประเมินงานวิจัย (เลือกตอบเพียงข้อเดียว)

- 1.1 ___ มีระบบการประเมิน (ตอบข้อ 2) ต่อไป
- 1.2 ___ ไม่มีระบบการประเมิน (ข้ามไปที่ข้อ 4)

2) การกำหนดเกณฑ์การประเมินงานวิจัย (เลือกตอบเพียงข้อเดียว)

- 2.1 ___ กำหนดเกณฑ์ไว้ (ตอบข้อ 3) ต่อไป
- 2.2 ___ ไม่ได้กำหนดเกณฑ์ (ข้ามไปข้อ 4)

3) ผู้กำหนดเกณฑ์ (เลือกได้มากกว่าหนึ่งคำตอบ)

- 3.1 ___ คณะกรรมการ
 3.2 ___ คณะผู้วิจัย
 3.3 ___ หัวหน้าหน่วยงาน
 3.4 ___ ประเมินอย่างไม่เป็นทางการ
 3.5 ___ ไม่ทราบ
 3.6 ___ อื่นๆ _____

4) ประเภทของผู้วิจัย (กรุณาเลือกเพียงคำตอบเดียวในแต่ละประเภท)

- 4.1 คณาจารย์ในมหาวิทยาลัย 1) ___ สูง 2) ___ กลาง 3) ___ ต่ำ
 4.2 ครูอาจารย์ในโรงเรียน 1) ___ สูง 2) ___ กลาง 3) ___ ต่ำ
 4.3 ช่างกร 1) ___ สูง 2) ___ กลาง 3) ___ ต่ำ
 4.4 นักศึกษา 1) ___ สูง 2) ___ กลาง 3) ___ ต่ำ

5) ระดับนัยสำคัญของงานวิจัยทางการศึกษา (เลือกตอบเพียงข้อเดียว)

- 5.1 ___ สูง
 5.2 ___ กลาง
 5.3 ___ ต่ำ

6) ความพึงพอใจในผลงานวิจัย (หากพึงพอใจในผลงานวิจัย กรุณาเลือกคำตอบในหัวข้อ ก) หากไม่พอใจ กรุณาเลือกคำตอบในหัวข้อ ข))

ก) สาเหตุที่ทำให้พึงพอใจในผลงานวิจัย (เลือกได้มากกว่าหนึ่งข้อ)

- 1.1 ___ ความสำเร็จของงานวิจัยที่บรรลุวัตถุประสงค์
 1.2 ___ การสนับสนุนผลงานวิจัยในการพัฒนาวิชาการ
 1.3 ___ การมอบและการเพิ่มคุณค่าแก่ผู้วิจัย
 1.4 ___ การใช้ผลงานวิจัยให้เกิดประโยชน์
 1.5 ___ ความสนใจของประชาชนที่มีต่องานวิจัย
 1.6 ___ งานด้านการวิจัยและกระบวนการวิจัยที่ให้ผลอย่างมีประสิทธิภาพ
 1.7 ___ อื่นๆ _____

ข) สาเหตุที่ทำให้ไม่พึงพอใจในงานวิจัย (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)

- 2.1 ___ หัวข้อวิจัยไม่น่าสนใจ
 2.2 ___ หัวข้องานวิจัยไม่สำคัญสำหรับองค์กร
 2.3 ___ งานวิจัยมีวิธีวิชาการอ่อน
 2.4 ___ ความจำกัดด้านเวลาและไม่สามารถทำได้ตามที่ตั้งใจไว้
 2.5 ___ งานวิจัยไม่เสร็จตามเวลาที่กำหนด
 2.6 ___ ผู้วิจัยอุทิศเวลาให้ไม่เพียงพอ
 2.7 ___ การนำผลงานไปใช้ขาดประสิทธิภาพ
 2.8 ___ ผู้วิจัยขาดการศึกษาอย่างลึกซึ้ง
 2.9 ___ อื่นๆ _____

15. การประเมินคุณภาพของงานวิจัย (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)

1. ___ งานวิจัยดีเด่นจะได้รับการประกาศเกียรติคุณต่อสาธารณชน
2. ___ งานวิจัยดีเด่นจะได้รับรางวัลเป็นเงินสมนาคุณ
3. ___ มีโอกาสเผยแพร่ผลงานวิจัยได้หลายแนวทาง

16. ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ประสิทธิภาพของการนำผลการวิจัยไปใช้ (เลือกตอบเพียงข้อเดียว)

- 1.1 ___ นำผลการวิจัยทั้งหมดไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 1.2 ___ นำไปใช้เพียงบางส่วน
- 1.3 ___ ไม่สามารถนำผลงานไปใช้ได้
- 1.4 ___ ไม่ทราบ

2) ข่างงานที่นำผลการวิจัยไปใช้ (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)

- 2.1 ___ นโยบายและแผนงาน
- 2.2 ___ ส่งเสริมสนับสนุนและปฏิบัติตามแผนได้ง่าย
- 2.3 ___ การปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน
- 2.4 ___ ปรับปรุงหลักสูตร
- 2.5 ___ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน
- 2.6 ___ พัฒนาคณะสายงาน
- 2.7 ___ เสนอเป็นฐานข้อมูลในการอ้างอิง
- 2.8 ___ ไม่ทราบ
- 2.9 ___ อื่นๆ _____

3) ลักษณะของผู้นำผลงานวิจัยไปใช้ (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)

- 3.1 ___ คณาจารย์ในมหาวิทยาลัย
- 3.2 ___ ครูอาจารย์ในโรงเรียน
- 3.3 ___ ผู้บริหาร
- 3.4 ___ หัวหน้างาน
- 3.5 ___ นิสิต นักศึกษาในมหาวิทยาลัย
- 3.6 ___ องค์กรที่ตนสังกัด
- 3.7 ___ องค์กรเอกชน
- 3.8 ___ อื่นๆ _____

4) ข้อมูลจากผลการวิจัยส่วนที่นำไปใช้ (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)

- 4.1 ___ ชื่อค้นพบของงานวิจัย
- 4.2 ___ เครื่องมือและข้อมูลการวิจัย
- 4.3 ___ ระเบียบวิธีวิจัยและกระบวนการวิจัย
- 4.4 ___ วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง
- 4.5 ___ บทคัดย่อของงานวิจัย
- 4.6 ___ อื่นๆ _____

5) ปัญหาเกี่ยวกับการนำงานวิจัยไปใช้ (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)

- 5.1 ___ ผู้บริหารไม่ให้ความสนใจ
- 5.2 ___ ระบบการบริหารจัดการขององค์กรด้านการวิจัยไม่มีประสิทธิภาพ
- 5.3 ___ งานวิจัยมีคุณภาพต่ำ
- 5.4 ___ งานวิจัยไม่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้
- 5.5 ___ ไร้ศัพท์เฉพาะมากเกินไป
- 5.6 ___ ผู้ใช้ขาดบรรยากาศทางวิชาการ
- 5.7 ___ ข้อค้นพบของงานวิจัยมีประเด็นซ้ำกันมาก
- 5.8 ___ ข้อค้นพบของงานวิจัยยากต่อการนำไปประยุกต์ใช้
- 5.9 ___ งานวิจัยใช้เวลาทำนาน จนไม่สามารถนำผลมาใช้ได้ทันต่อเหตุการณ์
- 5.10 ___ ขาดความระหว่างองค์กรที่เกี่ยวข้องและขาดระบบการนำผลการวิจัยไปใช้
- 5.11 ___ โครงการเสร็จหลังกำหนดจึงยากต่อการนำผลงานไปใช้
- 5.12 ___ อื่นๆ _____

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

QUESTIONNAIRE

STATUS AND TRENDS OF EDUCATIONAL RESEARCH IN JAPAN

A Joint Survey between
 Research Division, Faculty of Education,
 Chulalongkorn University, Thailand
 and Institute of Education,
 University of Tsukuba

Instructions

1. For the question with multiple choices, please put a ✓ mark in the underlined space in front of the applicable item. For the question which needs a descriptive answer, please write down your answer in the space provided.
2. If the choices provided are not applicable to your answer, please select "others" and write down your answer in the space provided.

Personal Information

1. Sex 1) _____ Male 2) _____ Female
2. Age _____ years old
3. Job experience in present organization _____ years
4. Post and rank (professor, lecturer, assistant, researcher, etc.)

5. Position within the organization (dean, head of the institute, head of the center, member of a research team, etc.)

6. Name of the organization _____

Information Concerning the Organization

1. Establisher of the organization
 - 1) _____ Government and local government sector
 - 2) _____ Private sector (including private university)
 - 3) _____ Public foundation
 - 4) _____ Others _____
2. Types of the organization
 - 1) _____ University 2) _____ Research Institute
 - 3) _____ Others _____

For the question below, please put a ✓ mark in the underlined space in front of the applicable item.

Questions Concerning the Activities of Your Organization

1. Roles of your organization concerning the research

(1) Role(s) in which your organization is engaged (more than 1 answer is O.K.)

- 1) Conducting research activities
- 2) Assisting a person or group to conduct a research
- 3) Collecting and arranging research data and material
- 4) Contacting and coordinating with other organizations
- 5) Others _____

2. Research Plans of the Organization

(1) Period of the research plans as determined by the organization (only one answer)

- 1) Short-term plan (less than one year) only
- 2) Long-term plan (more than one year) only
- 3) Both short and long-term plan
- 4) Others _____
- 5) The organization does not have a research plan.

(2) Factor(s) which has influences on the research planning (more than 1 answer is O.K.)

- 1) Policy and objectives of the organization
- 2) Needs of the administrators
- 3) Problems occurring during the research conducting
- 4) Benefits or results expected to be obtained from the research
- 5) National economic and social plan, educational plan, or national research plan
- 6) Economic and social condition of the country
- 7) Contents of the already existing research
- 8) Proficiency and nature of research staff
- 9) Opinions and recommendations of experts
- 10) The organization does not have a research plan.
- 11) I don't know.
- 12) Others _____

3. Ways in obtaining research topics

(1) Ways in which the organization uses in order to obtain research topics

(more than 1 answer is O.K.)

- 1) The staff proposes the research topics they are interested in to the higher level administrator.

- 2) _____ The research topics are decided through a seminar.
- 3) _____ The higher level administrator decides the research topics.
- 4) _____ The research topics are not decided by the organization, but by the higher level organization.
- 5) _____ Sponsoring organization decides the research topics.
- 6) _____ The organization sets up a committee to decide the research topics.
- 7) _____ Individual persons propose the research topics they are interested in to the organization.
- 8) _____ The organization decides the research topics which accord with the interests of the researchers.
- 9) _____ I don't know.
- 10) _____ Others _____

4. Ways in Managing the Research Projects

(1) Ways in which the organization manages the research projects. If 2) and/or 3) are applicable, please answer the sub-questions that follow.

(more than 1 answer is O.K.)

- 1) _____ The organization directly manages the research projects.
- 2) _____ The organization manages the research projects through the research committee consisting of persons below.
 - 1) _____ Staff of the organization
 - 2) _____ Experts from the other organizations
 - 3) _____ Administrators
 - 4) _____ I don't know.
 - 5) _____ Others _____
- 3) _____ The research projects are managed through the guidance of persons below.
 - 1) _____ Consultants
 - 2) _____ Experts from the other organizations within Japan
 - 3) _____ Experts from foreign countries
 - 4) _____ No consultant.
 - 5) _____ I don't know.
 - 6) _____ Others _____

Information Concerning Your Own Research Activities

5. Nature of Research Conducted

(1) Reasons for conducting research (more than 1 answer is O.K.)

- 1) _____ It is because of the direct responsibility of the organization

- 2) _____ It is useful for policy making.
- 3) _____ It is useful for the improvement of teaching and learning activities.
- 4) _____ It is useful for finding solutions of problems occurring in the classroom.
- 5) _____ It is useful for the academic development in the field.
- 6) _____ It is useful for promoting your academic career.
- 7) _____ It is useful for job promotion.
- 8) _____ Others _____

(2) Time spent in conducting research (more than 1 answer is O.K.)

- 1) _____ Spending a long period of time in conducting research on one topic continuously
- 2) _____ Conducting the same topic of research periodically
- 3) _____ Spending difference period of time, rather irregularly, depending on the topic.
- 4) _____ Others _____

(3) Duration of time in conducting one research (only one answer)

- 1) _____ Less than one year
- 2) _____ More than one year but less than two years
- 3) _____ More than two years but less than three years
- 4) _____ More than three years but less than four years
- 5) _____ More than four years

(4) Type of research project team (only one answer)

- 1) _____ Conducting alone
- 2) _____ Conducting in team
- 3) _____ Either conducting alone or in team depending on the situation

6. Problems in Conducting Research

(1) Problems arising when conducting research (more than 1 answer is O.K.)

- 1) _____ Waste of time due to the complicated administrative system
- 2) _____ Project is not conducted according to the schedule due to the over-workload of the project administrator
- 3) _____ The consultant is too busy to give advice.
- 4) _____ There are so many consultants that there are conflicts among their opinions.
- 5) _____ It is difficult to contact with the consultant.
- 6) _____ The consultant lacks motivation due to low consultant fee.
- 7) _____ The project grant is not sufficient.
- 8) _____ Receiving the project grant is usually late and there is not enough time left for conducting research.
- 9) _____ There is not enough travel expense for conducting research.

10) _____ It is difficult to employ a research assistant.

11) _____ Others _____

7. Research Methodology Most Frequently Used

(1) Research methodology most frequently used (more than 1 answer is O.K.)

- 1) _____ Survey research
- 2) _____ Experimental research
- 3) _____ Qualitative research
- 4) _____ Historical research
- 5) _____ Analytical research
- 6) _____ Correlational research
- 7) _____ Not specify
- 8) _____ Others _____

8. Methodology of Data Analysis Most Frequently Used

(1) Methodology of data analysis frequently used (more than 1 answer is O.K.)

- 1) _____ Using computer to analyze the data on your own
- 2) _____ Analyzing the data manually on your own
- 3) _____ Employing other people to analyze the data
- 4) _____ Asking other people for assistance with no payment
- 5) _____ Not specify
- 6) _____ Others _____

9. Problems Concerning Research Methodology

(1) Problems often arising during research process (more than 1 answer is O.K.)

- 1) _____ Specifying research problems
- 2) _____ Review of related literature
- 3) _____ Determining research design
- 4) _____ Development of research equipment (computer, video, OHP, etc.)
- 5) _____ Data collection
- 6) _____ Data analysis methodology
- 7) _____ Writing of research report
- 8) _____ Discussion among research participants
- 9) _____ Publication of research report
- 10) _____ Presentation of research report to the public
- 11) _____ Others _____

(2) Types of the problems (more than 1 answer is O.K.)

- 1) _____ Deficiency in conceptualizing research framework and design
- 2) _____ Lack of support in data collection

- 3) _____ Inability in writing research report
- 4) _____ Lack of skills in data coding, analysis and data interpretation
- 5) _____ Lack of related literature reference, theories or data sources
- 6) _____ Invalidity of obtaining reliable data
- 7) _____ Lack of equipment in conducting research (computer, video, OHP, etc.)
- 8) _____ Lack of appreciate evaluation of the quality of the project
- 9) _____ Lack of opportunity to present the results
- 10) _____ No evaluation of the results of the project
- 11) _____ Others _____

Questions Concerning the Conditions in Conducting Research

10. Problems arising when conducting research in team

- (1) Number of research staff (only one answer)
 - 1) _____ Appropriate
 - 2) _____ Inappropriate
 - 3) _____ I don't know
 - 4) _____ Others _____
- (2) Research skills of research staff (only one answer)
 - 1) _____ Appropriate
 - 2) _____ Inappropriate
 - 3) _____ I don't know
 - 4) _____ Others _____
- (3) Type of research conducted (more than 1 answer is O.K.)
 - 1) _____ Individual research
 - 2) _____ Team research
 - 3) _____ Joint research among institutions
 - 4) _____ I don't know
 - 5) _____ Others _____
- (4) Problems concerning research staff in case of joint research (more than 1 answer is O.K.)
 - 1) _____ Quality of the staff is low.
 - 2) _____ Team work is bad.
 - 3) _____ Overloading of the staff's work
 - 4) _____ Lack of support in enhancing motivation from the administrators
 - 5) _____ Lack of research assistant
 - 6) _____ Lack of staff's devotion to the research
 - 7) _____ Staff's narrow research perspectives

8) _____ Unable to continue the same research due to the change of the staff members

9) _____ Others _____

11. Research Budget

(1) Sources of research grants (more than 1 answer is O.K.)

1) _____ Government

2) _____ Public organizations besides the government's

3) _____ Foreign organizations

4) _____ Organizations in private sectors

5) _____ Others _____

(2) Balance of financial support obtained in your organization between educational research and non-educational research projects (only one answer)

1) _____ Appropriate

2) _____ Inappropriate

3) _____ I don't know

4) _____ Others _____

(3) Appropriateness of the financial support to your research projects (only one answer)

1) _____ Appropriate

2) _____ Inappropriate

3) _____ I don't know

4) _____ Others _____

(4) Problems concerning research budget allocation (more than 1 answer is O.K.)

1) _____ Insufficient budget

2) _____ Rigid regulation on payment

3) _____ Delay of receiving the budget, with short period of time left for research project

4) _____ Waste of time due to complicated procedure concerning payment

5) _____ Waste of time due to the complicated procedure concerning project approval

6) _____ The period of application for the research grant is too short.

7) _____ I don't know

8) _____ Others _____

12. Necessary Support Factors

(1) Necessary factors when conducting research (more than 1 answer is O.K.)

1) _____ Moral support such as motivation, encouragement from the administrators

2) _____ Adequate research fund

3) _____ Flexible payment procedure

4) _____ Researcher's willingness

- 5) _____ Researcher's awareness of research benefits or results
- 6) _____ Appropriate academic evaluation
- 7) _____ Researcher's rank promotion
- 8) _____ Academic freedom
- 9) _____ Appropriate database system
- 10) _____ Researchers' collaboration
- 11) _____ Others _____

Information Concerning Research Result Dissemination and Evaluation

13. Research Result Dissemination and Its Problems

- (1) Types of your research result dissemination (more than 1 answer is O.K.)
- 1) _____ Publication of articles in journals or periodicals
 - 2) _____ Publication of books
 - 3) _____ Presentation at symposium, seminar or meeting hosted by your research institute
 - 4) _____ Presentation at symposium or seminar hosted by academic societies
 - 5) _____ Presentation at symposium, seminar or meeting hosted by other research institutes
 - 6) _____ Sending research reports to libraries and other related organizations
 - 7) _____ Sending research reports to administrators or other related researchers
 - 8) _____ Distribution of research abstract
 - 9) _____ Publication of articles in newsletter, leaflets or folders
 - 10) _____ Radio broadcasting
 - 11) _____ Television broadcasting
 - 12) _____ Report to your own organization and grant supporters
 - 13) _____ I don't know
 - 14) _____ Others _____
- (2) Problems of dissemination (more than 1 answer is O.K.)
- 1) _____ Lack of recognition about utility of the research
 - 2) _____ Lack of systematic dissemination methodology
 - 3) _____ Administrators' lack of recognition about the significance of research
 - 4) _____ Inadequate research budget for preparing research reports and publication
 - 5) _____ No person in charge of preparing research reports
 - 6) _____ Some research topics which are against the organization's policy are not allowed to be presented in public.
 - 7) _____ Research which has negative results cannot be published.

- 8) _____ Persons practicing education do not know how to utilize the research results.
- 9) _____ Support and encouragement for the effective utilization of the research are limited.
- 10) _____ Lack of exchange of the research results among organizations
- 11) _____ Others _____

14. Research Quality

- (1) Evaluation system or organization (only one answer)
- 1) _____ Yes (Go to (2))
- 2) _____ No (Go to (4))
- (2) For those who answer 'Yes' in the previous question
- Are there any definite criteria to evaluate the research quality? (only one answer)
- 1) _____ Yes (Go to (3))
- 2) _____ No (Go to (4))
- (3) For those who answer 'Yes' in the previous question
- What are the criteria? (more than 1 answer is O.K.)
- 1) _____ Criteria made by assigned committee
- 2) _____ Criteria made by assigned research project team
- 3) _____ Criteria made by the head of division or department of the organization
- 4) _____ Informal evaluation
- 5) _____ I don't know
- 6) _____ Others _____
- (4) Research quality as classified by types of researchers (in each type, please select only one answer from three levels: "high," "average," and "low")
- a. Research by university's faculty members 1) _____ High 2) _____ Average 3) _____ Low
- b. Research by school teachers 1) _____ High 2) _____ Average 3) _____ Low
- c. Research by the organization 1) _____ High 2) _____ Average 3) _____ Low
- d. Research by students 1) _____ High 2) _____ Average 3) _____ Low
- (5) Degree of significance of educational research as generally perceived (only one answer)
- 1) _____ High
- 2) _____ Moderate
- 3) _____ Low
- (6) Satisfaction in your research work
- If satisfied, please answer questions in 'a.' and give reasons why you are satisfied. If not,

please answer questions in 'b.' and give reasons why you are not satisfied.

(more than 1 answer is O.K.)

- a. Satisfied
- 1) _____ Success in achieving research purposes
 - 2) _____ Contribution of research results to the academic field development
 - 3) _____ Devotion and high qualification of research staff
 - 4) _____ Usefulness of the research results
 - 5) _____ Interest of the public toward the research results
 - 6) _____ Research work and procedure have been carried out effectively.
 - 7) _____ Others _____

- b. Unsatisfied
- 1) _____ Research topics are not interesting.
 - 2) _____ Research topics are not significant for the organization.
 - 3) _____ Weakness of research methodology
 - 4) _____ Time for research is limited and it cannot be done as intended.
 - 5) _____ Research is not completed on time.
 - 6) _____ Inadequacy of researchers' devotion
 - 7) _____ Lack of effective utilization of research results
 - 8) _____ Lack of the research's indepth study
 - 9) _____ Others _____

15. Evaluation Methodology of Research Quality

- (1) Rewarding system of high-quality research (more than 1 answer is O.K.)

- 1) _____ High-quality research is announced its honor to the public.
- 2) _____ High-quality research is rewarded in money.
- 3) _____ More opportunities to disseminate the research results
- 4) _____ Others _____

16. Problems Concerning Research Utilization

- (1) Are your research works effectively utilized? (only one answer)

- 1) _____ Effectively utilized
- 2) _____ Utilized at some degrees
- 3) _____ No utilization
- 4) _____ I don't know

- (2) The fields in which your research works are utilized (more than 1 answer is O.K.)

- 1) _____ Policy making and planning
- 2) _____ Implementation or simplification of the plan
- 3) _____ Improvement of the teaching and learning process
- 4) _____ Improvement of curriculum

- 5) _____ Solving the problems arising in the classroom
- 6) _____ Development of your research field
- 7) _____ Offering database or references
- 8) _____ I don't know
- 9) _____ Others _____
- (3) Types of users of your research results (more than 1 answer is O.K.)
- 1) _____ University's faculty members
- 2) _____ School teachers
- 3) _____ Administrators
- 4) _____ Supervisors
- 5) _____ University students
- 6) _____ Your organization
- 7) _____ Private organizations
- 8) _____ Others _____
- (4) Parts of the research results mainly utilized (more than 1 answer is O.K.)
- 1) _____ Research findings
- 2) _____ Research equipment and materials
- 3) _____ Research process and methodology
- 4) _____ Description of related literature
- 5) _____ Research abstract
- 6) _____ Others _____
- (5) Problems concerning research utilization (more than 1 answer is O.K.)
- 1) _____ Lack of administrators' interest
- 2) _____ Ineffective management system of research organization in Japan
- 3) _____ Low quality of the research
- 4) _____ Irrelevance of the research findings to the needs of the users
- 5) _____ Over-use of difficult technical terms
- 6) _____ Lack of academic atmosphere on the side of the users
- 7) _____ Similar research topics are frequently found.
- 8) _____ Difficulty in applying the research findings
- 9) _____ Project duration is too long and it does not satisfy the need promptly.
- 10) _____ No cooperation among related organizations and no utilization system
- 11) _____ Project completed behind the schedule makes it difficult to be utilized.
- 12) _____ Others _____

END OF THE QUESTIONNAIRE

THANK YOU FOR YOUR COOPERATION

日本における教育研究の環境並びにその動向に関する調査

《回答の記入方法について》

- ・各質問項目について、選択形式のものについては下線部にチェック (✓) を、記入形式のものについては () 内に該当する回答を、それぞれ記入してください。
- ・もしも選択肢の中に該当するものがない場合には、「その他」の欄に回答となる適切な情報を記入してください。

[あなたご自身の情報について]

- (1) 性別……………1. ___男 2. ___女
- (2) 年齢…………… () 歳
- (3) 現在の勤務先の勤続年数… () 年
- (4) 地位・身分 (教授、講師、助手、研究員、等)
… ()
- (5) 機関内の役職 (学部長、研究科長、センター長、研究委員、等)
… ()

[所属機関について]

- (1) 設置主体… 1. ___ 国・都道府県等の所轄機関 2. ___ 民間機関 (私立大学含む)
 3. ___ 財団等の公共機関 4. ___ その他 ()
- (2) 機関の性質… 1. ___ 大学 2. ___ 研究所 3. ___ その他

以下の選択肢の中で、あてはまる回答にチェック (✓) を付けてください。

[あなたが所属している機関の活動についてうかがいます]

1. 所属機関の研究上の役割

(1) 所属機関が果たす研究上の役割は以下のどれですか。(複数選択)

1. 研究活動の実施
2. 個人またはグループが行う研究への助成
3. 研究データ、資料等を収集・整理する
4. 他の諸機関との連絡・調整
5. その他 ()

2. 機関としての研究計画

(1) 機関として策定されている研究計画の期間はどのくらいですか。(1つ選択)

1. 短期計画(1年未満)のみ
2. 長期計画(1年以上)のみ
3. 短期・長期両方
4. その他 ()
5. 機関として策定された研究計画はない

(2) 研究を計画する際に影響をしているのは以下のどの要素ですか。(複数選択)

1. 機関の目的や方針
2. 管理者のニーズ
3. 研究遂行上生ずるであろう諸問題
4. 研究を実施することで得られるであろう利益や成果
5. 国家の経済・社会計画、教育計画、または国家の調査計画
6. 国家の経済的・社会的な状況
7. 先行研究の中身
8. 研究スタッフの能力や資質
9. 専門家の意見や指導
10. 機関としての研究計画はない
11. わからない
12. その他 ()

3. 研究題目の決定

(1) 機関が行う研究題目を決定する方法は以下のどれですか。(複数選択)

1. スタッフが関心のある研究題目を機関の上司に提案する
2. セミナーを通して、研究題目を決定する
3. 所属機関の上司が研究題目を決定する
4. 所属機関よりも上位の機関が研究題目を決定する
5. 資金提供機関が研究題目を決定する
6. 機関が研究委員会を設置し、研究題目を決定する
7. 機関に対して個々人が自身の関心のある研究題目を提出する
8. 研究者自身の興味・関心に応じて研究題目を決定する
9. わからない
10. その他 (_____)

4. 機関としての研究プロジェクトの運営方法

(1) 機関が行う研究プロジェクトの運営方法は以下のどれですか。2または3が該当する場合には、さらにその下位の質問にも回答してください。(複数選択)

1. 所属機関が直接研究プロジェクトを運営する
2. 以下のような委員で構成される研究委員会を通して、機関が研究プロジェクトを運営する
 1. 機関のスタッフ
 2. 他の外部機関からの専門家
 3. 管理者
 4. わからない
 5. その他 (_____)
3. 以下のような人の指導を受けて、研究プロジェクトを運営する
 1. コンサルタント
 2. 国内の外部機関の専門家
 3. 外国の専門家
 4. 特にコンサルタントはいない
 5. わからない
 6. その他 (_____)

5. 研究の実施形態

(1) 研究を実施する理由

1. ____所属機関の直接の任務であるから
2. ____政策決定のため
3. ____「教授-学習」活動の改善のため
4. ____教室内の問題状況の解決方法を探究するため
5. ____その領域における学問的発展のため
6. ____学問的地位の向上のため
7. ____昇進のため
8. ____その他 (_____)

(2) 研究実施の時間運用

1. ____継続的に行う
2. ____周期的・定期的に行う
3. ____不定期に行う
4. ____たまに行う

(3) 研究の実施期間

1. ____1年未満
2. ____1年以上～2年未満
3. ____3年以上～4年未満
4. ____4年以上

(4) 研究プロジェクトの実施形態

1. ____個人で行う
2. ____チームで行う
3. ____研究の状況に応じて個人の場合も、チームの場合もありうる

6. 研究実施上の問題

(1) あなたが研究を実施するにあたって直面する問題は以下のどれですか。(複数選択)

1. 管理システムが複雑で時間の浪費が多い
2. プロジェクト責任者の仕事が過密でスケジュール通りに計画が進まない
3. 外部コンサルタントが忙しくて相談に乗ってもらえない
4. あまりに多くのコンサルタントがいて、各人の間で意見の対立がある
5. コンサルタントへの連絡が取りにくい
6. コンサルタント費用が僅少で、コンサルタントの意欲が不足している
7. 研究資金が不十分である
8. 研究資金の到着が遅れ、研究期間が十分に取れない
9. 研究旅費が取りにくい
10. プロジェクトを補佐する事務員を雇用しにくい
11. その他()

7. 最もよく用いられる研究方法

(1) あなたがよく用いている研究方法は何ですか。(複数選択)

1. 調査研究
2. 実験研究
3. 質的研究
4. 歴史研究
5. 分析研究
6. 相関研究
7. 特にない
8. その他()

8. 最もよく用いられるデータ分析方法

(1) あなたはどのようにしてデータを分析していますか。(複数選択)

1. 自身がコンピューターを用いて分析している
2. 自身が手作業でデータを分析している
3. 人を雇ってコンピューターや手作業でデータを分析している
4. 無償奉仕で他人に援助を頼んで、コンピューターや手作業でデータを分析している
5. 特にない
6. その他()

9. 研究方法上の問題

(1) あなたの研究で問題が発生しやすいのは、以下の研究プロセスのどの段階ですか。

(複数選択)

1. 研究課題の特定
2. 関連文献の検討
3. 研究デザインの決定
4. 研究機材（コンピューター、ビデオ、OHP等）の開発
5. データの収集
6. データの分析方法
7. 研究報告書の記述
8. 研究に関する討議
9. 研究報告書の作製・刊行
10. 研究成果の公表
11. その他（

(2) 問題の形態はどのようなものですか。（複数選択）

1. 研究の枠組・デザインの概念化が不十分である
2. データ収集のための支援が不足している
3. 研究報告の記述ができない
4. データの枠組設定・分析・解釈といった技術が不足している
5. 関連する文献や理論、データ源が不足している
6. 信頼性のないデータが多い
7. 研究を実施するにあたって機材（コンピューター、ビデオ、OHP等）が不足している
8. プロジェクトの質がきちんと評価されない
9. プロジェクトの成果が発表されない
10. プロジェクトの成果の評価が行われない
11. その他（

[次に、あなたが研究を行う上での諸条件についてうかがいます]

10. 共同で研究する際の研究スタッフや研究実施上の問題

(1) 研究スタッフの人数についてどのように思いますか。（1つ選択）

1. 適切
2. 不適切
3. わからない
4. その他（

(2) 共同で研究する際の研究スタッフの研究能力についてどのように思いますか。

(1つ選択)

1. ___ 適切
2. ___ 不適切
3. ___ わからない
4. ___ その他 ()

(3) あなたが行っている研究は、どのような形態で行われていますか。(複数選択)

1. ___ 個人で行っている
2. ___ チームで行っている
3. ___ 各機関が共同して行っている
4. ___ わからない
5. ___ その他 ()

(4) 共同で研究する場合、研究スタッフに関する問題点は以下のどれですか。(複数選択)

1. ___ スタッフの質が低い
2. ___ チームワークが悪い
3. ___ スタッフが過密労働である
4. ___ 管理者からのやる気を起こすようなモラルの支援が不足している
5. ___ 研究アシスタントが不足している
6. ___ スタッフの熱意が不足している
7. ___ スタッフの視野が狭い
8. ___ スタッフの交替により研究の継続性が維持できない
9. ___ その他 ()

11. 研究資金

(1) あなたの研究に資金を提供しているのは以下のどの機関ですか。(複数選択)

1. ___ 政府
2. ___ 政府以外の公共機関
3. ___ 外国の諸機関
4. ___ 民間の諸機関
5. ___ その他 ()

(2) 所属期間が得ている財政支援の割合で、教育部門の研究費と非教育部門の研究費を比較してどのように思いますか。(1つ選択)

1. ___ 適切
2. ___ 不適切

(3) あなたの研究に対する財政支援は適切ですか、それとも不適切ですか。(1つ選択)

1. 適切
2. 不適切
3. わからない
4. その他()

(4) 研究助成に関する問題点はどこにあると思いますか。(複数選択)

1. 助成額が不十分
2. 使い道の制限が厳しい
3. 助成金が下りるのが遅く、研究実施のための時間が足りなくなる
4. 助成金を使う場合の手続きに時間がかかり過ぎる
5. プロジェクト認可のための手続きに時間がかかり過ぎる
6. 研究助成への応募までの時間が足りない
7. わからない
8. その他()

12. 必要とされる支援項目

(1) 研究を行う場合あなたは何が必要だと思いますか。(複数選択)

1. 管理者からのやる気を起こさせるモラルの支援
2. 十分な研究費
3. 研究費を使う場合の手続きの柔軟性
4. 研究者の意欲
5. 研究から得られる利益や研究の効用に関する研究者自身の十分な認識
6. 学問的な評価がしっかりなされること
7. 研究者に昇進の機会が与えられること
8. 学問の自由
9. 適切なデータベース・システム
10. 研究者のチームワーク
11. その他()

[次に、研究成果の公表や評価についてうかがいます]

13. 研究成果の公表とその問題点

(1) あなたが研究成果を公表する際の形態はどのようなものがありますか。(複数選択)

1. 研究紀要や定期刊行物への論文掲載
2. 書籍の刊行
3. 研究機関が主催するシンポジウム・セミナー・会合での発表
4. 学会発表
5. その他の研究機関が主催するシンポジウム・セミナー・会合での発表
6. 図書館や他の関連機関への報告書の郵送
7. 管理者やその他の関連研究者への寄贈
8. 研究論文の要約の配布
9. ニュース・レターなどへの論文の掲載
10. ラジオ放送
11. テレビ放送
12. 研究者の所属機関や助成機関への報告
13. わからない
14. その他()

(2) 研究成果の公表のあり方に関する問題点は以下のどれですか。(複数選択)

1. 研究の有用性について人々にあまり認識されていない
2. 体系的な公表方法がない
3. 研究の重要性について管理者の認識が不十分である
4. 研究報告書や刊行物を出すための研究予算が不十分である
5. 研究報告書を出すにあたって担当する者がいない
6. 研究題目がその機関の方針に合わないと公表できない
7. 否定的な結論であると研究が公表できない
8. 教育現場の人達がどのようにして研究結果を用いれば良いのかわかっていない
9. 研究を有効に利用するための支援が限られている
10. 各機関の間での研究成果に関する相互交流が不足している
11. その他()

14. 研究の質

(1) あなたの研究を評価する仕組みや機関がありますか。(1つ選択)

1. はい→次頁(2)へ
2. いいえ→次頁(4)へ

(2) 「はい」と回答した方にお尋ねします。研究評価のための何らかの判断基準が設けられていますか。(1つ選択)

1. ___ はい→(3)へ
2. ___ いいえ→(4)へ

(3) 「はい」と回答した方にお尋ねします。それはどのような基準ですか。(複数選択)

1. ___ 評価のための委員会が定めた基準
2. ___ プロジェクト研究チームが定めた基準
3. ___ 所属部門・部局の長が定めた基準
4. ___ 慣例としてインフォーマルに定められた基準
5. ___ わからない
6. ___ その他()

(4) 以下のように研究者を分類した場合、それぞれが行う研究の質はどのようなものだと思いますか。(各項目とも、「高い」「普通」「低い」の三段階から1つ選択)

①大学教員による研究…	1. ___ 高い	2. ___ 普通	3. ___ 低い
②学校教員による研究…	1. ___ 高い	2. ___ 普通	3. ___ 低い
③所属機関による研究…	1. ___ 高い	2. ___ 普通	3. ___ 低い
④学生による研究………	1. ___ 高い	2. ___ 普通	3. ___ 低い

(5) 一般に教育研究の重要性はどの程度に受けとめられていると思いますか。(1つ選択)

1. ___ 高く受けとめられている
2. ___ 普通
3. ___ 低く受けとめられている

(6) あなたは自分自身の研究活動に満足していますか。「満足」と思う方は以下の①で、「不満」と思う方は次頁の②で、その理由をお答えください。(複数選択)

- ①「満足」
- 1. ___ 研究目的が達成されているから
 - 2. ___ 研究成果がその分野の発展に貢献しているから
 - 3. ___ 研究スタッフの質や熱意が高いから
 - 4. ___ 研究成果が実際に役に立っているから
 - 5. ___ 研究成果が人々の関心を引いているから
 - 6. ___ 研究の業務手続きが効率的に運んでいるから
 - 7. ___ その他()

- ②「不満」
1. ___ 研究題目に関心が持てないから
 2. ___ 研究題目がその機関にとって重要ではないから
 3. ___ 研究方法が貧困だから
 4. ___ 時間が制限され、研究が思うようにできないから
 5. ___ 研究が期限までにできないから
 6. ___ 研究者の熱意が低いから
 7. ___ 研究結果が有効に利用されていないから
 8. ___ 研究が十分に深くできないから
 9. ___ その他（

15. 研究の質に対する評価方法

(1) 質の高い研究を褒賞する仕組みがありますか。(複数選択)

1. ___ 質の高い研究は表彰されるようになっている
2. ___ 質の高い研究には金銭的な報酬が与えられるようになっている
3. ___ 研究内容を広く公表する機会が与えられるようになっている
4. ___ その他 (無し)

16. 研究の有効利用に関する問題

(1) あなたの研究は有効に利用されていますか。(1つ選択)

1. ___ 有効に利用されている
2. ___ ある程度利用されている
3. ___ 何も利用されていない
4. ___ わからない

(2) あなたの研究が有効に利用されているのは、以下のどの分野においてですか。

(複数選択)

1. ___ 政策の計画・立案
2. ___ 計画業務の実施または計画業務の簡素化
3. ___ 「教授－学習」過程の改善
4. ___ カリキュラムの改善
5. ___ 教室内で生じた問題の解決
6. ___ 当該研究分野の発展
7. ___ データベースの作成
8. ___ わからない
9. ___ その他（

(3) あなたの研究成果の利用者はどのような分野の人ですか。(複数選択)

1. 大学教員
2. 学校教員
3. 管理者
4. 指導主事
5. 大学の学生
6. あなたが所属する機関
7. 民間機関
8. その他 ()

(4) 研究成果で主に利用されているのは以下のどれですか。(複数選択)

1. 研究成果そのもの
2. 研究器具や素材
3. 研究の手法・方法
4. 関連文献についての記述
5. 研究論文の要約
6. その他 ()

(5) 研究の有効利用を妨げている問題点は何だと思いますか。(複数選択)

1. 管理者の関心が不足している
2. 研究機関の運用システムが非効率的である
3. 研究の質が不十分である
4. 利用者のニーズに研究の成果が合っていない
5. テクニカル・タームを使い過ぎる
6. 利用する側に学問的な雰囲気欠けている
7. 同じような研究題目が多すぎる
8. 応用することが難しい研究が多い
9. プロジェクトの機関が長すぎて、ニーズに対応できない
10. 関連機関と連携・協力がなく、あるいは利用する体制ができていない
11. プロジェクトが期限内にできていないので利用しにくい
12. その他 ()

以上で質問は終了です。ご協力ありがとうございました。

แบบสัมภาษณ์
แนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาในทศวรรษหน้า

ผู้ให้การสัมภาษณ์.....

สถาบัน.....

ผู้สัมภาษณ์.....

วันที่สัมภาษณ์.....

ท่านคิดว่าในทศวรรษหน้า จะมีการเปลี่ยนแปลงที่เด่นๆ เกี่ยวกับการวิจัยทางการศึกษาในด้านต่างๆ อะไรบ้าง

ก. แนวโน้มเกี่ยวกับการวิจัยทางการศึกษาโดยทั่วไป

1. ในด้านการเลือกหัวข้อวิจัย

.....

.....

.....

2. ในด้านกระบวนการของการทำวิจัย

2.1 ด้านการขอทุนวิจัย

.....

.....

.....

2.2 ด้านลักษณะกลุ่มผู้ทำวิจัย

.....

.....

.....

2.3 ด้านการดำเนินงานวิจัย

.....

.....

.....

2.4 ด้านการเสนอผลงานวิจัย

.....

.....

.....

3. ในด้านระเบียบวิธีวิจัย

.....

.....

4. ในด้านการสนับสนุนส่งเสริมการวิจัย

.....

.....

5. ในด้านการจัดสรรงบประมาณเมื่อเปรียบเทียบกับทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

.....

.....

ข. แนวโน้มเกี่ยวกับงานวิจัยที่ท่านทำอยู่

6. ท่านทำอะไรบ้าง เพื่อส่งเสริมให้งานวิจัยของท่านมีคุณภาพมากขึ้น

.....

.....

7. ปัจจัยหรือองค์ประกอบสำคัญที่ส่งเสริมการทำงานวิจัยของท่านคืออะไรบ้าง

.....

.....

8. ท่านนำผลการวิจัยของท่านไปใช้หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

9. หัวข้องานวิจัยที่ท่านกำลังทำอยู่ในปัจจุบัน และหัวข้อวิจัยที่ท่านคิดว่าจะทำ

.....

.....

**แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ
เกี่ยวกับการทำวิจัยทางการศึกษาในด้านต่าง ๆ**

ท่านคิดว่าในทศวรรษหน้า จะมีการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

การศึกษาด้านต่าง ๆ	ระดับความคิดเห็น		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
1. การวิจัยด้านปรัชญาการศึกษา			
2. การวิจัยด้านนโยบายการศึกษา			
3. การวิจัยด้านการปรับปรุงการบริหารและการจัดการศึกษา			
4. การวิจัยด้านการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตร			
5. การวิจัยด้านการรับ/บรรจุบุคลากรเข้าในวิชาชีพครู			
6. การวิจัยด้านการพัฒนาคุณภาพครู			
7. การวิจัยด้านการพัฒนาศึกษานิเทศก์และกิจกรรมการนิเทศ			
8. การวิจัยด้านวิธีการสอนและผลของการสอน			
9. การวิจัยด้านวิธีวิทยาทางด้านการวัดและประเมินผล			
10. การวิจัยด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีการสอน			
11. การวิจัยด้านอิทธิพลของเทคโนโลยีการสอนที่มีต่อการบริหารจัดการเรียน			
12. การวิจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนและครู			
13. การวิจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนและครู			
14. การวิจัยด้านการสูญเปล่าทางการศึกษา			
15. การวิจัยด้านการพัฒนาการศึกษานอกระบบโรงเรียน			
16. การวิจัยด้านการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานสำหรับปวงชน			
17. การวิจัยด้านการศึกษาลดอดชีวิตและการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้สำหรับนักเรียน			
18. การวิจัยด้านอิทธิพลของสังคม (เช่น เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ครอบครัว ฯลฯ) ที่มีต่อการศึกษา			
19. การวิจัยด้านความต้องการกำลังคนในการพัฒนาทางสังคมและเศรษฐกิจ			
20. การวิจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมและการศึกษา			
21. การวิจัยด้านค่านิยมและจริยธรรม			

INTERVIEW FORM

Trends of Educational Research in the Next Decade

Name of the interviewee.....

Institution of the interviewee.....

Name of the interviewer.....

Date of interview.....

What do you think will be the significant changes in educational research in the next decade ?

A. Trends in Educational Research in General

1. Research topics

.....
.....
.....

2. Research processes

2.1 Research proposal for funding

.....
.....

2.2 Research members or researcher

.....
.....

2.3 Research processes

.....
.....

2.4 Research report

.....
.....
.....

3. Research methodology

.....
.....
.....

4. Research support

.....
.....
.....

5. Allocation of research funding when comparing with one in the field of Science

.....
.....
.....

B. Trends Concerning Your Research Interest.

6. What do you do to promote the quality of your research ?

.....
.....
.....

7. What are the factors which help you most in doing research ?

.....
.....
.....

8. In what way did you make use of yours research results or products?

.....
.....
.....

9. What are the research topics you're doing and planning to do in the future?

.....
.....
.....

**OPINIONNAIRE CONCERNING AREAS OF
EDUCATIONAL RESEARCH IN THE NEXT DECADE**

Please indicate level of your concerning the possibility of research studies in the following areas in the next decade

	High	Average	Low
1. Study of Educational Philosophy			
2. Study of Educational Policy: Past , Present, future			
3. Study of Improvement of Educational Administration and Educational Management			
4. Study of Curriculum Improvement			
5. Study of Adoption of Appropriate Persons towards Teaching Career			
6. Study of Quality Improvement of Teachers			
7. Study of Improvement of Supervisors Activities			
8. Study of Impact of Teaching Method			
9. Study of Measurements and Evaluation Method			
10. Study of Development of Teaching Media			
11. Study of the Influence of Educational Technology on Class Management			
12. Study of Factors Influencing on Students Achievement			
13. Study of Relationship between Students and Teachers			
14. Study of Educational Wastage			
15. Study of Development of Non-Formal Education			
16. Study of Basic Education for All			
17. Study of Development of Life-long Education and Establishment of Learner's Next-work			

	High	Average	Low
18. Study of Influences of Social Context (Economic, Environmental, Family Conditions and so on) on Education			
19. Study of Manpower Demands for Social Economic Development			
20. Study of Relationship between Culture and Education			
21. Study of Value and Morality			

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

インタビュー調査項目

回答者： _____
 地位： _____
 場所： _____
 日付： _____ / _____ / _____

タイ国チュラロンコン大学教育学部研究課
 筑波大学教育学系 共同研究調査

(1) 教育研究の動向は何か変わってきていますか？

1. ____ はい 2. ____ いいえ

A. 教育研究の一般動向についてお聞きします。

①現在、研究者はどのように自身の研究題目を決定しているでしょうか。また決定方法において何か変化が生じていますか。

②研究者がプロジェクトを実行する場合のプロセスはどのようなものでしょうか。またその点で何か変化が生じていると思いますか。

・研究費の確保：

.....

・研究組織の構成（個人研究、グループ研究、スタッフの確保）：

.....

.....

・研究方法（文献研究、調査研究）：

.....

.....

.....

・研究成果の発表：

.....

- ③「量から質へ」といったように、研究手法の変化について、何か気づいた点がありますか。

.....

- ④教育研究はより多くの資金援助を受ける可能性があると思いますか。あるとすればどのような可能性ですか。

.....

- ⑤他の科学、技術、人文といった他の領域と比べた場合の、教育研究分野への予算配分は、以前よりも良くなっていると思いますか。これからの見通しはどうか。

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

.....

B. あなた自身の教育研究動向についてお聞きします。

⑥あなた自身、研究の質を高めるために、何らかの工夫をしてきましたか（例：外国調査・留学、資金の取得、賞をもらえるように努力するなど）。

.....

.....

.....

.....

.....

.....

⑦あなたが自身が研究を推進する際に重要となるファクターは何ですか。

.....

⑧あなた自身の研究成果は実際に利用されていますか。

.....

.....

.....

⑨あなたが最近取り組んでいる研究テーマは何ですか。

.....

.....

.....

.....

.....

.....

インタビュー調査項目

【記述回答】

これからのことを考えた場合、以下の研究にはどの程度重要性があると思いますか。

	高い	普通	低い
①教育哲学に関する研究			
②過去・現在・未来にわたる教育政策の研究			
③教育行政と教育経営の改善に関する研究			
④カリキュラムの改善に関する研究			
⑤教育職への適切な人材の採用に関する研究			
⑥教員の資質の改善に関する研究			
⑦指導主事の活動の改善に関する研究			
⑧教授方法のインパクトに関する研究			
⑨測定と評価方法に関する研究			
⑩教授メディアの開発に関する研究			

	高い	普通	低い
⑪教育工学の学級経営への影響に関する研究			
⑫学生・生徒の成績に影響を与える要因に関する研究			
⑬学生・生徒と教員の関係に関する研究			
⑭教育浪費に関する研究			
⑮ノンフォーマル教育の発展に関する研究			
⑯すべての者に対する基礎教育に関する研究			
⑰生涯教育の発展と学習ネットワークの確立に関する研究			
⑱社会状況（経済的・環境的・家庭的条件等）が教育に及ぼす影響に関する研究			
⑲社会経済発展のための人材需要の動向に関する研究			
⑳文化と教育の関係に関する研究			
㉑価値観や道徳の研究に関する研究			

ประวัติคณะผู้วิจัย

<p>1. รองศาสตราจารย์ ดร. ทิศนา แหมมณี
ค.บ. เกียรตินิยม (จุฬาฯ)
M.A. in Ed. (Chico State College)
Ph. D. (Arizona State University)</p>	<p>ภาควิชาประถมศึกษา
คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>
<p>2. รองศาสตราจารย์ ดร. สุวิมล ว่องวานิช
กศ.บ. เกียรตินิยมอันดับ 2 (มศว.ปทุมวัน)
ค.ม. (จุฬาฯ)
M.A. (Ohio State University)
Ph. D. (Ohio State University)</p>	<p>ภาควิชาวิจัยการศึกษา
คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>
<p>3. รองศาสตราจารย์ ดร. สุวัฒนา อุตชัยรัตน์
ค.บ. เกียรตินิยม (จุฬาฯ)
ค.ม. (จุฬาฯ)
Ph. D. (Pennsylvania State University)</p>	<p>ภาควิชามัธยมศึกษา
คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>
<p>4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทิมพันธ์ เดชะคุปต์
ค.บ. เกียรตินิยม (จุฬาฯ)
ค.ม. (จุฬาฯ)
ค.ศ. (จุฬาฯ)
Certs in Science Education (Hiroshima
University)</p>	<p>ภาควิชามัธยมศึกษา
คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>
<p>5. อาจารย์ ดร. เพิ่มเกียรติ ชมวัฒนา
ค.บ. (จุฬาฯ)
ค.ม. (จุฬาฯ)
ค.ศ. (จุฬาฯ)</p>	<p>ภาควิชาบริหารการศึกษา
คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>
<p>6. อาจารย์ สร้อยสน สกลรักษ์
อ.บ. (ศิลปากร)
อ.ม. (จุฬาฯ)</p>	<p>ภาควิชามัธยมศึกษา
คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>